

100
ГОДИНИ
СЛОВО НА
РАЗУМНОТО
СЪРЦЕ

Юбилеен сборник

Варна
2024

100 ГОДИНИ СЛОВО НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Юбилеен сборник

издателство
АРТ ТРЕЙСЪР

**100 ГОДИНИ
СЛОВО
НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ**

Юбилеен сборник

Съставител **Димитър Калев**

Варна, 2024

© Галя Маджарова, Георги Христов, Гинка Младенова, Даниела Пандулчева, Данчо Пандулчев, Димитър Калев, Димо Мичев, Жоржета Назърска, Ивелина Златарева, Йордан Стоянов, Калина Стойчева, Люгмила Т. Димитрова, Мирослав Бачев, Михаил Негелчев, Морис Фагел, Преслав Павлов, Светла Шапкалова, Спаска Миховска, Теменуга Маринова, Филип Филипов, Христо Маджаров – автори, 2024

© Димитър Калев – съставител, 2024

© Спаска Миховска – редактор, 2024

© "АРТ ТРЕЙСЪР" ООД – издател, 2024

ISBN 978-619-7094-71-8

СЪДЪРЖАНИЕ

.....

НАЧАЛНО СЛОВО ЗА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

ДОБРИТЕ НАВИЦИ. РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

..... 11

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

..... 21

ОКУЛТНИ АСПЕКТИ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: СЪЩНОСТ

Преслав Павлов

..... 33

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: ПРАКТИКИ ЗА ФОРМИРАНЕ

Преслав Павлов

..... 41

СТРУКТУРНИ И АСТРОЛОГИЧНИ ГЛЕДНИ ТОЧКИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Филип Филипов

..... 49

МЕТОДОЛОГИЧНИ И ФИЛОСОФСКИ ПЕРСПЕКТИВИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Филип Филипов

..... 65

ДВАНАДЕСЕТТЕ МОЛБИ ЗА РАЗУМНО СЪРЦЕ В ДОБРАТА МОЛИТВА

Димитър Калев

..... 79

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

акад. Христо Магжаров

..... 89

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ – ПЪТ КЪМ БОГА

Галя Магжарова

..... 99

РАЗБИРАНЕТО ЗА ДОБРИТЕ НАВИЦИ В СЛОВОТО НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ И В ДРУГИ БЕСЕДИ НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ

Данчо Пангулчев, г-р

..... 111

ЕТИКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА В ШКОЛАТА НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ

Даниела Пангулчева, г-р

..... 123

ЕЗЕРОТО НА ИЗПИТАНИЯТА В ПЪТЯ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

Спаска Миховска

..... 137

ИЗГУБЕНИЯТ РАЙ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Георги Христов

..... 149

ХУМАНИТАРИСТИЧНИ И ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ ЗНАЕ

Теменуза Маринова

..... 167

ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ УМА И СЪРЦЕТО – ОПИТ ЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА СЛОВОТО НА ПЕТЪР ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ

Мирослав Бачев, г-р

..... 173

ДАЛЧЕВ И ЯВОРОВ, ДУШАТА И ТЯЛОТО

доц. г.н. Морис Фагел

..... 181

МЛАДОСТТА КАТО САМОЦЕННОСТ, МЛАДОСТТА КАТО ПЕРСПЕКТИВА

проф. Михаил Неделчев

..... 187

ДВЕТЕ ЕСТЕСТВА НА ЧОВЕКА

Ивелина Златарева

Георги Христов

Йордан Стоянов

..... 197

ЪГЪЛЪТ НА ЛЮБОВТА И РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Георги Христов

Йордан Стоянов

..... 209

БОЖЕСТВЕНАТА ВЕРИГА, БЯЛОТО БРАТСТВО И ДВИЖЕНИЕТО НА САМАРЯНИТЕ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОТ КРАЯ НА XIX ДО СРЕДАТА НА XX ВЕК

проф. г-р Жоржета Назърска

..... 219

УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ ЗА ДУХОВНИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Светла Шапкалова, г-р

..... 231

ПРОЯВИТЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ ПРИЛОЖЕНИЕ

Гинка Младенова

..... 243

ИНТУИТИВНОТО ПОЗНАНИЕ КАТО СИЛА НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Димо Мичев

..... 251

ЕЗИКЪТ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Калина Стойчева

..... 261

ФРЕНСКИЯТ КОМПОЗИТОР ЖОРЖ МИГО, БЪЛГАРСКИЯТ ДУХОВЕН ВОДИТЕЛ ПЕТЪР К. ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ, И АМЕРИКАНСКАТА ПИАНИСТКА ЕЛЕНОР ФОСТЕР – КАКВО ГИ СВЪРЗВА

Людмила Т. Димитрова

..... 273

ВЪВЕДЕНИЕ

Съдържанието на този юбилеен сборник включва избрани текстове на различни изследователи върху една фундаментална идея на Учителя Беинса Дуно (Петър Дънов) – Разумното сърце.

Да мисли с човешкия мозък е предразсъдък и трагичен предел на модерната цивилизация. Но въпреки че е омагьосана от съвременния интелектуализъм, тя неизбежно застава гнес пред мистерията на мислещото сърце. Преди 100 години Петър Дънов, Учителя, оповести изгрева на един нов познавателен орган, стаен в мускула на човешкото сърце. Неговата архитектура и изграждане предстоят и това е мисията на бъдещата духовност. На тази мисия са посветени текстовете в този сборник – на анатомията и физиологията на единственото сетиво, способно да разпознава и изживява Христос и Неговото тяло на Любовта.

Съвременната култура може да намери смелост и да пожертва интелектуализма, за да стори място на чистата слънчева воля да се влива в човешките сърца. От Разумното сърце се очаква да просияят новият социален ред на братството и новият космос на Царството Божие. Затова сборникът започва с двете лекции от 1924 г. с едноименно заглавие.

Авторовите текстове са категоризирани в два раздела: (1) окултни аспекти на Разумното сърце и (2) хуманитаристични и приложни аспекти, свързани с Разумното сърце. Първият се опитва да интерпретира езотеричните инструменти за изграждане на Разумно сърце, а вторият включва теми за обществени събития и практически похвати в хуманитаристиката, педагогиката и самовъзпитанието.

Култивирането на Разумно сърце е постепенно проникване в реалностите, в самите духовни Същества и би било чудесно, ако този сборник се възприеме за носител и вдъхновител на такъв възвишен стремеж.

Димитър Калев

**НАЧАЛНО СЛОВО
ЗА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ**

ДОБРИТЕ НАВИЦИ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

ДОБРИТЕ НАВИЦИ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

*Бог на Любовта не е Бог на мъртвите,
а Бог на живите.
Размишление*

Аз ще ви задам следния въпрос: при сегашните условия, при които живеете, кое е най-важното нещо за вас; не какво мислите, но кое е най-важното, най-същественото? Вие може да разисквате помежду си този въпрос.

Ще ви хвърля малко светлина. Досега аз съм се занимавал с вашия ум и виждам резултат в умственото ви развитие. Отсега нататък искам да се занимавам с разумното ви сърце. Не със сърцето изобщо, а с разумното сърце на човека. Това разумно сърце е душата на всички човешки прояви. Всяко желание, зародено в душата на човека, придобива ценност.

При сегашните условия например всички вие проявявате голяма индивидуалност и самостоятелност, която се изразява в концентриране на вниманието ви към вашето лично „аз“. И ако външната среда, т.е. онези хора, които ви заобикалят, не са в хармония с вас, вие се гразните. Всеки от вас е готов да се докачи, да се обиди за най-малкото нещо. И всеки от вас минава за една норма, т.е. като че ли целият свят трябва да се управлява според както той мисли. Тъй са сложени нещата във вашия малък свят. Но тъй мислят и всички останали хора. Обаче това положение всякога довежда хората до конфликт; и дълго време те трябва да се търкат, докато се

изгладят тия гравитини между тях. Двама души като се бият, после стават добри приятели.

У човека има и друга една страна. Аз я наричам проява на разумното сърце: човек схваща, че и другите същества около него имат същите права, каквито и той. Ако ти изволюваш тяхното право, и твоето право ще е изволювано. Допуснете например, че имате пред себе си едно пиано. Туй пиано има стойност дотогава, докато всички клавиши се намират в известно математическо съотношение, така че тоновете да си помагат един на друг. Ако един тон каже: „Аз взех известно решение, днес ще звуча 1-2 тона по-ниско“, какво ще стане с него? Утре и друг тон ще каже: „И аз имам особено мнение, днес ще звуча 1-2 тона по-високо“. Това пиано ще има ли вече ценност? – Няма да има. Тогава трябва да викаме акордьора да нагласи моя и оня клавиш, докато най-после каже, че пианото е хубаво направено. Ако ли не, ще трябва да го заменим с друго пиано.

Това именно върши при сегашните условия човешкият ум. Той е търговец, но търговията не урежда живота. Мислите ли, че ако хората имат за вас добро мнение, ще ви направят по-добри? Вие ще кажете: „Ние ще влезем в противоречие с онези твърдения, че трябва да мислим добро за хората“. Добре, но ако вие концентрирате мисълта си към един вълк и мислите, че той е добър, че няма да дави овцете, ще изправи ли той своето поведение? – Не, той е вълк и вълк ще си остане. Той е изработил

Вълчата природа в себе си и не може да се откаже от нея. Временно, от страх, той може да покаже, че се е морализирал, но страхът не е морал. Моралността представлява обработка на разумното сърце. Следователно, за да има човек морал в себе си, това е плод на неговото разумно сърце, което е придобило известна опитност, извадило е известни максими за себе си, приложило ги е и ние ги наричаме естествени навици на човека. Например някой човек казва: „Аз не вярвам в никакво добро, в никакъв Господ“. Обаче от миналото си той носи в себе си един добър навик и всякога постъпва добре. Един казва за някого: „Този човек е лош, ще му смажа главата“. Но после вижда по едно време, че същият човек се дави. Хвърля се веднага във водата и го спасява. Защо? И той не знае. Този човек има добри навици, придобити от неговото разумно сърце. Казвам: този човек има една неправилна философия, едно неправилно схващане на нещата, а постъпва правилно, без да разсъждава. На другата страна някой ви говори за Бога, че хората трябва да се жертват и т.н. Казвате: „Отличен човек е този!“. Обаче в същия момент няколко апаша ви нападат, той си грабва шапката и пръв офейка – никакъв го няма. Питам: има ли у този човек морал? – Няма. Той ви оставя сам и избягва. Или пък, ако види, че някой човек се дави, той ще отиде да търси въже или друг човек, който знае да плува, за да го спаси. Но докато намери такъв човек, докато търси въже, онзи ще се удави. В този човек няма разумен навик. Той има права мисъл, но няма прави действия.

Ето защо вие трябва да бъдете внимателни, да видите какви навици са вложени във вашето сърце. Направете един преглед, да видите има ли у вас разумни навици. Например тук вие сте ученици, нали? Да допуснем, че някоя сестра отива при един брат и му каже нещо, но той махне с ръка и си отминава. Какво означава това? Това е лош навик. Защо досега той е идеализирал сестрата, а като дойде тя при него, махва

с ръка? Това е един неразумен навик. Тази сестра като дойде при тебе, ти трябва да я посрещнеш внимателно, да я изслушаш благородно. Ако има някаква погрешка, ще ѝ кажеш направо, без грубост: „Аз мисля, че на еди-кое си място ти имаш една малка погрешка. Аз тъй мисля: според мен ти имаш една малка погрешка. Тази погрешка не ще бъде полезна в практическия ти живот“. Това е разумното проявление на вашето сърце. Каква полза, ако вие, като се съберете в един клас, не можете да предизвикате помежду си тия благородни черти? От вас не се изисква да правите невъзможни неща. Вие трябва да предизвикате във вас всички ония благородни навици и да им дадете място и възможност, както земеледецът дава на растенията, за да растат и да се развиват правилно. Ще гождат и противодействията, от които може да изгубите присъствието на духа си, но веднага ще се коригирате. Там е силата на човека. Ти може да кажеш: „Аз не мога да се повдигна“. Не, можеш да се повдигнеш!

Та всички трябва да се стремите да предизвикате проявление на разумното във вас. Благородните обноси, това е най-хубавото и най-красивото, което вие можете да създадете в училището. То ще ви даде подтик за разумно развиване, защото неразумните прояви на човека спъват неговия ум. Човек може да е много талантлив в началото, но в края на краищата неразумните прояви ще го спънат. Те са като малки червейчета, които влизат в корените, презриват ги и цялото дърво изсъхва. Следователно вие трябва да контролирате всеки лош навик в себе си – не всички навици изведнъж, но един по един. Хвани един от тия навици с щипците си и ще го спиртосаш ли, в някое шишенце ли ще го туриш, но наблюдавай го и виж при какви случаи се проявява. Изучавайте вашите лоши и добри навици и вижте при какви условия се проявяват разумните навици.

Разбира се, ако вие бяхте в отношенията си задушени, съвършено организирани или ако представлявахте едно пиано,

съвършено нагласено, авторът в Божественния свят би свирил много хубаво на него. Но сега вас ви нагласяват, турят ви като жици на това пиано и всеки образува един особен тон. Акордът ще дойде и ще ви нагласи. Ако ти се подчиниш на Божественния закон, ще станеш един Божествен тон – и всички останали клавиши ще работят за своето повдигане. Туй наричам разумност на сърцето. Когато някой от вас падне духом, не отивайте да го утешавате палеативно, но влезте дълбоко в душата му и узнайте неговите страдания. Ако вие можете да влезете в положението на някого, без да му говорите, и можете да му помогнете и да облекчите неговите страдания, добре. Някой път вие може да му говорите много красиви думи и да го оскърбите повече. Има хора, на които колкото повече им говориш, по-лоши стават; а понякога, когато ние мълчим, те повече се утешават.

Сега от вас се изискват добри навици. Без тях никакъв морал не може да се подкрепя. Човек трябва да бъде смел, да владее страха, да не трепва, да бъде безстрашен човек. Представете си, че пътувате в гората и между камъните някъде виждате една малка змия – и хуквате да бягате. Тя не иде към вас, но вие бягате. Щом вие почнете да бягате, и тя започва да бяга към вас. Не, човек не трябва да се стряска от нищо. Ще се спрете, ще вземете една разумна позиция и ще повикате вашето разумно сърце. То казва, че в света има разумност и всички добри прояви са разумни, а всички лоши прояви на човека са извън природните закони.

Всички разумни прояви са съобразно природните закони. За тях има една руска поговорка, която казва: „И в безпорядке есть порядок“. Но тази поговорка не е още за вас... Ако поставите вашия живот въз основа на тази поговорка, и в безпорядъка да виждате порядък, това е една велика философия. Най-първо вие ще изучавате философията за порядъка в природата, а след като свършите този курс, тогава ще

изучавате философията, че и в безпорядъка има порядък. Тази втора философия е за великите, за гениалните хора. В тази фаза на живота, в която се намирате, ще изучавате разумните прояви на човешкото сърце в неговия ежедневен живот. Слуга сте някъде или студент, или заемате друга някоя длъжност – във всеки даден случай постъпвайте според разумното си сърце. Като видите, че някой се дави, сърцето ви трябва да трепне – не да го съжалявате, но да потърсите начин как да му помогнете, как да извадите този човек из водата. Но така трябва да помагате, че да не се удавите и вие.

Човек, който се подчинява на разумните прояви на сърцето, никога не прави погрешки. Това е закон. Всяка разумна проява е един Божествен момент в човека. В това правило може да има изключения на 100 милиона едно. Досега аз още не съм намерил изключение. Възможно е да има, допускам и това, но аз зная едно: че в проявите на Божественото, на разумното сърце няма изключения. Ако искаш да помогнеш на човек, който се дави, ти ще го избавиш.

Ще ви приведа една случка от живота, за да видите, че разумното работи в света по какъвто и да е начин. Ставам рано една сутрин и отивам на морския бряг до варненските лозя. Морето беше доста развълнувано и аз го наблюдавах. Гледам, един човек съблича грехите си и се хвърля в морето. Аз мисля, че знае да плува. По едно време чувам, че той вика, иска помощ. Аз се съсредоточих, свързах се с него, влязох в съзнанието му и казах: „В твоео разумно сърце ти знаеш да плуваш“. И той придоби присъствие на духа, окуражи се, страхът изчезна от него и след малко излезе на водата, започна да плува – излезе на брега. Казах му тогава: „Иди си със здраве и още един път не влизай в морето, когато е бурно“. Ако аз се бях затичал да търся въже, той щеше да се удави. Мъчнотията е там, как да се свържете с този закон. Ако помагате някому с безпокойствие и съмнение, вие сами ще се забатачите.

Когато искате, всякога можете да помагате. Да помагате, това е навик. Помагате ли, ще запазите присъствието на духа си. Не само аз мога да помагам – и вие можете да помагате. Когато помагам, аз не работя със своя ум, не философствам. Силата на човека сега в друго нещо: в даден случай човек трябва да излезе вън от себе си – нищо повече! Разумното сърце има сили да направи нещата по-леки, да разшири техния обем.

И тъй, вие трябва да работите за създаване на добри навици у вас. Не казвам, че трябва да учите някой нов морал, но приложете този, който имате. Този морал е заложен у вас. Сега вие се спъвате, защото искате да вложите в себе си нови навици. Вие имате много добри навици, само трябва да ги извикате да се проявят. Например всички имате навик да проявявате силна воля. Как мислите, в какво сега силната воля? Като кажем: „Човек със силна воля“, светът разбира неотстъпчив човек, който, каквото пожелае, прави го. Да, така е, който има физически сили, може да направи всичко физически; който има силен ум, може да направи каквото иска в умствения свят... Но всичко това още не е силна воля. Под силна воля, според Божествения закон, се разбира човек да може да забрави всички придобити резултати от добри деяния – не само за кратко време, но завинаги – и те да станат плът от неговата плът и кръв от неговата кръв. Всяка разумна постъпка у човека влиза като една малка тухла в неговото здание. Значи и всяка разумна постъпка влиза като градиво в общия човешки живот.

Мнозина от вас сте неразположени духом, нервни сте само поради това, че не предизвиквате у вас проявите на разумното сърце. Когато заговори то, вие си казвате: „Ти не слушай сърцето си, а слушай ума си!“. Не, най-първо човек трябва да слуша разумното си сърце, а след това своя ум. Например искате да знаете дали идващият понеделник времето ще бъде хубаво, или не. Почвате да разсъждавате с ума си;

и след като разсъждавате дълго време, определяте какво ще бъде времето. Записвате си това и като дойде понеделник, проверявате. Дохожда понеделник и времето не излиза според както сте определили: вали дъжд. Или вие казвате: „В понеделник Слънцето ще грее“, но няма слънце. Тогава софистът ще дойде у вас и ще кажете: „Да, но еди-къде си грее слънце“. Разбира се, че Слънцето грее някъде, но това не е философия. Аз ви питам: тук, в София, времето хубаво ли ще бъде от сутринта до вечерта? Вие казвате, че ще бъде хубаво, но като дойде денят, не излиза хубаво.

Ако попитате вашето разумно сърце дали времето в понеделник ще бъде хубаво и не мислите повече върху този въпрос, като се оставите в положението на онзи философ, който уповава само на очите си, вие ще си отговорите точно. Оставете светлината свободно да пада върху очите ви – и тогава ще дойде нейното психическо отражение. Ако в понеделник времето бъде отлично, вие, щом се оставите в това пасивно положение на мисълта, ще усетите под лъжичката си едно приятно разположение, без никакво раздвояване. Туй показва, че времето ще бъде хубаво. Обаче ако усетите на това място едно малко стягане, времето ще бъде лошо – нищо повече! Може да направите този опит веднъж, два, три и повече пъти. Може да направите и ред други опити. Срещнете ли един човек, започнете се: „Мога ли да живея добре с този човек?“. Като запитате тъй разумното си сърце и нещо ви стяга, сърцето ви подсказва, че този човек няма добри навици и не ще можете да живеете с него. Този човек не е лош, но не е предизвикал своите добри навици. На друго място пък сърцето ще ти каже: „Можеш да живееш с този човек“ – и ти чувстваш едно приятно разположение. Каквото ти каже разумното ти сърце, неговата дума е вярна.

Сега вие като изследвате тия работи, почвате да се плашите де ще му излезе краят. Този страх в дадения случай показва, че тоя индивид не е предизвикал своите

добри навици. Следователно ние трябва да бъдем като онзи разумен човек, на когото, като дават въже, той пита: „Това въже здраво ли е?“. Ето къде ще употребите своя ум. Казват му: „Здраво е това въже, отлично е“. Аз имам ум, казвам: „Добре, сам ще опитам въжето“. Турям въжето на един колец и казвам на един приятел: „Хайде, и двамата ще теглим въжето, да видим ще се скъса ли, или не“. Теглим, не се скъса. Повикваме трети, четвърти и т.н. Защо? Искам да спусна някого долу в кладенеца, та въжето трябва да бъде здраво. Теглим четирима, петима, шестима и повече души, но въжето не се скъса. Значи това въже е здраво, с него мога да спусна когото и да е в кладенеца и то няма да се скъса. Но ако аз сам потегля въжето и се скъса, никого не пушам в кладенеца с него.

Това са сегашните опити. В това отношение за нещата, които можем да опитаме, ще употребим човешкия ум, но за нещата, които не можем да проверим по този начин, ние ще употребим нашето разумно сърце. И каквито сведения ни даде разумното сърце в дадения случай, тъй трябва да постъпим, без никакво изключение. Кажете ли ти например разумното сърце: „Въздържай се!“ – ще се въздържаш. „Направи това!“ – направи го, без да мислиш повече, последствията ще бъдат всякога добри. Поколебаеш ли се, кажете ли ти разумното сърце нещо и ти не го извършиш, ще почувстваш, че си направил погрешка. Та гледайте да предизвикате добрите навици в себе си. По това ще се отличавате и пред външния, и пред вътрешния свят. Само чрез добрите навици на сърцето ви ще имате един сносен живот, защото условията, при които живеете сега, са доста груби. Дори и у животните, които се подчиняват на този вътрешен закон, на своето разумно сърце, някой път работите им се оправят много по-добре, отколкото човешките.

Сега аз ви казвам, че без тази подготовка на вашите добри навици знанието, което придобивате, не ще можете да

го използвате разумно. Вие ще мязате на един богат син, у когото моралният устой е слаб и затова наследството, което ще вземе от баща си, ще го употреби за зло – както за самия себе си, тъй и за околните. У всички ви трябва да се прояви разумното. Във всички вас има много добри навици, но ще трябва само да ги предизвикате. Давид казва: „Размислих в сърцето си“. Затова при сегашните условия на живота разумните сили на природата лекуват хората чрез страданията. Те изолират човека, за да проникне дълбоко в сърцето си, да се обърне към доброто, което от хиляди години е заложено в него, и да започне да прилага тия добри навици за своето развитие. Само така вие ще можете да станете самостоятелни, вътрешно свободни, та да не губите присъствие на духа. Отвън бурите може да ви засягат, да ви люлеят като паракотилник на една, ту на друга страна, но тия вълни никога няма да влязат вътре и да ви засегнат. Вашият кораб ще мине от единия бряг на другия безопасно. Но ако вие не уповавате на добрите навици във вас, много пречки и спънки ще ви постигнат.

Сега аз ви говоря това, защото виждам ученици в света, които, без да са следвали някоя окултна школа, употребяват своите добри навици, а учениците от Окултната школа често не употребяват своите добри навици. Те мислят, че като са в Окултната школа, някоя друга сила ще ги упъти към тия добри навици. Не, те са заложени в тях и учениците сами трябва да ги разработват. Всеки сам трябва да разработва своето вътрешно богатство. Що се отнася до погрешките, които правите, до вашия темперамент, до лошото ви разположение, до лошите ви мисли, през тия неща минават всички хора. Няма човек в света, който да не ги е минал. Като четете псалмите на Давид, ще видите как един пророк се оплаква, че е станал посмешище на всички, как бил атакуван от лошите духове и отвън, и отвътре. Но в него имало едно: той винаги уповавал на своите добри навици и във всички свои борби е преминал

благополучно от единия бряг на другия.

Затова, когато дойдат изпитанията в живота ви, няма да губите присъствието на духа, ще бъдете разположени. Ако във време на мъчнотии не можете да приложите един добър навик, кога ще го употребите? Ако не ми помогнете, когато имам нужда, когато забогатеея ли ще ми помогнете? Тогава нямам нужда от вас. Мислите ли, че тогава ще завържете приятелство с мене? Не, приятелство, свързано във време на богатство, трае един ден и половина, а приятелство, завързано при най-мъчни условия, трае завинаги. Ако вие избавите един човек, който се дави, той ще ви бъде признателен през целия си живот. Ако вие избавите някого, който е бил на брега, но е замислял да прекрати своя живот, той също ще ви бъде благодарен. Там сега добрите навици, там ще се покаже и вашето богатство. Вие може да философствате колкото искате, но това няма да ви ползва. Трябва да търсите нуждаещите се и да им помагате навреме.

В това отношение може да бъдете добри работници, смели и решителни, защото знанието, което имате сега тук, е достатъчно пред съвременното знание в света. Външният свят пред вашето знание е в положението на невежите хора, но в друго отношение те имат голяма смелост. Външните хора са по-смели, по-решителни, а учениците на Окултната школа казват понякога: „Ние ще отстъпим“. Ако отстъпите поради своите добри навици, по дух, разбирам, но ако отстъпите поради материални подбуждения, вие ще останете последен човек в света. Казват: „За да не се карам с този човек, ще отстъпя“. На такъв човек, който отстъпва от принципите си, кажи: „Приятелю, твоята постъпка в дадения случай не е права. Аз те моля като приятел, недей отстъпва!“ Пък ако желанието, което той има, е право и благородно, и десет души да са му в опозиция, кажете: „Не, аз съм с него, на неговата страна съм, ще го поддържам“. Подкрепете го в доброто – това е добри-

ят навик. Това са подразбирали в средните векове да бъдеш рицар, кавалер. Да бъдеш рицар, значи да имаш морална доблест, да постъпваш в даден случай според добрите си навици, за доброто на окръжаващите. По такъв начин ще се повдигнете в собствените си очи.

Сега мнозина от вас не вярват на себе си. Щом ви турят на изпит, вие почвате да се колебаете. И някои ме питат дали ще успеят, или не. Казвам: ще ви турим на въжето, ще го теглим и ще ви опитаме. Ако 10 души те теглят и ти устоиш, ако въжето ти не се скъса, ще устоиш и на изпитанията; но ако аз те потегля и въжето ти се скъса, казвам: не можеш да устоиш. Въпросът обаче с вас не сега така. Ако искате, може да устоите.

Преди време във вестниците се изнесе, че съм казал, че всяка истина е наполовина истина и всяка лъжа е наполовина лъжа. Какво се разбира под тия думи? Законът е следният: в даден момент аз имам възможност да кажа и истината, и лъжата. Колкото имам възможност да кажа истината, толкова имам възможност да кажа и лъжата. Аз съм господар на положението, от мен зависи какво да кажа. Това не значи, че след като съм казал истината, тя не е вярна. Човек може да каже една лъжа и да я обвие в една истина; а може да каже една истина и да я обвие в една лъжа. Тогава тази лъжа е практична. Често лекарите обвиняват горчиви хапове в сладка обвивка и болният, като хапне, казва: „Сладничко е“, но после му става горчиво. Този хап отвън е сладък, а отвътре е горчив.

Законът е такъв: в даден случай човек има толкова условия да каже истината, колкото и да я откаже. В даден случай човек може да направи и добро, и зло – това са възможности. Следователно в това – да се избере възможността на доброто и възможността на истината, сега силата на човека. Значи Бог ти е дал един закон, според който да постъпваш: едновременно ти разполагаш и с истината, и с лъжата. Ако подчиниш лъжата на истината, ти си

мощен човек. Ако подчиниш злото на доброто, ти си мощен човек. Ако подчиниш неправдата на правдата, ти си мощен човек. Ако подчиниш глупостта на мъдростта, ти си мощен човек. Ако подчиниш омразата на любовта, ти си мощен човек. И обратно: всеки може да стане играчка на съдбата. Щом подчиниш истината на лъжата, правдата – на неправдата, доброто – на злото, ти ще станеш един изсъхнал лист. И този лист ще се мести от място на място. Ти не можеш да кажеш, че твоята съдба е била такава. В дадения случай Бог те е поставил на изпит, казва ти: „От теб зависи, аз ще те изпитам. Ти имаш толкова възможности за доброто, колкото и за злото; ти си господар, ти можеш да постъпиш както искаш“.

И тъй, извикайте своите разумни навици и приложете този велик закон за духовните работи, без никакво разсъждение. Само така ще имате отлични резултати. Бъдете уверени, че щом почнете да се колебаете и да разсъждавате, вашият ум вече е взел участие. Щом колебанието престане, твоеето разумно сърце действа, казва ти: „Напред!“ „Ама и отзад, и отпред има неприятели!“ – Нищо от това. Твоеето разумно сърце ти казва: „Напред!“ „Ама може да ме убият!“ – Напред! Само умът философира. А ти като вървиш напред, ония, които те преследват, ще бягат от тебе, ще кажат: „Този човек е много смел, ние се боим от него“. Даже и в гората да си и да видиш някоя мечка, ако се отправиш към нея смело и без страх, тя ще бяга. Ако се уплашиш, мечката ще мине покрай тебе, ще те оплоче и ще каже: „Ти не си Божествен човек, а си една страхлива крава. Защо не прояви своите добри навици?“. Когато ти кажеш една лъжа, хората ще те оплюят както мечката, защото не си употребил своя добър навик. За всичко, което ви се изпречи на пътя, ще се попитате вътре в себе си как да постъпите – и след това ще бъдете смели. Напред! И ще минете без опасност. За последствията не мислете! Постъпвайте ли съобразно този закон, цяла-

та разумна природа ще е с вас, всички разумни същества ще са с вас – те ще оправят вашия път. Проявите ли добрите навици, вашият път е отворен. Поколебаете ли се малко, тогава ще дойдат обратните сили в природата, а вие знаете вече какви са последствията от тия сили.

И тъй, сега ще извикате в себе си своите добри навици. Аз искам за в бъдеще да видя благородство във вашето поведение, във вашата обхода. Благородство се изисква от всички ви: в лицето ви, в поведението ви, в обноските ви – навсякъде и във всичко да се чете благородство. Който ви види, да каже: „Това са хора, които служат на един висок идеал, това са хора с идеи!“. Всички можете да бъдете такива. Ясен ли съм? (Да.)

Има ли нещо неразбрано? Все ще има нещо неразбрано, но трябва да знаете, че вие имате основните елементи на живота. Те са необходими. Който става музикант, трябва да има някои основни елементи. Който става лекар, писател или какъвто и да е, все трябва да има основни елементи в живота си. Аз не ви говоря за някои специални елементи, но ви говоря за общи основни елементи на живота, които са необходими както за хората, тъй и за животните. Всички имате добри навици, вложени от миналото, всички хора имат възможност да се повдигнат, ако във всеки даден случай бъдат готови да проявят своите добри навици.

Сега ще правите разлика: в постъпките на разумното сърце няма страх. Когато разсъждава умът, там вече има страх. В разумното сърце гняв няма, но в ума има гняв. В разумното сърце, в добрите навици завист няма, в ума има завист. Всички отрицателни черти се дължат на участието на вашия ум, а когато се движим по добрите навици, всичко е разумно, всичко е в хармония.

Та ще знаете, че вие сте под влиянието или на вашия ум, или на вашето разумно, благородно сърце. Аз говоря за онези чувства, които уподобявам на каша. Не,

те принадлежат към съвсем друга област. Разумното сърце, това са ония вътрешни неща в човека, които са придобити от миналото. Всички качества, които човек притежава, не са всякога добри. Само разумните навици дават стойност на човека. И пак ви казвам: искам от вас да видя поне за няколко месеца, че вашето поведение, вашите обноси, обходата ви, всичко това се е изменило в добро. Нали ви казах, че Царството Божие е за малките деца? Искам и вие, младите, да бъдете хора на добрите навици. Аз желая да видя, че вие сте от тия хора – деца на Царството Божие. Ще живеете в този свят и ще бъдете деца на Царството Божие; ще живеете разумно, ще действате според вашето разумно сърце и ще работите според добрите си навици, във всяко направление ще бъдете смели и решителни. Каквата работа започнете, да се не колебаете. Да не ме разбирате криво. Ще срещнете мъчнотии, но всички тия мъчнотии в края на краищата ще се стопят пред вас и пътят ви ще се отвори.

Сега аз ви давам основа, върху която вие може да градите, да поставите вашия пръв стълб, вашата първа греда. Тази първа греда е у вас; не мислете за нея, тя

е сигурна. Щом този стълб е здрав, щом имате тази основа, от там започва всичко. Уповавайте напълно на вашето разумно сърце. Без никакъв страх, без никакво колебание! Колебаете ли се, ще знаете, че вашият ум взема участие. Ще се стремите да разбирате разумното си сърце и според него ще постъпвате. В каквото направление и да действате, ако правите това, което разумното ви сърце диктува, работите ви ще се уредят тъй добре, че вие сами ще сте доволни. Най-малката работа, извършвана с разумното сърце, е отлична. И в добрия резултат на тази работа няма никакво изключение. Разумното сърце разполага със знания и сили не само за нещо специално, но за работи, които се отнасят във всички направления. Затова разумното сърце ще остане като основа в живота ви, а от тази основа вашият ум ще се развива в ново направление. Това ще бъде вашата придобивка, вашият капитал за в бъдеще.

Тайна молитва

*Бог на Любовта не е Бог на мъртвите,
а Бог на живите.*

30 март 1924 г., София

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Учителя Беинса Дуно

Всяка работа или всяко предприятие в света не трябва да почива на една колеблива основа, но на една здрава основа. Под думите *здрава основа* разбирам основа, която не се мени, която остава една и съща при всичките условия. Тази основа е жива. Допуснете сега, че на вас, като живеете на Земята, основата ви е здрава. Значи вие разчитате на вашата личност. Но след вашата смърт върху каква основа ще турите живота си?

И тъй, Земята не е истинска основа, върху която човек може да стъпи. Тogaва коя е истинската основа? Истинската основа ние наричаме *Разумно човешко сърце*. Не говоря за разумното сърце на настоящия човек, но за Разумното сърце на Божественния човек. Апостол Павел казва: „Физическият човек не може да разбере духовните работи, понеже те духовно се разбират“. Вие трябва да поставите новата насока на живота си върху вашето Разумно сърце. В това Разумно сърце оперира или действа Божият Дух. И в действията на това Разумно сърце няма никакво изключение. Човек, като действа според него, не прави никакви погрешки, всички погрешки се разрешават моментално.

Погрешките в света произтичат от обективния ум на човека. Той е сегашният ум, с който човек разсъждава. Доиде ти една добра мисъл и ти почваш да разсъждаваш по кой начин да я приложиш – и изгубваш условията. Ние често казваме, че ако човек влезе във водата, може да се удави; той или трябва да знае да плува, или трябва

да се учи да плува. Питам: в кое училище е учило изкуството на плуване онова малко патенце, което щом се измъти, и знае да плава? Преди хиляди години то е научило това изкуство. Тъй щото вътре в човешкия ум има един Божествен елемент. Ние Го наричаме Божествен Дух, който действа разумно, без никакви изключения. И когато слушаме този вътрешен глас (аз го наричам *Разумното сърце*), нашите разсъждения се отличават от обикновените разсъждения.

Може да направите един прост опит. Ако вие мислите с вашата глава, трябва да мислите дълго време; трябва да правите изследвания година, две, три, пет, десет и повече върху известен въпрос, докато дойдете до известни заключения. Да кажем сега, че вие си зададете въпроса какво ще бъде времето в понеделник. Нашият ум започва да разсъждава и казва: „Хубаво ще бъде“. Добре, ще проверите. После ще се запитате дали времето ще бъде абсолютно ясно или наполовина ясно, дали ще бъде само облачно или дъждовно и т.н. Ще си зададете въпроса ясно в ума. При тия опити ще забележите, че каквото умът каже, едва ли излиза едно на сто вярно. Че времето ще бъде хубаво, това е предположение. Но ако вие запитате вашето Разумно сърце какво ще бъде времето в понеделник, то ще ви каже с абсолютна точност. В тия схващания няма разсъждения. Щом започнете да разсъждавате, Божественото вече почва да губи своята стойност. Разсъждавате ли с Разумното си сърце, вие ще почувствате

едно приятно разположение долу под лъжичката си – и тогава всеки един от вас може да каже: „Времето ще бъде едн-какво си“. Запитайте се например как ще прекарате тази година живота си – добре ли, или не. Ако отговорите с ума си, той ще ви даде или най-хубавите проекти, или някой път може да ви даде мрачни проекти. Но запитайте ли вашето Разумно сърце, то ще ви даде един положителен отговор. Не само че ще ви даде един положителен отговор, но ще ви посочи дали ще минете през мъчности, като същевременно ще ви даде права насока, за да може да преминете по-благополучно.

Сега в това Разумно сърце влизат и добрите навици. Всеки човек има добри навици. У някои хора добрите навици се явяват по-рано, а у някои – по-късно. Дойде ти едно побуждение, една добра мисъл да направиш някому добро. Минаваш покрай пътя, гледаш една бедна вдовица. Ти бръкнеш в джоба си, но веднага почваш да философстваш, казваш си: „Имам пари, но те ми трябва днес; хайде друг ден ще направя това добро“. Разсъждаваш ли така, вече си направил първата погрешка. Няма да се мине дълго време и ти ще платиш десетократна глоба за неизпълнение на ония хубави Божествени чувства.

Следователно ние всякога трябва да се подчиняваме на Божествения глас в себе си. Щом това Божествено чувство заговорва в нас, то е изпит в живота ни. Бог ни изпитва – трябва абсолютно да Му се подчиним! Възприемеш ли Божественото, изпълни го! За това добро, което ще направиш, не се изисква да дадеш цялото си имане; то е една малка услуга. Едно дете паднало на улицата, счупило си крака; какво ще ти коства да го вземеш, да го занесеш в дома си и да му помогнеш? Ще изгубиш само половин час. Казваш: „Аз имам важна работа“. Всичкото нещастие в нашия живот е там, че не слушаме своите добри побуждения и добри навици, които имаме вътре в сърцето си. Ние се спираме на ред философски разсъждения и умувания и

казваме, че трябва да уредим живота си. Първото заблуждение е в това, че ние мислим и искаме сами да уредим живота си. Животът ни, според това Разумно сърце, е уреден. Всички условия, при които трябва да живеем, всички хора, с които трябва да се срещаме и които трябва да имат влияние върху нас, всичко това е определено. И както е определено, така ще бъде. Цялото Небе работи върху нас в тази насока. В света ние не живеем, но Бог живее. И следователно всяко добро дело е проявление на Бога в нас. И когато противодействаме на една добра Божествена мисъл, ние създаваме своето нещастие в света.

С тия добри навици, които имаме, не се изисква вие да вземете целия товар на света. Аз съм ви говорил и друг път, че всяка една добра мисъл е свързана с хиляди други добри мисли. Сега не мислете, че ако не изпълните добрата мисъл, Бог не е предвидил това. Той е предвидил всичко, но вие губите условията. При всяко неизпълнение на добрата мисъл вие се понижавате, потъвате, при което и животът ви става по-труден. С отказването да изпълните каквато и да е добра мисъл вие всякога се понижавате, средата става все по-груба и по-груба, докато най-сетне вашата воля се парализира. Вие ставате играчка на съдбата, т.е. на външните условия. Тия условия идват по единствената причина, че ние не слушаме Разумното сърце.

Как познаваме, че в нас действа Разумното сърце? – Когато това Разумно сърце действа в нас, в душата ни всякога става едно разширение. Щом направиш най-малкото добро, ти усещаш вътрешно доволство в себе си, като че ли си придобил целия свят. Всички трябва да се пазите от следното нещо: когато направите най-малкото добро, не го изявявайте отвън. Изявите ли го отвън, вие спъвате себе си. Защото в дадения случай, когато направиш доброто, ти вече имаш одобрението на Бога и се радваш. С това ти не се препоръчваш, но Бог те препоръчва. Да кажем, че един човек се дави във водата и ти го

спасиш; след като го извадиш от водата, не стой да ти се отплаща. Ти си замину, а нека той те търси. Ако ти, след като направиш доброто, пишеш във вестниците, че си избавил от смърт едн-кой си, това добро е наполовина изгубено.

Моралната сила на ученика, който следва Божественото учение, е в това, че той трябва да има абсолютна вяра в Бога. Ние можем да не знаем где е Небето, можем да не знаем где живее Господ, колко далеч е от нас, но трябва да чувстваме Бога. Един английски проповедник казва: „Аз не зная где е Небето, но щом започна да се моля Богу, тайно в душата си чувствам действието на Божествения Дух”. Значи Господ го чува моментално. А това е важното, че в момента, когато ние отправим своя Дух към Бога, Той ни чува. Право е казал пророкът, че Бог не живее в Небето, а в сърцата на смирените. Кои са смирените? – Хората на Разумното сърце, казвам аз.

Ако всички вие бихте се водили по вашето Разумно сърце, всичките спорове, които по някой път се явяват между вас, биха изчезнали. Например вие имате груби навици, по някой път нямате търпение. Всичко туй се дължи на вашия философски ум, че са ви обидили. В какво седи достойнството на човека? Достойнството на един човек седи в изпълнението на Волята Божия, в приложението на най-малките добродетели. Ти може да си спечелил едно от най-големите сражения, може да си повдигнал цял народ, но ако един ден сърцето ти каже да завържеш обувката на един старец и не направиш това, всичко сторено пропада. Да завържеш обувката на един старец струва повече, отколкото да спечелиш едно сражение.

Сега ще ви приведа примера за онези двама отшелници, които живели цели двадесет години в пустинята, дето постоянно се молили на Бога. Един ден единият от отшелниците вижда, че другарят му, като минава покрай едно място, подскача и хуква да бяга. Чуди се какво е видял този човек, от какво се е уплашил, та хуква да

бяга. Отива на мястото и вижда един голям клон със злато. Казва си: „Колко глупав човек, бяга от злато!”. Той изважда златото от клона, взима го и отива в Александрия, дето направя голяма къща – странноприемница, помага на бедните, похарчва всичко и нищо не задържа за себе си. Връща се в пустинята и се моли на Бога да му каже дали е доволен от него. Явява му се един Ангел и му казва, че всичките неговии добрини не струват колкото подскачането на неговия брат.

Следователно ако съберем всичко онова, което сегашният наш обективен ум може да направи от времето на нашето детинство до времето, когато си заминем за другия свят, и го претеглим, всичко това не може да тежи толкова, колкото една най-малка постъпка на Разумното сърце. И в Писанието някъде се казва: „Размишляваше Давид в сърцето си”. Значи той размишляваше с това Разумно сърце.

Туй е, което сега се изисква от всички ви. Във втория стадий на вашия живот вече се изисква обхода, т.е. да знаете какви трябва да бъдат постъпките ви един спрямо друг. Например искаш да направиш бележка някому... Направи, но да я направиш от Любов, както ще постъпиш спрямо себе си. Когато правиш бележка на себе си, как постъпваш, осъждаш ли се строго? Нали смекчаваш условията? Защо да не постъпваме спрямо другите тъй, както и спрямо себе си? Следователно ние трябва да изнесем Истината с Любов. Когато поправяме грешките на който и да е брат, трябва да ги поправяме с Любов, та той да почувства, че ние правим това нещо от Любов, а не че искаме да се радваме на някоя негова погрешка.

Първото нещо, което сега липсва на хората, то е благородството. Например в тази Школа някой път се карате за столове. Някои ме питат: „Ние нямаме ли право напред да слушаме?”. Питам: кой е по-благороден – който сяда отпред, или който сяда отзад? Ако си човекът, който може да отвори устата си и да каже една любов-

на дума, да изпълни Волята Божия, седни на първия стол! Ако си човекът, който може да каже най-грубата дума, седни най-последен! И да те викат напред, кажи: „Братя, аз не съм за първото място. Аз ще сега отзад и постепенно ще идвам към първите столове“. Казвате: „Да седнем отпред!“. Ще се радвам да седнете отпред, но трябва да знаете, че аз чета тия първи редове. Те трябва да бъдат редове на Божествената Любов, че кой как ви срещне, от вас да излиза онази благост, онази нежност, онази сила да си помагате един на друг. Вие сега ще ми кажете: „Да, но това са нашите наследствени черти“. Това е една лъжа, наследствените черти са ваша измислица. Доброто, добрите навици, благородното сърце у вас Бог ви ги е вложил още когато ви е създал, още когато сте излезли от Него. Следователно във всеки един случай ние имаме толкова възможности да бъдем добри, колкото и лоши.

Аз съм казвал и друг път що е зло. Злото всякога произтича от отказването ни да вършим Добро; злото е ненаправено Добро. Да допуснем сега, че двама ученици се скарат, обидят се нещо; това е много естествено. Как ще изгладят тази обидя? Ако единият от тях си каже: „Чакай, аз ще постъпя според моето Разумно сърце“, тогава и другият казва в себе си: „И аз ще постъпя според моето Разумно сърце“. Постъпят ли и двамата така, веднага спорът ще бъде изгладен. Ами че какво има да делите, какво има да делите в този свят? Не е ли най-хубаво да имате Божествената Любов?

Онова, което може да даде сила на ума ни, онова, което може да даде сила на сърцето ни, онова, което може да даде сила на волята ни, то е Бог, Който се е ограничил, за да живее в нас. Има Един Бог в света, Който се е ограничил заради нас. Това е най-голямото величие на Бога. Ако ти пренебрегнеш тази жертва, която Господ е направил – да влезе в човешкото сърце, създавайки условия за смъртта. Оттам произтича смъртта. Ние всеки ден и умираме, и въз-

кръсваме. Ако още тази вечер вие решите да бъдете верни на този велик закон на Божественото проявление, знаете ли каква промяна ще стане с вас? Ако вие се подчините на този Божествен закон, който и човек да срещнете на пътя, и най-лошият да е, щом се спрете и го погледнете, Бог ще ви се усмихне чрез него. Ще кажете: „Познах Го!“. У лошите хора Бог е скрит надълбоко. Тия хора са лоши, защото не живеят добре. Когато се развалят пътищата в една държава, кой е виновен – пътищата или хората? Хората не поправят пътищата. И тъй, при сегашните условия на живота ние със своето непослушание на този вътрешен велик закон сме дошли до такова положение, че целият съвременен християнски свят страда.

И тъй, изисква се мекота в нравите! Един господин е казал, че от лицата на тучкашните школници свети смъртта. Не, аз не зная дали смъртта може да свети, но това, което зная, то е, че нашите лица не трябва да дишат смърт, но трябва да дишат Живот.

Сега, когато аз говоря за Разумното сърце, трябва да знаете, че за да се развие то, страданията трябва да ви засегнат издълбоко. Човек трябва да бъде разкластен от дълбочините на душата си. Не са нужни само афекти, които да засягат повърхността ви, както някои вълни засягат само десетина метра от морската повърхност. За вас трябва коренна обнова. Ние трябва да имаме характера на Авраама. Авраам беше бездетен. Според реда на закона на евреите наследството трябваше да остане на едного от неговите слуги или на едного от неговите синове от робините му. Обаче Бог му каза, че ще му даде наследник. Кой беше наследникът на Авраам? – Исаак. Баща му и майка му имаха една светла идея. Бог каза на Авраама: „Ще принесеш сина си в жертва“. Ако вие бяхте на мястото на Авраам, щяхте ли да кажете: „Да бъде Волята Божия“? Той взе сина си, тури дърва на гърба си и отиде точно на мястото, дето му бе казано да го принесе

в жертва. До последния момент бе на изпитание. Когато дигна ножа, Господ му каза: „Познах, че ти си човек на послушанието, затова няма да принесеш сина си в жертва”. Ето една похвална черта на Авраам! С това той показва, че е готов да пожертва и най-ценното, което имаше. Затова Авраам се нарича приятел Божий. Аз го наричам отец на вярващите, понеже беше човек на абсолютната вяра, човек без никакво съмнение.

Разбира се, вие ще приложите това Учение – кой на което място се намира в живота. Вие ще опитате Бога и Той ще ви изпита. Ще ви изпита като Авраама, ще ви изпита като апостолите, ще ви изпита като пророците. Всички ще минете през Огън, седем пъти ще минете през Огън. Като казвам, че всички ще минете през Огън, вас ви е страх. Трябва да се мине седем пъти през Божествения огън! Това е най-голямото благословение; това е свещеният Огън на Любовта, който ще пречисти умовете и сърцата ви, за да разбирате хубавото у Бога и как трябва да го изпълните.

Никога няма да бързате; каквото и да вършите, не бързайте. Някой от вас е търговец, заплете се в сметките си, няма пари; отиде си вкъщи, стисне си главата – отчае се. Не стискайте главата си! Като дойдете вкъщи, седнете, отправете ума си към Бога, към своето Разумно сърце, послушайте какво ще ви се каже да направите в дадения случай – все ще получите един отговор. Майка сте, имате една непослушна гръщеря. Не ѝ се карайте, не я моlette да направи това-онова, но се обърнете към своето Разумно сърце и го попитайте какво да правите. Може да се минат ден, два, три, четири – ще дойде най-добрият отговор какво трябва да направите. Учител си, слуга си някъде, ученик си; каквото и положение да заемаш, не бързай.

Ще ви приведа един пример, от който ще видите, че онези, които имат вяра, всякога се спасяват. Около двеста и петдесет-триста души офицери били осъдени от болшевиките на смъртно наказа-

ние. Отиват при един от тях, питат го: „Вярваш ли в Бога?” – „Не вярвам”. Теглят му куршума, убиват го. Отиват при втори, при трети, при четвърти – и все ги питат: „Вярвате ли в Бога?” – „Не вярваме”. Най-после запитват един от тях: „Ами ти вярваш ли в Бога?” – „Да, вярвам!” – и се прекръства. Най-после се намерил един да вярва в Бога. „Хайде навън, не заслужаваш да те убием!” – пуцат го на свобода. Защо? Господ прошепва на този, който убива: „Пусни този, той е Мой човек!”. Този човек вярва в своето Разумно сърце, слуша своя вътрешен глас.

Аз мога да ви приведа още много примери за съветите на Разумното сърце, но тия примери имат сила в своето приложение. Аз зная колко е мъчно човек да приложи едно правило. Когато човек се разгневи, веднага идва съмнението, колебанието. Във всичко в света можете да се усъмните, но в Бога – никога! Бъдете готови да се жертвате заради тази велика Любов – заради Господа, Който съизволява да се ограничи, да дойде да живее в нас! Бъдете готови в дадения случай всичко да пожертвате заради Него! С това се е отличил Христос. „Доидох да изпълня волята на Оззи, който Ме е изпратил” – казва Христос. Най-после, когато Му казаха, че трябва да понесе кръста на страданията, Той каза: „Аз ще направя всичко, което Отец Ми е казал”. Христос имаше знание, имаше и сила. Той казваше: „Не мога ли да поускам един-два легиона Ангели да дойдат и да Ме освободят? Мога, но няма да го направя. Аз ще предпочета позора, страданието, мъчението, но всичко това да бъде за благо на Моите братя”. Туй е Божествената Воля! В какво седи Божията Любов? – В послушанието.

Ще дойде ден, когато няма да има страдания. Христос вече няма да Го разпъват в света. Защо? – Ами че няма такава грърво, на което могат да разпънат Христа. Този Христос, Който днес живее в сърцата на петстотин милиона хора, за Него няма толкова голямо грърво, на което

могат да Го разпнат. Той е достатъчно силен и Неговата сила ще се развие още повече. С тази сила можем да разполагаме и ние. Затова Христос казва: „Всичко, каквото попросите в Мое име, ще ви бъде”. В кое име? – В името на Божията Любов, в името на това Разумно сърце, което е в нас. Ако имаш Разумно сърце, Христос може да дойде и да живее в него.

Аз ви говоря, но ние не можем да ви наложим правила. Желая едно нещо от вас: да се надпреварвате в отдаването на почит един на друг. Това е първото нещо. Философия имате достатъчно, даже и за професори ставате. Лекции можете да гържите, морал на хората можете да дадете, можете да тълкувате и Евангелието, но приложение ви трябва. Най-мъчното нещо е приложението, а това се изисква от Всичка ви. Който приложи, той влиза във втората фаза. Който слуша Разумното сърце, на него може вече да се говори. Добрите навици са тези, на които можете да разчитате. Трябва да знаете, че всички имате добри навици. Че ги имате, ето как ще ви докажа: ако ви обидя, вие ще ми покажете как трябваше да постъпя. Ще ми кажете: „Трябваше да бъдеш по-мекичък”. Щом ми четеш морал, значи имаш добър навик, знаеш как да постъпваш. Щом можеш да ми четеш морал, значи разбираш от добрите навици. Защо да не можеш да постъпиш така и ти? Всички знаем как трябва да постъпваме. Щом знаем, защо да не можем да ги приложим? Да, можем да ги приложим! И тъй, всички без изключение можете да приложите. Ние имаме добрите навици, имаме Разумно сърце. Бог се е ограничил и живее в нас. Ако две хиляди години след Христа кажем, че не можем да живеем един чист християнски живот, това е срам за нас!

Аз ви слушах преди лекцията; един брат каза: „Братя, да се помолим!”. Аз бих желал само един от вас да се помоли, а не всички. Един от вас би свършил цялата работа. Един трен колко души машинисти изисква? – Един. Ако всички станат маши-

нисти, ще има караница. Един машинист е нужен; той ще се качи на машината, а всички останали ще насядат във вагоните и работата ще тръгне. Това добро сърце ще потегли, този лост ще се съобрази с великия Божествен закон, а всички други ще стоят във вагоните тихо и спокойно. Вие ще кажете: „Ама да не направи той някаква погрешка”. Историята, която ние знаем от хиляди години, казва, че всички онези, които са се ръководили от своето Разумно сърце, са постъпвали разумно. Те никога не са създали някаква катастрофа. И затова псалмопевецът казва: „Млад бях и остарях, но не видях праведния да проси. Не видях човек с Разумно сърце да проси, да е излязъл на поругание”. Ако някой път праведните са били излагани на поругание, то е било по простата причина да помогнат на своите братя.

И тъй, сега ще апелирате към вашите добри навици, които имате, към вашето Разумно сърце. И после ще апелирате към Христа, към Този, живия Христос, Когото аз наричам Син на Любовта. Той е единственият Учител в света. Неговото име ние знаем, че е Христос, но Той има свещено Име, което не смеем да произнесем. Когато се обръщам към Него, аз казвам: „Господи, с Твоето Име, с което Ти си знаен горе на Небето, да бъде Твоята воля!”.

Надпреварвайте се в почит! Това нещо е необходимо за българина. Между всичките славяни българите са най-груби. Това ще си го признаете, няма никаква обидя в това. Не е лошо да бъдете груби, но огладжване трябва. За да се огладите, ще се надпреварвате в Божествената Любов. Тази Любов ще ви изглади. И тогава вие, като онази мида, ще направите от вашата грубост един бисер. Най-първо ще започнете с добрата обхода. Аз постоянно слушам да казват някои от вас: „Учителя спрямо някоя е по-благосклонен, а спрямо други – не”. Вие разсъждавате плътски. Ние не можем да бъдем благосклонни по лице. Божествената Любов действа еднакво към всички хора. Към всички хора действа еднакво, но

не всички хора еднакво проявяват Божията Любов. Следователно вашите души се различават по това, че някои са по-готови и затова Господ по-силно се проявява към тях. Обаче всички трябва да знаете, че имате една и съща възможност. Както Бог действа спрямо един Ангел, тъй действа и спрямо един човек, тъй действа и спрямо растението, тъй действа и спрямо последното камъче – без никаква разлика. Аз не говоря за външния, за физическия свят – аз говоря за живите камъни, за живите растения, защото в Небето и растенията говорят, и камъните говорят и са живи.

Та всички трябва да проявите вашите добри навици! И аз бих желал да изчезнат грубостта, хокането между вас. С това се нарушава Божията Любов. Всички хора се оплакват, казват: „Любовта ни трябва“. Ами че Любовта е между вас, проявете я само! Ами че кой е крив, ако вие имате един затворен кран и водата не може да тече през него? Водата ли е крива, или вие? Отворете крана и вашето Разумно сърце веднага ще проектира тия извори навън. Първа черта и за младите, и за старите е да се надпреварвате в отдаване на почит. Учениците, които не могат да се почитат един друг, не могат да почитат и Учителя си. Ученици, които не живеят помежду си добре, не почитат и своя Учител. Господ казва, че не е доволен от онези, които не Го слушат.

Сърцата на всички трябва да са готови да изпълнят Волята Божия. Всички

трябва да извършат Волята Божия от Любов – и Неговото Царство ще дойде. Тогава всички ще се веселим. Това можем да го направим още от тази вечер. Не, тази вечер е ден – ние можем да обърнем вечерта на ден.

Сега искам да остане в главата ви следната мисъл: всеки един от вас сам за себе си да разреши въпроса как да се обхожда с другите, а не как да се обхождат с него другите. Този е главният въпрос. Вие започвате обратно. Не, всеки един от вас от свое гледище да разреши как се обхожда с другите и дали Господ е доволен от неговата обхода. Аз не казвам, че Господ е недоволен, защото ако кажа, че Той е недоволен, това е съгене. Вие можете да изправите всичките ваши погрешки. Тази вечер Господ ще вземе всичките наши грехове и ще ги хвърли зад гърба Си. Моментално ще стане това. Тогава ще се яви това ново състояние, новото раждане на човека, ще се зароди един нов подем в човешкия Дух. Новороденият човек ще бъде свободен от своите терзания, ще бъде радостен и весел. Това може да стане още тази вечер; този въпрос можете да го разрешите още тази вечер. Онези, които са готови, да не отлагат; пък онези, които не са готови, когато им дойде времето... Които са готови, моментално могат да разрешат този въпрос.

*Бог на Любовта не е Бог на мъртвите,
но Бог на живите.*

2 април 1924 г., София

**ОКУЛТНИ АСПЕКТИ
НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ**

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: СЪЩНОСТ

Преслав Павлов

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: СЪЩНОСТ

Преслав Павлов

УВОД

В Антропософията терминът *Мислещо сърце* (на английски превод от немски: *thinking heart*) или *Сърдечно мислене* (немски: *Herzdenken*) се среща за първи път у Рудолф Щайнер (1861–1925) на 29 март 1910 г. (GA 119). Въпреки че духовни упражнения, свързани със Сърдечното мислене, се намират още в най-ранните години на неговата духовно-научна преподавателска дейност от 1903 г., там те не са уточнени и формулирани като свързани със Сърдечното мислене. Във въпросната лекция от 29 март 1910 г. то е поставено фундаментално пред окултния ученик и впоследствие периодично е разгръщано и допълвано през годините до 1923 г.

По подобен начин Учителя Петър Дънов (Беинса Дуно) (1864–1944) формулира термина *Разумното сърце* за първи път на 15 декември 1918 г. (НБ) и периодично се спира на него до 3 септември 1943 г. (СБ). Първият въпрос, който възниква у духовния изследовател, е тези два термина допълват ли се, имат ли нещо общо и какво. Езиковото сходство е очевидно и двата термина са свързани със сърцето и имат връзка с разсъдъчния процес. В последващото изложение се доказва тезата, че не само езиково, но и във функционалната си същност това е един и същ орган в човека. За целта е направен подробен преглед на духовно-научните изследвания на Рудолф Щайнер, както и на Словото на Учителя

Петър Дънов (Беинса Дуно). Чрез методите на емпиричното изследване, логиката и сравнителния анализ са изолирани сходни и взаимно потвърждаващи се твърдения за идентичност на понятията от двата източника, като същевременно е потвърдено, че е налично пълно отсъствие на противоречия между тях. В резултат е доказано пълно съответствие между значението на Сърдечното мислене и Разумното сърце. Като заключение е представена ролята на развитото Разумно сърце у съвременния духовен изследовател.

СЪЩНОСТ НА СЪРЦЕМИСЛЕНЕТО

В допълнение на езиковото сходство на термините *Сърдечно мислене* (Рудолф Щайнер) и *Разумно сърце* (Учителя Петър Дънов) могат да бъдат открити следните детайли по отношение на функциите:

Рудолф Щайнер описва Сърдечното мислене като специфичен етерен орган в човека за духовно възприемане, който служи за различаване на Истината. В резултат на трансформация на човешките чувства се изгражда своеобразна интуиция за истинност¹. Трансформираното етерно тяло вследствие на развитото Сърдечно мислене позволява на ученика да възприема Вътрешното Слово^{2, 3, 4}. Така наречената от Рудолф Щайнер вътрешна реалност, или духовна реалност, става достъпна за окултния ученик, защото той вече е раз-

вил добродетели като постоянство, вътрешна (душевна) сила и морален устой⁵. Чрез тях Сърдечното мислене има силата да се ориентира между истина и неистина. Сърдечното мислене функционално се разгръща в процеса на развитие на инспиративно съзнание у напредналия окултен изследовател и е напълно развито едва когато окултният изследовател е започнал да развива интуитивно съзнание. Това са бъдещи степени на човешкото съзнание, които са обект на естествената еволюция едва в бъдещи еони на Земята^{6, 7}; съответно Бъдеща Венера и Бъдещ Вулкан, но напредналия окултен изследовател, който вече е преминал съответни степени на духовно посвещение, започва да изпреварва общия ход на човешката еволюция и вследствие на това започва да развива и ранни форми на иначе бъдещи степени на съзнание. Така може да се обобща, че Сърдечното мислене е орган, който се развива от духовно напредналите и постигнали степени на посвещение окултни ученици.

Учителя Петър Дънов използва паралелно с Разумното сърце още два термина, които са напълно еквивалентни на първия. Те са Доброто сърце⁸ и Божественото сърце⁹. На тези дати, когато са изнесени лекциите, той директно казва, че тези термини са еднозначни за него. Разумното сърце е описано като орган, изгубен от човека вследствие на Грехопадението¹⁰ и на навлизането на лъжата в човешкия живот; и този орган трябва да се възстанови от духовния ученик, за да се оправя светът¹¹: да бъде свят без лъжа, а в Правда и Истина. Правдата, казва Учителя, произлиза в човека от Разумното сърце, а то е гарант за безпогрешност в мисли и действия, за морал, благородни черти и добри навици¹². Разумното сърце е Вътрешният глас, Божественият безпогрешен съветник в човека¹³. Учителя също добавя, че Разумното сърце е интуиция¹⁴, чрез която се разбира Божието Слово¹⁵, и че Бог работи чрез Разумното сърце¹⁶. Изразът Доброто сърце Учителя използва за първи път

в писмо до Мария Казакова на 10 декември 1900 г., като недвусмислено го свързва с намирането на Истината; т.е. връзката на по-късното понятие *Разумното сърце* и намирането на Истината е формулирана от Учителя Петър Дънов още през 1900 г.

След цялостен преглед на всичко налично като литературно наследство както при Рудолф Щайнер, така и при Учителя Петър Дънов, не са установени никакви противоречия във функционалната същност на понятията – Разумно сърце и Сърдечно мислене.

След като всичко гореописано се остава да отлежи като душевни преживявания у автора като процес на феноменологично изследване, и впоследствие е приложен задълбочен сравнителен анализ, базиран на логика, може да се направи заключение, че Разумното сърце и Сърдечното мислене са различни езикови изрази на едно и също понятие. Тяхната както езикова, така и функционална същност са идентични; и като резултат може да се пристъпи към по-задълбочено изследване на понятието Разумно сърце чрез средствата на Антропософията, без опасения от понятийни или функционални грешки. Затова по-долу в изложението ще се реферира единствено към термина Разумно сърце, независимо че то формално не се среща в литературата на Рудолф Щайнер.

Антропософията като духовна наука се оказва в ролята на средство за задълбочено изследване на понятието Разумно сърце.

Антропософията описва Разумното сърце като духовен орган, който е част от етерното тяло¹⁷. Между него и етерното сърце¹⁸, което се намира отгясно, за разлика от физическото сърце, има етерна физиологична връзка. Също така има връзка и между Разумното сърце и астралното тяло, и по-точно Сърдечната чакра (Анахата)¹⁹. Разумното сърце се оформя и развива в процеса на духовното развитие и израстване на човека. Функционално овладяното етерно тяло на духовния изследовател

има по-мощни и укрепени етерни потоци, които циркулират, описвайки лъчите на Пентаграм²⁰. Процесът на укрепване е постепенен и започва първо с пресечните точки на лъчите; и впоследствие прераства към целите потоци. Практикуването на медитация и концентрация са първите стъпки за формирането на въпросните пресечни точки на етерния скелет на човека. Местоположението на развитото Разумно сърце като част от етерното тяло на човека се намира отзад, над темето на главата. То представлява специфично обособена етерна материя, която се откроява на фона на етерната аура²¹.

Развитието на Разумното сърце изисква първоначално силно развита логика и духовния изследовател, която впоследствие с практикуването на специфични духовни упражнения преминава през процес на жертва. Логиката бива пожертвана в името на новия Разум. Процесът на тази своеобразна жертва оставя отпечатък в човешката душа като навик на съвестта по отношение на Истината. Може да бъде наречена съвест за истинност. Пожертването на логиката в името на Разума обогатява душата с интуицията за истинност. Тази жертва не е унищожение, а трансформация и овладяване на мисленето от страна на Божествената Истина, така че логиката се възражда във Висша логика, в Божествена логика, която служи на принципа на Истината.

Чрез развитото Разумно сърце духовният изследовател придобива инструмент за разбиране на първ поглед противоречащи си въпроси. Това са противоречия, породени от дванайсетичното разнообразие на възприятието на духовната истина (Истината). Истината е една, но може да бъде възприета от човека по дванайсет различни начина и съответно да бъде изследвана от дванайсет различни гледни точки²².

Във функционално отношение съществува следната кардинална разлика между мисълта като продукт на процеса

на мислене, и така да се каже, разумността като продукт на работата на Разумното сърце. Докато мисленето и съответно мисълта като неин резултат са базирани на един последователен, структуриран, логичен и аналитичен процес, който дори и в общия случай да не е ясно структуриран и логичен, може все пак да се нарече линеен поради елемента на последователност, то процесът на разумност е спонтанен, експлозивен и холистичен процес. Докато мисленето е градивен процес, изграждащ постъпателно мисловни идеи, образно казано от долу нагоре към Познанието, то при разумността процеса е мигновен и като сияние обхваща и прониква духовната реалност, слизащ отгоре, свише от света на Провидението към Разумното сърце. Затова може да се каже, че Разумното сърце знае, то не мисли²³.

Терминът *Разумно сърце* като подбор на думи може да бъде обяснен така. Употребата на думата „разум“ като висша степен на познание, равносилна на провидение и също своеобразен антипод на „мисъл“, от една страна, и думата „сърце“ като израз на процеса на чувстване и интуитивно възприятие в случая на Истината, от друга страна.

ОБСЪЖДАНЕ

С развитието и овладяването на своята духовна същност окултният ученик започва да развива и Разумното сърце като свой етерен орган. Разумното сърце служи на ученика като индикатор за разпознаване на истина от неистина и по този начин коригира, насочва и допълва логичното мислене. То служи като своеобразна пред-стъпка в процеса на мислене и е предварителна корективна фаза в процеса на творческата мисъл. Човек първо трябва да слуша Разумното сърце и после ума си! (Учителя Петър Дънов, МОК, 30.03.1924). Чрез Разумното сърце духовният изследовател получава допълнителен много по-мошен инструмент за духовни изследвания и творческа дейност, който надгражда и усъвършенства човешкото мислене като процес. Разумното сърце се явява портал към Истината, която се проявява в света на Провидението и слиза оттам към човешкото съзнание, за да го повдигне и доближи до извора на Истината, до самата Истина, до онова макрокосмично същество, без което няма Живот, защото То е началото и краят. Макрокосмичното същество, което наричаме Христос и което преди 2000 години се прояви през един избран за целта човек, който на своя матерен език носеше името Йишуа и беше наречен Избран, Помазан – М'шиха (арамейски език, галилейско наречие). Разумното сърце е директната връзка на човек с Христос, Който му говори с Вътрешния глас, с гласа на Истината.

Същевременно Разумното сърце се явява инструмент за строежа на бъдещото еволюционно състояние на човечеството, за бъдещите еони на еволюцията – 777. Разумното сърце е предтеча в настоящето и фундамент в бъдещето на човека. Разумното сърце е капитал за бъдещето (Учителя, МОК, 30.03.1924). Разумното сърце е основа за бъдещото развитие (Учителя, ООК, 2.04.1924).

Подтикът на Учителя Петър Дънов към неговите ученици да развиват навичките на Разумното сърце е една предважителна стъпка по дългия път на духовно развитие и усъвършенстване. Това би могло да се изтълкува като преждевременно, но всъщност не е така, защото душевните навички се отпечатват в нетленната същност на прераждащия се човек и се носят от каузалното тяло в следващите прераждания. Така Беунса Дуно като духовен Миров учител (Бодисатва) работи не само за настоящето и за близкото бъдеще, но и за далечното бъдеще на човечеството.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Учителя Петър Дънов и д-р Рудолф Щайнер изваждат два на пръв поглед различни термина, съответно *Разумно сърце* и *Сърдечно мислене*, за които се доказва, че представляват един и същ орган, изпълняващ една и съща роля в човека. Чрез доказателството, че двамата езотерични учители са в пълна хармония по темата, се позволява по-цялостно и задълбочено изследване и натрупване на знания за практически упражнения. Налице е синергия, която надгражда авторите, изследвани поотделно. В настоящото изследване става ясно, че Разумното сърце е етерен орган за възприемане и различаване на Истината като принцип. Разумното сърце допълва процеса на човешкото мислене и го извежда на нови висоти, които по друг начин не могат да бъдат постигнати. Това е един сложен, дълъг и многопластов процес в развитието на окултния ученик, който преминава през етап на жертва, за да се роди от пепелта на мъртвата мисъл една нова, обогатена и жива мисъл, човешката мисъл на Новия човек, оживена от Разумното сърце. Така Разумното сърце изгражда бъдещата еволюция на човечеството.

ЛИТЕРАТУРА

1. Рудолф Щайнер, GA 119, 29.03.1910 г.
2. Рудолф Щайнер, GA 53, 4.05.1905 г.
3. Рудолф Щайнер, GA 90, 18.12.1905 г.
4. Рудолф Щайнер, GA 322, 30.09.1920 г.
5. Рудолф Щайнер, GA 10 (8), 1904 г.
6. Виж Рудолф Щайнер, GA 12, 1905 г.
7. Виж Рудолф Щайнер, GA 104, 1908 г.
8. Учителя Петър Дънов, ООК, 10.11.1926 г.
9. Учителя Петър Дънов, НБ, 5.12.1926 г.
10. Учителя Петър Дънов, НБ, 26.11.1922 г.
11. Учителя Петър Дънов, НБ, 15.12.1918 г.
12. Учителя Петър Дънов, МОК, 30.03.1924 г.
13. Учителя Петър Дънов, ООК, 2.04.1924 г.
14. Учителя Петър Дънов, ООК, 10.11.1926 г.
15. Учителя Петър Дънов, НБ, 25.12.1925 г.
16. Учителя Петър Дънов, СБ, 3.09.1943 г.
17. Рудолф Щайнер, GA 161, 1.05.1915 г.
18. Рудолф Щайнер, GA 109, 5.06.1909 г.
19. Виж Рудолф Щайнер GA 10, 1904 г. и GA 12, 1905 г.
20. Рудолф Щайнер, GA 264, стр. 193, Rudolf Steiner Verlag, 1996
21. Рудолф Щайнер, GA 161, 1.05.1915 г.
22. Рудолф Щайнер, GA 151, 21.01.1914 г.
23. Рудолф Щайнер, GA 119, 29.03.1910 г.
24. Учителя Петър Дънов, МОК, 30.03.1924 г.
25. пак там
26. Учителя Петър Дънов, ООК, 2.04.1924 г.

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: ПРАКТИКИ ЗА ФОРМИРАНЕ

Преслав Павлов

СЪРЦЕМИСЛЕНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ: ПРАКТИКИ ЗА ФОРМИРАНЕ

Преслав Павлов

УВОД

В Антропософията терминът *Мислещо сърце* (на английски, превод от немски: *thinking heart*) или *Сърдечно мислене* (немски: *Herzdenken*) се среща за първи път у Рудолф Щайнер (1861–1925) на 29 март 1910 г. (GA 119). Въпреки че духовни упражнения, свързани със сърдечното мислене, се намират още в най-ранните години на неговата духовно-научна преподавателска дейност от 1903 г., там те не са уточнени и формулирани като свързани със сърдечното мислене. Във въпросната лекция от 29 март 1910 г. това е поставено фундаментално пред окултния ученик и впоследствие периодично е разгръщано и допълвано през годините до 1923 г.

По подобен начин Учителя Петър Дънов (Беанса Дуно) (1864–1944) формулира термина *Разумното сърце* за първи път на 15 декември 1918 г. (НБ) и периодично се спира на него до 3 септември 1943 г. (СБ). Езиковото сходство е очевидно и двата термина са свързани със сърцето и имат връзка с разсъдъчния процес. В първата статия *Сърцемислене на Разумното сърце: същност* се доказва тезата, че не само езиково, но и във функционалната си същност това е един и същ орган в човека. Чрез изследванията на Рудолф Щайнер се извежда методология за развитие на Разумното сърце.

ФОРМИРАНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

От Антропософията се научава, че Разумното сърце се формира и развива чрез изграждането на четири така наречени Душежни навици, които Рудолф Щайнер нарича още Добродетели. Необходимо е те да се развият до степеня на навик, т.е. до душевно автономно (несъзнателно) рутинно поведение, а не просто да бъдат рационално избрани и приети¹.

1. Различаване във всеки един момент на вечното от тленното. Чрез умението да се съзерцават собствените мисли² с много търпение и спокойствие, с многократно повторение в течение на времето в имагинациите на практикуващия се наблюдава едно отделяне като утаяване на тленното от една страна и изпъкване и трайно очертаване на истинното, което е вечно. Умението да се наблюдават отвън собствените мисли, т.нар. съзерцание на собствените мисли, е предварителна необходимост, която вече трябва да е развита. Също така практикуващият вече трябва да е усвоил уменията на имагинативното познание. Този навик на душата може да бъде обяснен още и като развитие на задълбочено самостоятелно мислене в процеса на имагинативно познание. Имагинативното възприятие или познание само по себе си изключва мисловния процес. В случая е налице едно награждане на класическото имагинативно възприятие с вече чиста, култивирана и овладяна мисъл. Развитието на този душе-

вен навик може да бъде уподобено на съзнателно волево мислене и себеанализ по време на сънуване. Тази добродетел може да бъде наречена още Чисто мислене.

Примерна практика е умението да се различава същественото от несъщественото, особено в процеса на мислене, но и не само там; като същественото е производна на вечното, а несъщественото – на тленното. Това е една ранна и много предварителна практика, защото предпоставките за имагинативно познание и съзерцание на мислите са сериозни постижения сами по себе си.

2. Благоговееене и признателност към вечното. Чрез вече развитото имагинативно познание и развиващото се в окултния ученик инспиративно познание се преживява дълбоко в душата Истината като всепроникваща и обгръщаща Реалността вечност. Така е налице свързването на сърдечните сили с Чистото мислене. Постепенно с изграждането на този душевен навик се развива чист, изтъкан от любовта стремеж към различаване на Истината. По време на това упражнение духовният изследовател е в състояние на имагинативно-инспиративно възприятие, при което е налице потапяне на Аза в душевната дейност при формирането на образите в процеса на Имагинация. Развитието на този душевен навик може да бъде уподобен на съзнателно волево управление на сънищата по време на сън. Това е саморедакция на съня по време на сън. Тази Добродетел може да бъде наречена още Чиста Любов към Истината.

Примерна практика е умението да се развива правилна и вярна оценка на истинната реалност от привидно изглеждащата такава. Докато гореописаната практика от първото упражнение е свързана предимно с мислите, то в този случай упражнението е свързано с действието, с проявата и реализацията във външната за Себето среда (както физическа, така и духовна).

3. Шестте добродетелни умения.

(1) Контрол¹ на мислите; (2) Контрол на

действията; (3) Търпение и упоритост; (4) Толерантност и непредубеденост; (5) Вярa и доверие; (6) Спокойствие и вътрешен баланс. Чрез тях се развива Сърдечната чакра (Анахата) или т.нар. дванадесетолостен лотосов цвят. Шестте умения развиват шестте неразвити лотосови листа. Шестте добродетелни упражнения трябва да се практикуват в изброения ред, защото те се допълват и надграждат в своята последователност. Чрез тях практикуващият се пречиства от субективното оцветяване на духовните си възприятия, което води до морално израстване на окултния ученик. Шестте добродетелни умения като една обща Добродетел може да бъдат наречени още Пречистване от греха. От друга страна тези шест добродетелни умения са много нужни, за да се защити окултният ученик по време на описаните практики. Преди по-детайлен преглед на тези шест добродетелни умения ще се отдели внимание на рисковете и опасностите за неподготвените достатъчно практикуващи.

Рискове и опасности в практиката. По време на практиките за изграждане на душевни навици винаги е налице отделяне на Духа и Душата от физическото и етерното тяло на духовния изследовател. Последните остават подвластни, или по друг начин казано, са податливи на проникване на елементални същества³. За да се предпази от вмешателства, практикуващият трябва да се подсигури с такива качества, които да гарантират, че физическото и етерното тяло ще бъдат подвластни на висши духовни същества. В противен случай практикуващият дегенерира както морално, така и физически. Проявяват се нисши наклонности, самовлюбеност, суета, лъжа, откъснатост, гняв и други подобни. На физическо ниво се проявяват хронични болести. По време на практики духовният ученик

по-скоро като „управление“, а не като наблюдение с цел проверка или директно като проверка. В преводите на български език се е наложил изразът „контрол“, но смисловото е по-точно да се разбира „управление“.

1 Изразът „контрол“ трябва да бъде разбран

трябва да проявява високо ниво на само-наблюдение и самоанализ, за да бъде буден и бдителен за подобни възможни отклонения. Интересен коментар, който дава в такива случаи Рудолф Щайнер, е практикуващият да не се отказва от практиката, а да продължи, като се проявява активно старание за корекция, и да не се дава възможност за проява на Нисшето, т.е. да не се дава вход за елементалните същества към етерното тяло. Чрез утвърждението и възпитанието на Висшия идеал в човека се укрепват и защитават етерните входи така, че да останат защитени при отделяне на висшите човешки структури по време на практика. Шестте добродетелни умения изграждат тази защита за практикуващия духовен изследовател и окултен ученик.

3.1. Управление на мислите. В ежедневието управлението на мислите е невъзможно действие, защото мислите съществуват, за да управляват действията на човека. Но, казва Рудолф Щайнер, в духовните изследвания трябва да се постигне обратното! Започва се с кратки упражнения с една централна мисъл; и всички други мисли, възникнали или възникващи по време на упражнението, се гържат, така да се каже, на една ръка разстояние и при нужда се реферира към тях. Централната мисъл се подлага на изследване. То може да бъде емпирично, логично, теоретично и феноменологично. Важен елемент на упражнението е централната мисъл да се изследва от различни и задължително противоположни гледни точки.

Примерна практика може да бъде концентрацията върху мъдра мисъл, което представлява духовно откровение и вдъхновение за изследователя.

3.2. Управление на действията. Това упражнение изисква редовно да се прави нещо, което не е провокирано от ежедневните нужди на практикуващия. То е иницирано от вътрешна, душевна подбуда, която носи високо духовно и нравствено израстване на окултния ученик. По подобие на горното упражнение в този случай

на изследване са подложени действията и техните характеристики като своевременност, качество, резултатност и т.н. Важна характеристика на изследването е то също така да бъде оценено от гледна точка на служенето на висш идеал и според приноса за развитие на своите братя – човеци. Многостранността на изследването също е ключов елемент.

Примерна практика може да бъде редовната молитва, посещането на слънчевия изгрев, медитацията, концентрацията и други подобни редовни окултни упражнения.

3.3. Търпение и устойчивост. Това умение е свързано със смекчаване на амплитудните отклонения на свръхемоциите. Крайните емоционални състояния се смекчават чрез поддържане на освободеност от външни влияния и чрез следване на морално формирана собствена посока. Трябва нищо да не може да завладява и смущава духовния изследовател, като той остава напълно способен за преживяване на силни емоционални състояния, без да бъде уязвим от тях. Овладяването на крайните състояния става постепенно, методично, с търпение и целеустременост, като не се оставя място в душата на човека за болезненост и депресия. Това упражнение не прави духовния изследовател безчувствен, а изгражда себеконтрол над емоционалните (астралните) входи.

Примерна практика може да бъде изграждането на „чувство за утвърждаване“ или чрез фокус върху положителното, без критика и порицание. Примерна мисъл: Плототворното в нещата не е това, което не им достига, а е в това, което те приметжават!

3.4. Толерантност и непредубеденост. Собственият опит, който изгражда убеждения, е водеща сила в живота, но адаптивността и отвореността към нови и неизвестни до момента за духовния изследовател неща прави окултния ученик гъвкав за духовните откровения. В контекста на дванайсетте страни във

възприятието и изследването на Истината гъвкавостта и адаптивността са ключови за избягване на ограничения, но дори напротив, те способстват за постигане на разширение в духовните изследвания. Формирането на интелектуална преценка за толерантност чрез задълбочено и безпристрастно изследване на „другата гледна точка“ е другият аспект на това добродетелно умение. Отчитайки факта, че „другата гледна точка“ може да е многообразна, дава допълнителни измерения в изследванията. Истинската, добре развита толерантност е предпоставка за непредубеденост.

Примерна практика може да бъде възпитаването на отказ от любовта към собствените възгледи.

3.5. Вярa и доверие. С това добродетелно умение се цели да се съхранява същността на духовния стремеж и ценност, като същевременно духовният изследовател е адаптивен и отворен към нови духовни откровения и промени. Изграждането на вярa и доверие към всичко, което предстои в живота, е душевна сила, която влияе на реалността⁴. В този контекст се изгражда защита срещу външни влияния. Вярата, Надеждата и Любовта изграждат и трансформират съответно астралното, физическото и етерното тяло в човека⁵. А чрез трансформацията им през Аза, съответно съзнателна или несъзнателна, се изграждат по-фините структури в човека. Съответно при съзнателна трансформация се изгражда троичният Дух, а при несъзнателна трансформация – троичната Душа⁶. Всичко това подобрява защитните механизми на духовния изследовател. Вярата е предпоставка за постигане на Свободата⁷. Вярата от своя страна превръща моралните идеи в реалност, която гради бъдещето, в частност Бъдещия Юпитер⁸.

Примерна практика може да бъде, по думите на Учителя, всяко упражнение, което развива постоянство, а то развива и вярата⁹; или изработването на вътрешен мир развива вярата¹⁰.

3.6. Спокойствие и Вътрешен баланс.

Балансът и хармонията са резултат на горните пет умения. Духовният акцент в човешкия живот, който е Христовото същество, дава стабилност и сигурност пред всичко, което може да тегли в различни посоки. Трябва да се живее пълноценно и да се позволява всичко да работи върху духовния изследовател, но пречупено през духовния акцент, т.е. през Христос в човека. Правилно е не да се избягват променливите и тленни неща в живота, а окултният ученик да се отгаде на живота; и въпреки това да запази вътрешното равновесие и хармония чрез духовния акцент. Това добродетелно умение дава на духовния ученик способност сам да определя посоката на своето пътешествие в живота.

Примерна практика може да бъде разсъждаването и впоследствие медитацията върху „волята на свободата“ като фин баланс между полярностите.

4. Любов към вътрешната свобода. Чрез волята за свобода и идеал духовният ученик успява да обедини и изяви постигнатото в развитието на гореописаните душевни навици. Волята е върховна изява на Добродетелността. Рудолф Щайнер дава следните напътствия в развитието на свободата: Докато все още живеем във физическото царство, не можем да постигнем пълна свобода, но въпреки това можем да развием волята за свобода в себе си, да се стремим към идеала. Можем да се освободим от външните обстоятелства и повече да не реагираме на въздействието и обидата, упражнявани върху нас отвън. Вместо това можем да превърнем нашия собствен вътрешен закон в ръководство за нашите мисли и действия, живеейки не в нашата тленна личност, а в нашата индивидуалност, която е вечна и се стреми към единство¹¹. Развитието на добродетелта вътрешна свобода може да бъде описана и като преодоляване на личностното светосещане, и като освобождаване от низшия Аз – Егото. Любовта към вътрешната свобода е свързана с Високия идеал и води до освобождаване от Егото. Затова тази до-

бродетел може да бъде наречена още Освобождение от Егото.

Примерна практика могат да бъдат разсъжденията, прерастващи в медитация, свързани с Висшия идеал. Друга практика, макар и за много по-напреднали ученици, е упражняване на пълна свобода в сънищата по време на сън. Човек не е подвластен на сънуваната ситуация, в която участва, а обратното – тя е управляваната.

Последните два душевни навика – Пречистване от греха и Освобождение от егото, Рудолф Щайнер ги описва като свързани, от една страна, с отказ от субективни, лични чувства, произлизащи от нашето естество; и от друга страна, като процес на съзнателно пораждане и култивиране на обективни чувства, възникващи от духовната реалност. Така се изгражда усещане за приятност от истината и за болка от неистината. Това е една своеобразна душевна осезателност за Истината.

Учителя Петър Дънов подкрепя тезата със следните цитати:

В процеса на развитие на Разумното сърце се преминава през страдания и трудности¹².

В резултат на Разумното сърце човек усеща приятно разположение и широта в живота си¹³.

На 25.10.1904 г. Учителя в писмо¹⁴ до Петко Гумнеров обяснява как Доброто сърце [Разумното сърце] е най-голямото богатство за ученика и притежаващият го ще бъде винаги весел и задоволен от живота.

5. Душевни настроения. Съществуват четири душевни настроения, които Рудолф Щайнер определя като необходими да разцъфнат в душата на окултния ученик, за да служат като предпоставка и като начална подготовка за развитие на връзка с духовната реалност. Тази тема е разгледана подробно в GA 134¹⁵ и представлява отделна и допълнителна тема към настоящата – Разумното сърце, но е изключително препоръчителна. Тези четири душевни настроения са Впечатлителност,

Благоговеене, Мъдра хармония със световните явления, Отдаване на Всемира.

Подтикът на Учителя Петър Дънов към неговите ученици да развиват навици на Разумното сърце е една предварителна стъпка по дългия път на духовно развитие и усъвършенстване. Това би могло да се изтълкува като преждевременно, но всъщност не е така, защото душевните навици се отпечатват в нетленната същност на прераждащия се човек и се носят от каузалното тяло в следващите прераждания. Така Беинса Дуно като духовен Миров учител (Бодисатва) работи не само за настоящето и за близкото бъдеще, но и за далечното бъдеще на човечеството.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Учителя Петър Дънов и г-р Рудолф Щайнер изваждат два на пръв поглед различни термина, съответно *Разумното сърце* и *Сърдечно мислене*. Чрез доказателството, че двамата езотерични учители са в пълна хармония по темата, се позволява по-цялостно и задълбочено изследване и натрупване на знания за практически упражнения. Налице е синергия, която награжда авторите, изследвани поотделно. Неговото развитие преминава през етапите на развитие на Чиста мисъл, Чиста любов към Истината, Пречистване от греха и Освобождение от егото. Това е един сложен, дълъг и многопластов процес в развитието на окултния ученик, който преминава през етап на жертва, за да се роди от пепелта на мъртвата мисъл една нова, обогатена и жива мисъл, човешката мисъл на Новия човек, оживена от Разумното сърце. Така Разумното сърце изгражда бъдещата еволюция на човечеството.

ЛИТЕРАТУРА

1. виж GA 10, 1904 г. и GA 12, 1905 г.
2. виж GA 108, 1908-1909 г.
3. Рудолф Щайнер, GA 194, 6.12.1919 г.
4. Рудолф Щайнер, GA 73, 5.11.1917 г.

5. Рудолф Щайнер, GA 130, 2.12.1911 г.
6. Рудолф Щайнер, GA 99, 25.05.1907 г.
7. Рудолф Щайнер, GA 187, 28.12.1918 г.
8. Рудолф Щайнер, GA 175, 10.04.1917 г.
9. Учителя Петър Дънов, ООК, 28.03.1928 г.
10. Учителя Петър Дънов, ИБ, 5.03.1920 г.
11. Рудолф Щайнер, GA 88, лято 1903 г.
12. Учителя Петър Дънов, ООК, 2.04.1924 г.
13. пак там
14. Учителя Петър Дънов, писмо до Петко Гумеров от 25.10.1904 г.
15. Рудолф Щайнер, GA 134, 27.12.1911 г.

СТРУКТУРНИ И АСТРОЛОГИЧНИ ГЛЕДНИ ТОЧКИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Филип Филипов

СТРУКТУРНИ И АСТРОЛОГИЧНИ ГЛЕДНИ ТОЧКИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Филип Филипов

Темата за *Разумното сърце* е ключова в Словото на Учителя Беинса Дуно; и за да имаме правилен ученически подход към нея, ние трябва да изучаваме различните структурни гледни точки към човешката природа в областта на езотеричното християнство – единствената духовност на бъдещето. От езотеричните източници до нас достига идеята за духовните структури на човека и ние можем да ги изследваме с нашите възможности на мисълта.

Към духовните структури на човека има троичен подход – и това са известните ни *дух*, *душа* и *тяло*; като под *дух* относно човека се разбира идеята, че в човека има нещо безсмъртно и вечно (истински реална природа, Искра Божия, зародиши на духа, присъствие...), което принадлежи на Бога и е едно с Него. *Тялото* е формата, чрез която човек се проявява в живота. *А душата* на човека е онова, което свързва в едно цяло Искрата Божия в нас – *духа*, с нашата форма – *тялото*, като заедно с това представлява нашата вечна и безсмъртна индивидуалност. Учителя ни учи, че *душата* има три свои деца, три инструмента, чрез които се проявява в живота. Това са *умът*, *сърцето* и *волята*, като относно менталното тяло, ума и разума той говори, че едва тази наша духовна структура има достъп до безсмъртното и вечното¹, като самата тя в нас, чрез ученическа работа, може да се превърне в нашето първо безсмъртно тяло и в неразрушим духовен структурен елемент от нашата природа.

Заедно с това Учителя ни обучава в своите лекции и беседи, че една от целите на нашата еволюция е постигането на трите Божествени тела – *Тялото на Мъдростта*, *Тялото на Любовта* и *Тялото на Истината*², които могат да се разгледат като най-съвършени плодове от развитието на *душата* и проявата на човешкия *дух*. Именно когато човешкият *дух* и *душа* работят върху *сърцето*, в него се пораждат висшите му елементи и качества, които могат да бъдат духовно изследвани и обозначени с идеята *Разумно сърце*. Веднага се вижда, че това е специално отношение между интелигентността на ума и възприемчивостта на *сърцето*, осветено, водено и благословено добродетелно от напътствията на *духа* и *душата* в нас.

Не може да се игнорира описаният в редица езотерични източници т.нар. Сегморен подход към човешката природа³. Тази гледна точка разглежда човека с неговите 7 структури.

(1) **Физическото тяло** е пряко сетивно наблюдавано от нас и в неговата реалност може да се съмнява само онзи, който отрича достъпната за емпирични изследвания материя.

(2) **Етерното тяло**, или т.нар. *жизнено тяло*, или още *енергийно тяло*, може да бъде изследвано по електромагнитен път, като науката отдавна е регистрирала неговата реалност чрез Кирлиановата фотография, както и чрез регистрирането на биофотоните⁴, отделени от химичните реакции в клетъчните ни структури. Така

може да се заснеме т.нар. електро-магнитна-енергийна-етерна аура-светлинно поле на човека. Може да се каже, че енергийната матрица на жизнената тъкан на нашето етерно тяло бива възприета емпирично и до някаква степен илюзорно след откриването на микроскопа, както и на клетъчната структура на нашето тяло. Искам да кажа, че това, което цитологът наблюдава под микроскопа си, е една илюзия, защото всъщност е налице енергиен хипермасив в жизнения етер, който се изпълва първо с химически етер, после със светлинен етер, после с топлинен етер – и едва след това, след като се насити и с атоми от физическия свят, този хипермасив придобива познатата ни от биологията клетъчна структура. Тя не е нереална. Реална е, но нейната същинска природа не са материалните биофизични структури, а е етерната тъкан и организацията на хипермасива (казано математически) в жизнения етер. Биофизичните структури са само грехата и обвинката на хипермасива – матрикса⁵ на жизнения етер в нас.

(3) Астралното тяло на човека е пряко и засега субективно наблюдаемо от нас, като онази вътрешна вселена, съставена от огромен брой чувства, желания, емоции, инстинкти, симпатии и антипатии, сетивни опитности и дори порции квалитети от нашите уникални преживявания. Именно тази микрокосмична вселена често се обобщава в езотеричните текстове в Школата на Учителя с понятието *сърце*. Ние сме я придобили в предишния еон – *Древната Луна*, когато сме изживели нашата животинска степен на съзнание. Тази твърде млада духовна структура в нас все още притежава черти, свойства и елементи, които са по-близо до животинската природа с нейните инстинкти, страсти и нисши емоции. Именно по време на акта на първото навлизане в Астралния свят кандидатът за посвещение вижда чрез духовното си зрение как неговото лично *астрално тяло* има форма, подобна на дракон или на някакво животно, и това е

преживяване на срещата с Малкия пазач на Прага⁶. Именно когато граконоподобната животинска природа на *астралното тяло* бива облагородена чрез ученическо поведение и развитие, се постига еволюцията на *астралното тяло*. Оттук понятието *Разумно сърце* е визията за трансформирането на тази животинска природа в нас в истински овладяна от човешката ни природа астрална структура – с други думи, издигането в по-висшите сфери на нашия уникален, заложен от хороскопа Агатодаймон (ἀγαθός δαίμων – благороден дух) към моралните и етичните области на Еудаимонията (εὐδαιμονία – състояние на *добър дух*), съзетаваща още от Сократ, Платон и Аристотел идея за най-висша добродетел, благополучие и общочовешко индивидуално, но и колективно щастие⁷.

Астралното тяло може да бъде разбрано още и конкретно като *звездно тяло* – това означава буквалният превод на това духовно понятие. Това не е случайно положение. Именно връзката между Астралния свят на Слънчевата система с нейните планетарни органи и съответно *астрално-звездното тяло* на човека създава различните астрологични преживявания на вътрешен психологически план. Тази връзка се изследва чрез хороскопа на дадения индивид; и именно чрез звездната карта на човека, също и според метода, описан от Хермес в неговата „Книга за духовните реалности“, може да се намери кои 49 животински сили имат въздействие върху индивидуалното астрално тяло на дадения човек. В лекционния цикъл на тема „За планетните духове като животни“, изнесен от Румен Колев относно цитираната книга на Хермес, която е в процес на превод от арабски език, тези 49 животински сили се разделят на два вида: $4 \times 7 = 28$ въплътени, проявени в Природата животни, и $3 \times 7 = 21$ невъплътени, пребиваващи в Астралния свят духовни животни⁸. Според методиката на Хермес се оказва, че чрез мажорните аспекти към Асцендента на седемте видими с просто око планети може да се опре-

дели кои животни имат влияние върху дадения индивидуален хороскоп. Така почти всички хора имат някои от 49-те животни за специален астрален духовен спътник в живота; или казано по друг начин, имат доминантна астрална животинска природа или астрален душевен водач, или доминантен животински хомеопатичен модел, което са все различни преводи на античната идея за агатодаймона на човека.

Точно в тази посока може да се развие идеята, че когато астралното тяло на човека напредне в своята еволюция, животинската астрална природа на човека ще се очовечи и ще придобие по-високи степени на мисловност и разумност; с други думи, ще направи все по-голям преход и доближаване от Астралния свят към Менталния свят. Именно това като еволюционен процес може да бъде разбрано като еволюция на наситеното с животински страсти сърце в разумно сърце. Тази алхимическа визия може да обясни и защо античните хора са виждали агатодаймона като странна смесица между божество и животинска, граконоподобна или змиеподобна форма. Тази странна смесица всъщност представлява започналата еволюция на астралното тяло, в която животинската природа се трансформира и еволюира в човешка или дори в Божествена природа.

(4) Менталното тяло на човека е онзи върховен дар, който ангелската йерархия Елохими (или още познати на български език като Власти) ни подаряват в средата на Лемурийския период, чрез който дар ние придобиваме нашата същинска човешка природа, защото Аз-овата субстанция⁹, слизаща като свещена жертва на Властите от Духовния свят, свързва в нас нисшата ни телесна природа с нашата висша духовна природа. Тази манастична-ментална-мисловна вътрешна реалност в нас първо се преживява и описва не само чрез категориите нисш и висш Манас (нисше и висше ментално тяло), но и чрез въведения от Учителя среден манас¹⁰, който е дефиниран като Христовото присъствие,

централно свързващо звено на менталното тяло, без което не е възможно човешкото битие. Менталното тяло също може да бъде субективно наблюдавано от всеки един от нас като вътрешния ни свят от мисли, идеи, слово, логика, мотиви, идеологии, философски визии и нагласи, но най-вече като Аз-овата ни съзнателна и строго индивидуална природа, чрез която ние постигаме своята същинска реалност и вечна природа. Това е така, защото ученическата същност на човека, която съзнателно-душевно изучава необятния свят на идеите, е нашето безсмъртно и вечно в Христа начало, т.нар. първо неразрушимо и нетленно тяло – *Тялото на Мъдростта* (от друга гледна точка това е *Тялото на Любовта*), което още бива наречено в езотеричното християнство от Р. Щайнер с идеята Себедух – присъствието на Святия Дух в индивидуалния човешки дух, които се проявяват чрез нашата ученическа съзнателна душа в нашата Аз-ова природа и чрез съвкупността на нашите три области на менталното ни тяло – нисша, средна и висша. Да, тук е налице подобна на матрешката вложеност, която по-правилно от духовно-научна гледна точка може да се съзерцава като йерархичното самоподобие или фракталната реалност на човешкия Аз – тази частица Небитие в нас, която може да бъде описана от най-висшата съвременната наука за съзнанието като самото ядро на човешкото битие – информационната сингулярност, завихряща около себе си в акреционен диск от съзнателна обратна връзка и рекурсия порции информация или техни съчетания, които всеки човек може да познае и преживее като различните знания и идеи на общостъпния за човечеството обективен идеен свят¹¹. Без осмисляне и правилно духовно съзерцание над Аз-овата дейност върху мисловната ни тъкан на менталното ни тяло, чувствената тъкан на астралното ни тяло, жизнената-химично-светлинно-топлинна природа на етерното ни тяло и физическата природа на тялото ни, ние не

можем да постигнем същинската човешка природа. Именно самонаблюдавайки как Христос в нас работи, като Висш аз чрез формулата „Не аз, а Христос в мен“, можем да постигнем истински ученическата си и човешката си природа. Точно разбирайки как Божественото в нас, онова в нас, което е наречено *Слънчев(Ра) Живот(Зу)*, който *Божествено твори(Аум)*, може да обработи нашата сърдечна и астрална природа и така да се достигне до *Ра-зу-мното сърце*. С други думи, само човек с добре развит аз, и то до степенята на *Висшия Христов аз*, може да работи ученически върху постигането на *Разумното сърце*.

(5) **Причинното тяло** е онова в нас, което от висшата област на Менталния свят работи върху причинно-следствените процеси в нашия път през преражданията. Може да се каже, че от една страна, *причинното тяло* има пряка връзка именно с Висшия аз в човека, и от друга страна, само онези, които са постигнали една първа крачка към саморазвитието и самопосвещението в Христа, имат пред себе си отворената врата на Храма, наречен от езотеричното християнство *Тяло на Мъдростта* или *Себедух*. Може да се каже от гледната точка на Учението на Учителя, че същия този Храм бива наречен и *причинно тяло*¹². Това тяло в нас е толкова реално за нашето наблюдение, доколкото човек може да проследи кармическите потоци в своя живот. Когато човек се научи да съзерцава как причините и следствията водят своя кармически запис в звездната – астралната тъкан на нашето сърце, и започне разумно да насочва своите чувства и желания, емоции и инстинкти към по-високи октави на проява на астрологичните аспекти в звездната карта, тогава човекът стъпва върху ученическия път на разумния себеконтрол върху *астралното звездно тяло*. Този път извежда ученика към истинското *Разумно сърце*.

(6) **Будичното тяло** в нас е едно цяло с нашата висша индивидуалност, която преминава, запазва се и се развива от пре-

раждане в прераждане. Човек може да съзерцава будичното си тяло, като осмисли, че причините и следствията имат смисъл само до толкова, доколкото развиват в нас добродетели, преживени архетипи и функции на Божествеността в нас. С други думи, *будичното тяло* е семката, която израства от почвата, наречена *причинно* или още *каузално* тяло. Може да се каже, че *будичното тяло* е нашата *същинска душа*¹³, като тук не се разглежда душата като съвкупност от сетивна душа, разсъдъчна душа и съзнателна душа, а по-скоро се има предвид *тялото на Любовта – животодухът* в нас и Божествената ни индивидуалност, управляваща и ръководеща нашите прераждания. Именно когато *душата* в нас посее добродетелните семена в нашето *астрално тяло* и след това ги призове да възраснат и да дадат плодове, именно тогава се заражда активната добродетелна дейност на *Разумното сърце* в нас.

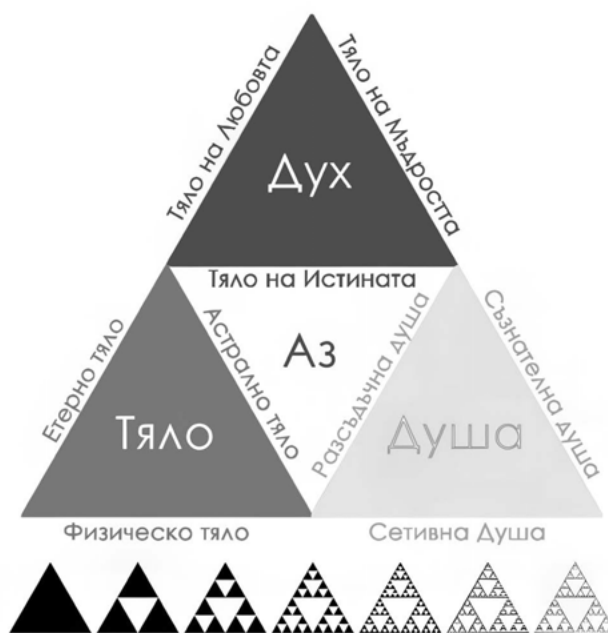
(7) **Атмичното тяло** или още присъствието на Духа¹⁴ в нас е това, което се нарича *Тяло на Истината* или *Човекодух*. Когато ние работим съзнателно върху нашата воля и физическо тяло, с цел те да проявят Божественото в нас и около нас, тогава този Божествен зародиш в нас – *духа* в нас се проявява и извлича необходимата субстанция за неговата проява. В този смисъл, когато нашето *сърце* служи на Божественото, когато работи съзнателно чрез стремежа към Истината, тогава то става не просто *Разумно сърце*, а *Божествено сърце*, защото се слива с *Божьето сърце*.

От друга страна Р. Щайнер разгръща фрактално троичната гледна точка към човека. Става въпрос, че моделът *дух-душа-тяло* повтаря себе си в себе си и така се достига до идеята: *тялото* има свои три телесни степени, *душата* има три душевни степени и *духът* има три духовни степени³. Всички тези нови душевни и духовни степени се разгръщат от активната дейност на Аз-а – най-новата истински човешка природа в нас, придобита в настоящия Земен еон. По този начин можем да говорим

за модел, който може да се нарече десеторен модел към човешката природа. Казано математически, това е фрактална структура със степен на самоподобие 1, с троен фрактален модел, движеща се от и към своя Атрактор (виж Фиг.1 – показана е фрактализацията на троичния модел и Триъгълникът на Серпински¹⁵, който е показан със степен на самоподобие 7 в последната итерация на своето образуване. Когато итерациите на фрактала клонят към достатъчно голямо число, фракталът се превръща в своя Атрактор, който е показан чрез сегмата, последна итерация най-вдясно долу).

Развивайки тази самоподобна визия за човека, се дава идеята, че тялото, проявявайки в себе си основния патерн на троичния фрактал-човек, има три елемента: *физическо тяло* – основата на проявата на човека във физическия свят (фрактално утвърдената телесност в телата); *етерно тяло* – внасящото живот и здраве тяло спрямо формата на човека (един вид, фрактално проектираната душа в телесните структури на човека-фрактал); *астрално тяло* – работещо със страстите, чувствата и желанията (онова, което е фракталната проекция на Духа в телесните структури на самоподобното йерархично същество човек).

Когато Аз-ът, фракталният атрактор на човешката природа, започне да работи несъзнателно, подсъзнателно или полусъзнателно върху астралното тяло, възниква *сетивната душа* в човека (фрактално проектираният телесен модел в Душата). Тази *сетивна душа* работи да усвои сетивни преживявания, нахлуващи от външния свят спрямо човека, и може да се каже, че нашите феноменологични преживявания на милиарди *квалии*¹⁶ всеки един момент оформят същността на нашата *сетивна душа*. По същия начин, когато Аз-ът започне да работи несъзнателно, подсъзнателно или полусъзнателно върху *етерното тяло*, възниква *разсъдъчната душа* в човека (фрактално утвърдената

Фигура 1

душевност в Душата). Тук става въпрос, че нашето съзнание борава с огромен брой *квалии*, като създава от тях различни ментални съединения (един вид молекули на мисълта) и това е същността на конкретната мисъл в човека – тя е извършване на мисловна, съзнателна и аз-ова дейност върху сетивно възприети *квалии*.

Там е работата обаче, че ние като разумни същества познаваме идеи, които не наблюдаваме във външния свят, а преживяваме изцяло в нашия вътрешен идейно-морално-добродетелен свят. Това са например висшите идейни принципи: *Любов*, *Мъдрост* и *Истина*. Работейки чрез тези идеи, Аз-ът провокира висша разумна дейност в *разсъдъчната душа*, която се устремява към и запазва най-висшата душевна дейност. Тази най-висша душевна активност подхранва възникването и активната ученическа дейност на трета душа в нас – *съзнателната душа*. Тя възниква, когато Аз-ът започне да работи несъзнателно, подсъзнателно или полусъзнателно върху *физическото тяло* в човека и това е фракталната проекция на Духа в душевните структури на самоподобно-

то йерархично същество човек, което се стреми към своя Атрактор – Христовото същество.

Тъй като в троичния подход, който се разгръща фрактално до десеторен подход към човека, се разглеждат 3 вида души, а именно: *Сетивна душа*, *Разсъдъчна душа* и *Съзнателна душа*, и тъй като душевният принцип в нас има отношение към астралното ни тяло, може да се изрази идеята, че чрез понятията *сетивна душа* и *разсъдъчна душа* се разглеждат съответно сетивните качества на астралното ни тяло и интелектуалните, разсъдъчни и разумни качества на астралното тяло. Оттук достигаме до идеята, че така наречената разсъдъчна или разумна част от астралното ни тяло може да се нарече още и *разсъдъчно сърце*, защото често понятието *астрално тяло* се заменя с понятието *сърце*. Когато обаче *разсъждаващото сърце* постепенно започне своя път към ученическо себеосъзнаване, самоизследване и себеволюция, то се превръща вече в *разумно сърце*. Така човешкият аз трансформира и облагородява астралното тяло и постепенно еволюира астралната ни инстинктивна, сетивна, емоционална природа в разумна, разсъждаваща за великото в живота, добродетелна природа на висшето ни сърце. Това от една страна е извисяващ, подхранващ и еволюиращ процес на *разсъдъчната душа* относно *съзнателната душа* – ученика в нас. Но от друга страна това довежда до специален отпечатък и връзка на астралното тяло спрямо етерното тяло, където постепенно ще се оформи специален орган на тази висшо мислеца *сърдечност*¹⁷ – *Разумното сърце*. Това ще създаде условия както да придобием нашето тяло на *мъдростта* чрез съзнателната ученическа дейност върху астралното тяло – нашето *сърце* (това е постигането на *любомъдрието* в нас и всепо-дълбоката психологична интелигентност), така ще съдейства в още по-далечно бъдеще да придобием нашето тяло на *Лю-*

бовта вече чрез съзнателната ученическа дейност върху етерното тяло (това е постигането на *мъдролюбието* в нас и на всепо-дълбоката и цялостна добродетелна интелигентност).

В този контекст на разсъждения може да се каже, че ние постепенно навлизаме във висшата ученическа дейност, когато вече нашия пробуден Висш аз – Христовото в нас, работи не подсъзнателно или полуосъзнато, а напълно осъзнато и целенасочено за Божествена трансформация и сублимация на астралното тяло, на етерното тяло и на физическото тяло. Това е визираната алхимическа работа на ученика, която има за цел да се извлече Божествената субстанция от нашата телесност и пребиваване във Великото училище на Живота.

Когато Христос в нас – Висшият ни аз, съзнателно работи върху астралното тяло, Божественото в нас отхранва и възраства нашето тяло на *Мъдростта* – нашия *Себедух* (фрактално проявеният телесен модел в човешкия дух). За да посее и да поникне в нас микрокосмически това Божествено семе, Христос е изразил идеята: „Аз съм Изворът на Живата вода“.

Когато Христос в нас – Висшият ни аз, съзнателно работи върху етерното тяло, Божественото в нашия микрокосмос отхранва и възраства нашето тяло на *Любовта* – нашия *Животодух* (фрактално проявеният душевен модел в човешкия дух). За да посее и да поникне в нас това Божествено семе, Христос е изразил идеята: „Аз съм Виделината на Реалността“, която отново трябва да се схваща в този контекст като микрокосмичен духовен метод, даден ни от Христовия Дух.

Когато Христос в нас – Висшият ни аз, съзнателно работи на микрокосмичен план вече върху физическото тяло, Божественото в нас отхранва и възраства нашето тяло на *Истината* – нашия *Човекодух*³ (фрактално проявеният същински модел на духа в човешкия дух). За да посее и да поникне в нас това Божествено семе,

Христос е изразил идеята: „Аз съм Истината“, а Учителя – Духът на Истината, обещава ни от Христос, утвърждава думите: „Христос е Абсолютната Истина“¹⁸.

След като описахме фракталното разгръщане на троичния подход към човека до $9+1=10$ -рен подход към човека, вече е време да разгледаме с какво може да помогне т.нар. дванадесетичен подход към човека. Да, има такъв подход, намекнат от Учителя¹⁹ и разгърнат подробно от неговия ученик М. Иванов, по-известен с името си Омраам Микаел Айванов. Този подход към човека е подробно разгледан във вече издатата книга на български език „Зодиакът – ключ към човека и Вселената“²⁰. Може да се каже, че това е значително надграждане на седмичния подход, като структурите на човека са разгледани в големи детайли. Разглеждат се шест свята: *Физически свят, Астрален свят, Ментален свят, Причинен свят, Будичен свят* и *Атмичен свят*, като човек има своя нисша природа, действаща в първите три свята, и висша природа, работеща в следващите три по-висши свята от изброените по-горе. Към всеки от тези шест свята човек има по две тела – нисше и висше, като заедно с това всяко от тези дванадесет тела има своя астрологическа характеристика от зодия (съзвездие или зодиакален знак), планета, която има връзка с него, и стихия, свързана с него. В този астрологически структурен модел се вижда, че във всеки от изброените шест свята действат шест специални оси на Зодиака, като всяка една от тези оси представлява микрокосмичната проява в човека на всеки от изброените шест свята (виж Фиг. 2). Може да се каже, че тези оси имат и допълнителна езотерична конотация.

Физическият свят се проявява в оста Козирог-Рак – фундаментална за проява на настоящата Пета следатлантска голяма епоха, защото тя е започнала от съзвездие Рак и ще завърши в съзвездие Козирог, като тази епоха има пряко отношение към проявата на човечеството във физическия свят.

Фигура 2

Астралният свят се проявява в оста Бик-Скорпион – фундаментална за астрологията и за астралния звезден свят, защото в тази зодиакална ос се намира отпращаната ос на Първичния Зодиак, образувана от почти точната опозиция на двете ярки звезди Алдебаран и Антарес в средата на тези две съзвездия. Тази ос е нарече още от Омраам *Дървото за познаване на Доброто и Злото*.

Менталният свят се проявява в оста Дева-Риби – фундаментална за проявата на Христовия Дух спрямо човечеството и по-специално спрямо Неговата четвърта жертва към човечеството. Чрез Разпятието на Голгота и Възкресението Си Христос спаси именно Аз-а на човека и на цялото човечеството, които се проявяват в Менталния свят. Преминавайки прецесионно към оста на Рибите и Девата, се разгръща Христовата проява в настоящите вече две хилядолетия. Тази ос Риби-Дева Омраам изследва и във връзка с чудото за нахранването от Христос на хиляди хора с две риби и пет хляба, и специално микрокосмичното физиологично съответствие на тази ос и Христовото чудо спрямо човешкия организъм.

Причинният свят се проявява в оста Близнаци-Стрелец – оста, която показва отношенията между ученика и Учителя на едно архетипно ниво. Неслучайно именно причинното тяло е ключово за развитието на ученика.

Будичният свят се проявява в оста Везни-Овен – оста, която в космическото тяло на човека има ключово значение, защото има връзка с Божественото в човека – главата, и след това с бъбреците, които поддържат вътрешното равновесие в човека. Неслучайно тази ос е наречена още от Омраам Дървото на Живота и е свързана с райския живот на първите човеци.

Атмичният свят се проявява в оста Водолей-Лъв – оста, която показва центъра и границата на Слънчевата система според духовно-научния модел, който твърди, че Първичното Протослънце на Слънчевата система е било с размерите на сферата на Сатурн.

Може да се допусне в този контекст, че от този дванадесетичен модел ние можем да разгледаме именно Висшето сърце – Висшето астрално тяло, което е под влиянието на Марс, на зодията Скорпион и има връзка със стихията вода като една първа стъпка към проявата на една по-висша природа на сърцето. Но веднага става ясно, че ако спрем дотук, ние няма да разберем нито идеите на Учителя за Разумното сърце, нито ще схванем правилно изразената от Омраам концепция. Чисто астрологически идеите за Разумното сърце няма как да бъдат свързани с Марс и Скорпион, защото Марс често се свързва с агресията и насилието, а Скорпион има отношение към смъртта и ликвидацията на вече ненужните форми. Омраам съвсем ясно показва тези идеи, като на 67. страница от цитираната книга той казва: „Астралното тяло, както преди малко видяхте, е владението на Марс и Венера: на нисшия Марс – с насилието, агресивността, силите на разрушението, и на нисшата Венера – с чувствеността. От друга страна е свързано с будичното тяло, което също се управлява

от тези планети, само че в техния висш аспект: тогава Марс се проявява като смелост, активност, динамика, рицарски дух, който се сражава, за да защити другите, а Венера – като благост, нежност и духовна любов“. Омраам съвсем ясно обяснява, че Адам и Ева в райския си живот са пребивали в Будичния свят и са работили с оста Овен-Везни и съответно с висшата проява на Марс и Венера; и именно чрез описаното грехопадение те слизат в Астралния свят и започват да се проявяват в „сферите на сексуалните страсти и насилието“, донякъде свързани с оста Скорпион-Бук.

С други думи, днес, чрез ученическата съзнателна дейност, човек е призван първо да се утвърди в Причинния свят и след това да започне своето завръщане в Будичния свят, като там се постигне първата стъпка по разгръщането на нисшето будично тяло, което се характеризира от Венера и Везни. И точно тук е заложен ключът за по-задълбоченото разбиране на идеята за Разумното сърце. Именно Венера астрологически се свързва с живота на сърцето, с любовта и чувствата, и когато тази планета, изявяваща макрокосмически принципа на Любовта във Вселената, се прояви в своето управление на Везни и стихията на въздуха, ние имаме една по-разумна, благородна, блага и хармонична проява на сърцето, отколкото Венера в Бук, където е налице по-чувствената, сетивната и земната изява на Венера. Може да се направи астрологически извод, че ученикът днес е призван да направи преход от неразумното астрално сърце, проявено в оста Бук-Скорпион, към първата проява на Разумното сърце, като се разгърне будичната природа в отношението на Венера във Везни. В езотеричната традиция, създадена от Учителя Беинса Дуно, именно будичното тяло се разбира като същинската природа на душата на човека, като тук не става въпрос за тристепенното разбиране на душата в нейната сетивна, разсъдъчна и съзнателна природа, а като истинската индивидуална природа на човека, която координира всич-

ки прераждания на човешкото същество от областта на Будичния свят. С други думи, може да се каже, че *Разумното сърце*, осмислено астрологически чрез проявата на Венера във Везни, е една първа крачка към по-цялостната и еволюционна изява на душата на човека, която отново се завръща в сферата на Будичния свят.

Когато използваме десетичния подход към човека, ние можем да достигнем до още един важен детайл в току-що описания процес. Несъзнателната дейност на Аз-а върху етерното тяло създава *разсъдъчната душа*, като вече съзнателната дейност на Аз-а върху *астралното тяло* създава първата степен на Духа в нас – *тялото на Мъдростта* (Себедух), и съзнателната дейност на Аз-а върху етерното тяло създава втората степен на Духа в нас – *тялото на Любовта* (Животодух), който се изявява именно в Будичния свят, известен още с името си *Светът на Провидението*²¹. Точно тази активна ученическа дейност на Аз-а първо върху *астралното тяло* създава не просто висша разумна сърдечност, а направо висша Мъдрост, която създава първото нетленно и вечно тяло на човешкото същество – *тялото на Мъдростта*. След като този процес напредне, Аз-ът трансформира и отпечатва върху *етерното тяло* висшата Мъдрост, която постепенно се издига и превръща в мъдролюбието и добродетелната интелигентност на нашето второ безсмъртно и вечно тяло – *будично тяло*, и чрез този процес Божественото ни дарява *тялото на Любовта* (Животодух).

Когато Христос ни дава притчата за петте разумни и петте неразумни девици (Ев. Матей 25), Той ни дава специално упътване и семе, което един ден ще прорасте в нас и ще се разгърне в *тялото на Любовта*. Именно пътят на това възрастване е самата първична идея за *Разумното сърце* – разумната дева, която се стреми към своя Възлюбен – Божествения Дух; и този път е описан от петте разумни девици, които имали достатъчно масло в своите светил-

ници и намерили своя Възлюбен, Който ги издига до Небесното царство. Чрез тази притча на Христос и чрез беседата на Учителя „Петте разумни девици“²² се дава ключ за едно по-дълбоко разбиране на това – какво е *неразумното сърце* и какво е *Разумното сърце*.

Както стана ясно по-горе, проявата на Космичната Любов на планетарно ниво чрез планетата Венера (сърце) във Везни (хармония, баланс, разумен порядък), ние имаме изявата на *Разумното сърце* – първата проява на *будичното тяло* и по-точно на *нисшето будично тяло*. То е една разумна дева, която имала не само светилник, но и достатъчно масло, и нейния Възлюбен – Младоженецът я припознава и допуска на Сватбата – символ на Христовото Царство. Тук не само имаме изява на свещената идея на езотеричното християнство – т.нар. *Мистична Сватба*, но имаме и едно допълнително развитие на астрологичните идеи за *будичното тяло*. Когато разумната дева – *нисшето будично тяло* – Венера във Везни – *разумното сърце* има достатъчно масло в своя светилник и светилникът ѝ сияе с непреривна духовна светлина – виделината на света на Провидението, младоженецът на разумната дева – висшето будично тяло – Марс в Овен ще намери своята възлюбена и така ще се реализира *Мистичната сватба* (виж Фиг. 2), която ще роди, както казва Учителя в горецитираната беседа, *разумното дете* – напълно разгърнатото и проявено *будично тяло*, чрез което човек отново ще живее в света на Провидението – Царството Господне – Света на Душата – Света на добродетелите – Райската градина, от която първичните две души Адам и Ева са се поляризирали и са се проявили от човешкия дух, за да могат един ден отново да се върнат в нея чрез ученически живот, посветен на съзнателна душевна дейност върху добродетелите на Реалността – тези необятни, уникални и специални прояви, функции и лица на Бога.

Учителя обаче казва в беседата „Петте разумни девици“: „Казвам: човешката

душа трябва да се стреми към великото, да се свърже с Бога, да роди нещо разумно... Не е важно какви са отношенията на човека към хората; важно е какви са отношенията му към Бога и към възвишените същества“.

С други думи, първо е важно какво е отношението на човешката душа към Бога, после, на второ място, е много важно какво е отношението на човешката душа към възвишените същества, защото само чрез тези две отношения човешката душа може да роди *Разумното сърце*. За да стане ясна тази идея на Учителя, ще задам следните въпроси:

(1) Може ли ученикът да придобие *Разумното сърце*, ако не познава и не е в правилна връзка с онези възвишени същества, които работят в Божествения свят и изпълняват функцията на Божието сърце?

(2) Може ли ученикът да придобие *Разумното сърце*, ако не познава и не е в правилна връзка с онези възвишени същества, които са се жертвали и са му подарили *сърцето* – неговото *астрално тяло*?

(3) Може ли ученикът да придобие *Разумното сърце*, ако не познава и не е в правилна връзка с онези възвишени същества, които постоянно работят върху неговото *сърце* – неговото индивидуално *астрално тяло*, защото вече са придобили и имат *тялото на Мъдростта*?

Разбира се, ученикът не може да придобие *Разумното сърце*, ако няма достъп до Космичното учение на Великото Всемирно Братство, чиято Глава е Христос. Когато Архай Михаил помогне на човешката душа и отвори пътя пред нея, даващ ѝ достъп до космическата интелигенция²³, човек започва да учи не само анатомията на Космоса – астрономията и елементарните факти за нашата Слънчевата система и за нашата галактика, но започва да изучава и астрология – физиологията на Космоса, която изследва живите връзки между планетите и звездите и тяхното отношение към живота ни, като заедно с това човек започва да изучава и езотерико-християн-

ската космогония, която изследва как Божественото работи чрез своите органи – ангелските йерархии, по създаването и развитието на човечеството и на цялото Битие. Това вече е психологията на Космоса – толкова необходима за всеки един ученик в неговото израстване. Само когато човек изучава тези три ключови дисциплини, само тогава може да направи крачка не само към разсъдъчната си душа, но и към съзнателната си ученическа душа и към зоряващото се в ученика *тяло на Мъдростта*, както и към разумното си сърце, което ще потърси своя Младоженец в Будицината сфера – света на Провидението.

Изучавайки тези три ключови дисциплини, ние достигаме до важна идея на Учителя и на Р. Щайнер, който сам казва, че се намира под инспирацията на Богхитавата на XX век – Мировия Учител²⁴, чието Учение е Сила и Живот²⁵. Тази ключова идея е визията към Реалността, че галактиката, която нашата Слънчева система обикаля за 225 милиона²⁶ години, всъщност представлява Космичния Човек, който има за свои клетки планетите и звездите, и чийто Аз на Галактичен космичен човек е Божествена индивидуалност – Христовият Дух. Това велико Космично същество има за три степени на Духа в Себе Си трите Логоса, които ние познаваме като Отец, Син и Свети Дух, които могат да бъдат разбирани чрез фракталния подход към Битието, като Божествения източник на фракталната проекция, която довежда до реалността, че ние имаме три зародиша на Духа, които един ден ще се разгърнат до *Тяло на Мъдростта* (Себедух), *Тяло на Любовта* (Животодух) и *Тяло на Истината* (Човекодух). Тези три Логоса още са наречени от Щайнер Пети, Шести и Седми макрокосмичен принцип, а Аз-ът на Космичния галактичен човек е Четвъртият макрокосмичен принцип.²⁷

Ключовото за нашето изследване обаче е идеята, че цялата Първа Божествена Йерархия на Серафимите се разглежда като Трети макрокосмически принцип

и чрез фракталния подход към Битието тези братя на Космичната Любов, които ръководят социалния живот на звездите, се явяват източникът и моделът, благодарение на който ние имаме сърце. Да, ние имаме сърце, защото Космичният Човек – Христос има Божествено сърце и това сърце е цялата йерархия на Серафимите.

Само когато нашия ум, сърце и воля се свържат правилно с Божествения разум, Божественото сърце и Божествената воля, както и с всички техни множество архетипни прояви като например Космичния баща, Космичната майка и Космичното дете, или Божествените йерархии Херувими, Серафими и Престоли..., само тогава ние можем да придобием описаната още в Библията (Битие 1:26) истинска фрактална идея за единство и подобие с Бога – „И рече Бог: Да създадем човека по наш Образ и Подобие“.

С други думи, ние можем да придобием *Разумно сърце* само когато имаме правилно отношение и добра обхода към Божествените йерархии на Великото Всемирно Христово Братство и специално към Серафимите – великите същества, които ни обучават на Космичното Учение на Христос за Любовната фрактална връзка, на единство и съзвучие между малките и големите светове – Божественият смисъл и дълбочина на астрологията и космогонията. Христовите серафими ни помагат да придобием върховната цел на нашия живот – Любовта към Бога, проявена от нас свободно и разумно. Вдъхновени от Божествената цел на Серафимите и подкрепени от Божествения план на Херувимите (Вторият макрокосмичен принцип), Престолите се жертват в името на Божествената идея да се създаде нова йерархия²⁸ – фрактално подобна на самия Галактичен космичен човек – човешката йерархия, която от свобода и разумност да реализира Любовта към Бога. Именно тази свещена жертва на Престолите създава условията да се зароди Слънчевата система, и поради това Престолите още се наричат Първи

макрокосмичен принцип, който е фундаментален за нашата поява. Благодарение на жертвата на Престолите, отдадена към Херувимите, възниква Времето и Вечността, като част от жертвената субстанция се превръща в наше първо тяло – *физическото тяло*, което ни е дарено благодарение на допълнителната работа и активност и на йерархията Начала (Архаи). Импулсирани от жертвата на Престолите, Господствата също се жертват – и ние придобиваме субстанцията и живота, вложен в нашите *етерни тела*. Водени от жертвата на Престолите, Силите също се жертват – и ние придобивам природата и субстанцията на нашите *астрални тела*. Да, ние придобиваме нашите сърца благодарение на ангелската йерархия Сили; и ако искаме да придобием *Разумно сърце*, ние можем да направим това само когато имаме правилно отношение и добра обхода към Силите.

Тези същества представляват душите на планетите и звездите, като Божественото им поставя специална задача. Част от тях са командирани временно от Бог да изпълняват задачата да бъдат богове на злото, за да може човечеството да има свободен избор и необходимата алтернатива между добро и зло, светлина и тъмнина, любов и омраза²⁹. Когато човек използва разумно своята свобода и благодари на Бога за възпитанието и за специалните условия, които му се дават, то тази особена задача на Силите добива своята реализация и положителен смисъл от гледна точка на Божественото Провидение. Това е ключов момент, защото чрез тази макрокосмична поляризацията на Силите на два вида – богове на доброто и богове на злото, се стига, поради фракталната връзка между човека и Реалността, до особена поляризация на Астралния свят на Земята, и разбира се, до поляризация на астралното тяло на човека на *висше и нисше астрално тяло*. Ученикът в тази ситуация е призван да се самоопредели и да се центрира по свой разумен избор в Божественото и в по-

знаването на Бог като Любов, и в служенето на Божията Любов, Мъдрост и Истина, въпреки тоталния хаос на злото в света и въпреки агресивните изкушения, атакуващи вътрешния свят на човека. Когато това самоопределение се случи и утвърди систематично в човека, и то на базата на дълбокото познаване на духовните истини, то тогава Силите вече са си свършили работата, особено когато човек се отнесе с любов и благодарност към тяхната работа. Именно това е необходимото правилно отношение към тази ангелска йерархия; и само чрез такова отношение ученикът може да придобие своето истинско *Разумно сърце*.

Днес ние живеем в една епоха, в която духовната йерархия, която стои над нас – Ангелите, работят особено интензивно в нашите *астрални тела*³⁰. Ако ние не познаваме дейността на Ангелите в нашите *астрални тела*, не е възможно да добием *Разумно сърце*. Първо, всеки човек е призван като съзнателно душевно същество да преживее присъствието и защитата на своя ангел-хранител. Без тази опитност човек има само абстрактни сухи понятия за ангелите, но не и жива духовна опитност. Ученикът, работещ върху себе си съзнателно, рано или късно усеща дейността на ангела-хранител вътре и вън от себе си. Тези преживявания са толкова съществени и ключови, че не могат да не направят впечатление на истински будния, съзнателен и разумен човек, който се стреми да учи и да се развива във Великото училище на Живота.

(1) Човек преживява и чува гласа на своята съвест. Това е директната намеса на ангела-хранител в неговия вътрешен свят, която цели да защити душевната чистота на човека и да опази човека в неговия еволюционен път към Бога.

(2) Човекът, наблюдавайки живота, открива, че е налице постоянен поток от малки или големи специални външни събития-знаци, които подтикват човека към пробуждане на ученическата съзнател-

на душа; и заедно с това има поредица от събития, които показват директно конкретната защита на ангела-хранител спрямо живота и здравето на човека.

(3) Когато човек се намира в трудно и негативно състояние, има моменти, в които той е докоснат от своя ангел-хранител; и състоянието на човека рязко се променя по един красив и възвишен начин.

(4) Ученикът постепенно се научава да наблюдава образите и картините, които възникват в неговото съзнание – както по време на будността му, така и по време на сънищата. На фона на елементарния поток от образи и картини моментално изпъква пред съзнателното впечатление на ученика една група специални образи, които издигат ученика в един по-висш духовен свят и помагат на човека да направи жива връзка с Христовите сили. Именно тези образи са създадени от нашия ангел-хранител и той работи чрез тях, за да ни издигне еволюционно.

(5) В ученика се заражда един дълбок интерес, любознание и състрадание към другите, защото той има нужда да преживее Божественото не само в себе си, но и в своя ближък. Този дълбок интерес и жажда към Божественото в другия ще се усилва толкова интензивно в бъдеще, че нито един човек на Земята няма да може спокойно да се наслаждава на щастието, ако други човещи край него са нещастни или пък животните изпитват болка и мъчение. Тази сила на състраданието и емпатията са решаваща дейност на Ангелите спрямо хората, защото те целят да организират човешкото общество по един истински братски начин.

(6) Докосвайки се до Христовото учение, ученикът открива душевната нужда от абсолютна духовна и религиозна свобода. Не е възможно човек да бъде истински последовател на Христос и заедно с това да употребява религиозно насилие или духовен фанатизъм, които целят да ограничат и затворят инакомислещия в бетонните ограничения на догмите. Ако цялото човешко духовно мислене се състои само в рецити-

ране на „Символа на Вярата“, то човешката йерархия е на път да загуби Божествения дар на мисленето. Именно импулсирайки в съзнателната душа на човека-ученик стремежа към истинска духовна свобода, нашият ангел-хранител работи усилено за нашето издигане в Божественото.

(7) Работейки върху себе си, изучавайки Божествените идеи и стремежи се душевно към истинска духовна свобода, ученикът достига до духовната наука на Христовото Същество. Тази наука е истински неизбродим океан на Мъдростта, Любовта и Истината, в който ученикът е призван да преживее как капката съзнание, което притежава, се слива с безбрежния океан на Божественото съзнание, пулсиращо със своите Божествени мисли, Божествени чувства и Божествени действия. Именно ангелът-хранител на човека го насочва и води към тази духовна наука за истинската природа на Божествената реалност тук и сега, вътре и вън от нас, проявена във всички същества под и над човешката йерархия.

Именно когато изучаваме и преживяваме тези седем прояви на нашите ангели-хранители в живота ни, ние всъщност съзерцаваме как те ни помагат да превърнем нашите *астрални тела* в свещени храмове на Любовта Христова. Подхождайки с любов и благодарност към неуморния труд на ангелската йерархия, ние постигаме необходимото правилно отношение към тях. Това правилно отношение към нашите по-големи братя – Ангелите, ни помага да придобием *Разумното сърце*. По този начин описах три важни практически метода, чрез които йерархиите на Серафимите, Силите и Ангелите напълно реално ни съдействат за правилната реализация на ученическата еволюционна задача – ученическата душа да може да роди *Разумното сърце*. Така се обхваща някои структурни, астрологични и космойерархични гледни точки към свещената идея от ученическото настояще и бъдеще, позната като *Разумното сърце*.

ЛИТЕРАТУРА

1. Негелна беседа „Вечно подмладяване“, 10.10.1943, Учителя Беинса Дуно.
2. Лекция пред Общия клас „Тялото на Любавта. Ограничаване и освобождаване“, 26.02.1936, Учителя Беинса Дуно.
3. „Антропос“, Антропософска енциклопедия, раздел „Учението за многочленния човек“, Р. Щайнер, съставител Г.Бонгарев, Том I, стр. 295-632.
4. „Properties of biophotons“. Indian Journal of Experimental Biology. 41 (5): 391-402, Popr FA, May 2003.
5. Лекция пред Младежкия клас „Придобиване на търпение“, 7.11.1926, Учителя Беинса Дуно.
6. GA 92 „Езотерична Космология“, лекция 8, Р. Щайнер.
7. „Никомаховата Етика“, Аристотел (1095a15-22), Уикипедия, статии: Eudaimonia и Eudaimon_(mythology).
8. „Книга за Духовните реалности“, Хермес Трисмегист, книга на арабски, в процес на превод от Румен Колев, Hermes Arabic Kitab Ustutas Paris 2577, както и цял лекции „За планетните духове като животни“, Р. Колев, 2014-2020 г.
9. GA 121 „Мисията на отделните души...“, лекция 4, Р. Щайнер.
10. Извънредна беседа „Братът на най-малкото“, 1.01.1917, Учителя Беинса Дуно.
11. Лекция „Динамика на Съзнанието“, 16.12.2017, Варна; Лекция „Христовият Дух и Астрологията“, 9.09.2018, Варна; „Физика и Философия на Астрологията“, книгата на Първата Европейска Конференция по Астрология, Варна 2019, стр. 321-327, Ф. Филипов.
12. Лекция пред Младежкия клас „Деятелност на сърцето“, 2.08.1922, Учителя Беинса Дуно.
13. Негелна беседа „Любов“, 27.02.1921, Учителя Беинса Дуно.
14. Утринно слово, „Петте постижения“, 25.11.1934, Учителя Беинса Дуно.
15. Уикипедия, статия: Sierpiński_triangle.
16. Уикипедия, статия: Qualia и Лекция „Динамика на Съзнанието“, 16.12.2017, Варна, Ф. Филипов.

17. GA 119 „Макрокосмос и микрокосмос“, лекции 9 и 10; GA 266, лекция от дата: 31.05.1908.
18. Съборна беседа „Истината“, 20.08.1922, Учителя Беинса Дуно, (не във всички издания е налице цитираният текст).
19. Неделна беседа „Да живее душата ми“, 31.12.1933, Учителя Беинса Дуно.
20. „Зодиакът – ключ към човека и Вселената“, 2024, Омраам Микаел Айванов, стр. 59-92.
21. GA 116 „Христовият импулс и развитие на Азовото съзнание“, лекция от дата: 25.10.1909.
22. Неделна беседа „Петте разумни девизи“, 16.11.1916, Учителя Беинса Дуно.
23. GA 177 „Окултните основи на видимия свят“, лекция 9, Р. Щайнер; „Из разговорите на Учителя на 7-те рилски езера, юни 1942“, Спомен на М. Тодорова, Учителя Беинса Дуно.
24. GA 123 «Евангелието от Матей», лекция 10, Р. Щайнер
25. GA 130 „Езотерично Християнство“, лекция на дата 4.11.1911, Р. Щайнер.
26. Уикипедия, статия: Galactic_year.
27. GA 130 „Езотерично Християнство“, Бележки от лекция в Кьолн, 29.01.1911, Р. Щайнер.
28. GA-132 „Еволюция от гледна точка на Истината“, Р. Щайнер.
29. „Антропос“, Антропософска енциклопедия, раздел „Христология“, Р. Щайнер, съставител Г. Бонгарев, Том I, стр. 284.
30. „Какво прави Ангелът в нашето астрално тяло“, лекция на дата: 9.10.1918, Р. Щайнер.

**МЕТОДОЛОГИЧНИ И ФИЛОСОФСКИ
ПЕРСПЕКТИВИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ**

Филип Филипов

МЕТОДОЛОГИЧНИ И ФИЛОСОФСКИ ПЕРСПЕКТИВИ КЪМ РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Филип Филипов

Учителя Беинса Дуно ни дава три ключови метода: *Завета на цветните лъчи на Светлината*, *Пентаграм* и *Паневритмия*. Изследвайки ги, ние можем да достигнем до конкретни практически идеи за развитието на *Разумното сърце* в нас.

Всеки път, когато в нашия хороскоп е показан някакъв негативен аспект, това означава, че предстои ученически изпит в живота ни. Преди този аспект да навлезе в своята максимална точност до градус, ученикът е призван да осмисли висшето духовно тълкуване на дадения негативен аспект и чрез добродетелите на участващите планети в проблемния аспект той може да работи за трансформацията и смекчаването на предстоящите негативи. Това означава, че всеки ученик предвартелно трябва да намери астрологичната връзка между цветните лъчи на Светлината, техните добродетели и планетите, които са под ръководството на Светия Дух и специално в неговата специфична изява като Дух на Истината, създал и възстановил астрологичното мислене и практика в българския народ. И когато даден негативен аспект в транзита, прогресията, солара, профекцията или дирекцията предстои да се реализира, ученикът може да работи чрез молитва и чрез Завета на цветните лъчи на Светлината¹ за неговото смекчаване. По този начин Висшият аз на човека работи за алхимическа трансформация и правилна връзка между Макрокосмическия астрален звезден свят и

Микрокосмическото астрално тяло. Именно в този алхимически процес се извлича необходимата субстанция за развитието на *Разумното сърце*. Този процес много често се състои във висша градусна и духовна реализация на привидно отрицателни астрологични аспекти, като по този начин се усвоява висша космическа субстанция, която осмисля за духовния свят и за висшите същества в него градусните процеси и оставя негативните процеси без необходимата енергия за реализация; или тази висша субстанция заменя в каузално отношение негативните процеси с нещо смислено и добро за Цялото.

Пентаграмът е картата за Пътя на ученика. В тази двумерна проекция на първото четириизмерно тяло – Пентагон² е вложен специален ключ за развитието на *Разумното сърце*. Когато човек съзерцава *Лъча на Добродетелта*, той може да осмисли и преживее два ключови момента в развитието на *Разумното сърце*. Може да се каже, че в двата края на този лъч не стоят само образите на *Дървото на Живота* с неговите *дванадесет плода* и *Вратата на Храма*, но и образите на *Чашата* и *Светилникът* (виж *Фиг.1*). *Чашата*, от една по-опростена гледна точка, е символ на *сърцето на ученика*, а *Светилникът* символизира *разума на ученика*. Ето защо, ако ние искаме да разберем какво представлява *Разумното сърце*, трябва да осмислим тези два образа в по-голяма дълбочина.

Чашата не просто е една чаша, показваща *сърцето* на човека, но тя е Свети-

Фигура 1

ят Граал, чрез който Христос ни гарява Свещения завет да възприемем в нашите сърца Виното Христово, репрезентиращо Учението Христово. Именно този, който организира и присъства на Тайната вечеря, именно този, който четиридесет и две поколения работи за създаването на необходимата кръв в еврейския народ, за да може Христовият Дух да се прояви сред хората, именно този, който спаси тялото на Космичния човек да не бъде опозорено чрез счупването на костите, отговарящи за вече загоряващата се днес Епоха на Водолея – двете подбедрици на Христос Исус, именно този, който даде своята гробница, за да може в нея да се осъществи Възкресението, именно той работи за физическата направа от безценен камък на Светия Граал. Да, тук говоря за Духовния Учител, работещ чрез Йосиф Ариматейски, който използва Свещената чаша, за да приеме в нея капките Кръв Христова. И когато този процес се реализира и в Граала попаднаха не само капките осветено лично от Христа вино, но и капките Кръв Христова, то тази чаша се превърна в Свещен Божествен архетипен жив предмет, който има духовно значение за Сърцето на всеки ученик. Именно този Духовен Учител, изпратен от Христос като Дух утешител и Дух на Истината, отново използва този Жив Свети Граал в XX век, за да създаде си-

нархията на Братството³.

И когато си припомним и думите Христови относно петте разумни девы, както и думите на Учителя относно тях, ние разбираме, на базата на разсъжденията, описани по-горе, че самият Светилник, неговият пламък и маслото имат пряко отношение към самата притча на Христос за Пентаграма, съставен от пет разумни девы, всяка имаща сияещ с мощен пламък Светилник, имащ достатъчно масло в себе си. Светилникът е Разумът на ученическата Съзнателна душа, който трябва да сияе, за да може ученикът да учи от Книгата на Живота във Великото училище на Живота.

С други думи, ако искаме да придобием (1) Сърце (2) Разумно, ние сме призвани да извървим добродетелния път между (1) Светия Граал и (2) Светилника на разумната дева.

Ключът Битие към Паневритмията може да се използва като специален подход към Макросмичния астрален свят на Земята, но и като метод за трансформация на микрокосмичната ни астрална природа. Този ключ ни дава възможност да разберем, че 28-те упражнения са всъщност 28 стъпки-методи, чрез които ученикът, играещ със Съзнателната си душа Паневритмия, може да достигне границата между Света на Провидението и Света на Божествения Дух, там, където дванадесетте Мирови Учители оформят Святата аура на Христовия Дух, позната ни още като Свят Дух.

Прилагайки този ключ, показах в специална лекция от общо девет лекции в края на 2004 г. и в началото на 2005 г.⁴, че първите 7 упражнения от 28-те упражнения на Паневритмията имат отношение към 7-те нива на физическия свят – Земна стихия, Водна стихия, Въздушна стихия, Топлинен етер, Светлинен етер, Химичен етер и Жизнен етер. От друга страна, вторите 7 упражнения имат връзка със седемте нива от Света на Душите – Астралния свят. Третите 7 упражнения имат връзка със седемте области на Света на духовете, който се разделя понякога на два свята

– Ментален и Причинен. И последните 7 упражнения от 28-те имат отношение към седемте области от Будичния свят, наречен още Света на Провидението.

Разсъждавайки на тази база, може да се каже, че структурата на Астралния свят с неговите 7 нива показва ясно, че човек има не само две астрални структури – Висше и Нисше сърце (както разбрахме от дванадесетичния подход към човека), но е налице и фактът, че човек преминава през нисшите и висшите области на Астралния свят. Именно висшите 3 области на Астралния свят и четвъртата централна област оформят макрокосмичната идея за Висшия астрален свят, която има микрокосмично фрактално съответствие в човека; и това е не нещо друго, а висшето по-разумно и благородно сърце на човека.

Използвайки в този контекст конкретно *Ключът Битие* към Паневритмията, става ясно, че от 8-о до 14-о упражнение от 28-те упражнения на първата част на Паневритмията са свързани с Астралния свят. Когато работим с нашето астрално тяло – с нашето сърце, ние трябва да използваме тези упражнения съзнателно с цел еволюцията на нашето астрално тяло. Ако започнем от идеята, че Астралният свят има две части – нисша и висша област, то може да се каже, че нисшата област на Астралния свят и съответно нисшето астрално тяло на човека е свързана с 8-о, 9-о и 10-о упражнение от Паневритмията. 11-о упражнение – *Евера*, съответства на балансиращата централна област на Астралния свят и на връзката между нисшето и висшето астрално тяло. А вече 12-о упражнение – *Скачане*, 13-о упражнение – *Тъкане*, и 14-о упражнение – *Мисли*, отговарят съответно на трите висши области от Астралния свят – областта на астралната светлина, областта на душевната сила и областта на душевния живот, а в човека те са свързани съответно с трите висши нива от висшето ни сърце. И вече изразено конкретно методологически: играейки 12-о, 13-о и

14-о упражнение, ние съзнателно работим за изграждането на висшето ни астрално тяло и на разумното ни сърце по същество. Ако вече разгледаме как в бъдеще ще се стигне до специалното отпечатване на астралното тяло в етерното тяло, с цел да се образуват специалните структури в етерното тяло на *Разумното сърце*, ние сме призвани да играем със съзнателна ученическа душа, която разбира какво прави и защо го прави, именно 4-то, 5-о, 6-о и 7-о упражнение, които са свързани, както вече обясних по-горе, с четирите вида етери.

Необходимо е да разгледаме самата същина на *Разумното сърце* – самата мисловната тъкан на това по-висше сърце в нас. С други думи, необходимо е да се съзерцава самата природа, структура и динамика на мисленето, ако искаме да разберем какво е разумното в сърцето и как това разумно мислещо сърце възниква и действа.

Когато ние се самосъзерцаваме в самата същина на съзнанието ни и в природата на мисълта ни, откриваме, че човешката мисъл не борава само с мисловни съединения на сетивни елементарни опитности – мисловни молекули на конкретната мисъл относно външния свят⁵. Човешката мисъл съчетава, създава и генерира, както и диференцира разпада и унищожаване такива мисловни молекули на конкретната мисъл, но заедно с това нашата мисловна природа борава и с висши мисловни съчетания (молекули) на духовни преживявания, които са аналог на феноменологичните порции преживявания, известни на съвременната философия на съзнанието като *квалии*, но вече спрямо не един външен физически свят, а към емоционалния, сърдечен свят и идейния, моралния и причинния свят, и дори към още по-висшите светове на добродетелите (Света на Провидението) и присъствието на Божественото (Света на Христовия Слънчев Дух, известен още с името *Атмичен свят*). Нека наречем тези висши преживявания на съзнанието (еднакво реални, както *квалиите*) *спиритуалии*. С други думи, човешкият Аз преживява *ква-*

лии и спиритуалии, както и техни сложни съединения, като заедно с това създава такива сложни съединения от комбинации на квалии и спиритуалии, и заедно с това Аз-ът разпада такива съединения. По-същество това е същността на човешкото мислене както относно външни сетивни процеси, така и относно вътрешни духовни процеси⁶. Но ако спрем само дотук, описанието няма да е достатъчно пълно и цялостно.

Ако се концентрираме внимателно върху създаването и разпадането на мисловни съединения между квалии и спиритуалии (има 3 вида съединения – мисловни молекули, образувани само от квалии, мисловни молекули, образувани само от спиритуалии, и мисловни молекули, образувани от комбинации на квалии и спиритуалии), ние ще открием, че гадена мисловна молекула е свързана в една структура от определени мисловни сили, които човечеството преживява и осмисля като сили на логиката. Най-общо казано, в западния свят, силно повлиян от логиката на Аристотел, според който има само верни и неверни твърдения и трети вариант няма⁷, цялата мисъл и език на западния човек са застинали в едно твърде статично състояние, което Рудолф Щайнер нарича минерално мислене⁸. Това е така, защото, както обясних, Аристотелевата логика има само два модуса – вярно и невярно. С други думи, западният стандартно мислещ човек не може да каже, че е вярно твърдението: „Газелата е лъв“, и казва, че е вярно твърдението: „Лъвът е хищник“, но не може да разбере как така твърдението: „Светлинният фотон е частица“ е нито вярно, нито невярно.

От друга страна, когато съзерцаваме не самите сили, които свързват или разединяват гадени квалии или спиритуалии, но обърнем внимание на динамичните процеси в потока на мисленето, ние ще преоткрием идеите на Хегел сравнително лесно и бързо. Съзерцавайки човешката мисъл, той стига до идеята, че в човешката мисъл има три модела – теза, антитеза

и синтеза, т.е. първо – изразяване на някаква истина или факт; след това – търсене и откриване на твърдения, които отхвърлят гадената истина или факт; и накрая – съчетаване и синтезиране на тези два противоположни мисловни процеса в общ непротиворечив или специализиран конструкт на мисълта за гадени специфични или универсални условия. Само по себе си това е движение напред спрямо Аристотелевата логика, защото не само разглежда статиката на твърденията в тяхната вярност или невярност, което донякъде е и същността на една теза или антитеза, но вече разглежда нещо трето – синтеза между тезата и антитезата; и заедно с това разглежда динамичния поток и фракталното разгръщане на могела теза-антитеза-синтеза през цялото Битие, човешко познание и култура⁹.

Съчетанието на Аристотелевата статична логика и Хегеловата динамична логика практически описва почти изцяло западната логика до XIX век включително. Именно когато Архангел Михаил побеждава ариманичните сили и изчиства Астралния свят, придобивайки силата да владее отново за около 400 години времето и общочовешките културни процеси и ставайки Архай, именно в този период Учителя започва своята мисия, Рудолф Щайнер написва своята *Философия на свободата*, а науката, откривайки квантовия свят, разбира, че светлинният фотон е едновременно частица и вълна. По този начин човечеството навлиза в един нов свят на науката, логиката, философията и духовния живот.

За търсеция висшата духовна реалност ученик, както и за учения, който иска да създаде наука за съзнанието, става ясно, че ако се разсъждава само с логиката на Аристотел и логиката на Хегел, не е възможно да се достигне до една цялостна наука за процесите и същността на съзнанието, нито е възможно да се разбере което и да е духовно учение, нито ще може да постигне *Разумното сърце*, което е надрас-

нало мисловните и добродетелните противоречията на живота. Това е така, защото повечето духовни учения боравят с по-сложни нива на мисълта, включвайки в себе си *спиритуалиите* например, които за едно конкретно мислене създава сериозни противоречия и за съжаление това продуцира редица лични, житейски, социални и дори религиозни конфликти.

Как например един човек с твърде ограниченото минерално мислене, ползващ само модусите *вярно* и *невярно* и динамичните модели *теза*, *антитеза* и *синтеза*, може да разбере как така Исус Христос умира на кръста и е положен мъртъв в гробницата, и в следващия момент възкръсва от мъртвите и е вече жив. Ако направим мисловния експеримент да си представим как Аристотел присъства на Голготските събития, вижда смъртта на Исус Христос и заедно с това присъства в момента, когато Мария Магдалена вижда отворената и празна гробница и разпознава живия Христос, какво ще си помисли логически Аристотел? Той ще каже, че твърдението „Исус Христос е мъртъв“ е *вярно*, но заедно с това, че твърдението „Исус Христос е жив“ също е *вярно*. Така неговата мисъл ще прекъсне и той ще осъзнае, че неговата логическа методология е непълна и затова не може да обясни ситуацията. От друга страна, ако направим втори мисловен експеримент и съзерцаваме как Хегел присъства пред Кръста на Голгота и заедно с Мария Магдалена вижда Живия Христос, ще осъзнаем, че първо Хегел ще каже своята *теза*: „Исус Христос умря на кръста“, след това ще каже своята *антитеза*: „Исус Христос възкръсна и е жив“, след това ще види как се стига до *синтезата*: „Христос победи смъртта и учениците Му разпространиха благата вест“. Обаче възниква въпросът: в този поток на Хегелова логика той съзерцава и преживява ли процеса на Възкресението, или просто маркира и описва фактите от физическите и историческите процеси? Така стигаме до извода, че относно духовните

процеси Хегеловата логика също не е достатъчна. На нея ѝ липсва *съзерцанието* на духовната реалност и преживяването на *спиритуалията* за Възкресението!

Ето къде ние сме длъжни да си припомним идеите на Гаутама Буда, който дава една по-висша логика от тази на Аристотел. Логиката на Буда е с пет модуса и те са: (1) *вярно*, (2) *невярно*, (3) *вярно-невярно*, (4) *нито-вярно-нито-невярно*, (5) *неузразимо*¹⁰. С други думи: твърдението „Небето е синьо“ е *вярно*, твърдението „Тревата е оранжева“ е *невярно*; и дори ние боравим с молекули на конкретната външна мисъл, съставени от *квалии*. Когато се доближим до границата на познатото – близо до мистерията на Квантовия свят, и кажем: „Светлината е вълна“, това е *вярно-невярно*, защото заедно с това ние знаем от конкретен физически опит, че „светлината е частица“, и всъщност, все още боравейки с молекула на външната конкретна мисъл и нейните *квалии*, ние се доближаваме до границата на познаваемото, сякаш, казано метафорично, навлизаме в акреционния диск на свръхмасивната черна дупка, намираща се в ядрото на Млечния път, или доближаваме частицата небитие в Аз-а, но все още сме в областта на познатото и разбираемостта и не сме преминали отвъд хоризонта на събитията – там, където е информацията *сингулярност*¹¹ на Аз-а (или казано отново метафорично – там, където Реалността прекъсва и законите на физиката все още не могат да опишат процесите, случващи се в гравитационната *сингулярност* в обекта Стрелец А*; и там, където настъпва епистемологичната пропаст, отвъд която е частицата небитие на Аз-а)¹². Кажем ли обаче едно безсмислено твърдение, което е опит за съчетаване на *квалии*, които не са свързани в адекватна молекула на мисълта, като например: „Светлината е мокра“ или „Водата е грапава“, то такива твърдения са *нито-верни-нито-неверни*, защото са опит за свързване на *квалии* в несъществуващи съединения на мисълта – ирелевантно съчетаване на понятия и качества.

Но нещата не спират дотук... Когато кажем, осмислим, изживеем и съзерецаваме чрез сетивата на нашето *Разумно сърце* (детето на нашата *душа* и нашия *дух*) думите на Христос Исус: „*Аз съм Виделината на Реалността*“, ние виждаме с погледа на *Разумното сърце* в нас, че това твърдение е *неизразимо* в безкрайната си и необятна природа. То е *неизразимо* твърдение, защото съдържа в себе си една *спиритуалия* – частица Божественост, частица Небитие; или казано по-точно – частица Отвъдно Битие от Христово Възкресение. И ако искаме да изпитаем неизразимата реалност на това твърдение, ние трябва да навлезем в сингулярността на *Аз-а*, който е едновременно макрокосмична и микрокосмична фрактализираща в себе си Божествена реалност. Тук става въпрос за това, че първо *Аз-ът* има в себе си присъствието на Божествената макрокосмична реалност на Христовия Дух, защото извечното и прадревното име на Христос е *Аз съм*. Именно това Христово присъствие в нас поражда нашето микрокосмично изживяване на човешката *Азова* природа. Тези две реалности – макрокосмичната Христова природа на *Аз-а* и микрокосмичната човешка природа на *Аз-а*, са едно неразривно динамично цяло от фрактала на Битието, по същия начин, както са едно цяло двете природи на Христос Исус – Божествената природа на *Божия Син* и човешката природа на *човешкия син*.

За да разберем идеята за по-висшата логика на мисълта, ние трябва да използваме едновременно знанията си в областта на висшата математика и знанията, придобити чрез метафората, гадена по темата от Учителя, изразени в лекцията от Младежкия клас „*Духовна мекота*“. Ясно е за всички, че има положителни числа, които описват наличието на нещо, каквото и да е то. Например едно дете може да посочи в своята торбичка за екскурзии петте ябълки, които майка му му е дала за из път, и да каже: „Това са 5 ябълки“. След това, ако учителя по математика на де-

мето направи едно възпитателно упражнение с него и вземе тайно тези 5 ябълки и ги раздаде на други 5 деца и те ги скрият, и попита това дете какво има сега в торбичката си, то може да каже: „В торбичката ми липсват 5 ябълки“ – и ще разбере каква е природата на отрицателните числа. След това, ако децата му върнат тези ябълки и то ги изяде по време на екскурзията и учителят по математика отново го попита колко ябълки има в торбичката му, то ще каже: „Нямам повече ябълки в торбичката си“ – и така ще изживее и разбере математическата реалност на нулата, която е нито положително, нито отрицателно число. Ако детето продължи да учи усърдно математика и учителят по математика му обясни Декартовата двумерна координатна система и го накара да нарисува една точка в нейния ляв горен квадрант, после попита детето какви координати има тази точка, то ще каже, че тази точка има едновременно положителни и отрицателни координати, което ще помогне на математическата и логическата мисъл на детето чрез идеята, че има неща, които са едновременно положителни и отрицателни.

Ако детето порасне и вече започне да учи математика в университет, то ще разбере, че има и комплексно число i , което не само че е една капсулизация на нещо невъзможно – един капсулиран в себе си корен квадратен от минус едно, но заедно с това комплексното число е една математическа сингулярност¹³, която е нещо напълно различно както от положителните, така и от отрицателните числа; така е нещо, различно от нулата, различно е и от онези неща, които могат да бъдат описани с двойка положителни и отрицателни числа. Това е така, защото комплексното число i се описва не с Декартовата координатна система например, а чрез координатната система на комплексните числа. Така идва на сцената неизчислимата и всъщност неизразимата природа на математическата сингулярност на комплексното число i , в

която математическите закони прекъсват; но все пак това число продължава да се използва като една капсула, като една сингулярност, чрез която могат да се изчисляват най-сложните уравнения и да се реализират едни от най-сложните технически придобивки на човешката култура.

Продължавайки в тази посока на мисълта обаче, ние можем да използваме идеята, която Учителя визуира в лекцията „Духовна мекота“¹⁴. Когато той сравнява математическата идея за една особена нула с яйцето и намеквайки, че тя сякаш е нещо живо, обяснява, че както към яйцето, ако действат четири процеса – топлина, светлина, квачката и самото яйце в самото себе си, то ще се излюпи и ще стане реално пиленце, то по аналогичен начин, ако към комплексното число i се реализира повдигане на 4-та степен, то тогава тази математическа сингулярност, тази частица математическо небитие, това несъществуващо в реалността число, което е подобно на нула, но все пак различно от нулата число, се превръща в първото реално число 1, защото корен квадратен от минус едно, повдигнат на 4-та степен, е равно на 1. Така Учителя иска да ни покаже и да ни научи не само че Битието и Небитието, физически реалното и отвъдното, човешкото и Христовото са свързани помежду си в нещо цялостно, но и заедно с това да ни покаже неизразимото в идеята, че числата сами по себе си са живи същества. Дори ако не спираме потока на мисълта, ще осъзнаем, че освен петте вида числа: положителните числа, отрицателните числа, нулата (която е нито положителна, нито отрицателна), сдвоените числа (които могат да бъдат едновременно положителни и отрицателни) и комплексното число i , има още два вида сдвоени числа: положително-комплексните числа, като например $+5+i$, и отрицателно-комплексните числа, като например $-5+i$. Така чрез метафората, свързана с методите на математиката, ние не само разбираме петте логически модуса от логиката на Буда, но разбираме и седемте логически мо-

дуса от логиката в Джайнизма – духовния път, създаден от Махавира¹⁵.

Там е работата, че по този начин ние фиксираме нашия поглед на 5-те или 7-те възможни (а интуицията ни казва, че има дори и още по-високи нива на сложност на многозначната логиката) свързващи сили между квалити и спиритуалити, но не трябва да забравяме, че има и динамични модели на логиката, чрез които нашето *Разумно сърце* съзерцава патерните в потока на мисълта. Разсъждавайки върху идеите на Хегел и Щайнер, Г. Бондарев развива идеята за една по-висша от Хегеловата логика, боравеща със следните седем модел: (1) теза, (2) антитеза, (3) синтеза, (4) съзерцание на синтеза, (5) морална интуиция, (6) морална фантазия, (7) морална техника¹⁶. По този начин ние вече имаме логически инструментариум, който добавя и съзерцателните и морални процеси като логически модели към динамичната логика на Хегел; и вече чрез тях Христовото събитие може да бъде достатъчно добре и по-цялостно описано логически.

По този начин, ако ние продължим мисловния експеримент с Хегеловата логика и си представим как Хегел вече е усвоил идеите на Щайнер и Бондарев, където тезата беше: „Исус Христос умря на кръста“, антитезата: „Исус Христос възкръсна и е жив“, синтезата: „Христос победи смъртта и учениците Му разпространиха благата вест“, то при четвъртия логически етап Хегел би изразил твърдението: „Служението на Христос и на Неговите ученици е едновременно историческо събитие, но заедно с това е и отвъд времето и пространството“. При петия логически етап Хегел би утвърдил позицията: „Христовото събитие и благата вест не работят само във външния свят, но и в моралния свят на човечеството“. Шестият етап не е някакво фантазьорско изживяване в моралния свят, а реален духовно-научен процес; и когато Хегел се сдобие с това изживяване, би казал: „Христос влезе в мое лично морално битие и ме издигна като

същество“. Когато всичките шест етапа влязат в рекурсивен алгоритъм, то този алгоритъм се превръща в техне – практично и приложимо във всеки един миг знание. Така се достига до седмия етап от новаторските размишления на Хегел и той може да изрази твърдението: „Христовото присъствие в мен, което аз изживявам като мой Висш аз, тъче и пресъздава всички области и процеси в моя морален свят“.

По този начин нашият мисловен експеримент даде добри резултати в демонстрацията на седемстепенната динамична логика. Прилагайки тези идеи и визираната нова логика в областта на литературната теория, Димитър Калев достига до т.нар. литературен емергентизъм¹⁷ като епистемологична визия, която показва възникването на текст като съзидателна логика, състояща се от токущо описаните седем стъпки от динамичната логика, намекната имплицитно във философската доктрина на Р. Щайнер, изразена в неговия ключов труд: *Философия на свободата* и експлицитно развита от Бондарев в интерпретационния му труд, носещ същото заглавие.

Развивайки идеите за многостепенната динамична логика, ние можем да съзидваме как:

I) седемте принципа на Хермес: (1) принцип на ментализма, (2) принцип на съответствието, (3) принцип на вибрацията, (4) принцип на полярността, (5) принцип на ритъма, (6) принцип на причината и следствието, (7) принцип на пола;

II) заедно със седемте степени на Розенкройцерското посвещение: (1) изучаване, (2) имагинативно познание, (3) инспиративно познание, (4) изготвяне на камъка на мъдрите, (5) съответствие между макрокосмос и микрокосмос, (6) вживяване в макрокосмоса, (7) блаженство в Бога;

III) включително и идеята за същността на седемте процеса на седемте свята: (1) форма – Физически свят, (2) енергия – Етерен свят, (3) чувство – Астрален свят, (4) смисъл – Мисловен свят, (5) причи-

на – Каузален свят, (6) добродетел – Будилен свят, (7) Дух – Атмичен свят;

IV) заедно с описаните от Щайнер седем философски нагласи на душата: (1) окультизъм, (2) мистицизъм, (3) трансцендентализъм, (4) емпиризъм, (5) волунтаризъм, (6) логицизъм, (7) гностицизъм;

V) както и самите седем сфери на видимите с просто око планети, през които сфери преминава душата в нейния преход към Земята и към Божественото: (1) Луна, (2) Венера, (3) Меркурий, (4) Слънце, (5) Марс, (6) Юпитер, (7) Сатурн;

VI) заедно със седемте степени на християнското посвещение, описани от Рудолф Щайнер: (1) измиване на краката, (2) бичуване, (3) полагане на трънения венец, (4) разпятие, (5) мистична смърт и разкъсване на завесата, (6) полагане в гроба и възкресение, (7) възнесение;

VII) включително и седемте фази на еволюционно възлизане на човешкото съзнание в Христовия път, описани от Учителя Беинса Дуно: (1) обръщане към Бога, (2) покаяние, (3) спасение, (4) възраждане, (5) новораждане, (6) посвещение, (7) възкресение,

могат да бъдат преживени не само като стъпки на развитие и посвещение, но могат да бъдат съзидавани като универсални динамично-логически модели на мисълта, които могат да бъдат прилагани във всеки един момент от живота на нашия Аз в Реалността.

И ако разширим нашата мисловна сила до обхвата на самия Зодиак и на Битието на дванадесетте Херувима, които структурират Слънчевата система, включително и нашия Мисловен свят, ние ще видим вече дванадесетте философски мирогледа на тоталната философия, описана от Рудолф Щайнер¹⁸: (1-Овен) идеализъм, (2-Бик) рационализъм, (3-Близнаци) математизъм, (4-Рак) материализъм, (5-Лъв) сенсуализъм, (6-Дева) феноменализъм, (7-Везни) реализъм, (8-Скорпион) екзистенциализъм, (9-Стрелец) монадизъм, (10-Козирог) спиритуализъм, (11-Водолей) пневматизъм, (12-Риби) психизъм, не просто като

дванадесет нагласи на философията на човечеството, а като дванадесетте еднакво валидни философски перспективи; и казано вече експлицитно – в *дванадесетте степени на универсалната, динамична и космична логика на Света на Мисълта*, която логика е необходима, ако човек желае да постигне наистина разумно и мъдро всепроникване във всяка една идея, понятие, субект, обект, факт, закон и принцип в Реалността.

По този начин само маркирах разумната природа на мислите в идейния свят и как мислите са всъщност логически съединения на *квалии* и *спиритуалии*, като можем да достигнем до 5 или 7 модуса на Логиката, както и до 3, 7 или 12 динамични модела на логиката. Но за да разберем не само мисловната разумна природа на *Разумното сърце*, но и неговата душевна природа, ние сме призвани да насочим мисловната изследователска сила на нашия *Аз* към света на добродетелите – Будичния свят.

Както вече изразих по-горе идеята относно универсалната реалност на добродетелите: те са необятни, уникални и специални прояви, функции и лица на Бога. Учителя Беинса Дуно ни обучава в идеята чрез *Завета на цветните лъчи на Светлината*, че от трите Божествени принципа – *Любов*, *Мъдрост* и *Истина*, произлизат всички добродетели. В този контекст искам да насоча мисълта на четящия към един от методите за изследване и размишление относно добродетелите. Става въпрос, че както светлината има три основни цвята – червено, жълто и синьо, и знаем, че според Учението на Учителя:

(1) Червеният цвят е свързан с *Любовта* като Божествен принцип, с *Живота* като универсална проява на *Любовта* и с *Топлината* като универсално качество на *Любовта*;

(2) Жълтият цвят е свързан с *Мъдростта* като Божествен принцип, със *Знанието* като универсална проява на *Мъдростта* и със *Светлината* като универсално качество на *Мъдростта*;

(3) Синият цвят е свързан с *Истината* като Божествен принцип, със *Свободата* като универсална проява на *Истината* и със *Силата* като универсално качество на *Истината*,

ние можем да си представим как от равностранныя триъгълник на *Любовта*, *Мъдростта* и *Истината* можем да построим тетраедър като геометричен модел за реализацията на всички добродетели. Става въпрос, че определена пропорция и съотношение между червения, жълтия и синия цвят поражда всеки познат съставен цвят. С други думи, ако задвижим позицията на върха на тетраедъра, без да променяме основата като равностраничен триъгълник, ние ще получим различни пропорции и проекции, които описват не само даден съставен цвят, но и дадената добродетел, която е свързана с него.

Искам да кажа, че всяка една добродетел е конкретна пропорция на присъствие и проява на трите Божествени принципа – *Любов*, *Мъдрост* и *Истина*. Така например, ако използваме двете най-разпространени технологични и математически кодировки на цветовете: зеленият цвят има RGB код (0,255,0), но по-съществен за нас е СМΥΚ кода, защото той всъщност представлява описание на съчетанието на една специална версия на синьото, наречена *циан*, твърде близък до чисто червеното цвят, наречен *магента*, жълтото и използвания за контраст черен цвят. Според СМΥΚ кодировката зеленият цвят има код: (63% синьо-циан, 0% червен-магента, 100% жълто, 0% контраст), а един специфичен цвят – светлозеления, има код: (27%,0%, 50%,0%). Показан тези кодировки само като метафора и метод за визуализация на идеята как всеки уникален цвят всъщност е проява на уникална *добродетел-функция-на-Бога-проява-на-Бога-лице-на-Бога* като специална пропорция и отношение между Божията *Любов*, Божията *Мъдрост* и Божията *Истина*. Естествено, тук не става въпрос за човешките бои и краски, а за чистите неотразени цветове,

идващи директно от Слънцето, и дори за тяхната духовна природа.

Друг важен метод за изследване и размишление относно добродетелите изложих в лекцията „Езотерично разбиране на Завета на цветните лъчи на Светлината“¹⁹. В нея показах как Трите Логоса на Троицата – Отец, Син и Свети Дух имат седем различни отношения, които пораждат седемте Духове пред Трона на Бога, описани в *Завета на Цветните лъчи*. Това са:

(1) Отец се разкрива на Словото Син => Духът на Живота – червен цвят;

(2) Синът се разкрива на Светия Дух => Духът на Обещанието – оранжев цвят;

(3) Духът Свят се разкрива на Отец => Духът на Мъдростта – жълт цвят;

(4) Отец, стаен в Сина, се открива на Светия Дух => Духът на Душата – зелен цвят;

(5) Словото Син, стаено в Духа Свят, разкрива Себе Си на Отец => Духът на Истината – син цвят;

(6) Духът Свят, вложен в Отец, се проявява към Словото Син => Духът на Силата – виолетов цвят;

(7) Отец, скрит и в Сина, и в Светия Дух, се разкрива на самия Себе Си => Духът на Благостта – аметистов цвят.

В този контекст, ако искаме да разберем природата и същността на една специфична добродетел, то ние трябва да проследим как тя е свързана с определен цвят, естествено с определен еон, с един Дух пред Трона на Бога, и специалното отношение между Логосите на Троицата, като дори обърнем внимание и на това – как гадена добродетел се свързва чрез *Завета на цветните лъчи на Светлината* с определени звезди на небето и с техните астрологични влияния²⁰.

Ще визуирам и един трети ключов метод за съзерцаване, изследване, размишление, изучаване, преживяване и прилагане на добродетелите. Когато се концентрираме върху изучаването на гадена добродетел, ние веднага ще забележим как тя е свързана с нещо като мрежа с други добродетели.

Учителя ни показва това в редица свои изказвания. Ще дам три примера:

„Смирението е красив ангел, велик Дух. Който го е видял, веднага го е възлюбил. В смирението се зараждат всички Божествени добродетели, за които копнеят човешкият дух и човешката душа. Ангелът на смирението е жив. Той носи в себе си милосърдието – дете на Любовта – най-малката дъщеря на Бога“²¹.

„Какво нещо е търпението – неволята ли? Не, търпението е смелост и решителност, владеене на себе си и липса на всякакъв страх. Търпението е за тия хора, които имат здраве и сила. То е за силните, а не за слабите хора“²².

„Сега всички ще се стремите да развиете дух на будност – да имате бодър и весел дух. Всички трябва да бъдете вътрешно бодри и весели, да побеждавате мъчнотиите, които ви дохождат“²³.

От първия текст ние разбираме, че смирението има връзка с добродетелите красота, величие, живост, милосърдие, и те са негова специфична характеристика. От втория текст ние разбираме, че търпението има връзка със смелостта, решителността, самоконтрола, безстрашието, като има различно отношение вече към добродетелите – силата и здравето. От третия текст разбираме, че будността има връзка с добродетелите бодрост и веселие, и друго отношение към добродетелите, показани към червените лъчи на *Завета на цветните лъчи на Светлината* – победа, превъзможване.

С други думи, ние виждаме, че добродетелите изграждат нещо като хипермрежа, която чрез специфични функционални връзки свързва по уникален и строго индивидуален начин гадена добродетел с други добродетели. Съзерцавайки тези вътрешни връзки между добродетелите, ние можем да се издигнем в Будициния свят и да осъзнаем, да видим и преживеем чрез нашето *Разумно сърце* как всяка добродетел е всъщност ангелско същество с уникален характер, който се проявява в специфич-

ните отношения на един ангел на гадена добродетел към други ангели на други уникални добродетели в Царството Христово – Света на Провидението – там, където е родният дом на нашите души.

В обобщение на изразените идеи за мисловната и логическата тъкан на *Разумното сърце*, както и за неговата душевна природа, бих искал да кажа, че ако днес човек се стреми да роди в себе си *Разумното сърце*, то той трябва да награсне вече остарялата Аристотелева логика и силно повлияната от нея структура на езика, като заедно с това е необходимо да се осмислят и ограниченията на Хегеловата динамична логика. Развитие то на *Разумното сърце* изисква по-голяма мисловна мощност от съвременния човек, която може да се намери в петзначната логика на Гаутама Буда или в седемзначната логика на Махавира, а в динамично логично отношение визираната мисловна мощност може да се открие в седемстепенната динамична логика на Щайнер-Бонгарев-Калев или в дванадесетстепенната динамична логика на тоталната философия на Щайнер-Филипов. Обаче за да се развие *Разумното сърце* правилно, е необходимо да се навлезе от Менталния свят в добродетелната природа на Будичния свят, където *Разумното сърце* да прилага трите описани по-горе метода за добродетелно съзерцание, размишление и приложение заедно с още много други методи, с цел да се разгърне пълноценният живот на *Разумното сърце*.

По този начин в настоящия материал се обхваща някои основни гледни точки и подходи към едно по-задълбочено методологично и философско разбиране на ключовата идея от Епохата на Водолея – *Разумното сърце*.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лекция „Езотерично разбиране на Завета на цветните лъчи на Светлината“ в книгата „Текстове от юбилейна научна конференция“, Арбанаси 2012, Ф. Филипов, petardanov.com/PDF/100_godichnina_ot_zaveta/08_F-Filipov.pdf, бугео: youtube.com/watch?v=MnlHcknUPb0.
2. Лекция „Методът Пентаграм“, 2005 г., Варна, Филип Филипов, youtube.com/watch?v=_mw88huwtJ0.
3. Лекция „Христос, Учителя Беинса Дуно и Синархичната верига на Всемирното Бяло Братство“, септември 2006, Ф. Филипов; както и лекция „Космичният Христос и Мистерииите на Зогуака“, 8.04.2023, Ф. Филипов, facebook.com/share/v/m8vuc4SRhrpeiCb5 и лекция „Христовата Визия за Вселената и човека“, 24.12.2022, facebook.com/share/v/QGU2HRvLjeUjAV4e.
4. Лекция „Ключът Битие към Паневритмията“, 8.01.2005, Варна, Ф. Филипов (7-ма лекция от цикъл: „Езотеричното тълкуване на Паневритмията „ 2004-2005).
5. Лекция „Динамика на Съзнанието“, 16.12.2017, Варна, Ф. Филипов.
6. Лекция „Динамика на Съзнанието“, 16.12.2017, Варна; Лекция „Христовият Дух и Астрологията“, 9.09.2018, Варна; „Физика и Философия на Астрологията“, книгата на Първата Европейска Конференция по Астрология, Варна 2019, стр. 321-327, Ф. Филипов.
7. „Органон. Част I.“, Аристотел, София, 2008, прев. И. Христов, глава „Първа аналитика“.
8. GA 214 „Тайната на Троицата“, лекция на дата 6.08.1922, Р. Щайнер.
9. „Науката логика“, Хегел, Георг Вилхелм Фридрих, издателство Европа, Том 1 и 2, второ издание, 2001, преводач: Г. Дончев.
10. Early Buddhist Theory of Knowledge, K.Jayatileke, London, 1963, стр.335 и Yukunegия, статия: Buddhist_logico-epistemology (По темата за съществуването на Аз-а, Душата или Отвъден свят, Буда премълчава да отговори еднозначно и така показва, че има 5-та категория – Неизразимостта).
11. GA 324а „Четвъртото измерение“, Р. Щайнер; „Физика и Философия на Астрологията“, книгата на Първата Европейска Конференция по Астрология, Варна 2019, глави 9 и 10, стр. 321-327, Ф. Филипов.
12. Yukunegия, статия: Sagittarius_A*; Лекция „Христовият Дух и Астрологията“, 9.09.2018, Варна, Ф. Филипов.

13. „Физика и Философия на Астрологията“, книгата на Първата Европейска Конференция по Астрология, Варна 2019, стр.321, Ф. Филипов; Уикипедия, статия: Complex_number.
14. Лекция пред Младежкия клас „Духовна мекота“, 7.03.1926, Учителя Беинса Дуно.
15. „Why is Anekāntavāda important?“. In Tara Sethia (ed.). Ahimsā, Anekānta, and Jainism. Koller, John, 2004, Delhi: Motilal Banarsidass. pp. 90–92; Уикипедия, статия: Anekantavada.
16. „Философия свободы Рудолфа Штайнера как основание логики созерцающего мышления“, Москва, 2006, Г. Бондарев.
17. „Литературният емергентизъм“, Съвременник 1/2024, Април 2024. с. 287-295, Д. Калев.
18. GA-151 „Човешка и Космическа мисъл“, лекция 2, Р. Щайнер; „Антропос“ - Антропософска енциклопедия върху трудовете на Рудолф Щайнер, съставител Геннадий Бондарев, том II, стр.304; 23 семинар „Съществуването Астрология и 12-те Философски визии за Реалността в Нейната Аура“, Ф. Филипов и 42 семинар „Планетните сфери и философските нагласи на душата“ от общо над 100 семинара по Астрология, astramen.com/bg/socialni_sabitia.
19. Лекция „Езотерично разбиране на Завета на цветните лъчи на Светлината“ в книгата „Текстове от юбилейна научна конференция“, Арбанаси 2012, Ф. Филипов, retardanov.com/PDF/100_godichnina_ot_zaveta/08_F-Filipov.pdf , Vugeo: youtube.com/watch?v=MnIHcknUPb0.
20. Семинари 84-96 „Новото Учение за Звездите...“, февруари-май 2023, Ф. Филипов, astramen.com/bg/socialni_sabitia.
21. Извънредна беседа „Братът на най-малките“, 1.01.1917 г., Учителя Беинса Дуно.
22. Приложение към протокол от Съборна беседа, В. Търново, 31.08.1910 г., Учителя Беинса Дуно.
23. Лекция пред Младежкия клас „Божественото буталце“, 21.12.1924 г., Учителя Беинса Дуно.

**ДВАНАДЕСЕТТЕ МОЛБИ ЗА РАЗУМНО СЪРЦЕ В
ДОБРАТА МОЛИТВА**

Димитър Калев

ДВАНАДЕСЕТТЕ МОЛБИ ЗА РАЗУМНО СЪРЦЕ В ДОБРАТА МОЛИТВА

Димитър Калев

УВОД

Пристъпвайки към молитвата като окултен метод, трябва да имаме нагласата за говор на „чужд език“, който разказва за непонятни неща. В противен случай рискуваме да профанираме тайнството на молбата, заменяйки я с тривиални понятия, образи и възприятия.

Първият документ за *Добрата молитва* може да бъде намерен в писмото на Петър Дънов, Учителя, до Пеню Киров от 27 ноември 1900 г., Нови пазар.¹ Лекциите, озаглавени *Разумното сърце*, са държани на 30 март и на 2 април 1924 г. в София, съответно пред Младежкия и Общия окултни класове.^{2, 3} В тях и на други места Разумното сърце се дефинира като нов познавателен орган, различен от обективния ум на съвременния човек, който предстои да бъде развит чрез култивиране на добродетели и добри навици. „...Сега ще апелирате към вашите добри навици, които имате, към вашето Разумно сърце. И после ще апелирате към Христа, към този живия Христос, когото аз наричам Син на Любовта – единственият Учител в света. Неговото име ние знаем, че е Христос, но Той има свещено Име, което не смеем да произнесем. Когато се обръщам към Него, аз казвам: „Господи, с Твоето име, с което Ти си знаен горе на Небето, да бъде Твоята воля!“³ Този цитат, използващ глагола *апелирам* като многозначителен синоним на *моля се*, съдържа ключа към всички въз-

можни релации между молитва, добродетел и Разумно сърце.

Цел на това изследване е да анализира *Добрата молитва* като възможен метод за изграждане на Разумно сърце чрез духовно-научно визиране на многочленната телесна същност на човека и смисъла на нейното правомерно развитие.

ОКУЛТНА ФЕНОМЕНОЛОГИЯ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Окултната наука дефинира Разумното сърце като мислене на сърцето, имайки предвид духовен орган, който се развива в областта на физическото сърце, конкретно в дванадесетлистния лотосов цвят.⁴ За разлика от обикновеното мозъчно мислене, където умът се движи от една представа към друга чрез логически операции, Разумното сърце познава същността на вещите във връзка с истински символи или емблеми. Всички верни представи за висшите невидими светове, давани от Учителите на човечеството, произлизат от мисленето на сърцето, въпреки че външно приличат на чисто логически описания. С Разумно сърцето се изживяват неща, изглеждат като видения, но в действителност това са впечатления на душевно-духовната реалност, също както изгревът на Слънцето е негово външно проявление, израз на материалната му природа. Разбира се, мотивите за мислене на сърцето не могат да

бъдат причина за цялостно отхвърляне на обикновената логика и всеки последовател на методологията на Разумното сърце непременно трябва да премине първо обучение в логическо мислене и след това да се откаже от него.

Според различни окултни доктрини обучението на Разумното сърце започва с усилието на човек да излезе вън от себе си и да се погледне отвън, да изостави своята обичайна личност и да каже: „Това си ти“, т.е. предишното негово „аз“ да стане в истинския смисъл „ти“, точно както се казва „ти“ на друга личност.⁴ От друга страна, може да се твърди, че мисленето на сърцето начева тогава, когато човек оживи в душата си добродетелта на саможертвата, излъчваща милост и състрадание и свързана непосредствено с това, което Христос е снел на Земята. Логиката на мисленето води до явен егоизъм, а логиката на сърцето побеждава егоизма и прави всички хора съучастници в живота на човечеството като едно цяло. Култивирането на Разумно сърце е постепенно проникване в реалностите, в самите духовни Същества, така, че обучаващият се да стане едно с тях.⁵

От анатомична гледна точка физическото сърце е мускулен орган и като такъв, макар и неволеви, стои във връзка с астралното тяло. В етерен аспект, обаче, сърцето функционира не като механична помпа, а като пространство, в което кръвта се засмуква, етеризира се и във вид на лъчение се качва към мозъка. В преживяванията на етерната субстанция на сърцето се таят спомени от древните Слънчеви мистерии и силите, които позволяват на днешния човек да вижда етерния Христос.⁶ С разбирането, че силите на сърцето и силите на Слънцето са с една и съща природа, започва стремежът за изграждане на Разумно сърце.

Според окултната традиция дванадесетлистната чакра (Анахата) е структура в астралното тяло, локализирана в гръдния отдел на гръбначномозъчния канал, в центъра между двата бели гроба,

близо до физическото сърце. Засега неподвижна, в хода на еволюцията тя предстои да придобие въртеливо движение по посока на часовата стрелка и да се превърне в астрален орган за свръхсетивно възприемане. Главен метод за привеждането ѝ в движение е постепенното култивиране на дванадесет добродетели (добри навици), чрез които тя ще засияе с дванадесетте си лотосови цветчета, изразявайки свещения характер на числото 12.⁷ Никой не би могъл да вижда в свръхсетивния свят преди да е развил своите астрални сетива.

Според Петър Дънов, Учителя, функционирането на Разумното сърце се чувства като приятно разположение в областта на слънчевия сплит.³ Недалеч от него е разположена десетлистната чакра (Манипура). Според някои окултни доктрини органът от вегетативната нервна система, описван анатомично като слънчев сплит, е рудимент в астралното тяло от особени преплетени лъчения, останали от миналото земно въплъщение, наречено Древно слънце.⁸

Накратко, съвременният човек разполага с етерен двойник на анатомичното си сърце – функция на етерното тяло, разполага и със сърдечна чакра – функция на астралното тяло, а Разумното сърце според окултната традиция засега е зародишен център в етерното тяло, разположен на около 30 см над теменната област на главата.⁴ Като цяло, астралният и етерният план взаимно се проникват и физиологично функционират заедно. Така чрез тази троична астрално-етерна структура предстои да се осъществява схващането на мировите мисли, струящи към човека, т.е. Разумното сърце ще бъде етерно огледало за духовните откровения, които, слизайки от сферата Будхи (свят на Бодхисатвите), биват възприемани и структурирани от дванадесетлистната чакра. В този смисъл Анахата може да се разглежда като реална субстанция на бъдещото мислене на сърцето, чрез което всяко творение и всяко действие ще бъдат

познавани в техните дванадесет различни аспекта, за да засияят през чакра Манипура като един нов слънчев космос.

Когато говорим за добродетелност, не става дума, че човек изобщо е годен за някакви външни действия, а че е подготвен за общуване с духовния свят.⁹ Според Петър Дънов, Учителя, добродетелите са живи Същества, които приятелски хлопат отвън, за да бъдат приети вътре.¹⁰ Добродетелен в истинския смисъл на думата е само този, който осъществява духовните принципи в самия себе си чрез един или друг волеви акт.

На годишния събор на Бялото братство във В. Търново през 1919 г. Учителя формулира дванадесет добродетели и препоръчва система за медитация върху тях: (1) милосърдие, (2) радост, (3) търпение, (4) вяра, (5) надежда, (6) сърце, (7) воля, (8) душа, (9) дух, (10) чувства (сетива), (11) Царство Божие и (12) Божия Любов и Мъдрост.¹¹

ЙЕРАРХИЧНО-КОРПОРАЛЕН ПОДХОД

Екстрактът от описаната феноменология на Разумното сърце е идеята за добродетелите, които, вливайки се в астралното тяло, развиват чакрите като бъдещи сетивни органи за възприемане. Според някои окултни доктрини тези сетивни органи могат да бъдат култивирани чрез търпелива практика на потапяне в символни мисловни картини, различни от образите на обикновеното съзнание. На следващ етап обучаващият се трябва да стане способен да изключва картините от съзнанието си и да се съсредоточва само върху силата, която ги е създала.³ Въобще, съзерцаващото образно познание се постига чрез изграждане на лотосовите цветове в астралното тяло, чрез които в етерното тяло настъпват особени движения, потоци и конфигурации и човек овладява способността да „разчита скритата писменост“. Тогава окултният ученик започва да съзнава, че в областта приблизително до фи-

зическото му сърце се е появил нов етерен център, постепенно оформящ се като нов орган. Някои изследователи твърдят, че първоначално се образува център в главата, който слиза в областта на гръбкляна и накрая се разполага в близост до физическото сърце. Така лотосовите цветове се превръщат в инструменти за привеждане на етерното тяло в движение.¹²

В наряд от Учителя за 9 (22) март 1918 г. *Добрата молитва* е представена като молитвена практика с „дванадесет точки“, върху които да се размишлява.¹³ Задача на настоящото изследване е да анализира структурата на *Добрата молитва*, дефинирайки в нея дванадесет аспекта за общуване с духовния свят и определяйки я като метод за вливане на добродетели към дванадесетте члена на човешката същност. Придържайки се към окултното схващане за всяка добродетел като еманация на конкретни духовни йерархии, нашият анализ използва корпорален (телесен) подход, за да организира специфичните сфери на тяхната активност чрез дванадесет молби. По аналогия на подхода към молитвата *Отче наш*, използван от антропософската наука за измолване от Божествената воля на сили за седем телесни члена¹⁴, ние изхождаме от доктрината на Петър Дънов, Учителя, според която човек има дванадесет тела, от които засега функционират само четири¹⁵: (1) физическо (минерално), (2) етерно, (3) астрално, (4) ментално, (5) причинно, (6-8) троична душа, (9-11) троичен дух и (12) физическо тяло на Възкресението (фантом). На много места Учителя обозначава физическото и етерното тела с общия термин *физическо тяло*.¹¹

В структурален аспект *Добрата молитва* притежава оригинална троична архитектура (евхема): централен сегмент с персонални молби за дванадесетте телесни члена на човешкото същество; встъпителен сегмент за молитвено позициониране и заключителен сегмент за издигане до Висшата троичност (Табл. 1). Тук е анализирана първоначалната версия на молит-

вата, в която глаголното спрежение е в първо лице единствено число.

Встъпителният сегмент се състои от пет лексикално-семантични пасажа – три обръщения към логосите на човешката еволюция (Отец, Син и Св. Дух) плюс две утвърждения за молитвено позициониране. Тук под *молитвено позициониране* трябва да се разбира безусловното изискване за две отправни точки на съвременната молитва – жизненият етер и аз-ът. Днешното обикновено понятийно съзнание не би могло да реализира правилни молитвени отношения с реалностите и духовните Същества, ако не направи усилие да намери в етерното си тяло трептенията на жизнения етер и в менталното си тяло – субстанцията на аз-а. С други думи, за да започне правомерна молитва, човешката същност предварително трябва да бъде акордирана в две специфични гами. Творец на първата, етерната, е принципът Отец, който се открива на принципа Син: „...който си ми подарил живот и здраве да ти се радвам...“. Втората, аз-ът, е достояние на принципа Отец, който, стаен в Сина, се

открива на принципа Св. Дух: „...да ме пази и закриля от всяко зло и лукаво помишление...“. Според някои философски системи аз-ът е тринадесетият телесен член на човешката същност. Според други схващания прафеномен на аз-съзнанието е Св. Дух и във всички окултни традиции гумите зло и лукавство не се употребяват за нещо друго, освен за престъпление, изхождащо от аз-а.¹⁴

Централният сегмент на *Добрата молитва* закономерно включва дванадесет лексикално-семантични пасажа, специфично отправени към дванадесетте човешки тела и вливащите се в тях специфични добродетели (Табл. 1). Несъмнено поради тази си функция тя е наречена *добрата*, т.е. молитва за добродетелите.

Фактичното ѝ начало е обръщението към троичния човешки дух (Атма, Манас и Будхи), последвано от общуване с троичната човешка душа (съзнаваща, разсъдъчна и сетивна). Следва молбата за етерното тяло, чрез което човек общува и се разбира със своите ближни, но вместо традиционните морални атрибути като

Таблица 1. Йерархично-корпорален анализ на *Добрата молитва*

№	Молба	Обръщение	Позиция	Тяло/член
-	Господи, Боже наш,	Към принципа Син		
-	Благий ни Небесен Баща	Към принципа Отец		
	който си ми подарил живот и здраве да ти се радвам		Жизнен етер	
-	моля те, изпроводи ми Духа Си	Към принципа Св. Дух		
-	да ме пази и закриля от всяко зло и лукаво помишление		Висш аз	
1.	Научи ме да правя Твоята воля,			Дух Атма
2.	да осветявам Твоето име			Дух Манас
3.	и да Те славословя винаги			Дух Будхи
4.	Осветявай духа ми, просвещавай сърцето ми и ума ми, да пазя Твоите заповеди и повеления			Душа Съзнаваща
5.	Вдъхвай в мен с присъствието Си чистите Си мисли			Душа Разсъдъчна
6.	и ме упътвай да ти служа с радост			Душа Сетивна

№	Молба	Обръщение	Позиция	Тяло/член
7.	Животът си, който посвещавам на Теб за доброто на моите братя и близки, Ти благославяй			Етерно тяло
8.	Помагай ми и ми съдействай да раста във всяко познание и мъдрост, да се уча от Твоето Слово и да пребъдвам в Твоята Истина			Астрално тяло
9.	Ръководи ме във всичко, което мисля и върша за Твоето име, да е за успеха на царството Ти на Земята			Ментално тяло
10.	Храни душата ми с Небесния хляб, укрепявай ме със силата Си да успявам в живота си			Причинно тяло (Манас)
11.	Като ми даваш всичките Твои благословения,			Физическо минерално тяло
12.	приложи Любовта Си да ми е вечен закон			Физическо безсмъртно тяло (Тяло на Възкресението, фантом)
-	Защото е Твое царството	Към принципа Син		
-	и силата	Към принципа Отец		
-	и славата	Към принципа Св. Дух		
-	завинаги. Амин.	Към Висшата троичност		

грях и дълг, присъстващи в молитвата Отче наш, тук се апелира към братския живот, посветен за доброто на всички.

Апелът към астралното тяло също е структуриран в нетрадиционен ракурс: вместо изкушение, молитвата търси и открива в астралната субстанция знанието и мъдростта, бликащи от Христовото Слово и Истина. Това оригинално тълкуване на Учителя присъства и в друг, по-късен документ от 1938 г.: „И не веди нас во изкушение. Това значи: Давай ни, Господи, знание и мъдрост, за да не би ние с нашето невежество да паднем в изкушение.“¹⁶

По-нататък следва молбата за менталното тяло и свързаните с него нови форми на мислене и познание. Някои окултни доктрини идентифицират менталното тяло с аз-а и с евангелския израз *Божие царство*, твърдейки, че през индивидуалния аз се възприема духовния свят, наричан Небесно царство.¹⁷

Във връзка с причинното тяло молбата към човешкия дух Манас привидно се повтаря, но вече не в неговата зародишна форма, както е в началото на молитвата, а като собствен екстракт от чиста сила. Въобще, в бъдещия висш Манас окултната традиция вижда най-вътрешната човешка същност, а в Небесния хляб – самия Христов дух.¹⁸

Забележителен е финалът на *Добрата молитва*, в който се съчетават апели към двете версии на физическото тяло – минералното смъртно тяло, в което днес човек обитава на Земята, и безсмъртното физическо тяло от началото на сътворението, превърнато чрез жертвата на Христос в тяло на Възкресението.

Според някои окултни изследователи тялото на Възкресението е първородната форма на човешкото физическо тяло и крайната цел на неговата земна еволюция.¹⁹ Наричано *фантом*, то се дефинира

като един от дванадесетте телесни члена, изгубен след акта на грехопадението и „заместен“ от сегашното човешко минерално тяло. След като възкръсна благодарение на Христос, Исус изкупи и възстанови първородното и безсмъртно физическо тяло. Оттогава неговият фантом е настояща реалност в земната сфера, способен е да се размножава и всеки човек може да го индивидуализира чрез собствената си воля, придобивайки свое ново физическо тяло. За това безсмъртно тяло *Добрата молитва* употребява удивителния израз: „...приложѝ Любовта Си да ми е вечен закон...“. В него се съдържа целият екстракт на методологичната доктрина на Учителя: законът на Любовта представлява раждане на една нова съставна част на човешката природа, в която Св. Дух отразява към Отец пълнотата на неговото откровение, а Христовата жертва я осъществява във Възкресението.

Заключителният сегмент на *Добрата молитва* в голяма степен е традиционен и съдържа четири лексикално-семантични пасажа, които връщат към висшата троичност в нейния еволюционен аспект: принципът *Отец* – като сила, принципът *Син* – като царство и принципът *Св. Дух* – като слава.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Добрата молитва е централна молитва в окултната методология на Бялото братство и може да бъде практикувана като медитация върху дванадесетчленната природа на човешкото същество в съвременния етап от неговата еволюция. В този аспект нейното благоговейно произнасяне би могло да се преживява като познание за духовния свят, за населяващите го творчески йерархии от Същества и за тяхното специфично въздействие върху човека като дванадесет различни добродетели. Космологичната морфология на молитвата е центрирана

специално към Христовия дух като единствен принцип, организиращ всички светове, системи и свръхсетивни човешки тела. Някои оригинални нейни фрагменти апелират към жизнения етер, висшия аз и бъдещото тяло на Възкресението, определяйки ги като най-реални носители на принципа на Любовта. Като цяло, *Добрата молитва* е композирана така, че да осъществява всички духовните принципи чрез волевия акт на нейното произнасяне и да генерира в етерните и в астралните тела модели на нови органи за свръхсетивни възприятия. Структурните и субстанциалните съответствия с дванадесетлистната сърдечна чакра Анахата ѝ позволяват да функционира като метод за нейното динамизиране и посредник на бъдещото Разумно сърце. Космичният мащаб и действена мощ на *Добрата молитва* я определя като молитва на човечеството, придавайки ѝ измерения на вечност.

ЛИТЕРАТУРА

1. Петър Дънов, Пеню Киров. Епистолярни диалози. Том 1, стр. 474-478. Бургас, 2020.
2. Лекции на Младежкия окултен клас от Учителя, 1923 – 1924 г., София – III година. Издание на Просветния комитет, София, 1925-26.
3. Разумното сърце. 24-а школна лекция на Общия окултен клас (III година). Печатница Малджиев, Русе, 1924.
4. Steiner, Rudolf. Makrokosmos und Mikrokosmos. Die grosse und die kleine Welt. Seelenfragen, Lebensfragen, Geistesfragen. No. 119 in the Bibliographic Survey, 1961.
5. Steiner, Rudolf. Die Evolution vom Gesichtspunkte des Wahrhaftigen. GA 133 (1999). ISBN 3-7274-1320-4.
6. Steiner, Rudolf. Rhythmen im Kosmos und im Menschenwesen. Wie kommt man zum Schauen der geistigen Welt? GA 350 (1991). ISBN 3-7274-3500-3.
7. Steiner, Rudolf. Kosmogonie. Populärer Okkultismus. Das Johannes-Evangelium. Die Theosophie anhand des Johannes-Evangeliums. GA 94

- (2001). ISBN 978-3-7274-0940-0.
8. Steiner, Rudolf. Die Theosophie des Rosenkreuzers. GA 99. Rudolf Steiner Verlag EAN: 9783727464300.
 9. Steiner, Rudolf. Das Kuenstlerische in seiner Weltmission. GA 276 (1964).
 10. Петър Дънов, Учителя. „Даром гавайте“. Утринно слово 1938 – 1939. Бяло братство, София, 2018.
 11. Беседи, обяснения и упътвания от Учителя, дадени на учениците на Всемирното Бяло Братство при срещата им в гр. Търново през лятото 1919 г.
 12. Steiner, Rudolf. Geheimwissenschaft im Umriss. GA 13 (1961).
 13. Всемирният Учител Беинса Дуно и Велико Търново. Том 2 (1914-1926 г.). Съставител: Павлина Даскалова. Алфиола, 1996.
 14. Steiner, Rudolf. Ursprungsimpulse der Geisteswissenschaft. Christliche Esoterik im Lichte neuer Geist-Erkenntnis. GA 96. Rudolf Steiner Verlag. EAN: 9783727409615.
 15. Петър Дънов, Учителя. „Посрещане на Господа“. *Добрият език*. Утринни Слова. Осма година (1938 – 1939). Том I.
 16. Свещени думи на Учителя. Привет към ученика, стр. 69. София, 1938.
 17. Steiner, Rudolf. Die tieferen Geheimnisse des Menschheitswerdens im Lichte der Evangelien, GA 117 (1986). ISBN 3-7274-1170-8.
 18. Steiner, Rudolf. Christus und die geistige Welt. Von der Suche nach dem heiligen Gral. GA 149 (2004). ISBN 3-7274-1490-1.
 19. Steiner, Rudolf. Von Jesus zu Christus. GA 131 (2023). ISBN 978-3-86772-013-7.

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

акад. Христо Магжаров

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

акад. Христо Магжаров

За обикновеното съзнание тези две понятия са несъвместими, понеже сърцето спада към емоционалния свят, а разумът – към умствения. Сърцето настоява за милост и любов, но умът изисква война и ответни мерки, ако не като отмъщение, най-малко като средство за прекратяване на повтарящи се враждебности. Това разединение на главата със сърцето спъва израстването на едно истинско чувство за Универсално Братство и за приемане учението на Христос – Господа на Любовта.

Знаем от Библейската книга, че „Сърцето крие помисли лукави“. Едва ли през отпуснатите 10 минути мълчание преди беседата ще можем да решим този проблем. „Трябва ни „жива“, „здрава основа“ на разбиране, „която не се мени при всичките условия“ – говори Учителя. Нашата личност, стъпила на земята, не може да ни даде тази основа, тъй като след нашата смърт личността ни не може повече да ни помага.

Търсената здрава основа Учителя нарича „Разумното сърце“, и то не на сегашния, а на Божествения човек, в който действа Божият Дух. Защото сегашният ум, с който човек разсъждава, води до грешни и произволни резултати. За да достигнем до тази „здрава основа“ и да няма изключения в разбиранията ни, е необходимо обективно познание на Окултната школа, която е едновременно научна и духовна. Тук ползвам Розенкройцерската школа, която дава едно обширно изложе-

ние на еволюционните процеси на човека и на Универса, сравнявайки го с научното и с религиозното становище. Нейният посветен автор Макс Хайнгел е поставил на корицата на фундаменталния си труд своето послание и мисия: *ясен ум, меко сърце и здраво тяло*. Учителя говори за мисията на розенкройцерите по опазване на древното знание и по подготовката на човечеството за Новата култура.

В 1939 г. неговият издател Сава Калименов изпраща голяма сума пари до Главния международен център на розенкройцерите в Калифорния за разрешение за издаване на тяхната Космогония в България. Но Втората световна война прекъсва връзката и осуетява проекта. После дойде социализмът с мита за идеологическа диверсия и внасянето на чужда литература стана опасно, а издаването ѝ – невъзможно.

Едва през лятото на 1991 г. успяхме да установим директен контакт в Главния розенкройцерски център в Оушънсайд – Калифорния. Там разказахме чудната история на двамата големи духовни братя Боян Мага и Християн Розенкройц, както и предсказанието на Макс Хайнгел за Новата епоха и за мисията на новия избран народ (от славянството) и за новия духовен Учител, който протяга ръка за връзка. Пред заплахата от III световна война всички позитивни сили трябва да си подадат ръка за спасение на света и за изграждане на едно Универсално духовно Братство. На тази база подписахме договор за издаване на „Космогонията на Розенкройцерите“ в

СВЯТ НА БОГА		СЕДЕМТЕ СВЯТА		
		Състои се от 7 области		
				
СВЯТ НА ДЕВСТВЕНИТЕ ДУХОВЕ	Този свят се състои от 7 области и е местопребиваването на девствените духове, които са били диференцирани в Бога преди пътешествието си в материята.		Тела на Човека	ЕГОТО
СВЯТ НА БОЖЕСТВЕНИЯ ДУХ	Състои се от 7 области и е местопребиваването на най-висшето духовно влияние в човека.		Божествен Дух	
СВЯТ НА ДУХА НА ЖИВОТА	Състои се от 7 области и е местопребиваването на втория аспект в тройния дух на човека		Дух на Живота	
СВЯТ НА МИСЪЛА	ОБЛАСТ НА АБСТРАКТНАТА МИСЪЛ	VII - Съдържа зародишната идея за формата на минерал, растение, животно и човек VI - Зародишна идея за живот на растение, животно и човек V - Зародишна идея за желание и чувство в животно и човек - жилище на третия аспект на духа в човека	Човешки Дух	ВРЪЗКАТА ПОМЕЖДУ ИМ
	ОБЛАСТ НА КОНКРЕТНАТА МИСЪЛ	IV - Прототипови сили и човешкият ум. Това е фокусната точка, чрез която Духът се отразява в материята III - Прототипи на желание и чувство II - Прототипи на всеобща виталност I - Прототипи на форма	Ум	
СВЯТ НА ЖЕЛАНИЕТО	VII - Душевна сила VI - Душевна светлина V - Душевен живот IV - Чувство III - Исканията II - Впечатлителност I - Страсти и низши желания	} - Привличане { Интерес { Индиферентност } - Отблъскване	Тяло на желанието	ЛИЧНОСТТА
ФИЗИЧЕСКИ СВЯТ	ЕТЕРНА ОБЛАСТ	VII - Отразяващ етер - памет на природата VI - Светлинен етер - средство за сетивни възприятия V - Жизнен етер - средство за размножаване IV - Химически етер - средство за асимилация и екскреция	Витално тяло	
	ХИМИЧЕСКА ОБЛАСТ	III - Газове II - Течности I - Твърди тела	Плътно тяло	

Фиг. 1

България, а по-късно и за издаване на други розенкройцерски трудове, които чакат своите преводачи и печатари.

СВЕТОВЕТЕ НА УНИВЕРСА

Окултната Розенкройцерска школа ни учи, че Универсът е разделен на 7 нива, които се различават по плътност, по степен на вибрация и по собствени закони.

1. Физически свят; 2. Свят на желанието (Астрален свят); 3. Свят на Мисълта; 4. Свят на Духа на живота; 5. Свят на Божествения Дух; 6. Свят на Девствените Духове; 7. Свят на Бога.

Всеки свят е носител на съответно житейско тяло и се състои от 7 области (Фиг. 1).

При будно състояние всички тези връзки са заедно. Те взаимно се проникват в кръвта, лимфата и другите телесни течности. По този начин Егото става годно да действа във Физическия свят.

Астрален свят (Свят на желанията). Животът на сърцето протича главно в Света на желанията. В него царуват усещанията, желанията и емоциите. В този свят на светлина и цветове действат две големи сили – Отблъскване и Привличане (Фиг. 2).

Ако мисълта събуди интерес, ще бъде задействана една от двойките сили – привличане или отблъскване.

а) Ако се задейства силата на привличането – центростремителната сила – тя улавя мисълта, отнася я в тялото на желанието, осигурява образа с допълнителен живот и го облича в съответното вещество. Тогава силата в мисълта се изразходва и образът остава в етера на виталното тяло като памет за действието и чувството, което го е породило;

б) Отблъскването е центрорбежна сила и тя води борба между духовната сила (волята на човека) вътре в мисъл-формата и тялото на желанието. Това е битката между съвестта и желанието, между по-висшата и по-нисшата природа. Силата на отблъскването се стреми да разруши привлечените материали и да изгони мисълта. Ако духовната енергия е силна, тя остава върху паметта ясен отпечатък за борбата и победата. Ако духовната енергия се изчерпи, преди да е предизвикала действие, тя ще бъде победена от силата на отблъскването и ще бъде складирана в паметта подобно на всички други изчерпани енергията си мисъл-форми.

В най-нисшата област в този свят са „Страсти и чувствени желания“. Второто подразделение се нарича „Област на впечатленията“. Поради сетивното възприемане в етерното тяло тук се образуват картините.

В третата област на света на желанието – искането – най-лесно се стига до пожелаването на други неща по един егостичен и себелюбив начин. Тялото на же-

СВЯТ НА ЖЕЛАНИЕТО	VII - Душевна сила	}	- Привличане	Тяло на желанието
	VI - Душевна светлина			
	V - Душевен живот			
	IV - Чувство	{	Интерес	
	III - Исканията			
	II - Впечатлителност	}	- Отблъскване	
	I - Страсти и низши желания			

Фиг. 2

ланието е изопачената проява на Егото. То превръща „индивидуалността“ на Духа в „себелюбие“. Себелюбието гури печалби безогледно. А индивидуалността не търси своето за сметка на другите.

Можем да обобщим, че трите най-нисши области на Астралния свят гъмжат от демоници творения, построени от най-грубите страсти и желания на животното и човека. За да не настане в Космоса тотална анархия, еволюцията създава в тези области сила на отблъскване, при която зло със зло се саморазрушават. Поради негативните действия на тези три нива е създадено мнението за „Лукавото сърце“.

Четвъртата област на Света на желанието е Областта на чувството. Тази централна област е неутрална. Чувството към формите може да бъде безразличие или да предизвиква интерес. От това зависи и техният ефект върху нас. Ако посрещнем едно впечатление или идея с безразличие, то изсъхва, както би изсъхнало едно растение, ако се постави в тъмна стая. Но ако посрещнем една идея/предмет с интерес, той действа като въздуха и слънцето върху растението. Тогава тази идея израства и разцъфва в нашия живот. Така че от тази централна област на Света на желанието идва поведението за въздържане или за действие.

Индиферентността може за известно време да премине към силата на злото, както и за добри цели, но накрая силата на отблъскването ще разруши порока, а силата на привличането ще съгради добродетелта върху неговите развалини. В края на краищата всички неща работят заедно за добро. Доброто е жива цел, която трябва да се улови, преди спекулативният човешки ум да я деформира.

В трите горни области на Света на желанието: Област на душевния живот, Област на душевната светлина и Област на душевната сила обитават изкуството, алтруизмът, филантропията и всички дела на по-висшия духовен живот. Те са

проекции на трите принципа на Битието: Любов, Мъдрост и Истина. Когато мислим за качествата на тия области, излъчващи се във формите на по-долните нива, ние ще разберем по-висшите и по-нисшите активности. Тези три висши състояния на Света на желанието образуват Разумното сърце.

Светът на желанието със своите безбройни обитатели прониква във Физическия свят, както силовите линии на водата – невидими, но навсякъде присъстващи и мощни, са причина на всяко нещо във Физическия свят.

Разумното сърце е вътрешният, тихият глас, в който Божественият Дух ни нашепва Истината. Затова ние трябва да го развиваме, за да предсказваме събитията точно, „интуитивно“, без да разсъждаваме. Учителя ни подтиква да правим опити за предсказване на събитията не с ума си, а с Разумното сърце, което не греша. Така тези, които са готови, трупат положителни отговори и минават от предчувствие към интуиция и от интуиция – към ясновидство – характерното шесто сетиво на Шестата коренна раса. Така Учителя не само говори за Шестата раса, но и ни подтиква натам.

Разумното сърце се подхранва от добрите навици, за да възприемаме Божественото и да го изпълним. При опониране на Божия глас, при отлагането на добрата постъпка „за друго време“, ние се понижаваме, потъваме, заплащаме с десетократна глоба, животът ни става по-труден, волята ни се парализира и ставаме играчка на съдбата, на външните условия. Тия условия идват по единствената причина, че не слушаме разумното, а лукавото сърце. Когато изпълним Божественото внушение, в душата ни всякога настава едно разширение според идеала на ученика:

Ученикът трябва да има сърце, чисто като кристал;

Ум, светъл като Слънцето; душа, обширна като Вселената;

Дух, мощен като Бога и едно с Бога.

Всяко добро дело е проява на Бога в нас. Чистата доброта е религия и извън нея няма друга религия. Чрез доброто, състраданията и Любовта човек може да изплува над всички спорове и препирни в многобройните учения. Смирението не спорят; силата на техните души е в изпълнението на Волята Божия. Те са хора на Разумното сърце, в което Бог живее, и изпълняват Завета на Учителя:

Обичай свършения път на Истината и Живота.

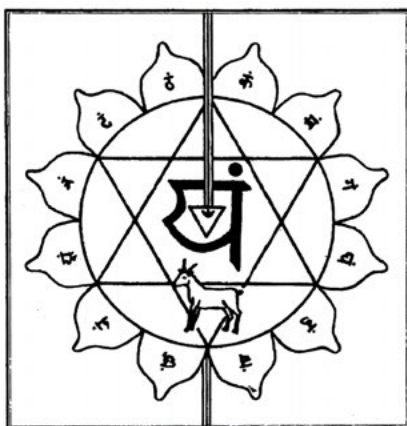
Постави Доброто за основа на дома си, Правдата за мерило,

Любовта за украса, Мъдростта за ограда и Истината за светило.

Само така ще ме познаеш и аз ще ти се изявя.

Това е многогодишна програма, път към свършенство и едно обещание за Божествен контакт на успешните ученици.

Анахата чакра, Сърдечният център

Това е психоенергийният център, разположен в гръдния кош и в сърцето и смятан за обиталището на трансценденталното Съзнание. Известен е също и като „Лотосът на сърцето”, като „Колелото с 12 спици” и с много други синоними. Свързан е и с тимусната жлеза, която е като резервоар, свързан с енергията на родителите, която замества личността на детето до половото съзряване. После зависимостта от родителите намалява,

а кръвта се изпълва с раждащото се „Аз” на новата личност. Сърцето от гревни времена е разглеждано като тайното седалище на Бога и като местоположението, в което безсмъртният звук Ом може да бъде чуто. Сърдечният център е оприличен на легендарното гърво, което изпълнявало желанието. Той е обиталището на лебеда (ханса), т.е. на жизнената сила (прана). Той е по средата на 7-те чакри, цветът му е зелен, често е изобразяван като лотос с 12 венчелистчета с наситено червен цвят.

Мантрата, активизираща сърдечния център, е ИАМ.

Този център е белязан с печата на Соломон (два преплетени триъгълника), което показва кръстосване и балансиране на два потока енергии. Насоченият надолу триъгълник илюстрира женската сексуална енергия (яйчник – яйчник-матка), а насоченият нагоре триъгълник – съответно мъжката енергия (тестис-тестис-пенис)⁴. В абстрактен смисъл фигурата показва двете насрещни течения – земното и космичното, лукавото сърце и разумното сърце. Дисбалансът между тях предизвиква „сърдечни бури”, бързо състаряващи човека. Затова някои автори са на мнение, че „четвъртата чакра е свързана с четвъртото измерение – времето, стареенето, износването на организма”⁵.

Мисля, че под знака на Венера тимусната жлеза активизира Любовта, двата потока енергии, забавя времето и стареенето и поддържа младостта в тялото.³

ОБХОДАТА

„Във втория стадий на вашия живот вече се изисква добра обхода, т.е. да знаете какви трябва да бъдат постъпките ви един спрямо друг.”

Забележките към другите трябва да бъдат правени с разбиране и любов така, както постъпваме към себе си. И трябва да се питаме: „Дали Господ е доволен от мен?”

„Грубостта не е от наследствените черти. Това са ваши измислици.”

Винаги имаме избор как да постъпим. Злото е от ненаправено добро. У лошите хора Бог е скрит дълбоко. Тия хора са лоши, защото не живеят добре. Когато се развалят пътищата към Бога, кой е виновен – пътищата или хората? Със своето непослушание ние днес сме дошли до положение, че целият християнски свят страда. Изисква се мекота на нравите. Трябва да се надпреварвате да си отдавате почит!

Разумното сърце примирява всичко. Но трябва да знаете, че за да се развие то, страданията трябва да ви засегнат дълбоко. Човек трябва да бъде разкламен от дълбочините на душата си. За вас трябва коренна обнова.

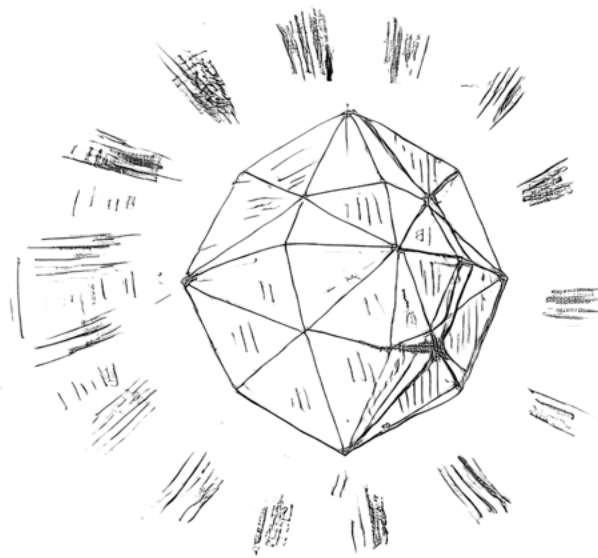
ДА БЪДЕ ВОЛЯТА БОЖИЯ

Божията Воля изисква от нас послушание. С това много се спекулира. Ще бъдем послушни само спрямо по-духовното, а не – към царя, към отговорника, към началника, ръководителя..., които са на светска служба. Учителя хвали Авраам, че е имал абсолютна вяра, без никакво съмнение – бил готов да жертва най-ценното, което имал, щом Бог му нареди. Но той е имал жива връзка с Бога, не като нашите користни врачки или религиозни фанатици. Бог ще ни изпита като апостолите и пророците (с вяра), като богомилите (с кокошка) или като мързеланите от Тембелхане (с огън).

Учителя дава пример с 200-300 души офицери, осъдени на смърт от болшевиките. Спасил се този, който вярвал в Бога, в своя вътрешен глас, в своето Разумно сърце.

„Дойдох да изпълня Волята Божия” – казал Христос. „Мога да призова един-два легиона ангели да дойдат да Ме освободят, но няма да го направя. Ще предпочета мъчението и страданията, но всичко това ще бъде за благо на Моите братя.”

От тези и много други примери трябва да извадим заключение, че тия „братя”, за да бъдат силни, трябва да са обединени

Фиг. 3. Диамантената душа, или Съкровището на Лотоса, символ на будно съзнание и баланс (графика на Борис Николов).

в Духовно братство, в което има действаща Духовна школа. В тази школа трябва да сме развили посвещението различаване на светското от Божественото. А това може да бъде само ако имаме Разумно сърце, в което живее Божията Любов.

Надпреварвайте се в Божията Любов! Тя ще изглади ръбовете на вашите грубости и негативи и ще кристализира във вид на един блестящ диамант, ръбовете на който ще представят добродетелите. Този диамант, наричан на Изток „Съкровище на Лотоса”, представлява резервоар от най-чисти позитивни таланти и подхранва добродетелите като смирение, доброта, любов, щедрост, смелост и др. техни производни и на свой ред се захранва от тях, т.е. поддържа живота и мощта на Разумното сърце.

Като мощен световен маг Учителя разгръща идеята за световен преход към нова парадигма, към Нов свят, ръководен от Планетарно Разумно сърце. Хората отдавна вярват в него, но Учителя отново запали факела на неговата достоверност и кани човечеството към неговата реализация. Само Учителя може да носи Словото

– като факел, палещ духовни огньовете у готовите души. „Когато ученикът е готов, Учителят пристига” – гласи източната мъдрост. Няма значение как това Слово ще достигне душата – директно, чрез друг човек или чрез масмедия – то действа като камбанен звън на готовите души, които събужда у тях стари, отдавна забравени асоциации. Защото то идва от нейния свят и тя не може да го сбърка с нищо друго.

Този важен момент на световен преход се усеща по трансцендентната Светлина, изпълваща ума, без да помръква и без да прави сенки, и по неописуемата радост, обхващаща Разумното сърце при вековната му среща с Духа на Живота.

И така, да бъде Волята Божия!

ЛИТЕРАТУРА

1. „Разумното сърце”, беседа от Учителя, година трета на ООК, 2 април 1924 г.
2. Макс Хайнгел, „Космогония на Розенкройцерите”, III издание на Алфиола, 2017 г.
3. Христо Магжаров, „Любов и еволюция”, изд. „Алфиола”, Варна, 1998 г.
4. Спас Мавров, „Теория на енергийния обмен”.
5. Мария Мангаджиева, „Великото единство на Природата и човека”, Вн, 1997 г.

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ - ПЪТ КЪМ БОГА

Галя Магжарова

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ – ПЪТ КЪМ БОГА

Гая Магжарова

Физическият човек не може да разбере духовните работи, понеже те духовно се разбират.

Първо послание на апостол Павел до Коринтяни

Размишлявайки върху тези думи на апостол Павел, виждаме, че са актуални и до днес – 2000 години след изричането им. Общуването с Първата Причина е заложено като най-висш стремеж у всеки човек, но, забързани в ежедневието, в „борбата“ за оцеляване, този идеал остава извън обсега на съзнанието на обикновените хора. Колкото повече напредва човечеството в научно-техническата област, толкова по-силно става усещането в мнозина, че знаят всичко, че могат всичко... Така потъват все повече в инертността на механичността и продължават да живеят „щастливо“ в така наречения „буден сън“. Говори се за Нова Епоха и някои мислят, че щом сме родени в това време, то вече сме част от нея. Но има едно голямо „но“ за повечето хора: със сегашната им личност, без работа върху себе си, това не може да се случи. Затворени в омагьосания кръг на живот, посветен на личностни изяви и „победи“, ние сме забравили, че Земята е едно Велико Училище за душите, което може да ни даде шанс да намерим Пътя си и да се завърнем при своя Баща.

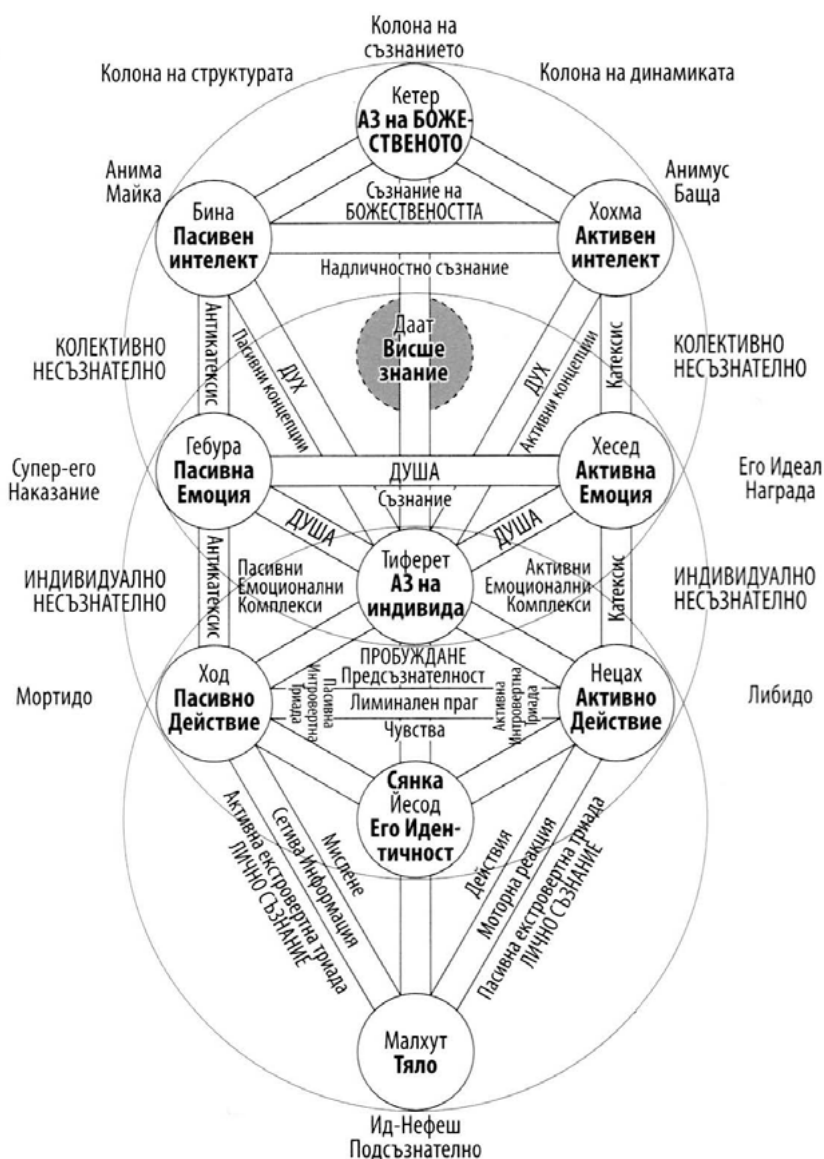
За да измъкне човечеството от този опасен „сън“, Бялото Братство изпраща свои пратеници да дадат шанс на готови-

те да преодолеем заблудите на егосъзнанието и да влязат в Новия Йерусалим. Защото ако ние, хората, продължаваме да се идентифицираме само с нашите физически тела и с нашите личности, виждането ни ще бъде физическо и ограничено в личността и няма да бъдем в състояние да се „родим изново“ и да влезем в града на Светлините.

Тук ще изясня понятието личност:

„Съвременните хора искат да бъдат силни, лесно да се справят с мъчнотиите си. Обаче силата на човека не се крие във външните условия, но в условията на неговата душа. А силата на душата не е в човешката личност. Личността е нещо променчиво, преходно, временно. Тя представя живота на физическия свят. А той е най-малката, най-ограничена проява на целокупния живот. Следователно малките неща не разрешават въпросите. Те са условия само за проява на живота, началото на който не трябва да се търси в миналото, но в настоящето.

Съвременните хора още днес трябва да си отговорят дали са личности, азове или души. Животът на личността се отличава по това, че в него има радост и скръб, омраза и любов, завист и съревнование. Този живот е изтъкан от контрасти. Дойде ли се до проявите на личността, човек трябва да знае, че се намира на най-ниското стъпало на живота. Произходът на личността се крие в съзнанието. То е майка на личността. Аз-ът пък е баща на личността. Значи съзнанието – нисшето себе (егосъзнанието; нисшата душа – Сефирата Йесод на Дървото на пси-

Фиг. 1

хиката), и аз-ът – висшето себе (Висшата душа, Сефирата Тиферет), представят двойката, която е родила личността. Над тази двойка стои Божествената монада. Над Божествената монада – Божествената душа (триъгълникът Хесед, Гебура Тиферет на Психичното Дърво на Живота), а над Божествената душа – Божественият Дух (триъгълникът Хохма, Бина Тиферет на Психичното Дърво). (фиг. 1)

Окултната наука е достигнала вече до разбиране проявите на Божествения Дух. Над тези прояви има още много, които тя не

познава и не разбира. Много хора не разбират себе си даже като личност. Да разбира и да познава човек себе си, това значи да се владее. Ако не е господар на своята личност, човекът още не владее себе си. Да се сърди, това е проява на личността. В сърденето, като проява на личността, се крие известно благо за нея. Ако не се сърди, ако не скърби, личността ще умре; ако не се радва, пак ще умре.”¹

Само Учител на Бялото Братство може да ни даде методите как да изчистим телата си, умовете си, сърцата си и нис-

шата си душа от натрупаната през хилядолетията „кал“ от заблуди. Христос е дал методи, но те са размити от изкривени догми и канони и са се превърнали в ритуали без Божествена Светлина. Когато религиозните правила са прекалено много, Любовта липсва, а духовното вдъхновение в живота на хората е мъртворожено. Тогава вярата се втвърдява и се превръща във вярвания на личността, която търси начини за спечелване на Божественото благоразположение. Тя развива нагласи за размяна, подходящи за сергиите на пазарите (например индулгенциите), които изопачават вечната връзка на душата с Бог.

През вековете редица светли души са се опитвали да възстановят истинското учение на Христос, но са били преследвани и унищожавани от мнозинството, попаднало в клопката на егото. Затова през две хилядолетия, при настъпването на всяка Нова Епоха, идва нов Миров Учител, за да възстанови предходното Учение и да даде нов тласък за обучение и повдигане на съзнанието на готовите души.

Тази година отбелязваме 160 години от рождението на Петър Дънов, подготвил физическо тяло за проява на Мировия Учител на Епохата на Водолея – Беинса Дуно. От 1900 година той подготвя съзнанията на българите за Новото Учение. През годините той дава методи и упражнения за правилно хранене, за уякчаване на волята, за изправяне на ума и сърцето, за постигане на чистота на всички нива. Така тези, които прилагат, имат шанс да изработят удовете на духовното си тяло. Съвършената чистота на сърцето може да бъде достигната само ако се изостави прилепчивостта към егото. Време е човек да разбере, че не е само физическо тяло и личност, а е душа – създадена по подобие на Бога.

Стремежът да си озарен от Божествената Виделина означава нещо повече от това да видиш една малка светлинка при медитация или молитва. Очакването на бързи и лесни резултати при прилагане

на молитвите, формулите и съветите на Учителя е еквивалент на моделите за бързо забогатяване, предлагани постоянно в хиляди обяви и реклами. Пътят на търсеция е път на непрестанни изпитания и проверки на неговите стремежи. Не бива да объркваме принципите – Любов, Мъдрост и Истина с нашето чувстване, обикновено знание и фактология – това означава да бродим от съмнение към съмнение, от едно интелектуално обяснение към друго, вечно обмисляйки, цитирайки и дебатирайки аргументите „за“ и „против“, основавайки се на обективния си ум и на „каменните“ си сърца. Това интелектуално скитничество е за повърхностните умове. Затова Учителя ни насочва първо да развивем добродетелите – смирение, търпение, кротост и безкористие, за да можем чрез концентрация, медитация и визуализация интуитивно да проникваме в светлината на Мъдростта и в топлината на Любовта. Мнозина се екзалтират от паневритмията, от музиката и Словото на Учителя, но без дълбочина, плъзгайки се по повърхността на преживяното, и не след дълго се отказват от тях, като търсят други, „повпечатляващи“ чудеса и занимания. Това се случва, защото сърцето е задръстено от светски желания и неговите чувства са нечисти, затова личността не може да се докосне до съкровените тайни на Учението. Пристъпването към молитва с неспокоен или объркан ум е все едно да палиш огън с мокър кибрит. Затова Учителя ни обяснява на Младежкия събор през 1924 г.: *„Добре е човек постоянно да се моли, но истинско молитвено състояние не се дава всякога“*. Също така, като решим да разширяваме съзнанието си чрез медитация, а в сърцето си таим лоши чувства и мисли към другите, е все едно да се опитваме да надуем пробит балон. Учителя казва, че *„... във всеки човек има една тъмна зона, в която се крият всички отрицателни качества, които могат да го унищожат. Не работи ли съзнателно върху себе си, човек всякога ще бъде роб на тази тъмна зона; който е силен,*

който има морален устой, той може да бъде господар на тази зона”.¹

Човешкото съзнание не може да се издигне, докато не се справи с личността си и не разбере, че не може без водач в този лабиринт на съзнанието. Стремехът на всеки търсещ Виделината е сърцето му да се освободи от критикуване, от харесване и нехаресване на нещата, а да се потопи във вътрешна радост и благоразположение към всичко и всички. Божествената радост не може да се обясни или да се сведе до нещо друго. Съществуване, съзнание, радост – тези абстракции не могат да бъдат определени и дефинирани. Нито една логика не може да докаже тяхната реалност – те трябва да бъдат опитани. Никакво интелектуално усилие не може да реши загадката на съществуването, загадката на Любовта. Решението зависи от постигнатото Божествено просветление чрез Разумното сърце. Затова духовното търсене е единствената дейност, която има стойност в живота ни. Един мъдрец е казал: „Цялото време, което не е посветено на търсенето на Бога, е загубено време”. Тогава как да постигнем това просветление и равновесие? Как да се свържем с Разумното сърце? Отговорът се намира в Словото на Великите посветени.

Ние, българите, сме благословени със Словото и аурата на Беинса Дуно – „най-големият магнит, слизал на Земята” (по думите на Рене Генон). Тази година се навършват 100 години от лекциите „Разумното сърце” пред ООК и „Добрите навици. Разумното сърце” пред МОК, където Учителя ни разяснява:

„Досега аз съм се занимавал с вашия ум и виждам резултат в умственото ви развитие. Отсега нататък искам да се занимавам с разумното ви сърце. Не със сърцето изобщо, а с разумното сърце на човека. Туй разумно сърце е душата на всички човешки прояви. Всяко желание, зародено в душата на човека, придобива ценност”.²

И след два дни той допълва:

„Всяка работа или предприятие в света не трябва да почива на една колеблива, а

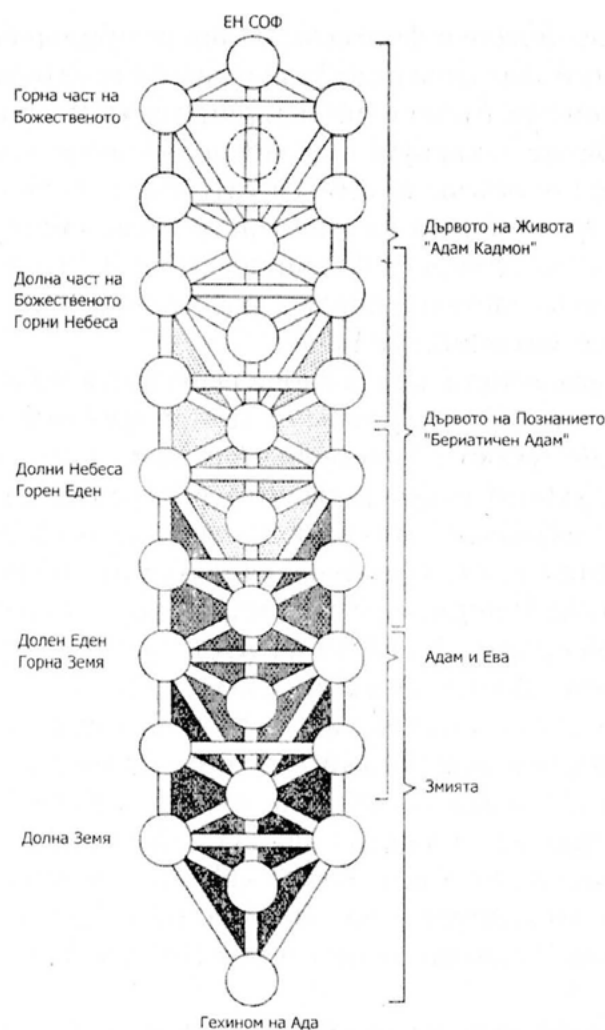
на една здрава основа. Под думите „здрава основа” разбирам основа, която не се мени, която остава една и съща при всичките условия. Тази основа е жива. Допуснете сега, че като живеете на Земята, основата ви е здрава. Значи вие разчитате на вашата личност. Но след вашата смърт върху каква основа ще турите живота си?

И тъй, Земята не е истинската основа, върху която човек може да стъпи. Истинската основа ние наричаме разумно човешко сърце. Не говоря за разумното сърце на настоящия човек, а за разумното сърце на Божествения човек. ... Вие трябва да поставите нова насока на живота си върху вашето разумно сърце. В това разумно сърце оперира или действа Божият Дух – и в действията му няма никакво изключение. Човек като действа според него, не прави никакви погрешки. Ако пък направи никакви погрешки, всичките погрешки се разрешават моментално. Погрешките в света произтичат от обективния ум на човека. Той е сегашният ум, с който човек разсъждава. Доиде ти една добра мисъл и ти почваш да разсъждаваш по кой начин да я приложиш – и изгубваш условията”.³

В двете лекции Учителя ни дава наставления как да работим върху себе си: „Всяка една добра мисъл е свързана с хиляди други добри мисли. Вие не мислите, че ако не изпълните добрата мисъл, Бог не е предвидил това. Той е предвидил всичко, но вие губите условията. При всяко неизпълнение на добрата мисъл вие се понижавате, потъвате, при което и животът ви става по-труден... Вие ставате играчка на съдбата, т.е. на външните условия. Тия условия идват по единствената причина, че не слушате разумното сърце”.³

Но за да работим правилно върху личността си, трябва да познаваме себе си, а това означава да сме наясно не само с нашата физика и физиология, но и с нашата психика. В много беседи и лекции Учителя подчертава, че най-добро разбиране на Словото му можем да придобием през Кабала. Що е Кабала? Френският езотерик Павел Седир определя Кабала като „...най-известното учение сред окултните традиции...”.

Друг известен френски езотерик Фабър Д'Оливие доразвива тази теза, като обяснява, че „Мойсей, възпитан от египетските жреци и по-късно посветен от тях в тайните на египетската мъдрост, е усвоил от тях изкуството как да се пишат свещените книги с тризначно значение: обикновено (материално); идейно (символично) и тайно (езотерично). Болшинството от древното юдейство, пък и съвременното, като не познава методите за дешифриране на тайния смисъл на Петокнижието, го е разбирало и тълкувало само в обикновения, материален смисъл. Другите две значения – символично и езотерично – са се предавали от уста на уста между посветените. Оттук и названието Кабала, което ще рече „устно предаване на тайни“. Създателят на Архиометъра маркиз Сент-ИВ д'Алвейдър разяснява, че „Кабала е това, което академите на метрополията наричали мъдрост, т.е. синтеза на науката и изкуството, доведени до своя общ принцип. Този принцип бил Словоето...“. А ученикът на Учителя Рави Даниел Цион уточнява: „Учението за Сефирите играе важна роля: посредством тях изведнъж се съкращава разстоянието между Бога и човека, обстоятелство, което внушава трансцендентно възприятия за Бога, както е учил и Аристотел. Правилният усет на кабалистите им подсказва, че при изкачване по мистичната конструкция на Сефирите човешката личност се свързва тясно с Божественото...“. От думите на посветените се разбира, че Кабала, както и другите окултни знания на човечеството, са съхранени и предадени на човечеството от жреците на Египет, а те са ги получили от адептите на Храма на Светлината в Атлантида, обучавани от Висшите Йерархии. Разбира се, нямам намерение да развивам подробно тезата „Що е Кабала?“, но трябва да сме наясно, че еврейската Кабала се занимава със Стария Завет, а западната Кабала включва херметизма, неоплатонизма, Христовото учение, богомилското и розенкройцерското учение. Учителя също е имал затворен курс по Кабала, в който е включил и новите насоки на разбиране на

Фиг. 2

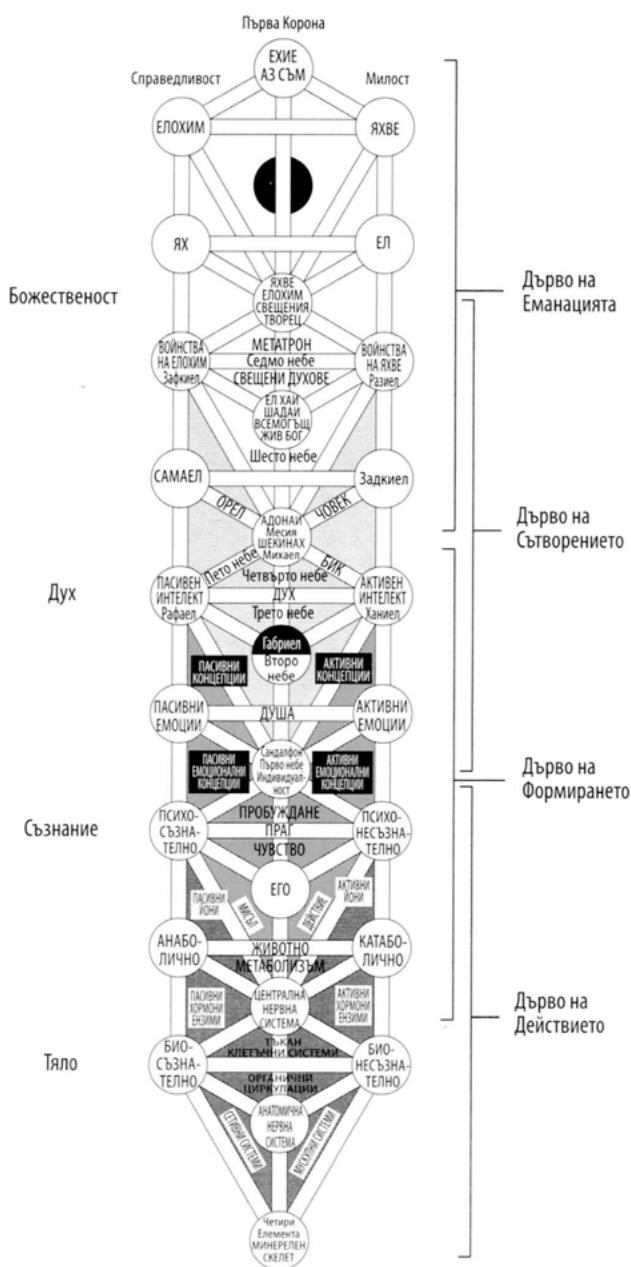
човешката същност. За да потвърдя мисълта си, ще цитирам думите на Учителя:

„Казано е: „Да възлюбиш Господа, да възлюбиш и своя ближък“. Само така ще разбереш закона на новораждането и закона на растенето. Само оня може да люби, който познава законите на Кабалата. Любовта към Бога е сила, която действа в цялата Природа“.⁴

Според Кабала човекът представлява миниатюрна версия на Вселената. Смята се, че всяко човешко същество представлява Божествена искра, която идва от определена част на Адам Кадмон – Божественния човек (фиг. 2), т.е. всеки е клетка от Адам.

Всяка Божествена искра е облечена в дух и душа (нисша и висша), като духът е безсмъртен. Висшата част от душата живее с продължителността на живота на Слънчевата система, а нисшата – само един човешки живот, като определена личност. Човечеството е създадено да бъде „средство“, което позволява на Бог да наблюдава Бог на всяко равнище на Адам Кагмон. Това означава, че човек има шанс да изпита всяка реалност, от атомната основа на физическия свят до връхната точка на Божественото съзнание. Само човекът е способен не само да осъзнае себе си, но и да навлиза и да действа във всички светове: Асия – Физическия свят, Йецира – Астрален свят (психичен), Брия – Светът на творението, и Ацилут – Светът на излъчванията (Божественият свят). (Фиг. 3)

Това е невъзможно за другите обитатели на Вселената – животни, ангели, архангели и т.н., защото те са прикрепени към определено ниво на действие. Но за да се издигне до това всеобхватно равнище на възприятие, всяка личност трябва да положи усилия, като изработи съответни добродетели. Както казва Христос, на всеки са дадени таланти, но те трябва да бъдат събудени и задвижени. При раждането на всеки индивид се задействат определени правила, които определят съдбата и кармата му за този конкретен живот. Всеки при раждането си се свързва не само с физическата даденост на своите родители и близки, но също така и с народа, в който идва. Съществата на Кармата определят задачите и уроците, през които трябва да мине душата в този живот, според проявата ѝ в предишните животи. Така душата минава от живот в живот, като трупа опитността, необходима за осъществяване на крайната цел или предназначение в Плана на Бога за нея. Този План включва и свободната воля, което означава, че всеки има право на избор дали да изпълни Божията воля, или да се движи според настроеността и желанията си, като бъде твърде „напорист“ или прекалено „безволев“. Казано с

Фиг. 3

други думи – всеки може да остави за основа на живота си своята личност, водена от нисшата му душа, или да избере Пътя на Доброто и да постави за основа на живота си Разумното си сърце, ръководено от ангелската йерархия на Херувимите. „Наследствените черти са Ваша измислица. Доброто, добрите навици, благородното сърце у вас Бог ги е вложил още когато ви е

създавал, още когато сте излезли от Бога. Следователно във всеки един случай ние имаме толкова възможности да бъдем добри, колкото и лоши. Казвал съм и друг път: злото всякога произтича от отказването ни да вършим Добро. Злото е ненаправено Добро.”³

Само когато човек се смири и разбере, че не знае, и потърси своя Учител, има шанс да се превърне в осъзнат проводник на Любовта.

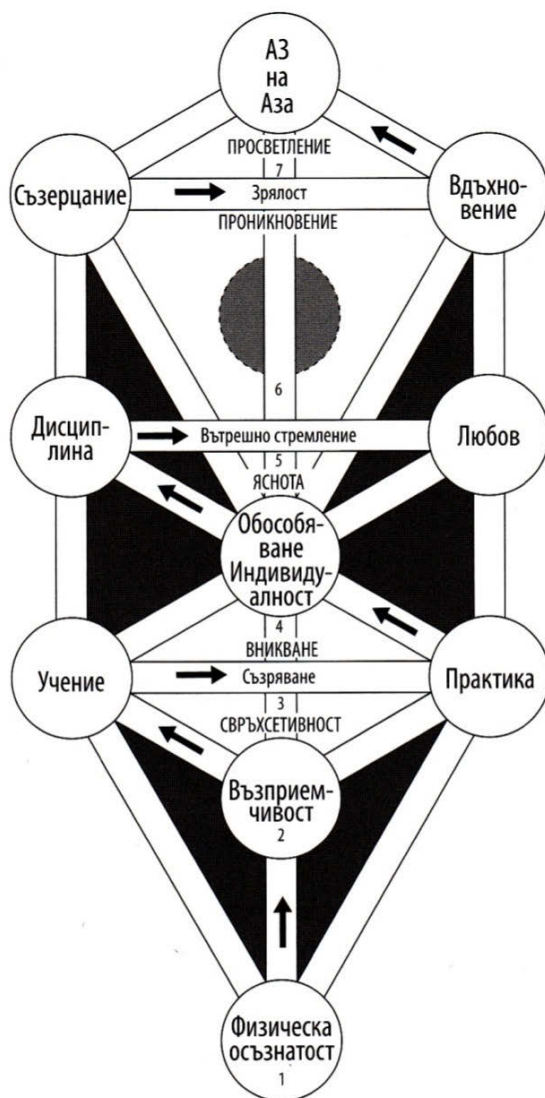
„Рекох: Всички наши братя, които са завършили своето развитие, всеки ден слизат на Земята и виждат как живеем ние. Не мислете, че Земята е изоставена. Милиони очи са насочени към нея; те следят всяка човешка постъпка. Няма нещо, което може да избегне от Божии очи. Там, в тайните съдилища, в тайните участъци и казарми, тези очи гледат и всичко виждат. Господ гледа и държи сметка за реда и порядъка навсякъде. Той е Господар, Той е Царят в света. Бог е единственият Цар в света. Той е направил света, следователно Земята е Негова, и ние сме Негови. Той е Баща. На кого? – На онези синове, които Го разбират.

Сега ще ви приведа накратко един разказ, за да видите как се изпитва нашият живот. Един от древните прочути царе имал единствен син, когото много обичал. Той сам искал да му намери мома, за която да го ожени. Царят бил умен, добър и намислил сам да тръгне из царството си, по градове и села, да търси достойна мома за сина си. Преоблякъл се и тръгнал на път. ...Попаднал в едно бедно село и влязъл в къщата на една бедна вдовица, която имала само една дъщеря. Още на вратата момата го посрещнала, поканила го да влезе вътре да си почине. „Де е майка ти?“ „На работа.“ „Можеш ли да ми гадеш нещо за ядене? Гладен съм, цял ден не съм ял.“ „Ето, заповядай тази питка. Майка ми я остави за мене и отиде да работи – нищо друго нямам. Радвам се, че мога да ти предложа поне тази питка.“ Царят взел питката, отчупил си парче от нея и започнал да яде. В това време той се разговарял с младото момиче и видял, че то било много умно. На тръгване царят дал една кутийка

на момичето и казал: „Ще отвориш кутийката, когато дойде майка ти – и каквото намерите вътре, то е за вас“. Вътре имало един хубав пръстен. Вечерта, като се върнала майката, дъщеря ѝ разказала как я посетил един беден човек, когото тя нахранила с питката. И от благодарност той оставил тази кутийка с условие да я отворят, когато майката се върне къщи. Майката отворила кутийката и останала учудена – вътре имало един хубав, скъп пръстен. Какво станало после? След една седмица извикали момата в царския дворец, да вземе едно от най-високите места. Така и Бог някога посещава хората, изучава ги, за да види как живеят и как постъпват. Един ден Той ще се спре и във вашия дом. Питам: ще остави ли Бог кутийката с пръстена в дома ви?

Какво представя пръстенът? Той може да се изтълкува различно. Всеки човек, дошъл на Земята, има един такъв пръстен, с който душата е свързана. С кого е свързана тя? С Божествения Дух. Това представя пръстенът. Значи душата е царската дъщеря, която ще се ожени за красивия царски син, т.е. за Духа.”⁵ (фиг. 4.)

Тази приказка, разказана от Учителя, ми напомни за символизма в книгата на теолога от Калв Йохан Валентин Андре – „Алхимичната сватба на Християн Розенкройц“. Там се разказва за призива към Християн Розенкройц да се впусне в пътешествие на Великден, което продължило 7 дни. Неговите приключения представяват резюме на процеса на посвещение. На първия ден той е повикан на странна сватба на Крал и Кралица. Така за седем дни той минава през различни изпити, за да бъде допуснат да присъства на сватбата между Краля и Кралицата, които символизират Духа и Душата. Целта ми не е да преразказвам историята на Християн Розенкройц, ще спомена само за Везната, на която всеки, желаеш да влезе в Храма на Разумното сърце, т.е. да се свърже с Божествената си душа, е претеглян. Това е и храмът на присъдите, който се намира на границата между най-висшето, което

Фиг. 4

може да се постигне в света, и чистотата на Духовния свят (Горното Лице на Йецира). Това е Храмът, в който можем да влезем, ако жадуваме да превърнем видението на идеята за освобождение чрез космично съзнание в жива реалност. Това е също така Храмът, който може да посещаваме всяка нощ по време на сън, ако дневният ни живот позволява това. Всеки желаещ минава през Везната – той е поставян на едното ѝ блюдо, а на другото се поставят 7 тежести. Ще разгледам седемте тежести, от които 3 са големи, а 4 са малки.

Първите 3 тежести са:

- Истинското познание на Бога. Бог е Единният Извор – смирение и благодат;
- Истинското познание на Универсалната Любов – себеотдаденост и умение да намираме доброто у всеки;
- Истинското познание на Мъдростта – жизнен синтез – и да живеем в Светлината.

Кои са четирите малки тежести? Кандидатът трябва:

- да бъде непокланител в своята всеотдайност;
- при своето служене да е източник на хармония;
- да осъществи едно добре обосновано, логично развитие във всичките си занимания – изпълнение на Божествения План;
- да бъде във всичките аспекти на своето служене един истински отдаден на Бога служител.

Какво се случва с тези, които са искали да прекратят прага на Храма, а не са издържали изпита на Везната? Методът, по който това се осъществява, се описва в „Алхимичната сватба на Християн Розенкройц“ по един романтичен и символичен начин, като се споменават 6 вида корекции:

- Едни биват изведени мълчаливо от Храма;
- Други биват изпъдени по позорен начин;
- Трети биват съблечени голи;
- Една група бива бичувана и изгонена с кучета;
- Други се оттеглят доброволно и могат да си отидат без наказание;
- Злосторниците се наказват „телесно и душевно“ много тежко.

Още в 17. век розенкройцерите, наследници на богомилите, са били наясно, че даром не се влиза в Царството Небесно. Нужно

е съзнателна работа върху себе си за създаване на добри навици и правилна обхода с всеки и с всичко. Първата задача на кандидат-ученика е изработването на смирение и на здрав разум, т.е. различаване; втората – търпение и постигане на чистота на всички нива; третата – кротост и честност; четвъртата – безкористие и жертвоготовност – без тези добродетели няма да бъдем допуснати в Храма на Разумното сърце.

„Има Един Бог в света, Който се е ограничил заради нас. Това е най-голямото величие на Бога. Ако ти пренебрегнеш тази жертва, която Господ е направил – да влезе в човешкото сърце, създаваш условия за смъртта. Оттам произтича смъртта. Ние всеки ден и умираме, и възкръсваме. Ако още тази вечер вие решите да бъдете верни на този велик закон на Божественото проявление, знаете ли каква промяна ще стане с вас? Ако вие се подчините на този Божествен закон, то който човек и да срещнете на пътя, и най-лошият да е, щом се спрете и го погледнете, Бог ще ви се усмихне чрез него. Ще кажете: „Познах Го!“. У лошите хора Бог е скрит надълбоко. Тия хора са лоши, защото не живеят добре... И тъй, при сегашните условия на живота ние със своето непослушание на този велик вътрешен закон сме дошли до такова положение, че целият съвременен християнски свят страда. Изисква се мекота на нравите!... Сега, когато аз говоря за разумното сърце, трябва да знаете, че за да се развие то, страданията трябва да ви засегнат издълбоко. Човек трябва да бъде разклатен от дълбочините на душата си. Не са нужни само афекти, засягащи повърхността ви, както някои вълни засягат само десетина метра от морската повърхност. За вас трябва коренна обновя.”³

Това е пътят на революционната промяна във всеки от нас, пътят на една неустойчива сила, която помита обичайния ред на нещата. На пръв поглед може да изглежда, че, прилагайки методите на Школата, енергиите носят само безсмислени разрушения, но в действителност Пътят към Разумното сърце изпълнява преди всичко пречистваща функция – да разрушим всички стари

и отживели времето си навици, желания, мисли, за да разчистим пътя на нови добри навици и прави мисли. Необходимо е да елиминираме вътрешните бариери на закостенялата личност, които замъгляват висшето възприемане, и да подготвим съзнанието си за живот, отгаден на изпълнение на Волята на Бога. Ще завърши с думите на Учителя, изречени преди 110 години:

„Когато Любовта влезе в човека, тя го разглобява и преобразява...”

Ако турим тази малка подкваса, Любовта, в сърцата си и в сърцата на ближните, на деятелите, на управляващите, тя ще преобрази целия свят. Незачитането на Христовото учение създаде в света сегашния катаклизъм.

В туй сблъскване и биене Господ е турил млякото в мътилката, в буталото – и хората се блъскат ту нагоре, ту надолу, докато излезе маслото на повърхността. Маслото ще бъде употребено за ядене, а другото ще остане мътеница; едни ще станат масло, други – мътеница. И маслото, и мътеницата Господ ще ги употреби за Своите добри цели. Сега зависи кой от нас къде ще попадне, обаче съдбата на всинца ни е решена – или в маслото, или в мътеницата”.⁶

ЛИТЕРАТУРА

1. Беинса Дуно – „Личност и душа”, ООК, 1 януари 1930 г.
2. Беинса Дуно – „Добрите навици. Разумното сърце.”, МОК, 30 март 1924 г.
3. Беинса Дуно – „Разумното сърце”, ООК, 2 април 1924 г.
4. Беинса Дуно – „Раждане и растене”, ООК, 20 януари 1932 г.
5. Беинса Дуно – „Плати ми, що ми си дължен”, НБ, 30 март 1924 г.
6. Беинса Дуно – „Законът на служенето”, НБ, 27 юли 1914 г.
7. Зев бен Шимон Халеви – „Въведение в света на Кабала”, София, 2016 г.
8. Ян Ван Райкенборг – „Алхимичната сватба на Християн Розенкройц”, 2003 г.
9. Галя Магжарова – „Кабала. Традицията – Атлантита, Тракия, Европа”, Алфиола, 2015 г.

**РАЗБИРАНЕТО ЗА ДОБРИТЕ НАВИЦИ
В СЛОВОТО НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ
И В ДРУГИ БЕСЕДИ НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ**

Данчо Пангулчев, г-р

РАЗБИРАНЕТО ЗА ДОБРИТЕ НАВИЦИ В СЛОВОТО НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ И В ДРУГИ БЕСЕДИ НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ

Данчо Пандулчев, д-р

В Словото на Учителя Петър Дънов *навици* е широко използвано понятие, обозначаващо много физически и психически прояви във всички сфери на човешката дейност с всеотричанно значение за личността и живота на човека. Той разглежда *добрите навици* като негледима част от Разумното сърце и неговото проявление [6, с. 366]. За *старите навици* казва, че освобождаването от тях е цел на съвременната култура [36, с. 105], че с това е свързан процесът на самовъзпитание [17, с. 275], че новото учение е метод за справяне с тях чрез тяхното изправяне [16, с. 256-257]. Изправянето им е задължително за учениците в Школата, тъй като „новото учение е несъвместимо със старите навици“ и изисква дейтелност по нов начин [5, с. 406], която включва в себе си изпявата на добри навици. Това очертава важното място на добрите навици в живота на хората и в частност в пътя на ученика и необходимостта от задълбоченото им изучаване.

Целта на изследването е проучване и характеристика на добрите навици в Словото на Разумното сърце и в други беседи на Учителя Петър Дънов паралелно с лошите навици по отношение на техния произход, причини, значение, състояния, въздействия и възпитаване.

Определение. Според онлайн речника на българския език навикът е „умение, създадено чрез упражнения и повторение; привычка“ [43], което най-опростено отразява механизма на образуване на навиките.

Този механизъм е отразен и в Словото на Учителя Петър Дънов: „Навиките са резултат на честото повтаряне на нещата“ [2, с. 224]. Същевременно той коригира поговорката „Повторението е майка на знанието“, в която заменя *повторението* с изпяза „изоставянето на старото и приемането на новото“ и още с „изоставянето на човешкото и приемането на Божественото“ [18, с. 107-108]. Широко разпространено е определянето на навика като втора природа на човека. В тази връзка в беседа се уточнява, че човек трябва едновременно да се освобождава от лошите си навици и да си изработва трайни добри навици, които да му станат втора природа [22, с. 109].

Добри и лоши навици. Според Учителя Петър Дънов само отрицателните прояви могат да бъдат навици, като се назовават лоши навици, а добрите постъпки не могат да бъдат навици, а са „разумен стремеж на любовта“, в която няма навици; понятието *добри навици* се използва за улеснение и яснота на възприемането [20, с. 438]. Човек може да проявява и едните, и другите, и дори се казва, че „лошите навици, които човек има, са по-силни от добрите“ [20, с. 110]. Затова е необходимо добрите и лошите навици да се разглеждат паралелно.

Произход на навиките. В беседата „Разумното сърце“ се посочва, че добрите навици са изначално вложени от Бога при създаването на човека, а отрицателните като унаследени черти са придобити впоследствие, поради неизпявяване на добрите

навици: „Добрите навици, благородното сърце у Вас Бог ги е вложил още когато Ви е създавал, още когато сте излезли от Бога. Следователно във всеки един случай ние имаме толкова възможности да бъдем добри, колкото и лоши... Злото всякога произтича от отказването ни да вършим Добро. Злото е ненаправено Добро“ [6, с. 370]. В тази връзка лошите навици и всичко лошо първоначално произхождат от отдалечаването от Бога, от Божествената светлина и Любов, което води до невъзприемането им от човека и до отслабването им в него [26, с. 157]. Също така се казва, че лошите навици и живот са вметнати неща в живота на човека, които са привнесени отвън и от които той трябва да се избави, за да се върне в естествения път на живота си, към първичното си състояние, както е излязъл от Бога [4, с. 262].

Добрите навици и Разумното сърце.

В Словото на Разумното сърце словосъчетанието „добър навик/добри навици“ се среща 45 пъти, от които 12 – в беседата „Разумното сърце“ [6] и 33 пъти в беседата „Добрите навици. Разумното сърце“ заедно със синонимите „естествени навици“ – 1, „благородни навици“ – 1 и „разумен навик/разумни навици“ – 5 повторения [34]. За сравнение във всички останали беседи добрите навици се споменават 47 пъти, разумните навици – 5 и естествените навици – 4 пъти. Това подчертава взаимосвързаността между добрите навици и Разумното сърце, като намираме и израза „добрите навици на сърцето“.

ПРИЧИНИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА НАВИЦИ

Закон на наследствеността. Многократно се споменава в беседите, че основна причина за навиците е унаследяването им от животните, от миналите поколения, от семейството и др. Тези унаследени навици се проявяват по закона на наследствеността, при който човешките прояви са резултат от наследството на миналото [39, с. 101].

Отрицателни мисли, чувства и постъпки. Трайното проявление на отрицателни аномални прояви на човека в умствено, сърдечно и волево отношение се посочва, че водят до поява на лоши навици: „Лошите постъпки образуват лоши навици в човека“ [31, с. 50].

Често повтарящи се прояви. Честото повторение на нещата води до образуване и затвърждаване на навиците [2, с. 224].

Несъзнателни механични действия.

Несъзнателното, без разположение механично извършване на действията, например на упражненията, се определя като причина за възникване и развитие на лоши навици: „Всяка механическа работа развива лоши навици в човека“ [9, с. 161].

Излишна енергия. Неправилното влагане на излишната енергия на човека може да се прояви като негативни навици [40, с. 156; 8, с. 43].

Излишни чувства. Излишъкът на чувства поражда повече от необходимите желания, водещи до изявата на волята, за да бъдат задоволени, и с това се създават много излишни навици [3, с. 692-693].

Разрастване на навиците. Посочва се, че някои добри навици в миналото се разрастват през поколенията и стават прекалени, като по този начин се превръщат в лоши [42, с. 664].

Изменение на условията на живот.

Някои навици се характеризират като необходими и полезни в миналото при определени условия на живота, а при съвременните различни условия те се оказват вредни и трябва да се отстрани само вредната им страна [5, с. 337].

От необходими неща. Някои навици се отдават на отклонения в извършването на необходими естествени дейности, като например пиянството – поради пиенето на вода, хапането и месоядството – поради яденето [7, с. 523].

Внушение. При всички хора съществува внушение и когато те са под негово въздействие, се поражда навици. Внуше-

нието може да бъде положително или отрицателно, внушение от другите или самовнушение [39, с. 340; 25, с. 69].

Подражание. Навиците по подражание се образуват въз основа на влиянията на околните хора при продължителен контакт или при контакт с човек със силна мисъл, която той предава на окръжаващите. Влиянието може да бъде положително или отрицателно и съответно води до формирането на положителни или отрицателни навици [39, с. 340].

ЗНАЧЕНИЕ НА НАВИЦИТЕ

Някои от най-важните значения на добрите навици са следните:

Моралност и добри постъпки. В беседата „Добрите навици. Разумното сърце“ моралът на човека се определя като плод на неговото разумно сърце, което придобива опитности, извлича от тях свои максимуми и ги прилага под формата на естествени, добри навици, които се изявяват винаги като добри постъпки [34, с. 356]. В тази връзка се посочва, че без проява на добрите навици не може да се поддържа морала и да се придобие „морална доблест“, която означава винаги да се постъпва съобразно добрите навици за доброто на другите [34, с. 358; с. 364].

Разумен подтик. Навиците изпълняват ролята на разумни подтици, на които трябва да се разбира смисъла. Например такива навици са докосванията на различни части на главата: „Някой път вие си турите пръста тук, на челото. Това е един разумен подтик. С това казвате: „Как ще разрешим тази работа?“. Някой път си туреш пръста тук, към слепите очи, искаш да кажеш: „Трябва да знаеш как да смяташ“. Или искаш да направиш някоя работа и се почесваш отзад. Щом се чешеш зад главата, отзад, то значи, че трябва да поправиш една погрешка“ [30, с. 13-14]. В тази насока в Словото на Разумното сърце се пояснява, че прилагането на добрите навици е условие за разумно използване на получените

знания в Школата [34, с. 362].

Добри резултати. При прилагането на добрите навици на Разумното сърце резултатите от всички прояви са добри и водят до подобряване на трудните условия на живота [34, с. 362].

СЪСТОЯНИЯ И ПОСЛЕДИЦИ ПРИ ЛОШИТЕ НАВИЦИ

Загуба на енергия и време. Проявата на лошите навици се разглежда като напразен разход на енергия [8, с. 43]. Пример за това е чрезмерното удряне на петите при ходене, което освен разход на физическа и нервна енергия води до сътресение на гръбначния стълб и до произтичаща от това нервност [33, с. 91]. Също така отрицателните навици, например при тютюнопушенето, ангажират енергията и дейелността, времето и понякога средствата на човека и поради това той си губи времето и не може да направи нещо хубаво [21, с. 65].

Неразположение. Старите отрицателни навици се считат за причина за чести състояния на неразположение, като човек не знае причината за тези състояния [29, с. 166].

Измъчване. Посочва се, че с проявата на лошите си навици и със съпътстващите ги отрицателни мисли, желания и постъпки хората измъчват както себе си, така и околните [31, с. 481].

Негативно изменение на лицето. Проявата на лошите навици като негативни психически състояния се посочва като причина за изопачаване на мускулите на лицето и оттам – за изкривяване на естествените, красиви линии на лицето и устата [2, с. 33].

Нещастия. В беседата „Разумното сърце“ като главна причина за нещастията се посочва невслушването на хората в добрите подбуди и навици, вложени в сърцата им. Когато не слушат подбуждения-

та на Разумното сърце и не проявяват добрите си навици, те противодействат на проявлението на Бога в тях и си създават нещастия и трудни условия на живот [6, с. 367-368]. Споменава се също, че като придобиват негативни навици, хората сами си причиняват нещастия [12, с. 61].

Прекъсване на връзката с Любовта и Бога. Обяснява се, че когато човек работи без любов, за облагодетелстване, той злоупотребата с Любовта и това води до създаване на лоши навици, които прекъсват връзката му с Любовта и Бога [32, с. 219].

СЪСТОЯНИЯ И ПРИДОБИВКИ ПРИ ДОБРИТЕ НАВИЦИ

Като цяло проявата на добрите навици се представя с положителни състояния и придобивки, които са противоположни на разгледаните негативни състояния и на последиците от лошите навици. Може да се открият следните съществено важни състояния:

Разумност и хармония. При придържането към добрите навици на Разумното сърце всичко е разумно и в хармония [6, с. 367].

Душевно разширение и доволство. Подчертава се, че проявата на Разумното сърце и на добрите навици дори в извършването на най-малкото добро винаги се съпътства с изпитване на душевно разширение и доволство, като че ли човек е придобил целия свят [6, с. 368].

Благородство. Изявата на добрите навици в Разумното сърце се свързва с придобиването на благородство във всички прояви на човека в поведението, обноските, в израза на лицето и др. [43, с. 366].

Сила, бодър дух, вяра, търпение и въздържание. Чрез практическото приложение на знанията, получени в Школата, учениците изграждат и изявяват добрите си навици, служещи им да станат силни и да поддържат духа си бодър и весел, да придобият вяра, търпение и въздържание при изпитанията [32, с. 270].

ВЪНШНИ ВЪЗПИТАТЕЛНИ ФАКТОРИ

Възпитаването на навиците в беседите се отгава на въздействието на външни възпитателни фактори и на прилагането на възпитателни методи и средства. В беседите се разяснява, че за да стане човек светия, трябва да се освободи чрез възпитание от всичките си животински (лоши) навици, които представляват „първобитни произволи на битието“ – хаос, причиняващ всички страдания [38, с. 443-444].

Страдания. В Словото на Разумното сърце се изяснява, че страданията, наложени като лечение на хората от разумните сили на Природата, целят те да обърнат сърцата си към доброто и да изявят и приложат изначално вложените добри навици у тях за своето развитие към придобиване на самостоятелност, вътрешна свобода и самооблагане [34, с. 363]. Пояснява се също, че за да развият Разумното сърце в себе си, хората трябва да минават през големи страдания, които да ги разтърсят до дълбините на душите им, за да се обновят коренно [6, с. 371]. Същевременно се отбелязва, че ако хората доброволно отхвърлят старите си навици, страданията могат да се избегнат. Ако не направят това, се явяват страданията, които служат да заставят хората да се откажат от старите си навици и да ги изправят – и те трябва да ги понасят с търпение [19, с. 139].

Хубави и добри окръжаващи условия. За изграждане на добри навици и за запазване от образуването на лоши навици се препоръчва досег и използване на хубавите условия и неща в живота [39, с. 340].

Сиромашия и богатство. Сиромашията се представя като ограничение, което обезателно се налага на човека, когато натрупа много грехове и лоши навици, за да се освободи от тях и да изправи живота си. Обратно, когато придобие много добродетели,

тели и прояви добрите си навици, той непременно става богат, за да бъде полезен на околните [30, с. 50]. Също така се появява, че богатството и сиромашията са преходни състояния, през които човек последователно минава на всеки нов по-висок етап от развитието си, като при неблагоприятните условия на сиромашията той поетапно се избавя от лошите си навици, докато се избави от тях напълно, а при благоприятните условия на богатството се усъвършенства и придобива нещо ново [4, с. 161].

ВЪЗПИТАТЕЛНИ МЕТОДИ И СРЕДСТВА

Закон на морализирането. Хората още от детството си се възпитават чрез закона на морализирането от родителите, училището, обществото и др., които ги карат да постъпват добре. Това е принудително механично отучване от лошите им навици, което не води до създаване на трайни добри навици, тъй като след прекъсване на този възпитателен контрол лошите навици се появяват отново по закона на наследствеността [39, с. 100-101].

Закон на Разумното сърце. В Словото на Разумното сърце се разяснява, че за да постъпва винаги добре и за да може трайно да прояви добрите и да отстрани лошите си навици, човек трябва да се подчинява без разсъждение и колебание на закона на Разумното сърце, наречен „велик закон за духовните работи“ [34, с. 359; с. 366] и „велик закон на Божественото проявление“ [6, с. 371]. Това показва, че за да превъзпита лошите си навици и за да изяви добрите си навици, човек трябва да се подчинява на вътрешните духовни закони, а не на външните закони.

Наука за облагородяване на отрицателните навици. В Школата се дават знания и методи, които формират „науката за превръщане на неблагоприятното в благоприятно“, която учениците трябва да изучават и прилагат, за да преобразуват лоши-

те си навици чрез облагородяването им в добри и така да облагородят характера си [14, с. 120].

Обновяване на ежедневните дейности. За освобождаване от старите негативни навици в ежедневните физически и психически дейности като ядене, пиене, дишане, мислене, чувстване, волеви действия и др. се препоръчва те ежедневно да се обновяват, като се извършват по нов по-добър начин [13, с. 102-103].

Наблюдение, изучаване и самоконтрол. Указва се последователно да се наблюдават всички лоши и добри навици и да се изучава при какви условия се проявяват те за изграждане на самоконтрол над лошите навици и за изява на добрите навици [34, с. 358].

Бързо изправяне на отрицателните прояви. За всички отрицателни аномални умствени, сърдечни и волеви прояви се дава наставление да се изправят моментално, за да се предотврати възникването на лоши навици [31, с. 50].

Своевременно изправяне на лошите навици. Необходима е своевременна превенция и справяне с отрицателните навици, за да се избегнат негативните последици: „Навиците могат да се превърнат в погрешки, погрешките могат да се превърнат в престъпления, а престъпленията могат да се превърнат в най-лоши постъпки“. Ако тези последици са настъпили, човек може да се освободи от тях само ако измени в положителна посока своята мисъл, чувства и постъпки [42, с. 664].

Смяна на посоката на енергията. За облагородяването на лошите навици и за превръщането им в добри се препоръчва излишното влагане на енергията при лошите навици да се пренасочи към формирането на добрите навици. Например многото говорене да се превърне в навременно говорене само за хубави неща [24, с. 262].

Общуване с навиците. Преобразуването на негативните навици в положителни е процес на полагане на усилия, включващи общуване с навиците за постигане

на положителна промяна на посоката на енергиите им: „на този навик трябва да му говориш, да го убеждаваш“ [21, с. 132]. Също така се пояснява, че чрез разумно разговаряне с клетките, които са разумни, човекът си създава добри навици [9, с. 219].

Наставления по време на сън. По време на сън може да се указва помощ на човек с отрицателни навици от души, заминали в Небесния свят по поръчение от Небето, за да се отучи от тези навици, като ръководството трябва да е по закона на любовта [41, с. 302-303].

Заместване. Отказването от лоши навици се осъществява със заместването им с нещо положително. Дава се пример с мъже, които заради любовта, която изпитват към жените си, се отказват от пиенето, пушенето, безделието, гуляите и стават трезвеници и работливи хора [10, с. 89].

Поука. Като метод за избягване на лошите навици и страданията, които те пораждат, се указва да се извлече поука от лошите навици на окръжаващите [27, с. 359].

Подражание. Дава се наставление да се подражава само на здрави хора с положителни качества, които са за пример [39, с. 340].

Мислене за хора с положителни качества. Препоръчва се общуване и мислене за хора с положителни качества, например здраве, хармоничност и др. Към тях да се изпитва любов за свързване с тях, чрез което да се придобият техните качества и навици [28, с. 298].

Внушение. Указва се положително прилагане на закона на внушението – да се самовнушават само хубави неща [39, с. 340].

Вдъхновение. Възпитанието на навиците трябва да премине от закона на внушението, характеризиращ се с непостоянство и променливост, при който придобивките се получават с насилие, към Божественния закон на вдъхновението, характеризиращ се с постоянство, растеж

и хармония, при който резултатите се постигат естествено и с лекота [23, 334-335].

Правила и упражняване. Справянето с отрицателните навици е продължителен самовъзпитателен процес на ежедневно съзнателно съблюдаване на правила във всичките дейности като хранене, дишане, пиене на вода, спане и др. и изпълнение на упражнения за тях. При ежедневното упражняване се оползотворяват условията на всеки ден, които са уникални [29, с. 234]. Също така се изтъква, че постоянното упражняване е нужно за усилване на волята, а при неупражняване се придобива своеволие, което е неестествен процес и води до отрицателни навици [39, с. 339-340].

Старите навици – условия за новите. Изразява се положителната роля на старите навици в Природата като условие и метод за развитието на новите навици, на волята, на новите чувства и мисли: „Старите, лошите навици в нашите времена ще служат като метод за усилване на човешката воля, за погребение на човешките чувства и отчасти за организиране на човешката мисъл“ [42, с. 66].

Проява на волята и на Божията Любов. Многократно се разяснява ролята на волята за справяне с лошите навици. Като силно волеви човек се определя този, който може да образува лош навик и да го изправи [1, с. 421, 21, с. 147]. Същевременно се отбелязва, че волята служи не само за отстраняване на лошите навици, но и за затвърждаване и развиване на добрите навици [37, с. 283]. В тази връзка се пояснява, че развиването на добри навици е условие за развиване на волята [9, с. 218]. Добрият навик се определя като „приготовление за усилване на волята“, като „един помощник на волята“ [35, с. 12; с. 17]. За да се справи с лошите си навици, човек трябва да прояви добрата си воля, която е изява на Божествената воля на Любовта, или на Волята Божия [41, с. 65]. В това отношение се казва, че човек трябва да живее за Бога, за да изправи човешката си любов и да прояви

Божествената, която му дава най-голямата устойчивост и сила да се освободи от лошите си навици [21, с. 328].

Придобиване на Истината. Разбирането на Истината придава на хората вътрешна сила да изправят последователно лошите си навици, за да възвърнат първичната си чистота и да съградят характеристиките си [39, с. 485]. Същевременно се пояснява, че човек трябва да има любов към Истината, за да се стреми винаги да я прилага и да може да прояви напълно силата си, за да изправи лошите си навици и целия си живот [11, с. 553].

Чист и свят живот. За освобождаване от старите навици се изтъква необходимостта човек да напусне обикновения си живот: „Който иска да се освободи от старите си навици, той трябва да живее в чистота и святост. Докато е в обикновения живот, той не може да се освободи от старото“ [13, с. 578]. За влизането в духовния свят също се изискват чистота и святост [15, с. 78], следователно воденето на чист и свят живот се явява подготовка за духовния свят.

Пробуждане на висшето съзнание. За да се върне към първичното си състояние, човек трябва да работи за пробуждане на висшето си съзнание, характеризиращо се с постепенно освобождаване от старите навици, които не съответстват на съзнателния живот. По този начин той се подготвя за условията на духовния свят [15, с.77-78].

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В беседите си Учителя Петър Дънов задълбочено разяснява навиците като широко понятие, включващо много човешки прояви, причините за тяхното пораждаване, състоянията, които те предизвикват, и значението им за личността и живота на човека. Той счита добрите навици за изначално вложени в човека от Бога и смята, че по-правилно е да се назовават разумни стремежи на Любовта. За него добрите

навици са неотменна част от Разумното сърце и са условие за пълното му проявление чрез правилни разумни постъпки, които са изява на благородството, на морала, на Божественото за доброто на другите. Подчиняването на закона на Разумното сърце на изявата на добрите навици води до добри резултати, до придобиване на самостоятелност, до вътрешна свобода и самообладание и до подобряването на живота. За учениците изграждането на добрите навици е резултат от разумното приложение на знанията, придобити в Школата, които им служат за поддържане на бодър и весел дух, за придобиване на вяра, търпение и въздържание при изпитанията.

В беседите са представени множество възпитателни средства и методи за справяне с лошите навици и за проявяване на добрите навици, осигуряващи разнообразни възможности за ежедневното им упражняване. Възпитанието трябва да се осъществява по нов начин: естествено, хармонично, с постоянство и с лекота за постигане на резултатите според Божествения закон на вдъхновението. Като основно възпитателно условие се откроява придобиването на сила, което може да се осъществи чрез развиване на добрата воля на Любовта, чрез проявяване на Божествената Любов и чрез разбирането и прилагането с любов на Истината. За най-съществено при възпитанието се счита човек да заживее за Бога, за да прояви Божествената Любов, която му дава най-голямата устойчивост и сила, за да облагороди лошите си навици и да ги превърне в добри – и така да облагороди характера си. За да възвърне и изяви изначалните си добри навици при самовъзпитанието, човек трябва да се върне към първичната си чистота чрез воденето на чист и свят живот и чрез пробуждането на висшето си съзнание, като по този начин той се подготвя и усъвършенства физически и духовно за условията на духовния свят.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дънов, Петър Учителя. Благословен, НБ (1941-1942), Изг. „Уrania“ и Изг. „АСК-93“, Кърджали, 1998.
2. Дънов, Петър Учителя. Божествената мисъл, МОК (1927-1928), Изг. „Бяло Братство“, София, 2011.
3. Дънов, Петър Учителя. Божественият импулс, ООК (1937-1938), ИК „Жануа-98“, София, 1999.
4. Дънов, Петър Учителя. Божият глас, ООК (1930 -1931), Изг. „Бяло Братство“, София, 2013.
5. Дънов, Петър Учителя. Великата майка, ЧБ, (1917-1932), Изг. „Бяло Братство“, София, 2006.
6. Дънов, Петър Учителя. Високият идеал, ООК (1923-1924), Изг. „Бяло Братство“, София, 2009.
7. Дънов, Петър Учителя. Възможности в живота, МОК (1937-1938), Изг. „АСК-93“, София, 1998.
8. Дънов, Петър Учителя. Двете Божествени посещения, МОК (1941-1942), ИК „Жануа-98“, София, 1999.
9. Дънов, Петър Учителя. Допирни точки в природата, МОК (1922-1923), Изг. „Бяло Братство“, София, 2006.
10. Дънов, Петър Учителя. Езикът на любовта, СБ, 1939, ИК „Жануа-98“, София, 2003.
11. Дънов, Петър Учителя. Естествен ред на нещата, ООК (1929-1930), Изг. „Бяло Братство“, София, 2013.
12. Дънов, Петър Учителя. Изпитът на Любовта, УС (1938-1939), Том II, София, Изг. „АСК-93“ и Изг. „Уrania“, 1998.
13. Дънов, Петър Учителя. Ключът на живота, ООК (1928-1929), Изг. „Бяло Братство“, София, 2012.
14. Дънов, Петър Учителя. Козативни сили, ООК (1924-1925), Изг. „Бяло Братство“, София, 2010.
15. Дънов, Петър Учителя. Крадецът и пастирът, НБ (1929-1930), ИК „Жануа-98“, София, 2006.
16. Дънов, Петър Учителя. Ликвидация на века, УС, (1937-1938), Том I, Трето издание, ИК „Жануа-98“, София, 2011.
17. Дънов, Петър Учителя. Лъчи на живота, СС, (1937-1938), Изг. „Бяло Братство“, София 2010.
18. Дънов, Петър Учителя. Любовта дава живот, НБ (1938-1939), ИК „Жануа-98“, София, 1999.
19. Дънов, Петър Учителя. Минало, настояще и бъдеще, МОК (1942-1943), Изг. „Уrania“ и Изг. „АСК-93“, София, 1998.
20. Дънов, Петър Учителя. Най-голям в Царството небесно, НБ (1936-1937), ИК „Жануа-98“, София, 1999.
21. Дънов, Петър Учителя. Наука за живота. ООК (1939-1940), Том II, ИК „Жануа-98“, София, 1999.
22. Дънов, Петър Учителя. Новата мисъл, ООК (1932-1933), Изг. „Бяло Братство“, София, 2013.
23. Дънов, Петър Учителя. Новите схващания на ученика, МОК (1924-1925), Изг. „Бяло Братство“, София 2009.
24. Дънов, Петър Учителя. Новото разбиране, УС (1933-1934). Изг. „Бяло Братство“, София, 2012.
25. Дънов, Петър Учителя. Обичайте и развайте се, УС (1939-1940), Том II, Изг. „Бяло Братство“, 1997.
26. Дънов, Петър Учителя. Плодовете на Любовта, УС (1942-1943). Том II, Изг. „Уrania“ и ИК „Жануа-98“, София, 1997.
27. Дънов, Петър Учителя. Положителни и отрицателни сили, ООК (1922-1923), Изг. „Бяло Братство“, София, 2008.
28. Дънов, Петър Учителя. Посока и растение, МОК (1926-1927), ИК „Жануа-98“, София, 2002.
29. Дънов, Петър Учителя. Посока на растене, МОК (1926-1927), Изг. „Бяло Братство“, София, 2011.
30. Дънов, Петър Учителя. Първият момент на Любовта, УС (1939-1940), Том I, Изг. „Бяло Братство“, София, 1997.
31. Дънов, Петър Учителя. Път на зазоряване, НБ (1939-1940). ИК „Жануа-98“, София, 1999.
32. Дънов, Петър Учителя. Пътят на ученика, СС (1927-1930), Изг. „Бяло Братство“, София, 2010.

33. Дънов, Петър Учителя. Разумните същества, МОК (1936-1937), Том I, Изг. „Бяло Братство“, София, 2003.
34. Дънов, Петър Учителя. Разумният живот, МОК (1923-1924), Изг. „Бяло Братство“, София, 2009.
35. Дънов, Петър Учителя. Сборник лекции (1917-1943), ИК „Жануа-98“, София, 2009.
36. Дънов, Петър Учителя. Сила и живот, НБ, Том II, Изг. „Захарий Стоянов“, Изг. „Бяло Братство“, София, 2006.
37. Дънов, Петър Учителя. Сила и живот, НБ, Том VI, Изг. „Захарий Стоянов“, Изг. „Бяло Братство“, София, 2012.
38. Дънов, Петър Учителя. Скръб и радост. МОК (1938-1939), ИК „Жануа-98“, София, 1999.
39. Дънов, Петър Учителя. Служене, почит и обич. МОК (1929-1930), ИК „Жануа-98“, София, 2004.
40. Дънов, Петър Учителя. Събуждане, ООК (1931-1932), Изг. „Бяло Братство“, София, 2013.
41. Дънов, Петър Учителя. Съгласуване на мислите, УС (1940-1941), Изг. „АСК-93“ и Изг. „Урания“, София, 1998.
42. Дънов, Петър Учителя. Този е живият хляб, НБ (1934-1935), Кърджали, Изг. „АСК-93“, 1998.
43. Речник на българския език
<https://rechnik.chitanka.info/w/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BA>

ЕТИКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА В ШКОЛАТА НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ

Даниела Пангулчева, 9-р

ЕТИКА НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА В ШКОЛАТА НА УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ

Даниела Пандулчева, д-р

УВОД

Етиката на взаимоотношенията в една организация е отразена в нейния етичен кодекс, а в Школата на Учителя Петър Дънов (Бейнса Дуно) предписанията за това произтичат от втория от трите закона на Веригата: „I. Люби Господа Бога твоего с всичкото си сърце, с всичката си душа, с всичкия си ум, с всичката си сила – в Него ще намериш своето здраве, своето блаженство. II. Люби ближния си, както сам себе си – в него ще намериш основание за твоего повдигане. III. Бъди съвършен, както е Отец твой съвършен – в Него ще намериш връзките на Вечния живот, извора на всичките блага“ (16.08.1909). За тези закони Учителя пояснява, че те са „единствените неща, които са задължителни“ (16.08.1909), и че на тях „почива всичко и нас тук нищо друго не ни свързва“ (16.08.1912). Сред 20-те правила за ученика само едно е за взаимоотношенията: „Ученикът трябва да вижда доброто навсякъде и у всекиго. Вижда ли той все пресъпления, пороци и недостатъци, това е проказа в неговото сърце. Ужасно е да носиш дявола в сърцето си!“ (7.7.1925).

В Словото на Разумното сърце правилните взаимоотношения са една от основните теми, плод на проявата на разумното сърце на човека, и те се изразяват в почит и добра обхода (30.03.1924; 2.4.1924).

Цел на изследването е да се проучи етиката на взаимоотношенията в Школата на Учителя Петър Дънов и във връзка с

това – необходимостта от работа в група, примерите за правилни и неправилни взаимоотношения, причините за недоразуменията и методите за изграждането на правилни взаимоотношения. Използваният метод е анализ на текста на беседите.

НЕОБХОДИМОСТ ОТ РАБОТА В ГРУПА

Учителя Петър Дънов диагностицира съвременната култура – че хората са станали много големи егоисти, индивидуализирани са и всеки мисли само за себе си (20.08.1919); че е необходимо да се освободим от користолюбието, което ни е присадено (19.08.1919). В беседите се дават различни примери от природата за необходимостта от разумно групиране: „Една капка, ако не се свърже с цялата река, нищо не може да направи“ (28.02.1936); „Защо в природата изникват на едно място много треви заедно? За да задържат влагата. Там, дето се среща само едно цветенце, то по-бързо изсъхва“ (5.3.1920); „Посейте някое дръвче самостоятелно, да няма нищо наоколо – то не върви високо, ниско стои“ (4.6.1943); и „животните се събират, за да си помагат; и вълците зимно време се събират“ (24.02.1922). И продължава мисълта в горните примери за хората: „За да бъдете добри, вие непременно трябва да се свържете с добрите хора“ (28.02.1936); „Когато в едно общество са събрани повече хора, те задържат за по-дълго влагата“

(5.3.1920); „Щом си с хората, висок ще станеш“ (4.6.1943). Хората в група са по-успешни и както в примера с десетината младежи, които заедно могат да задвижат една каруца, в Школата „като се съберете колективно – и тръгне работата“ (3.4.1942).

В групите по закона за скачените съдове се реализира взаимно влияние. Скачените съдове са хора с еднакви идеи, с еднакви желания, с еднакви убеждения; и при тях „каквото съществува у едного, съществува и у другия“ (5.12.1930). За да има успех в дадена област, се препоръчва човек да се свърже с хора, които работят и имат постижения в нея. „Трябва да дойдете в контакт с тия, които имат подходящ импулс, стремеж – и тези сили ще въздействат върху вас“. Затова музикантът, художникът, писателят, свещеникът отиват при хора от същите призвания, а „окултните ученици – при окултни ученици“ отиват (28.6.1922).

Много примери са дадени за постижения или придобиване на качества чрез свързване, физически или мислено, с хора, които вече са успели в същото. „Свързвайте се мислено с добри, със силни, със здрави хора, за да приемете част от тяхната енергия. Тези хора са свързани с Божествен свят и са проводници на Божествени енергии“ (3.4.1927). Указва се, че за да стане добър, човек трябва да дружи с добри хора: „С каквито дружиш, такъв ставаш“ – учен, богат, музикант (8.3.1935). За да бъдат умът, чувствата и тялото здрави, се препоръчва да се търсят и да се мисли за умните, добрите, силните хора – и тези качества ще дойдат „по естествен път“ (3.4.1942). Също така бедният, не така умният, слабият и болният, ако дружат съответно с богати, умни, силни, здрави хора, ще придобият тези качества (10.10.1941). Това важи и за външни физически качества: ако иска да има хубав нос, човек да намери такъв образ и да се среща с такива хора – и неговият нос „ще стане добър постепенно“ (10.7.1942). А ако иска да свири добре, да си представи цигулар, който свири хубаво, и

да му се радва – и така ще се свърже с него и ще придобие нещо (12.12.1941).

В Школата по закона на скачените съдове се предават различни качества. „Способният ученик може да предаде способността си на някой свой умен приятел“ (20.1.1924). Различните ученици се нуждаят от различни качества и „затова в един клас трябва да има ученици с развити морални качества; затова едни трябва да бъдат умствено силни, втори да бъдат музикални, трети да бъдат смели, четвърти да обичат Истината“ (18.5.1924). Учениците в класа имат преимуществото „да се ползват взаимно от своите опитности“, разбирани и като качества – „някой е по-опитен в живота, друг е по-търпелив, трети е по-силен в известна област, по-умен, по-съобразителен... Някой има прозорливост, някой е милостив, някой е смел, решителен“ (16.3.1924).

Добрите влияния в групата, възможността да се предават качества и опит, се реализират при правилни взаимоотношения. „В Школата вашите отношения трябва да бъдат разумни, понеже те са условия, при които вашият характер може да се прояви“ (6.4.1924). Правилните отношения са необходими, „за да се развиват добре учениците в един клас“ (15.6.1932). По различни поводи се казва, че учениците трябва да се учат един от друг (19.8.1927; 22.4.1936; 24.4.1936). Но също така се посочва, че ученикът учи по-добре в клас, с който си хармонира, и „ако учениците в един клас се обичат и живеят в хармония, те се стимулират взаимно“ (3.4.1927). За да няма мъчнотии в класа, трябва да се работи за създаване на „магнетическа атмосфера“, в която „умовете ви ще се повдигнат“, та „да почувствате, че се изпълняте с едно въодушевление, умът да се повдигне нагоре, да възникнат нови мисли, стремежи, нови идеи“ (28.6.1922). Целият успех на групата зависи от правилните взаимоотношения – „ако между вас има съгласие и задружност, всичко ще можете да направите“ (20.1.1924).

ПРАВИЛНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В ШКОЛАТА

В своите беседи Учителя Петър Дънов обръща многократно внимание на необходимостта от уважение, почит, добра обхода, взаимопомощ и като цяло – на братските отношения в Школата, които създават вътрешна хармония и вътрешни връзки на любов и свобода чрез Бога.

Вътрешна хармония. При изграждане на класовете многократно се препоръчва създаването на хармония: „Ще гледате всички да се хармонирате“ (8.3.1922); „Ще гледате да имате хармония, да спазвате хармония между себе си“ (14.6.1922); изисква се „правилна, разумна хармония“ (4.10.1922). Тази хармония е необходима, защото тя е условие „класът ви да може да расте нормално“ (4.11.1923); а също „понеже бъдещата работа, която мислите да вършите, зависи от това взаимно разбиране помежду ви“ (16.3.1924). Дадени са някои пояснения: „Хармонизиране не подразбира всички да слезете на един и същи уровень“ (8.3.1922); хармонията изисква „като се срещнат двама приятели, всеки от тях да оцени добрите черти в характера на своя приятел“ (15.3.1925); мислите на двама души да са хармонични означава да не са „еднообразни, но да се движат в същата посока“ (23.12.1938); по този закон „поне да не се критикувате“ (4.10.1922). Като цяло хармонията е резултат от братски отношения: „Няма ли истински братски отношения между хората, никаква хармония не може да има между тях“ (15.6.1932).

Чисти възвишени връзки. Обръща се внимание на необходимостта от създаване на вътрешна връзка в групите. „Аз желая в тази Школа да се образува вътрешна връзка помежду ви, да се интересувате едни други от живота си“ (29.7.1925). В тази насока се препоръчва учениците да не забелязват недостатъците си, а всеки да носи „любовни очила“ и да вижда „само доброта, светлата и положителна страна на не-

щата“ (20.4.1922). Вътрешната връзка се създава от любовта: „Аз бих желал между вас да се образува една вътрешна връзка на любов“ (5.7.1925). Многократно е казано: „Да имате любов помежду си“ (4.11.1923); и се пояснява: „Аз не говоря за вашите временни проявления и промени на чувствата, но за ония правилни чувства на висша любов, които трябва да храните един към друг“ (27.4.1924). Същевременно в групата не може всички да те обичат – поне 10% ще бъдат „на противоположния полюс“ (4.5.1924).

Свобода. Вътрешните връзки се създават по закона на свободата: „Помежду вас трябва да се образуват връзки, но чисти връзки, не насила. Да мислите по закона на свободата. Чисти и възвишени връзки да имате! Връзки, без да се връзвате, ограничения, без да се ограничавате“ (17.5.1922). По различни поводи се утвърждава: „Не трябва да се ограничавате един друг“ (13.4.1924).

Взаимно уважение и почит. Това са най-често срещаните образци на правилни взаимоотношения в Школата. „Ще се научите да имате уважение и почитание един към друг“ (7.2.1936). Вътрешната връзка на любов се проявява във „взаимно уважение и почитание помежду ви, да зачитате вашите добри чувства“ (5.7.1925). „От вас се изисква взаимно уважение... Не само прилично, външно да имате това уважение, но да развиете тази черта вътре в себе си – вътрешно да имате уважение един към друг“ (15.3.1925). В Словото на Разумното сърце изискването учениците да се надпреварват в отдаване на почит един на друг се повтаря три пъти и се казва още: „Ученици, които не могат да се почитат един друг, не могат да почитат и Учителя си“ (2.4.1924). Да се научат да си отдават почитание, означава: „Зачитай правото на един човек... Всичко, каквото има, зачитай – хубавите работи в света са от Бога, лошите неща са от хората“ (26.3.1943). Правило е, че „който почита другите хора, почита себе си; който не почита другите хора, не почи-

та себе си“ (17.3.1926). Взаимната почит и уважение са израз на чувството на благоговееене, което „като ученици, вие трябва да развивате“ (1.1.1930).

Добра обхода. Обяснява се, че добрата обхода е нещо по-сложно от почитта (7.2.1936). Тя означава „да знаете какви трябва да бъдат постъпките ви един спрямо друг“ – например как да направите забележка на някой, но това да се направи „от любов, както ще постъпите спрямо себе си“ (2.4.1924).

Взаимно подпомагане. Подпомагането е емблема на учението: „Това е новото учение във Великата Окултна школа – взаимно подпомагане. Когато някой падне духом, всички да се притекат с добрите си мисли и желания, да действат да го окуражават“ (29.3.1922). Необходимостта от взаимопомощ е разяснена с естествените природни закони – двата полюса на живота се редуват: когато в единия има прилив, в другия има отлив; и „за да има хармония в един клас, половината от учениците трябва да бъдат радостни, а половината – скръбни“. И затова „вие трябва да си помагате помежду си – някои от вас са в отлив, други са в прилив“ (13.1.1924). През тези състояния минава всеки в групата: „Забелязвате в класа, че някой от вас не е разположен. Вие си казвате: „Нека си носи той!“ – и не се интересувате за него“, но същото състояние идва и при теб (27.4.1924). При сегашните условия „всички сте изложени на мъчнотии, затова взаимното помагане е необходимо“ (4.5.1924). И затова в един клас „трябва да има стремеж, като видите, че някой от вас е морално разклатен, да се яви желание да му помогнете“ – поне един да му помогне (27.4.1924).

Братски отношения. При създаването на класовете Учителя Петър Дънов настоява: „Между вас трябва да се образуват братски, приятелски отношения“ (5.11.1922); „В Школата се приемат души, които имат братски отношения помежду си, а не отношения на мъже и жени“ (20.4.1922). И обяснява, че „за да се повдигне

едно общество на по-високо стъпало, хората, които го съставят, трябва да имат братски отношения“ (15.6.1932). Те се създават чрез отношение към Бога: „Щом се роди желание у вас да служите на Бога, помежду ви може вече да се създаде връзка на братство и на сестринство. Тази връзка може да се създаде само на тази основа – служене на Бога“ (4.3.1925).

НЕПРАВИЛНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

Учителя Петър Дънов обръща внимание на резултатите от неправилните взаимоотношения в противовес на правилните: „И ако вашите отношения не са правилни, само един от вас е в състояние да причини големи страдания на целия клас. И обратното става: един от класа може да внесе за всички едно велико добро във всяко отношение“ (4.5.1924). И за последиците предупреждава: „Имайте предвид, че всеки, който прави пакост на другите, прави я и на себе си... Каквото и да е смисъл, комуто и да я правим, в нашето съзнание веднага ще има отглас – и значи за себе си я правим“ (14.6.1922).

Ето някои неправилни взаимоотношения, посочени в беседите:

Механически връзки. „Вие се събирате заедно, но всичките ви връзки са още официални. Аз ги наричам неорганически, механически, връзки по необходимост. Това става и в света“ (6.4.1924).

Непочитане. „Във всинца ви забелязват една лоша черта, трябва да я оставите. Почитание нямате един към друг“ (7.2.1936).

Нетърпимост. „Някои ученици не могат да се търпят помежду си. Вие говорите за морал, за любов, но дойде ли да проявите вашия морал, вашата любов, не знаете как да ги проявите“ (21.10.1923).

Критика. „Вие не трябва да се критикувате, да търсите отрицателните си страни, защото сами ще се заразите от тях“ (4.10.1922). „Някои от голяма ревност се укоряват: „Ти не вървиш в правия път“

– и с това си пречат. Така се произвежда нарушение в мислите – и те почват да се отблъскват“ (19.8.1919).

Спорове. „И аз бих желал да изчезнат грубостта, хокането между вас... Например в тази Школа някой път се карате за столове“, което показва липса на благородство (2.4.1924).

Изоляция. Групата може да изолира някой, като „говорят против него, че той е малко смахнат, че не върви с другите заедно. И той започва да усеща, че го изолират, и остава сам... Той може да е най-изправният, но каквото и да направи, класът не вижда доброто в него“ (4.5.1924).

ПРИЧИНИ ЗА НЕПРАВИЛНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

Учителя Петър Дънов посочва различни причини за неправилните взаимоотношения, сред които има физически, психически или далечни, които не могат да се променят.

Еднакво електричество. В тялото на човека функционират положително и отрицателно електричество и положителен и отрицателен магнетизъм; и понеже телата ни не са тонирани физически, „повечето са положителни, а други – отрицателни“, когато се съберат двама с положително електричество, те стават активни, но активността може да стане и груба: „има сблъскване“, „ще се бият“; и като се отдалечат един от друг, чувстват неразположение. А когато се съберат двама с отрицателно електричеството, пак се отблъскват: „ще се зароди едно недоволство“, а то носи „съмнението, страха“ един от друг – и в „резултат ще се яви лицемерието и измамата“ (10.5.1922).

Излишни енергии. Натрупаните излишни енергии в човека, които той не знае как да трансформира, се изразходват „в съмнение или в гняв, или в необузdana страст, или в боксиране“ (4.5.1924).

Неестествен живот. Хората в едно общество не могат да се търпят, защото „има нещо неестествено в техния живот, вследствие на което са неспокойни, неразположени и болни“ (24.4.1927).

Личните чувства. „Личните чувства може да ви заставят да изнесете недостатъците някому във форма на истина. И този човек обаче ти казва същото, докато най-после се скарвате“ (6.4.1924).

Далечни причини. За някои неща, които сега се случват, причината е в миналото: „Този човек е неприязнено разположен спрямо тебе поради далечни причини. Не се стремете да примирите този човек със себе си“ (8.7.1932).

Естествени процеси. „Ако няма добра обхода между една сестра и един брат, и ти си прав, и тя е права, и ти си крив, и тя е крива. Тя си има един възглед и ти си имаш един възглед. В дадения случай не съвпадат интересите ви. Това е в реда на нещата“ (1.7.1932). „Като влезете в едно общество, там ви очакват и блага, и разочарования... Вие трябва да бъдете готови да издържате и на похвалите, и на укорите на хората“ (21.11.1926).

МЕТОДИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ДОБРИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ

Учителя Петър Дънов дава насоки, правила, методи и упражнения за изграждане на добри взаимоотношения. Някои от тях са универсални и приложими за всякакъв тип отношения в обществото.

Постепенно. „В обществото как се създават отношенията между хората? – Постепенно“ (24.10.1941).

Сееш и жънеш. Правилото е първо да сееш, да вложиш нещо от себе си, и после да жънеш, да изискваш от другите. „Ти искаш някой път да имаш уважението и почитанието на другите. Това е Божествена идея – Бог иска да Го почитаме. Право е туй. Но ако ти не си вложил в никого

нищо, пък искаш да ти дадат нещо, прав ли си? Нищо не си вложил, а искаш от това братство. Ще вложиш нещо“ (1.7.1932). И в този смисъл препоръката е човек да се занимава с това, как той се отнася с другите, а не обратното: „Всеки един от вас сам за себе си да разреши въпроса как да се обхожда с другите, а не как да се обхождат другите с него“ (2.4.1924).

Една добра черта. Това е основен метод, който се среща многократно в различен контекст. За изграждане на хармония се изисква всеки „да оцени добрите черти в характера на своя приятел“ и „да намерите една добра черта в неговия ум или в неговото сърце: било някаква съществена мисъл, която го движи, или някакво благородно чувство, или някаква способност“ – и „върху нея ще градите вашите отношения“ (15.3.1925). За проява на любовта чрез истината, когато обичате някого, „трябва да намерите в него една черта, на която напълно да разчитате: нито той да си играе с вас, нито вие да си играете с него. Тази черта ще представя истинската връзка помежду ви“ (8.5.1927). За създаване на вътрешна връзка „трябва да се стремите да намерите у всеки едного по една добра черта – и така да се опознаете“ (29.7.1925). Казано е, че „ние сме събрани тук, за да се опознаем, защото още не се познаваме“ (20.8.1919), но „за да познаем един човек, ние трябва да храним към него добри мисли и чувства“, защото „когато нашето съзнание по отношение на някого е раздвоено, пропускано, сиреч мислим, че този човек някога е добър, а някога – лош, се заражда изопачаване на мислите и злото“ (20.8.1919).

Упражнението с една добра черта. То е и за двете ситуации – както теб да обикнат, така и ти да обикнеш. Първоначално се дава общото правило – да намериш в човека „една от най-добрите му черти“: „Дръж я постоянно в ума си и той ще те обикне. Щом го критикуваш в душата си, той не може да те обича“. И после се дава упражнението с продължителност от два месеца: „Отделяйте всеки ден – сутрин 5

минути, на обед 5 минути и вечер 5 минути – за размишление върху добрите черти на вашите приятели. Ще постъпвате при този опит по следния начин: като станете сутрин, най-първо ще се спрете върху себе си, да видите имате ли една хубава черта, едно отличително качество, по което да се различавате от другите, и ще задържите туй качество в ума си. За това качество ще се обикнете и ще го отправите и към другите... На обед ще правите този опит с вашия приятел, пак 5 минути. Вечер ще правите опита с вашия ближнен“ (2.12.1923).

Задълбочено проучване. Този метод също така често се указва в беседите – да проучиш задълбочено и внимателно в какво се състои погрешката или състоянието на член на групата. „Когато някой ученик направи една погрешка и се отклони от пътя си, другите трябва да бъдат внимателни, да видят в какво сега тази погрешка, защото и те могат да бъдат подложени на същия изпит“ (4.10.1922). Понеже не се изказваме по закона на добродетелта и говорим за недостатъците като за дефект, препоръката е следната: „Проучи най-първо къде сега вината, защо този твой приятел или познат има тази погрешка, кои са причините да има този недостатък и т.н. Проучи я издълбоко! След като проучиш дълбоко причините, ще разбереш законите – защо и за какво този човек греша и как можеш да му помогнеш“ (6.4.1924). Преди да утешаиш някого, направи същото: „Когато някой от вас падне духом, не отивайте да го утешавате палеативно, но влезте дълбоко в душата му и узнайте неговите страдания“ (30.3.1924); „постепенно проучи причините и последствията за неговото състояние и след това пристъпи да му правяш какво да прави“ (6.4.1924).

Правила за добра обхода. Две правила са условие за добра обхода. Те повдигат морала и създават благоприятна атмосфера: 1. „Никога да не отнемаш на ближния си или на своя приятел времето, което не можеш да му дадеш... Щом разбереш, че не е свободен, върни се и му помогни мислено да

свърши добре работата си. Като се освободи, той сам ще те извика да се разговаряте“; и 2. „Никога не се отказвай да направиш това, което можеш. От тебе искат да направиш една малка услуга – не се отказвай, не мисли, че не можеш да я направиш“ (30.10.1927).

Примери за братски отношения. Изброени са някои примери на братски отношения: „Когато двама души се признаят за братя, дълговете им сами по себе си падат, споровете се прекратяват и недоразуменията изчезват. Аз бих желал хората да спорят, но само за едно: кой повече да даде и да помогне на брата си. Когато някой забележи, че брат му е много уморен и не може повече да вдига и слага мотиката, нека той я вземе от ръката му и да извърши работата вместо него. Когато види, че брат му изнемогва под тежестта на своя товар, нека снесе товара от гърба му, да го тури на своя гърб – и двамата да продължат пътя си и братски да се разговарят. Когато срещне брата си на улицата и разбере, че е гладен, че три дена не е ял, нека го покани у дома си, да го нагости добре и да му каже, че когато пожелае, може да го посети пак“ (28.8.1938).

Насърчаване. „Ще се насърчавате! Ще отправяте едни към други добри мисли, добри чувства и желаня“ (2.12.1923); „Всички трябва да образувате помежду си положителни чувства, да си помагате едни на други“ (20.1.1924). „Да допуснем, че днес някой между вас е весел, но на втория ден той изпадне духом, става песимист, отчайва се. Минава някой покрай него, казва му: „Какво си се отчаял?“. ... Ти като минеш покрай своя приятел, даже не забелязвай, че той е песимист, считай, че е весел“; и същевременно трябва да се проучат причините (6.4.1924); „Някой път вие може да му говорите много красиви думи и да го оскърбите повече“ (30.3.1924).

Добри мисли. Добрите мисли са „метод за работа“, когато в групата „някой има големи препятствия. Тогава няколко от вас да насочат своите добри мисли към него и да му помогнат“ (5.3.1920). „Срещ-

нете ли някой ваш брат, който се е обезсърчил, изпратете една добра мисъл към свръхсъзнанието му и продължете пътя си. От свръхсъзнанието му тази мисъл ще слезе в подсъзнанието, после в самосъзнанието и най-после в съзнанието... Тя ще остави нещо от себе си, което ще го обогати. След известно време скръбта, която е причинила обезсърчението му, ще изчезне“ (31.10.1926). Дадено е упражнение с изпращане на добри мисли, където за една седмица, от 5 до 6 сутринта и от 11 до 12 часа вечерта, да се отправят добри мисли към съучениците от същия клас – по 10 секунди за човек, може по 20-30 секунди: „Да си препратите по едно добро желание за усилване на волята си“. „Туй, което пожелаеш за себе си, ще го пратиш на другите; като пратиш това желание на другите, ще повлияеш своята воля“ (15.3.1922).

Трансформация на съзнанието. „Сегашните спънки, които съществуват между вас, ние ще ги изгладим... Всяка погрешка е вътре в съзнанието; и който разбира законите, чрез трансформиране вътре в съзнанието може да я поправи“ (17.5.1922).

Блага дума. За това упражнение е казано, че то е най-лекият изпит, който Господ дава: „Да речете на човека само една блага дума. Кажете на човека, когато го срещнете: „Добър ден“; или му пожелайте някакво добро... От такива малки работи зависи вашето бъдещо развитие“ (19.8.1919).

Благодарност. Човек трябва да цени приятеля си, като му дава „признателност и благодарност“. И после се пояснява, че „благодарността, това е една вътрешна духовна обмяна“, която води до устойчиви постижения (5.6.1931).

Внимателно. Изисква се внимателно отношение: „Тази сестра, като дойде при тебе, ти трябва да я посрещнеш внимателно, да я изслушаш благородно. Ако има някаква погрешка, ще ѝ кажеш право, без грубост“ (30.3.1924). Препоръчва се за изчистване на отношенията да се вложи кротостта за основа на постъпките (9.3.1919).

Изслушване. Препоръчва се учениците да не се ограничават и във връзка с това да се изслушват с търпение. „Дайте свобода на всеки да се изкаже. Като говори един, другите трябва да слушат. Вие трябва да приемете в себе си, че мисълта на всеки човек е права“ (1.11.1922).

В лицето. За да се запазят добрите отношения, като се казва истината, се препоръчва тя да се казва в лицето и да не се намалява или увеличава пред човека, а зад гърба му да се говори друго: „Зад гърба му нищо няма да казваш. Само така ще се образуват добри отношения между вас“. Същевременно това е съпроводено с метода истината да се каже по най-мекия начин: „Кажете му: искам да ти кажа нещо, но няма да се обидиш. Като му го казвате, да не се страхувате. Ако намерите за необходимо, ще му кажете истината в най-мека форма – и тогава тя ще принесе полза“ (4.5.1924).

Поглед. Упражнение с поглед за благотворно въздействие на окръжаващите: „Като срещнете една сестра, погледнете я, като отправите погледа си нагоре, към Бога, усмихнете ѝ се вътрешно, слабо, незабелязано... Тя ще види във вашия поглед една мека, нежна усмивка и ще се зарадва. Като срещнете някой млад брат, погледнете го така, като че го познавате“ (16.12.1923).

Прегръдка. Упътването за правилна прегръдката е „да гадеш нещо от себе си, от своята любов и от своята мъдрост. Когато прегърнеш някого братски и проектираш своята любов и своите добри мисли, ще внесеш живот в него. Момък, когато прегърне така своята възлюбена, ще ѝ даде въодушевление, живот. Онзи пък, който прегръща като октопода и се усеща духом убит, у него нищо няма и нищо не може да даде“ (19.8.1919).

До кого седиш. „Ако всеки седне до този, когото обича, пак ще можете поне приблизително да си хармонирате“ (16.11.1924). И се дават упътвания, когато седнете до някого: „Най-първо ще видите

дали имате еднакви вибрации, после ще проверите дали и в чувствата ви има хармония, и на трето място, дали енергиите на ума ви вибрират еднакво. Тогава, ако помежду ви има еднакви вибрации, в ума ви ще се зародят нови идеи, нови мисли. Така и двамата ще се разговаряте приятелски, ще разменяте мисли и най-после ще се разделите. И единият ще бъде доволен, и другият ще бъде доволен“ (23.11.1924).

Посредници. Методът на посредниците често се коментира в различен контекст: „Двама души не можете да се търпите. Тогава ще турите помежду вас няколко души – и вие ще се гледате братски, с любовен поглед. Но ако ви турят един до друг, ще се биете. Нито един от вас не е така лош, но в тебе се е набрала енергия – и като те бутнат някъде, тя се проявява“ (1.7.1932). Упражнението за мислено поставяне на посредник се дава за образуване на хармония с някого, с когото сте „два противоположни полюса“, с когото, за да се образува връзка, трябва да „туриш помежду вас друго някое живо същество“. Съветът е: „За да се хармонираш, трябва да прекараш мисълта си, да има още един, двама, трима някой път помежду ви; пък някой път трябва да прекараш 12 души в мисълта си, докато се хармонираш с него“. И Учителя обяснява, че този закон се спазва от светските хора, които намират приятел на този, който ги мрази, и пращат приятеля му да каже една дума за тях; и така до 7-8 души – „и в него стане промяна“ (3.4.1940).

Упражнение с добро. За подобряване на отношенията с някой, когото не обичате, се препоръчва да му направите добро, „без да знае той за това добро. Направите ли го, вие ще бъдете доволни от себе си, че сте се повдигнали над вашите обикновени чувства и настроения. Като направите това добро, никому няма да разправяте“ (22.2.1925).

Помощ в работата. „Представете си сега, че някоя сестра е дежурна, нали тук има дежурства, и тя носи една голяма кофа да пали сабата. Ти минеш и кажеш:

„Нека се научат тъй да си носят“. А хубаво е да идеш, да хванеш от другата страна. Но ти ще кажеш каквото ще рекаат другите братя: „Ааа, тя, младата сестра?!“. Тогава ти вземи кофата, донеси я“ (13.3.1931). „Когато някой е болен и не може да изоревивата си, нека двадесет неговии ближнии отидат вместо него, да работят двадесет часа – и ето, че нивата ще бъде изоревивана“ (5.3.1920).

Плащане. Плащането за другите физически и метафорично се дава за пример за правилни взаимоотношения. „Много пъти вие казвате: „Аз зная, той има тази слабост, малко е нехаен, аз ще му поговоря да ти плати...“. Не, не, в тази школа животът се учи малко по-другояче! Ще отвориш кесията си, ще ликвидираш сметката и на приятеля си нищо няма да казваш“ (26.4.1922). Когато гостилничарят каже: „Един от вашите приятели яде тук и не си плати“, вие трябва да кажете: „Извинете, моят приятел отдавна ме упълномоща да платя вместо него, но аз забравих...“. Ако ти не можеш, ще повикаш друг. А приятелят, като разбере, че съкласниците му са платили за него, „в душата му ще се зароди едно благородно желание и ще каже: „Както са постъпили моите приятели, така ще постъпя и аз“ (4.5.1924).

Упражнения за проверка на хармонизирането. Задачата е всеки от групата да напише по една дума, която обича, която му е хармонична, и като я произнесе, да му е приятно. Може да е глагол, съществително, прилагателно – думи, които изразяват идеи. „Ще видим дали от вашите думи може да излезе едно изречение“, „да видим дали сте се хармонизирали“ (5.4.1922). Същото упражнение се дава за десет души – „да напишат по две думи и после да се образува от тях едно изречение или един период“ (29.1.1932).

Упражнения за обидени. Едно изкуствено упражнение е по ваша молба някой ваш приятел да ви каже нещо обидно – и задачата ви е „дали ще можете да превърнете тази обида така, че тази дума, която е

била обидна, да почнете да я чувствате, че от нея излиза музика“ (26.7.1922). Един пример как да се постъпва при обида, за да се трансформира и вашето, и на другия състояние: „Всякога носете в джоба си по една кутия локум. Кажете ли ви някой една обидна дума, веднага извадете кутията от джоба си и му предложете един локум. Той ще вземе локума, ще се засмее, но ще се замисли. Той ще разбере, че вие сте проводник на нещо високо, че не искате да си служите със същата мярка, която сам той е приложил“ (22.5.1927).

Упражнения за скарани. Ако двама се поскарат и си кажат лоша дума, да направят следното: „Хванете се за ръцете и единият да каже на другия: „Аз много ти благодаря за красивите думи!“. И другият да му каже: „И аз ти благодаря, че ми каза една красива истина“ (11.5.1924). Друго упражнение: „Да идат на планината и да се разделят в мъглата. Ти ще мислиш за онзи, който те мъчеше. Вие веднага ще започнете да мислите един за друг. Достатъчно е да бъдете разделени три-четири часа, и като се върнете у дома, като намерите пътя, вие ще се намирате в едно хубаво душевно състояние“ (25.8.1939). Универсално упражнение: „Двама души, които са се карали, ги турете да ядат. Яденето е един добър процес и те веднага ще станат приятели“ (5.6.1931).

Според разумното сърце. Споровете ще изчезнат, ако всички се водят по своето разумно сърце. Когато двама ученици се скарат или обидят, да направят следното: „Ако единият от тях си каже: „Чакай, аз ще постъпя според моето разумно сърце“, и другият казва в себе си: „И аз ще постъпя според моето разумно сърце“. Постъпят ли и двамата така, спорът веднага ще бъде изгладен“ (2.4.1924).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Етиката на взаимоотношенията в Школата на Учителя Петър Дънов произтича от втория закон на Веригата: „Люби

близкия си като себе си – в него ще намериш основание за твоего повдигане“, и се изразява в така наречените „правилни взаимоотношения“. Те са необходимо условие за успех при работа в група. Неправилните взаимоотношения включват прояви на механични връзки, непочитание, нетърпимост, критика, спорове, изолация, които се дължат на физически, психически или далечни причини. Правилните взаимоотношения се реализират в условия на вътрешна хармония и чисти възвишени връзки по законите на любовта и свободата и се проявяват във взаимно уважение и почит, добра обхода, взаимно подпомагане и като цяло – чрез братски отношения. В беседите са посочени различни методи за изграждане на правилни взаимоотношения, дадени са много примери за ежедневните взаимодействия на учениците и упражнения за изграждане на правилни взаимоотношения. В Словото на Разумното сърце се акцентира на необходимостта от взаимна почит и добра обхода и ние считаме това за основа на етичните взаимоотношения в Школата.

ЛИТЕРАТУРА

Източниците са подредени по поредност на датата на изнасяне:

1. Учителя Петър Дънов, б. Протоколи от годишната среща на Веригата, 16.08.1909;
2. Учителя Петър Дънов, б. Протоколи от годишната среща на Веригата, 16.08.1912;
3. Учителя Петър Дънов, б. Моето изго, НБ, 9.3.1919;
4. Учителя Петър Дънов, б. Разбиране и прилагане, СБ, 20.8.1919;
5. Учителя Петър Дънов, б. Методи за уякчаване вътрешната връзка между хората, СБ, 19.8.1919;
6. Учителя Петър Дънов, б. Вяра, ИБ пред сестрите, 5.3.1920;
7. Учителя Петър Дънов, б. Трите живота, ООК, 24.2.1922;
8. Учителя Петър Дънов, б. Методи за укрепване на волята, МОК, 8.3.1922;
9. Учителя Петър Дънов, б. Качества и проявление на волята, МОК, 15.3.1922;
10. Учителя Петър Дънов, б. Старият и новият живот, МОК, 29.3.1922;
11. Учителя Петър Дънов, б. Двете посоки, МОК, 5.4.1922;
12. Учителя Петър Дънов, б. Силите на мозъка, ООК, 20.4.1922;
13. Учителя Петър Дънов, б. Проява на кармическия закон, МОК, 26.4.1922;
14. Учителя Петър Дънов, б. Закон на енергията, МОК, 10.5.1922;
15. Учителя Петър Дънов, б. Методи за чистене, МОК, 17.5.1922;
16. Учителя Петър Дънов, б. Какво се изисква от ученика, МОК, 14.6.1922;
17. Учителя Петър Дънов, б. Прояви на съзнанието, МОК, 28.6.1922;
18. Учителя Петър Дънов, б. Възможности, МОК, 26.7.1922;
19. Учителя Петър Дънов, б. Допирните точки в природата, МОК, 4.10.1922;
20. Учителя Петър Дънов, б. Нагласяване на силите, МОК, 1.11.1922;
21. Учителя Петър Дънов, б. Никаква лъжа, ООК, 5.11.1922;
22. Учителя Петър Дънов, б. Разумният живот, МОК, 21.10.1923;
23. Учителя Петър Дънов, б. Основа на знанието, МОК, 4.11.1923;
24. Учителя Петър Дънов, б. Пътят на ученика. Основната идея, МОК, 2.12.1923;
25. Учителя Петър Дънов, б. Езикът на природата, МОК, 16.12.1923;
26. Учителя Петър Дънов, б. Приливи и отливи на енергиите. Произход на ума и сърцето, МОК, 13.1.1924;
27. Учителя Петър Дънов, б. Придобивки на съзнанието, МОК, 20.1.1924;
28. Учителя Петър Дънов, б. Движение на енергиите. Закон за поляризиране, МОК, 16.3.1924;

29. Учителя Петър Дънов, б. Добрите навици. Разумното сърце, МОК, 30.3.1924;
30. Учителя Петър Дънов, б. Разумното сърце, ООК, 2.4.1924;
31. Учителя Петър Дънов, б. Добрата страна на страданията. Чистотата, МОК, 6.4.1924;
32. Учителя Петър Дънов, б. Търпение, МОК, 13.4.1924;
33. Учителя Петър Дънов, б. Съграждане на доброто, МОК, 27.4.1924;
34. Учителя Петър Дънов, б. Психически наслоявания. Закон за примирение, МОК, 4.5.1924;
35. Учителя Петър Дънов, б. Противоречията като необходимост при всяко растение, МОК, 18.5.1924;
36. Учителя Петър Дънов, б. Млади и стари, МОК, 11.5.1924;
37. Учителя Петър Дънов, б. Ролята на противоречията. Влияние на планетите, МОК, 16.11.1924;
38. Учителя Петър Дънов, б. Светлина и знание. Музика, МОК, 23.11.1924;
39. Учителя Петър Дънов, б. Най-важното, МОК, 22.2.1925;
40. Учителя Петър Дънов, б. Истинско служене, ООК, 4.3.1925;
41. Учителя Петър Дънов, б. Вдълбната и изпъкнала леща, МОК, 15.3.1925;
42. Учителя Петър Дънов, б. И обхождаше Исус Всичката Галилея, НБ, 5.7.1925;
43. Учителя Петър Дънов, б. Двадесет правила от Учителя към ученика, МС, 7.7.1925;
44. Учителя Петър Дънов, б. Съвместими отношения, ООК, 29.7.1925;
45. Учителя Петър Дънов, б. Редът на числата, ООК, 17.3.1926;
46. Учителя Петър Дънов, б. Път към свобода, МОК, 31.10.1926;
47. Учителя Петър Дънов, б. Освобождаване, МОК, 21.11.1926;
48. Учителя Петър Дънов, б. Скрити сили, МОК, 3.4.1927;
49. Учителя Петър Дънов, б. Хигиенични правила, МОК, 24.4.1927;
50. Учителя Петър Дънов, б. Сто пеняза, НБ, София, 8.5.1927;
51. Учителя Петър Дънов, б. Седмият кръг на живота, МОК, 22.5.1927;
52. Учителя Петър Дънов, б. Пътят на ученика, СБ, 19.8.1927;
53. Учителя Петър Дънов, б. Съответствие на величините, МОК, 30.10.1927;
54. Учителя Петър Дънов, б. Личност и душа, ООК, 1.1.1930;
55. Учителя Петър Дънов, б. Принципи и форми. Влияние на планетите. Скачените съдове, МОК, 5.12.1930;
56. Учителя Петър Дънов, б. Справедливи, МОК, 13.3.1931;
57. Учителя Петър Дънов, б. Първите отношения, МОК, 5.6.1931;
58. Учителя Петър Дънов, б. Съзнателни и несъзнателни движения, МОК, 29.1.1932;
59. Учителя Петър Дънов, б. Философия и наука, ООК, 15.6.1932;
60. Учителя Петър Дънов, б. Даване и вземане, МОК, 1.7.1932;
61. Учителя Петър Дънов, б. Разумният свят, МОК, 8.7.1932;
62. Учителя Петър Дънов, б. Двама университета. Съживяване на царския син, МОК, 8.3.1935;
63. Учителя Петър Дънов, б. Препоследната врата. За това, което е, МОК, 7.2.1936;
64. Учителя Петър Дънов, б. Естествена мярка, МОК, 28.02.1936;
65. Учителя Петър Дънов, б. Пречистване на мисълта, ООК, 22.4.1936;
66. Учителя Петър Дънов, б. Увеличаване и размножаване, МОК, 24.4.1936;
67. Учителя Петър Дънов, б. Желаният мир, СБ, 28.8.1938;
68. Учителя Петър Дънов, б. Трите закона, МОК, 23.12.1938;
69. Учителя Петър Дънов, б. Млади, възрастни и стари, МОК, 25.8.1939;
70. Учителя Петър Дънов, б. Влюбване и любов, ООК, София, 3.4.1940;

-
71. Учителя Петър Дънов, б. Баща, майка и дете, МОК, 10.10.1941;
72. Учителя Петър Дънов, б. Основни отношения, МОК, 24.10.1941;
73. Учителя Петър Дънов, б. Махар Бену Аба, МОК, 12.12.1941;
74. Учителя Петър Дънов, б. Умни, добри и справедливи, МОК, 3.4.1942;
75. Учителя Петър Дънов, б. Мажорни и миньорни гами, МОК, 10.7.1942;
76. Учителя Петър Дънов, б. Зачитане, МОК, 26.3.1943;
77. Учителя Петър Дънов, б. Умът и сърцето, МОК, София, 4.6.1943.

**ЕЗЕРОТО НА ИЗПИТАНИЯТА
В ПЪТЯ НА БЯЛОТО БРАТСТВО**

Сначка Муховска

ЕЗЕРОТО НА ИЗПИТАНИЯТА В ПЪТЯ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

Спаска Миховска

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ И ЕВОЛЮЦИЯТА НА НОВИЯ ЧОВЕК

Темата за разумното сърце е основополагаща в изграждането на най-важните принципи, закони и методи на Учението на Петър Дънов. Такава е и беседата „Разумното сърце“, изнесена в ООК, защото още в нейното начало Учителя засяга въпроса за фундаментите на своята Школа: „Под думите „здрава основа“ разбирам основа, която не се мени, която остава една и съща при всичките условия. Тази основа е жива“ (Разумното сърце, 2.4.1924 г.). И тази неизменна и истинска основа е разумното човешко сърце. После Мировият Учител обяснява какво трябва да се разбира под това понятие: „В това разумно сърце оперира или действа Божият Дух. И в действията на това разумно сърце няма никакво изключение. Човек, като действа според него, не прави никакви погрешки, всички погрешки се разрешават моментално“. Петър Дънов многократно е заявявал, че неговото Учение е учение за сърцето, т.е. за Любовта, която живее там. Той противопоставя това на ума, имайки предвид съвременния логически ум, с който борава човекът и чрез който той възприема и осъзнава света.

Необходимо е да потърсим обяснения в Словото за понятието „сърце“, което използва Учителя. Той под „сърце“ няма предвид само чувствата и емоционалния свят на човека, сърцето, което може да изпит-

ва цялата гама от обикновени човешки чувства, а онова еволюирано сърце, което е изпълнено с всички добродетели, с добри навици, с благородство и състрадание, т.е. сърце, което се е научило да обича. И да обича не само своя тесен ежедневен свят и близките си, а да усеща в себе си Божествената Любов към човека, който да се възприеме като брат, а също да чувства и любов към Бога, което е по-висша степен на одухотворяване.

Ако разглеждаме сърцето в неговото еволюционно развитие, обикновеното сърце е свързано с нисшия астрал и чувствата, а разумното сърце се движи в полетата на висшия астрал – и някъде там се приближава, прониква и слива с умствения и причинния свят. Разумното сърце едновременно чувства и мисли, но то е проникнато не от знанието на логиката и на материалистичната наука, а от познанието на интуицията и мъдростта, и притежава творческите сили на Любовта. Ето какво казва за него Учителя: „Тъй щото вътре в човешкия ум има един Божествен елемент. Ние го наричаме Божествен Дух, който действа разумно, без никакви изключения. И когато слушаме този вътрешен глас (аз го наричам „разумното сърце“), нашите разсъждения се отличават от обикновените разсъждения“ (Разумното сърце, 2.4.1924 г.). Мировият Учител обяснява, че с разумното сърце не просто се чувства, а едновременно с това и се мисли, защото чрез него чуваме нашепването на Духа и така светът се възприема по нов начин. И Учителя обяснява на учени-

ците си как се създава това разумно сърце. За пресъздаването му се изисква изграждането на добри навици и добри побуждения, добри дела и добри мисли, абсолютна вяра в Бога, смирение, търпение, добра обхода, отдаване на почит, необходимостта да се откажем да критикуваме грешките на другите, а ако трябва да ги поправяме, това да става само с любов; също да бъдем благодарни, изпълнени с благодат, с нежност, с желание да помагаме, да сме хора на послушанието пред Божественото, да сме смире-ни пред изпитанията, да обичаме ближния, света и Бога. И всичко това да го прилагаме всеки ден в живота си с всичките си дела. Приложението на всички добродетели е доказателство за изградени качества и за еволюционна стъпка от обикновеното към разумното сърце. Учителя казва: „Най-мъчното нещо е приложението, а това се изисква от всинца ви. Който приложи, той влиза във втората фаза. Който слуша разумното сърце, на него може вече да се говори“ (Разумното сърце, 2.4.1924 г.). Човекът с разумно сърце е новороден и е готов да изпълнява Волята Божия: „Тогаваше се яви това ново състояние, новото раждане на човека, ще се зароди един нов подем в човешкия Дух. Новороденият човек ще бъде свободен от своите терзания, ще бъде радостен и весел“ (нак там).

ВОДНИЯТ СВЯТ И МЯСТОТО МУ В ЕНЕРГИЙНАТА СЪЩНОСТ НА СВЕТА И НА ЧОВЕКА

Цялата Школа на Учителя е създадена с цел да се осъществи този еволюционен скок към създаване на разумното човешко сърце. Освен с изнасянето на няколко хиляди лекции и беседи пред учениците в МОК, ООК, с неделните и утринните слова в продължение на повече от 22 години, придружени с различни задачи, теми, упражнения и екскурзии, Петър Дънов свързва целта на своята Школа с многобройни реални и

символични действия, за които се крият необозримите познания на Учителя за природата, за космическите сили и за вселенските закони, за материалния и за духовния свят. Едно от тези действия е създаването на лагера на Седемте рилски езера.

Петър Дънов неслучайно завежда учениците си при водата. И учениците, и окултистите са еднородни, че водата е изворот на живота. Учителя казва: „Във водата се е появил първият живот и затова Христос казва: „Аз съм живата вода“; и само с тази вода може да измиете всичките си грехове“ (Постоянството, ИБ, 19.12.1913 г.). Водата е емблема на живота, тя е един от първичните елементи за възникването му, част от устройството на Вселената и на Космоса, елемент в йерархичната му структура, който изгражда един от световите в нея – астрала. „В астралния свят, в духовния свят водата е емблема на живота“ (Протоколи от годишната среща на Веригата 1914 г., 23.8.1914 г.). И Учителя уточнява: „Водата е Божествен елемент, който принадлежи на херувимите. Техният физически свят е съставен от вода“ (Да се роди, НБ, 6.10.1918 г.); „Физическият свят съставя почвата на живота, астралният – водата на Божествения свят, а менталният – атмосферата, въздуха на този Божествен свят“ (Методи за лекуване, СБ, 22.8.1919 г.).

Водата е свързана с енергията на магнетизма, който събира и оформя нещата, който стои в основата на формите и който гради чувствата и сърцето. Знаем колко важно е изграждането на едно добро, чувствително и любящо сърце в Школата на Учителя, което после да еволюира в разумно сърце: „Чистата храна усилва волята, чистата вода – сърцето, а чистият въздух – ума“ (Доведете го, НБ, 30.6.1918 г.). И тъй като магнетизмът и електричеството са противоположни, но свързани сили, водата влияе и на електричеството. „Водата привлича, урежулира движението на електричеството“ (Не само абсолютна чистота, но и абсолютно доверие, 1.9.1924 г.).

Според Учителя който познава законите на водата, той притежава магическа пръчица, защото чрез познаване на свойствата на водата може да въздейства на твърдата почва, на въздуха и на огъня. Владеенето на законите на водата е условие да имаме светла и трезва мисъл, а също така и да можем да регулираме чувствата си (Не само абсолютната чистота, но и абсолютно доверие, 1.9.1924 г.). И Учителя отново прави заключението, че „между водата и чувствата има известна връзка“ (Четирите положения, МОК, 9.1.1931 г.). „Водата представя сърцето. Водата е отражение на живота на сърцето. Ако не разбирате законите на водата, вие не можете да разберете и живота на сърцето“ (Четирите отношения, СБ, 22.9.1937 г.). Това е още едно потвърждение на връзката на астралния свят с водата.

Друго много важно качество на водата е способността ѝ да изчиства всичко, до което проникне. „Новото учение представлява чиста планинска вода. Ще те туря в тази вода и ще те държа в нея, докато се изчистиш. През тази вода трябва да минат всички мъже, жени и деца, да се изчистят“ (Скритият квас, НБ, 25.8.1918 г.). Учителя многократно подчертава това проявление не само във физическия свят, където чрез водата се мие, пере и чисти, но и за духовния свят, където водата поема негативните чувства и състояния и също ги изчиства. Човекът е дошъл на Земята и са му дадени методи как да се поддържа чист физически и духовно. Но тук веднага духовният учител подчертава, че за да изпълни тя това свое Божествено предназначение, и водата, и човекът трябва да бъдат в движение: „Както върху водата, която е в бездействие, се явява жабуняк, а напротив, когато е подвижна, тя е полезна и плодотворна, и здравословна, така е и с нас. Затова вашата вода у вас трябва да я размърдате. Светът е вода, която не стои на едно място“ (Протоколи от годишната среща на Веригата 1910 г., Велико Търново, 27.8.1910 г.).

Там, където водата е застояла, тя се превръща в локва, в блато. За да бъде чис-

та, водата трябва да извира постоянно, иначе в нея започват процеси на гниене и разлагане, образува се мочурище. Протичането на чистата вода се превръща в символ и синоним на духовното израстване и развитие. „Щом растеш, непременно ще приемаш нови идеи; останеш ли на едно място и не растеш, ти си в процесите на старото, дето няма втичане на чиста, прясна вода. Чистата вода представлява възвишен, чист живот, който се възприема само от чисти, празни шишета“ (Дух Господен, НБ, 20.10.1918 г.).

Поемайки нечистотата на околния свят, водата преминава през страдание и се жертва – и в това е нейното извисяване и величие. Това определя нейната Божественост, тъй като подготвя човека за възприемане на Христовия живот в себе си и за новораждане: „Чистата вода ще приеме Христовия живот и ще следва своя път“ (Да се роди, НБ, 6.10.1918 г.). Новораждането е раждане от вода и дух. И това не е случайно, защото според Учителя да се родиш от вода значи да станеш пластичен и подвижен като нея. Като един от елементите, които изграждат Вселената, водата участва с госта свои качества, едно от най-важните от които е мекотата. Водата е неустойчива и заема всяка форма, тя се разлива във формите и по този начин ги оформя и променя едновременно. Това важи не само за физическия свят, но и за другите светове, в които действа водата с качеството си флуидност. Учителя казва за нея: „...тя се приспособява към всички условия, добри или лоши“ (Изисквания от ученика, МОК, 14.6.1922 г.).

СЕДЕМТЕ РИЛСКИ ЕЗЕРА И ЙЕРАРХИЧНАТА СЪЩНОСТ НА ЧОВЕКА

Мировият Учител показва дълбокото си окултно познание за езерата чрез имената, които им дава, различни от названията, приети от туристите заради

мястото, формата им и омагьосващата красота на природата. Тези имена са изречени на древния ватански език и съответстват на човешките енергийни центрове и на различните йерархии в духовните светове. Те са познати на хората от Братството:

1. Първото от Седемте рилски езера е „Долното езеро“ – „Махарзи“. Това означава „Голямата почивка“ и е сравнено от Учителя с физическия живот.

2. Второто езеро – „Рибното“, или „Елбур“, означава „Бог е силният“ или „Езерото на изпитанията“. То е свързано с нисшия астрал или с изживяванията на чувствата.

3. Третото езеро – „Трилистника“, Учителя нарича „Балдер Дару“, което означава „Онзи, който дава благата“. Свързано е с висшата област на астралния свят и представлява старото седалище на душата – слънчевия сплит.

4. Четвъртото езеро е „Близнаците“, наричано от Учителя „Ио Колнар“ – то е умственият, или т.нар. ментален свят и дробовете в човешкото тяло. Отразява принципа „Както горе, така и долу“ и връзката между физическото и духовното тяло. В спомените си учениците разказват как Учителя е посочвал, че вратата на Агарта е разположена именно на тесния преход от Големия към Малкия Близнак, а на скалите отсреща е Пазителят на входа.

5. Петър Дънов нарича петото езеро „Бъбрека“ – „Махабур“, което означава „Големият и силният“, мястото на Духа. Свързано е с причинния свят и с бъбреците от човешкото тяло.

6. На шестото езеро („Окото“) Петър Дънов дава името „Нел Онтри“ – „Сърцето“. То е свързано с Нирвана, или с Будическия свят, и представлява сърцето на човека, т.нар. сърдечна чакра.

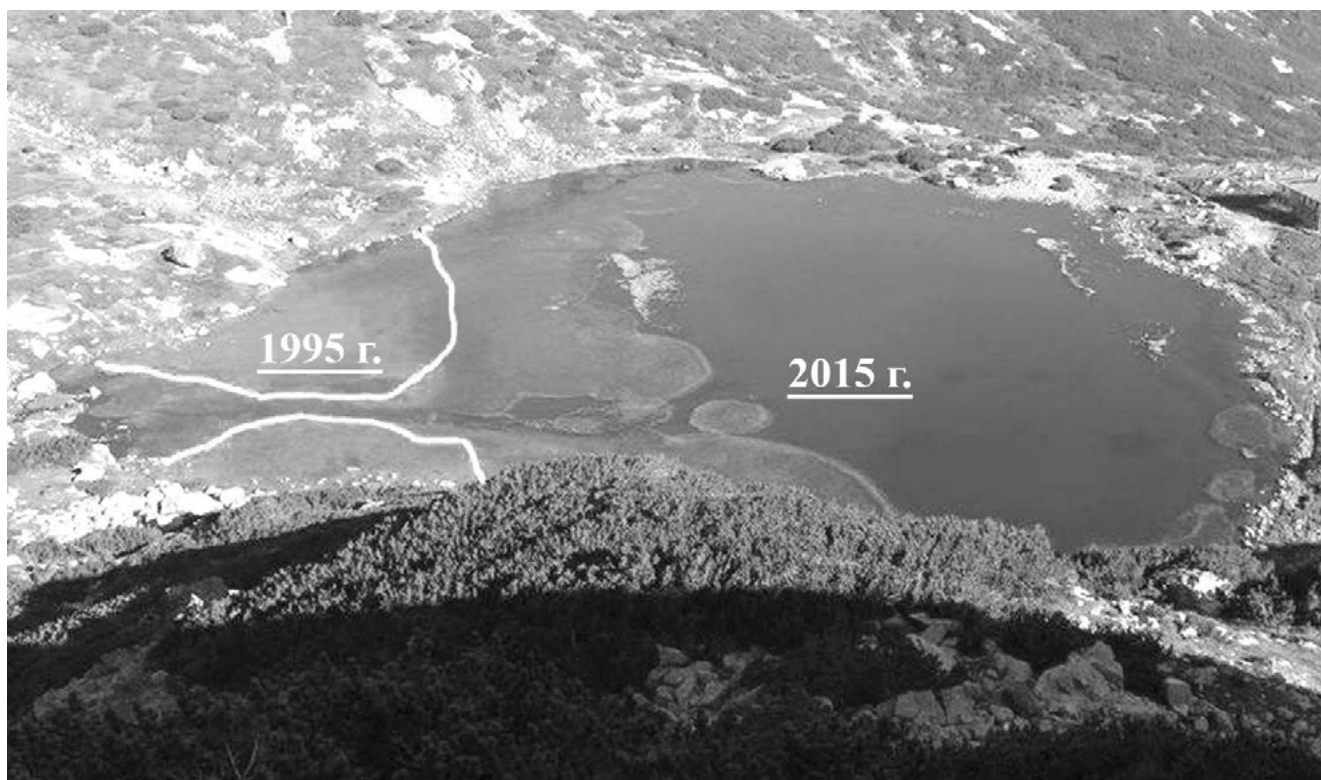
7. Седмото езеро („Сълзата“), Петър Дънов нарича „Шемхаа“ – „Главата“, „Главата на Бога“ или „Глава с ореол“, което означава „Мястото на мъдростта“. Свързано е с Божествения свят.

Тези имена отвеждат към окултното обяснение на еволюцията на човешкия род от възникването във физическия свят към духовното и към Божественото развитие на душата и духа в човека. Още повече – по думите на Учителя всяко от Седемте рилски езера е Божествен жив организъм в тялото на нашата планета.

ЕЗЕРОТО НА ИЗПИТАНИЯТА В ПЪТЯ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

Учителя на Бялото Братство е завел своите ученици при водата, и то при най-чистите ѝ извори – на Седемте рилски езера. Беинса Дуно казва, че съвременните хора не трябва да приемат водата като безсъзнателна материя, защото „тя е високоинтелигентна и разумна“ (Благ, НБ, 17.01.1926 г.). И още: „Като ви срещне водата, вие се разтваряте в нея и отивате заедно с нея да гуляете. Не че искате това, но като дойде водата при вас, вие се разтваряте и тръгвате с нея заедно“ (Сила, благородство, светлина и доброта, НБ, 5.12.1937 г.).

Един японски учен – Масаро Емото, наскоро изуми света със своите открития за тайните послания на водата. Човечеството осъзна чрез неговите прости изследвания, че водата е огледалото, в което то вижда своето лице – понякога деформирано от срещите с грубостта и дисхармонията, понякога красиво и чисто от докосването до добродетелите и до Любовта. Емото е автор на редица книги, от които най-известна е „Посланията на водата“. Той провежда експерименти с водни кристали, които се състоят в показване на различни думи и картини, обърнати към водата, или в пускане на музика на вода в стъкленици, след което водата се замразява и се изследват получените се кристали, които са заснети през микроскоп. И кристалите са грозни или красиви в зависимост от упражненото върху водата въздействие.

Учителя Беинса Дуно е знаел тази истина много преди японския учен, защото води учениците си при най-чистата вода. Той просто изрича тези истини с по-различни думи. Това означава същото, което твърди и Масаро Емото – че водата „попива“ в себе си нашата същност и придобива от това съответен изглед, защото вече е повлияно на нейните качества и възможности. Въз основа на тези способности на водата П. Дънов съветва учениците си да се лекуват мислено чрез водата. Възлага им да направят опит с 1 литър чиста планинска вода и мислено да си представят, че внасят в нея енергиите на вярата, на милосърдието и на обичта, след това да пият от нея при заболяване. (Без прегради, ООК, 3.10.1928 г.).

През последните 20-30 години обаче всички участници в Лятната духовна школа на Общество „Бяло Братство“ на Седемте езера са свидетели на едно тревожно явление – второто езеро лека-полека се заблатява, превзето от водорасли, които

заемат все по-голяма част от неговата площ. На снимката, взета в Интернет от изследване на еколози, показваме как се разраства това заблатяване. Значими наценки на заблатяване има и на Трилистника. Коя е причината за това явление, появило се паралелно с разрастването на лагера и с увеличаването на човешкото присъствие край езерата?

Когато водата на едно място се е превърнала в блато, значи върху нея, съзнателно или несъзнателно, е упражнено негативно влияние, което тя е приела в себе си заради посочените по-горе качества. В света има инсталации, наречени канализация, които поемат нечистите води и по някакъв начин ги отвеждат на друго място, предназначено за пречистването им по изкуствен или по естествен начин чрез кръговрата на водата. Но когато на сакрално място като Седемте рилски езера, където водите са създадени и трябва да бъдат кристално чисти, за които знаем, че имат връзка с духовните йерархии и че от тях

зависи съдбата най-малко на България, а може би и на света, трябва да признаем, че там има сериозен проблем, който не можем да решим с години. Братството е опитвало да чисти от време навреме Езерото на изпитанията по механичен начин, но не се е замисляло за дълбоките вътрешни причини за това заблацияване.

Седемте рилски езера винаги са били притегателен център и за хората от света. Първо, заради красотата на природата, и второ, заради онази тайнственост и легендарност, която създава присъствието на лагера на Бялото Братство тук. От много години стотици туристи правят излети до Седемте езера, а откакто се построи лифтът, те станаха хиляди. Ние от една страна се радваме, че все повече хора усещат в себе си вътрешен духовен импулс да гойдат тук, но и често пъти ни е тягостно да вървим наред с туристите по пътеката край езерата и да слушаеме тяхната глъчка и светското им гърдорене. Заедно с това край езерата все повече се увеличават захвърлените хартийки, фасове, празни консервени кутии и пластмасови шишета.

Но да свържем този факт с предишната си мисъл. Ако потърсим връзката между двата свята – нисшия астрал, който се свързва с водата на Езерото на изпитанията, ние можем да открием в този факт истината за себе си. Елбур е огледалото, което отразява онази степен, онова постижение, до което сме достигнали в пътя на изпитанията като ученици на Бялото Братство. Ако кристалната вода на това свещено езеро започва да се превръща в блато, това не означава ли застои в духовния живот на човека, едни чувства, лишени от нужната чистота и святост? Ние, хората, сме направили езерото такава, защото то попива и приема нашата същност и нашата астрална форма – кода на духовното ни постижение. Това не може особено да ни зарадва.

Не можем да не признаем, че като цяло както светският човек, така и окултният ученик са неустойчиви в астра-

ла. Вълните на астралното море често ги блъскат в бреговете си и стихииите ги влачат по своята воля, без те да могат да стъпят на твърда почва. Човекът често е опиянен от водното вълнение; нимфи, русалки и сирени го омагьосват и го завличат в покоите си и си изграят с неговата воля. Той се дави както в деветте вала на бурите, така и в подмолното спокойствие на мъртвото вълнение. Воден от инерцията на старото, човекът забравя, че същността на водата и на живота, роден от нея, са движението, устремът и чистотата. Учителя Беинса Дуно завежда учениците си на Второто езеро, защото то отговаря на степенята на тяхното еволюционно развитие – нисшия астрал. Старите окултисти представят нисшия астрал като свят на чувствата, на желанията, на нагоните и сексуалните влечения, на страстите, а волята е онази сила, която ги задвижва. Някои от тези подтици и стремления според старите окултисти са близки до проявите им в животинския свят. Бялата раса според нас вече достатъчно е еволюирала, за да се откъсне от това животинско естество. Но това, което ѝ пречи да премине към по-висша еволюционна степен, към живот във висшия астрал, е съществуването в зоната на удоволствията, на развлеченията и комфорта. Хората от духовните общности, сред които е Бялото Братство, трудно се измъкват и отпласкват от тази зона, а тя е блатото на техния живот. Затова Учителя е завел учениците си на Езерото на изпитанията.

Третото езеро – Трилистника, което също има части на заблацияване, отговаря на висшия астрал. Висшият астрал предполага изграждането на онези качества и добродетели, за които Учителя говори в беседата си „Разумното сърце“ и за които стана въпрос в началото на този материал. Но висшият астрал също има своите пробойни, рискове и падения. Една от основните причини за превръщането му в блато е духовната гордост, която се проявява в жаждата за духовно първенство и

за духовна власт, чрез които т.нар. духовен човек се самокапсулира в общността и се изживява като неин водач; също и този индивидуализъм на „сврѣхчовека“, който му пречи да бѣде индивид, вписан в колективната същност и осъществяващ обмен с нея, чрез който енергиите се преливат от единицата към цялото и обратно.

Първото езеро, което е свързано с физическото тяло, е сравнително чисто. Това показва, че човекът, стремящ се към живот в Братството, е постигнал в голяма степен физическа чистота. Това е станало чрез вегетарианския начин на хранене, чрез практикуването на житния режим и на други очистиращи тялото техники на живот, близък до природата, чрез отказ от приемане на алкохол и от тютюнопушенето, чрез лекуването с билки, с хомеопатия и чрез гладолечение и др. Останалите езера над третото се пазят в голяма степен сами чрез високата си вибрация, която е недостъпна за повечето хора, защото те не могат да проникнат в умствения и в причинния свят. Езерата над третото в по-голямата част от годината се пазят и с това, че се превръщат във физически недостъпно място за човека чрез преграда от студ, сняг и лед.

Заблатаването на Езерото на изпитанията е отрицателен знак към последователите на Бялото Братство, който показва, че те са объркали нещо в пътя си и трябва да го осмислят и да го променят.

ИЗЧИСТВАНЕТО НА ЕЗЕРОТО НА ИЗПИТАНИЯТА – ОТГОВОРНОСТ И ПЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Всички хора, които ходят край Седемте езера, особено ние, които наричаме себе си окултни ученици, сме отговорни за със-

тоянието на езерото Елбур. Планината и нейната вода са чисти и свети. Залутани в лабиринта на астралното море, ние трябва да осъзнаем, че само Бог е силният. Налу Той е казал: „Сине Мой, дай Ми сърцето си!“. Тогава всеки ще премине през своето „езеро на изпитанията“ смело, с достойнство, с вяра и с упование в своя Учител. И когато приемем неговата Светлина и изчистим себе си, ще върнем изначалната чистота и на водата.

Учителя Петър Дънов знае колко трудно се поправят противоречията на сърцето, че „даже и в невидимия свят те съставят една велика задача... Там се изработват ред методи, по които да се изправи човешкото сърце, да стане устойчиво“ (Сила, благородство, светлина и доброта, НБ, 5.12 1937 г.). Един от методите за промяна и за изчистване според Учителя е водата да потече от праведния, за да се измие грешният: „Ако един от вас е праведен, а друг грешен, праведният си затваря водата и грешният остава немит. Щом потече водата на праведния, грешният се измива. Светът е нечист, понеже праведните са затворили водите. Защо се затварят водите? Защото не е завършена още инсталацията. И да искат, праведните не могат да пуснат водата. Трябва да има кранове, тръби, по които да тече водата. След време водата ще дойде, но трябва да знаете как да отваряте и затваряте крановете“ (Сключ и без ключ, УС, 19.12.1937 г.).

Това е жизнено необходимо за еволюцията на човешкия род, защото само водата знае тайната на трансформацията на материята. Не огънят, не въздухът и земята, а водата – заради мекотата и пластичността, в която се случва трансформацията. Там се правят малките или по-големи еволюционни стъпки напред – в мекото и пластичното. Затова Мировият Учител Беунса Дуно казва: „Само един истински начин има за прилагане на правилния, разумния живот. Този начин ще дойде, ще се наложи на всички хора. Как ще дойде? Всички хора ще изнемогнат, ще се превърнат

на вода и след това Господ ще ги прекара през една много тънка цев, ще ги пречисти, филтрува, докато добият кристална чистота. Всички съвременни хора ще се превърнат в кристална вода, от тях няма да остане абсолютно никаква твърда материя, никаква брада, никакви косми. Представете си, че сега сте вода. Под „вода“ разбирам чист човек в своите мисли, чувства и действия. Такъв човек навсякъде ще бъде смел и решителен. Нашата партия иде вече отгоре и ще ви обърнем на вода“ (*Любов – носителка на вечния живот*, НБ, 10.4.1921 г.).

Първите ученици на Бялото Братство са ни завещали един символ – те са изградили чешмата, наречена „Ръцете, които дават“. Нейната кристална вода извира от Езерото на Чистотата. Това е началото на пътя, който показва тайната на трансформацията – всеотдайно раздаване и чистота. Енергията и на Езерото на изпитанията, в което се вливат тези чисти води, също трябва да се обработи, овладее и изчисти, иначе не можем да продължим напред. Сегемте рилски езера с познатите ни значения са всъщност една йерархична еволюционна стълбица, която трябва да се изкачи както в индивидуалния път на всеки човек, тръгнал в пътя на Бялото Братство, така и от Братството като цяло. Светът на нисшия астрал трябва да бъде овладян и изчистен.

Началото на промяната е да изградим в себе си разумното човешко сърце. Само чрез него ще могат да се трансформират и надмогнат слабостите на нисшия астрал, които превръщат живота в блато. А това ще стане, като се мине по пътя на изпитанията, за да се тръгне по истинския духовен път, който е свързан с приложение на правилата и методите на Учителя, а не само с говорене и цитиране. Затова П. Дънов определя разумното сърце като онази здрава основа, в която работи Божият Дух. А това изисква да изчистим водата отвътре и отвън.

Тези думи на Учителя не са просто едно добро пожелание, а необходимо стъ-

пало в еволюционния ни път, което не може да бъде прескочено. Петър Дънов предупреждава, че ако не се научим да прилагаме добрите мисли и чувства, създаваме своето нещастие в света. И губим условията. А загубим ли условията, ще започнат да ни ограничават. „Сега не мислете, че ако не изпълните добрата мисъл, Бог не е предвидил това. Той е предвидил всичко, но вие губите условията. При всяко неизпълнение на добрата мисъл вие се понижавате, потъвате, при което и животът ви става по-труден. С отказването да изпълните каквато и да е добра мисъл вие всякога се понижавате, средата става все по-груба и по-груба, докато най-сетне вашата воля се парализира. Вие ставате играчка на съдбата, т.е. на външните условия. Тия условия идват по единствената причина, че ние не слушаме разумното сърце“ (*Разумното сърце*, 2.4.1924 г.). Затова трябва да се залавяме за работа над себе си – и така да изчистим Езерото на изпитанията. Докато не направим това, малко е нашето духовно постижение като общност.

Този импулс трябва да започне чрез интензивна вътрешна работа на всеки, който е решил да тръгне по духовния път. Учителя е дал много методи за това. Цялата му Школа, всяко произнесено от него изречение води в тази посока. За да се постигне това изчистване, трябва да се работи по вертикала, а не по хоризонтала, иначе не може да се направи качествен отскок. Засега Братството се движи повече по хоризонтала – и вероятно е достигнало в това отношение до инерция и застой, до повторемост и еднообразие на проявите, в които няма достатъчно сила и дух, затова няма и качествено развитие. Ние сякаш често забравяме, че Братството е окултна школа, а не културно-масова просветителска организация, проявите на която се изразяват не в спазване на определена ритуалност, а в интензивно вътрешно съпребивяване на Словото и в неговото безусловно приложение.

Ето за каква опасност ни предупреждава в това отношение Учителя: „И ако вие ме запитате: „Защо разните школи често пропагат и съвременното общество не се поправя?“, то е по простата причина, понеже между тях има много недъзи, които занимават техните умове... За какво говорихме ние, знаем, но за какво говори проповедникът, не знаем. Когато Божественото говори вътре в нас, ние често се занимаваме с друго: с яденето, с водата, със спането, с болестите, занимаваме се със стихове, с изречения. Всички тия неща са ви необходими, защото човек трябва да бъде най-първо нахранен, напоен, трябва да си е отспал и трябва да бъде здрав... Но сега този разговор става във всяка една душа и аз искам вие да мислите, когато говоря. Ще действате правилно. Защото законите, в които живеем, не са лични, а безлични. И пред Бога каквото знаете, то е за вас; каквото знание и да имате или каквото обществено положение и да заемате, дали сте някой министър или цар в България, за Него ни най-малко не важи. Ако искате да знаете, невидимият свят не се интересува какви сте вие. Единственото нещо, което занимава невидимия свят, то е какви сте като душа, т.е. какъв е вашият характер. Един жител от невидимия свят като слезе, той просто ще потърси една душа и ще гледа дали в тази душа обитава Истината. Той като дойде, иска да знае дали във вашия ум обитава Светлината. Като слезе в сърцето ви, гледа какви чувства ви занимават. Има ли ги тия три елемента: светлина, истина и чистота, той може да се спре и да разговаря с вас.

Сега ако искате да прогресирате, да научите нещо, непременно трябва да бъдете верни на себе си. И така ще се освободите от вашите посторонни мисли. Искам веднъж да ви събудя, защото повечето от вас тук сте хипнотизирани. Хипнотизирани сте, разбирате ли? Хипнотизирани, хипнотизирани!... Сега вие мислите, че сте господари, но сте хипнотизирани от онези

от черната ложка, които разбират законите. Те знаят, че когато настане един благоприятен момент да възприемете нещо ново, ще ви хипнотизират в този момент, в най-добрия момент за вас те ще произведат един смут в съзнанието ви... Ученикът трябва да разбира, че той сам ще тръгне в този път. Учениците на окултната школа трябва да изучават закона на този периодически прилив от менталния свят, т.е. от умствения свят, света на идеите; после идва този прилив от света на чувствата или от астралния свят, и от причинния свят – света на волята. И който разбира закона, той го използва“ (*Окултни правила*, ООК, 27.4.1922 г.).

Мировият Учител Беинса Дуно дава достатъчно методи за колективна обща работа в групи, които ние можем да използваме. Още в началото, преди официалното създаване на Школата, той събира свои ученици – хора с интензивен вътрешен духовен живот, във Веригата. Тя е вътрешен езотеричен кръг, целта на който е движение навътре, разбираемо като движение нагоре. Същата цел има ООК, МОК, Класът на добродетелите. Такива ученици има и сега. Част от тях са тръгнали по пътя на посвещенията и са приети във вътрешната Школа. Именно те трябва да станат естествен център на духовната работа в Братството. Разбира се, не можем да отминем ролята на живото присъствие на Учителя в онова време, защото това е давало могъща сила и устрем за подем и за истинско духовно изживяване на учениците. Сега Мировият Учител ни ръководи от невидимия свят, но това става отново чрез хора – негови напреднали ученици от Школата. Когато те заемат своето място в Братството, когато започне истинското приложение на добрите и чисти мисли и чувства, ще започне и истинската обща духовна работа за създаването на разумното сърце, което ще отвори пътя и ще ни поведе към Божественото сърце на Любовта.

ИЗГУБЕНИЯТ РАЙ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Георги Христов

ИЗГУБЕНИЯТ РАЙ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Георги Христов

Сине Мой, дай на Мене сърцето си.
(Пр. 23:26)

ЧЕТИРИТЕ РЕКИ В РАЯ

Къде се е намирала онази Едемска градина, в която са живели първите хора? За географското положение на Рая ли става въпрос в 8-и стих на Битие, 2-ра глава: „Насади Господ Бог рая в Едем на Изток“? В продължението от 10-и до 14-и стих на пръв поглед се дава конкретика, дори се назовават реки, които и днес носят същите имена: „И река изтичаше от Едем да напоява градината, откъдето се разклоняваше на четири главни реки. Името на едната е Фисон; тя е, която обикаля цялата Евилатска земя, където има злато. И златото на онази земя е добро; там има още ароматна смола и ониксов камък. Името на втората река е Гион; тя е, която обикаля цялата Хуска земя. Името на третата река е Тигър; тя е, която тече на изток от Асурия. А четвъртата река е Ефрат“. Неизвестните с тези топоними са много повече и предизвикват редица въпроси. Ключовото в цитираните стихове е, че Раят се е намирал там, където се събират упоменатите четири реки.

Учителя цитира мнението по този въпрос на своя професор от Бостънския университет – Уйлям Уорън: *В Америка има един американски професор в Бостънския университет¹, който е писал една книга*

с ред доказателства², исторически доказателства, че Раят е бил на Северния полюс. Доказва човекът... Казва, че като изпъдили човека от Рая, от Северния полюс, тогава тропическо място е било, тогава дошла ледената епоха. Излезли хората тогава и направили друг рай в Мала Азия. Сега не искам да го опровергам... От професорско гледище е така³.

Учителя не влиза в пререкание с професора, но обяснява следното: *Раят и сега съществува; тези четири реки и сега съществуват. Не искам да го доказвам. Трябва специална лекция, за да ви доказвам, че тези реки са у човека. Мога да ви докажа как точно го описва Писанието, така реките се сливат. Както се доказва, че едната река имала злато и сребро, от нея зависят всичките мисли и чувства у човека – в него е тази река. А сега хората са извадили този вътрешен рай и са го проектирали някъде вънка, турили са го в Мала Азия⁴.*

На друго място Учителя пак споменава американския учен с неговото изследване, но тук вече разяснява еднозначно какво разбират окултистите под понятието „четирите реки в Рая“ и осветлява символиката: *Хората си представят Рая такъв, какъвто не е. Къде е бил този Рай, не се знае. Описват го в Библията, че там имало четири*

университет (1873-1903).

2 „Намереният Рай – лؤلката на човешката раса на Северния полюс“ (1885).

3 НБ, 6 ноември 1932 г.

4 Пак там.

1 Уйлям Уорън – президент на Бостънския

реки. Двете реки са Тигър и Ефрат, но къде са другите две реки? За Рая има различни теории. Един американски учен казва, че някогашният Рай се е намирал на Северния полюс. Той доказва това нещо научно, аргументира го. Той се е занимавал с археология и оттам вади своите заключения. Тогава на Земята нямало суша, но повече било вода. Та Раят бил във водата и после той потънал някъде в земята. Обаче окултистите поддържат, че тия четири реки, за които се говори в Библията, са в самия човек: кръвоносната, артериалната, симпатичната нервна система и мозъчната система. Тези четири реки, които днес функционират в човешкия организъм, представят Рая на миналото. В една от тия реки имало злато. Слънчевото течение, което е в нервната система, е емблема на Слънцето, на златото в света. Всички онези енергии, които слизат от Слънцето във вид на река, минават през организма във вид на едно течение. За да стане този предмет по-ясен, са го представили във вид на четири реки, които минават през Рая⁵.

Става ясно, че мястото, където символно се събират тези четири реки/системи в човека, е неговият слънчев възел, наричан от Учителя многократно разумно сърце: Сега аз да ви кажа де са четирите реки. Двете реки Тигър и Ефрат представляват двете системи в човека: артериалната и венозната. От другите две изчезнали реки едната представлява мозъчната система в човека, а другата – симпатичната нервна система⁶.

Дори в една лекция на Специалния клас той обяснява коя река на коя система точно отговаря: Тези четири реки са вътре в човека. Те са неговата артериална и венозна система, те са двете реки Тигър и Ефрат. Другите две реки са симпатичната и нервната система. Следователно в тези четири реки има всичките богатства. В Библията двете реки са наречени Тигър и Ефрат. Другите две реки не е казано къде са.

5 НБ, 2 януари 1938 г.

6 НБ, 8 декември 1935 г.

В човешкия рай ги има. Може да ви покаже откъде слиза едната река и откъде слиза другата, но ние се отклоняваме, това не е научно. Това е аналогия⁷.

В слънчевия възел намира проекция и душата на човека, затова Учителя казва, че тези реки са именно там: Тия четири реки съществуват в човешката душа. Там съществува и Раят, но за да влезе човек в него, той трябва да дойде до пълно вътрешно единство в себе си⁸.

За седалището на душата в слънчевия възел Учителя говори в една лекция на Общия клас: Казано е в Писанието: „И Вдъхна в ноздрите му дихание на живот, и стана човек жива душа“ (Бт, 2:7). Значи Бог вкара душата на човека през носа му и направи от него жива душа. В преносен смисъл душата на човека е в гърдите му, в неговата дихателна система. Наистина, красивото на съвременния човек не е в главата, но в гърдите му, затова казваме, че слънчевият възел е седалище на душата⁹.

Учителя дава и още едно трасе за размисъл със символиката на четирите реки в Рая: Като четете 2-ра глава от Битие, вие се връщате към далечното минало, когато Господ е създавал света и човека. Първият човек е бил дете, от което се е искало само послушание. Бог е поставил човека в Рая, където е имало четири реки. Тези четири реки представляват четирите посоки на света: изток, запад, север и юг. Изток представлява правдата, север – истината, юг – доброто, а запад – послушанието. Тия реки имат смисъл само при това уподобяване. Ако човек и до днес още страда, това се дължи именно на непослушанието. Заради непослушанието трябвало той да напусне Рая и да отиде в света, където го очаквали страдания и мъчности¹⁰.

Тук индиректно можем да използваме

7 МОК, 16 септември 1932 г.

8 НБ, 23 януари 1927 г.

9 ООК, 21 януари 1931 г.

10 УС, 30 септември 1934 г.

тази аналогия, че заради Запада (непослушанието) човек е напуснал Рая и сега съответно той – Западът, е отговорен за връщането ни обратно там.

РАЯТ Е В РАЗУМНОТО ЧОВЕШКО СЪРЦЕ

Няма никакво съмнение къде се намираща Раят в човека според Учителя: Раят *къде е? Раят е в сърцето. Казвате: „Може ли Раят да е толкова малък?“*¹¹. Но там освен Рай има също ад и Царство Божие. В човека има един ад, той е неговите тънки и дебели черва. Стомахът е католическото чистилище, а сърцето на човека, това е Раят. Като дойдеш до човешката глава, това е Бог, от Който човек е излязъл. Главата представя Небето¹².

Грехопадението се случва в Рая. Там Ева – женският принцип – наруши повелите на Баща си, поведе и Адам и заради това двамата бяха изгонени от Рая. Според Учителя великото избавление, наречено Възкресение, ще настъпи точно в сърцето: Умът и сърцето, това са най-големите благословения, които Бог е дал. Сега само сърцето на човека е опетнено вътре, но отвън е чисто. Умът отвън е опетнен, отвътре е чист. Ако човешкият ум би се опетнил отвътре, много време щеше да мине, за да се спаси човечеството. Сега понеже само погрешката е в сърцето, затова иде великото избавление, което наричат Възкресение. Когато човешкото сърце се очисти, Бог ще влезе да живее в него. Той казва: „Сине Мой, дай Ми сърцето си“. В сърцето Бог трябва да влезе да живее свободно. Той ще устрои нашите сърца, там ще бъде Раят. Ще видим всичката красота, която ще се отрази там, и тогава умът ни ще се зарадва. Сега търсим Рая. Раят е в сърцето. Бог казва: „Сине Мой, дай си сърцето“, не казва: „Дай Ми живота, дай Ми тялото, дай Ми ума“, но иска сърцето. Не може ли да пожертваме нашето

сърце? Чудно е, ако един войник може да отиде в България на бойното поле и да жертва живота си, смешно е онези духовни хора да не искат да жертват сърцето си¹³.

Облагородяване на сърцето е необходимо. Учителя казва: *От какво зависи развитието на човека? От сърцето. Ето защо сърцето трябва да се облагороди. Мястото на Рая е в сърцето, дето са насадени двете дървета – Дървото за познаване на доброто и злото и Дървото на живота. Когато ядеш от плодовете на Дървото за познаване на доброто и злото, ти мразиш хората; когато ядеш от плодовете на Дървото на живота, ти обичаш хората. Първото дърво води към вратата за излизане от Рая, второто дърво води към вратата за влизане в Рая. Като знаеш това, пази се да не вкусиш от плодовете на забраненото дърво. Ако искаш да влезеш в Рая, яж от плодовете на Дървото на живота*¹⁴.

Според Учителя Раят на сърцето още не е очистен от греховете на хората и затова все още е заключен: Господ не казва: „Дай си ума“, но казва: „Дай Ми сърцето си“. Богато нещо е сърцето, богата градина е то. Раят е в човешкото сърце. Като съгрешиха хората, Господ тури ангел на вратата, затвори вратата на Рая, че никого да не пуца. Оцапаха го те. Осем хиляди години Господ го чисти от греховете на хората, които те направиха в Рая вътре, и затова още не е позволено да се влиза в него, понеже не е очистен. Като се очисти той в Новата епоха, хората ще влязат пак в този Рай, дето ще се развиват¹⁵.

В този контекст Учителя говори и за една дълбока тема – постигане на трите висши нива на съзнание: Когато искате да влезете в Рая, питайте сърцето си. Когато искате да влезете в Божественния свят, питайте ума си. Умът е Царството Божие, Раят е сърцето. Царството Божие е умът, затова питайте ума си. Позволение ще ви даде сърцето, но позволение ще ви даде и умът – и тогава вие сте в Рая и в Царство-

11 НБ, 26 октомври 1941 г.

12 НБ, 5 септември 1937 г.

13 НБ, 5 юли 1942 г.

14 НБ, 31 октомври 1937 г.

15 НБ, 5 октомври 1941 г.

то Божие; но Царството Божие е по-голямо от Рая. В Рая – значи да си в сърцето си, в Царството Божие – значи да си в ума си. Когато влезете във Вас, в разумната воля, тогава сте едно с Бога.

Когато си в Рая, ти ще бъдеш в хармония с всички живи същества. Щом си в Рая, ще бъдеш в хармония с всичката окръжаваща среда. Щом си в Царството Божие, ти ще бъдеш в хармония с хората, с всички разумни същества. А пък щом си едно с Бога, вече си в хармония с цялото Битие. Но това, последното състояние, вие не сте го опитали, то е най-трудното. Някои го наричат Космическо съзнание¹⁶.

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ Е ПОСВЕТЕНО НА ПЪЛНО СЛУЖЕНЕ НА БОГА

Още от древността някои богослови достигат неминуемо до разглеждане не толкова на географското положение на Рая, колкото на духовното състояние на райско блаженство, изгубено след грехопадението: „Царството Божие вътре във Вас е“ (Лука, 17:21).

Учителя директно посочва къде е проекцията на Рая в човека: Сърцето в своя първичен живот представя необятна, красива долина, изобилно напоявана от чистите води на планинския връх, на която растат и се развиват благоуханни цветя и вкусни плодове. Сърцето, тази долина на живота, не е нищо друго освен Раят на земята. И днес всички търсят този изгубен Рай. Следователно сърцето е изгубеният Рай.

Под думата „сърце“ някои разбират жена, други – майка, трети – дева. Тези три понятия представляват степени на развитието на сърцето. Най-долното положение на сърцето представя жената, а най-горното – девата. Девата е целта, майката представя условията, средствата за постига-

нето на целта, а жената е постижението¹⁷.

Учителя уточнява и трите степени на сърцето като житейски роли, в които то трябва символично да се превъплъти. Неслучайно именно Девата като астрологичен знак е най-добрият служител в зодиака. На много места в Словото можем да намерим пряка аналогия на сърцето с жената като форма, но и като принцип: Казва се в стиха: „И ангелът рече на жените...“ (Мт, 28:5). Не казва на мъжете, а на жените казва. Ще кажете вие: „Ааа, на жените...“. Защо на жените? Най-първо Бог говори на сърцето. Бог казва: „Сине Мой, дай си сърцето“ – на сърцето говори. Жената сърцето ли е? Всеки един мъж или жена има сърце. Най-първо туй, невидимото, туй, вечното, почва да говори на сърцето¹⁸.

Служението на Бога – това е пътят към изгубения Рай. Това ще ни помогне да видим, че всеки човек има Божествена искра, която пробужда не земната, а възвишената любов. Там точно е Раят – в сърцето, където има любов, там е Царството Божие на Земята, там съществува той, извън зависимостта от географското местоположение.

Бог не изисква от нас много. Той не иска душата ни, а казва: „Сине Мой, дай Ми сърцето си“. Единственото нещо, което Бог изисква от нас, е да Му посветим сърцето си в служене. Само така Той ще ни помогне. Всички противоречия произтичат от човешкото сърце. В него се крие злото. Следователно сърцето може да се поправи само тогава, когато се посвети в служене на Бога¹⁹.

Сърцето трябва да бъде напълно отдадено на служене на Бога, в противен случай то няма да изпълни мисията си. В това поприще ще помагат възвишените същества от ангелските йерархии, които отдавна са минали своите уроци по служене и сега предават опита си на хората. Хората от своя страна ще учат животните – и

17 НБ, 1 ноември 1931 г.

18 НБ, 10 юни 1923 г.

19 УС, 31 октомври 1937 г.

16 ООК, 24 октомври 1941 г.

така цялото Мироздание ще върви по вечния път на еволюцията: Каква е връзката между ангелите и хората, какво отношение съществува между тях? Когато хората завършиха науката за сърцето, ангелите завършиха науката за ума. Който е завършил науката за сърцето на теория, трябва да прави опити да я прилага, за да види доколко учението му е право. Много от грешките, които човек прави в областта на сърцето, показват, че чувствата му не са още такива, каквито трябва да бъдат. Докато сърцето не бъде в пълно служене на Бога, човек всякога ще се натъква на противоречия. Казано е: „Сине Мой, дай Ми сърцето си“. Значи със сърцето си човек служи на Бога, а с ума си учи, придобива светлина и знание.

Според някои служенето стои по-ниско от ученето. Това отчасти е вярно. За да служиш, трябва да свършиш някаква наука. Човек се учи да служи от ангелите. Следователно ако има някаква грешка в нашето служене, ангелите ще я изправят. [...] Пред нас са ангелите, които ни учат да служим. Те служат, а ние се учим от тях. Учете се от ангелите и служете на Бога с всичкото си сърце. От вас пък ще се учат животните. И каквато грешка намерите в себе си, изправете я. Тя крие своя произход в далечното минало, когато сърцето се е учило да служи. „Защо да се учим от ангелите?“ Защото те разбират работите по-добре от нас, те отдавна са завършили науката за служенето. Обаче те нямат право да се занимават с човешкото сърце – това е достояние само на Бога. Затова е казано: „Сине Мой, дай Ми сърцето си!“. На ангелите е предоставено да се занимават с човешкия ум, но не и с човешкото сърце. Те пошепват на ума: „Слушай това, каквото сърцето ти казва“. Значи сърцето си ще гадете на Господа, а ума си – на ангелите. Вашите умове са предметно учение за ангелите. Слушайте какво ви учат ангелите – те знаят как да изправят грешките ви. Да изправиш една грешка, това е тънка работа, достъпна само за ангелите²⁰.

СВЕЩЕНИЯТ ОГЪН И СВЕЩЕНОТО СЪРЦЕ

Идеята за Свещения огън е закодирана в нашите разумни сърца още от самото ни създаване. От древността до днес се честват празници, посветени на този огън, за който стои великият принцип на Любовта: Има едно начало в света, това начало го наричат Любов. Има едно изявление в света, това хората наричат Мъдрост. Има едно освобождение в света, спасение, това наричат Истина. Това са думи. Човек трябва дълго време да е учил, за да разбере техния вътрешен смисъл. Любовта без Свещения огън не може да се разбере. В древните времена е имало училище, дето се е учило за Свещения огън – огън, който постоянно е горял. Това е външната страна. И всички хора са искали да знаят какво нещо е Свещения огън. Те са го търсили в светилището на храма – отвън. А пък Свещения огън всякога го има във вашето сърце. И онези, които не са изучили закона на Свещения огън, много страдания са преминали. А пък онези, които са изучили закона на Свещения огън, на тях са дошли много радости²¹.

Учителя продължава в същата беседа с прочит от книгата „Учителя говори“, където една от главите е озаглавена специално „Свещения огън“: В света има един Свещен огън, който гори с пламъка на безсмъртието. В този Свещен огън древните мъдреци и пророци са виждали върховното изявление на Бога.

„Нашият Бог е огън пояждащ“ (Евр, 12:29), се казва в Писанието. И наистина, този огън пояжда, но какво? Смъртното, тленното, греховното. Когато той действа в света, едни от хората изгарят, други се стопяват, а трети оживяват и възкръсват.

Всички велики, безсмъртни души, когато излизат от Бога, носят този Свещен огън в себе си. Където и да отидат в необятната Вселена, те работят с него. И всички тези души имат само едно понятие

20 УС, 30 януари 1938 г.

21 СБ, 27 август 1939 г.

за него: Свещеният огън е огънят на Любовта. Любовта носи Свещеният огън, в който е скрит животът. Ето защо където гори Свещеният огън, там се проявява и Любовта, там се проявява безсмъртният живот, там растат и зреят плодовете на Духа²².

Само когато Свещеният огън гори в нашите сърца, можем да си припомним райското блаженство, което сме загубили: В Свещения огън абсолютно всички мисли, чувства и желания са хармонични. Човек тогава изпитва онова, което се нарича райско блаженство²³.

Под топлите лъчи на Свещения огън растат и се развиват човешките добродетели и добрите навици, наречени плодове на Духа: И действително, немислим е мирът у човека без Свещения огън. Немислима е разумността у човека без Свещения огън. Немислими са без него Любовта, вярата, надеждата, милосърдието, кротостта. Немислима е, с една реч, проявата на която и да било добродетел без Свещения огън. Всички тези добродетели растат и се развиват при Свещения огън. Без него всичко престава да расте²⁴.

Но веднъж Свещеният огън като е запален, е необходимо постоянно поддържање на неговия пламък: Ето защо човек не може да живее един добър живот, в който добродетелите се проявяват, ако в него не е запален Свещеният огън. Човек няма защо да пали Свещения огън. Той трябва да се научи само да го поддържа, защото сам по себе си този огън никога не гасне. А онова, което най-добре поддържа Свещения огън в човека, то е вярата, то е Любовта, то е надеждата, то е знанието, то е мъдростта, то е истината. Мислете за Свещения огън, който носят всички свършени души, и го поддържайте! Поддържайте го, защото с това ще поддържате и живота си!²⁵

Заради Свещения огън е направен и специален орган – свещено сърце, което тупти у всяка една жива твар. В човека има предназначен олтар, посветен на този огън. В обвятия в мистерия библейски разказ за създаването на Адам и Ева Учителя дава допълнителна светлина: В Писанието се казва, че когато Господ видял скръбта на Адам за другарка, Той извадил едно ребро от него и му направил другарка, наречена Ева. аз казвам, че Ева била направена от сърцето, а не от реброто на Адам. И затова, когато някой мъж изгуби любовта си, той казва: „Отиде сърцето ми!“. Това е истинският превод. аз чета свещената книга и правя преводи от нея. Значи Ева беше направена от свещеното сърце на Адам. Под думите „свещено сърце“ се разбира Божият Дух. И затова се казва, че Бог е вдъхнал в ноздрите на първия човек и той е станал жива душа²⁶.

Задачата на женския принцип в Битието е конкретна и дефинирана – чрез него се проявява Божественото, наречено още „свещено и разумно сърце“: Днес много жени са недоволни от положението си и казват: „Защо се родих жена?“. Знаете ли какво нещо е сърцето? Сърцето е равнодействаща сила, която управлява света. В това отношение днес жените управляват света, а не мъжете. Жените ще кажат сега: „Виждате ли какво сме ние? Ние управляваме света“. аз не говоря за жената по форма, но под „жена“ разбирам Божественото, разумното сърце в човека. Божественото сърце в човека направлява неговите действия, а не умът. Умът е слуга на човека. Човек прави това, което сърцето му диктува. Ние не разбираме обикновените чувства и мисли на човека, но разбираме великия стремеж на душата му, която се проявява чрез Божественото сърце²⁷.

22 Учителя говори, „Свещения огън“.

23 Пак там.

24 Пак там.

25 Пак там.

26 НБ, 5 декември 1926 г.

27 Пак там.

СВЕЩЕНИЦИ (ЖРЕЦИ) НА СВЕЩЕНИЯ ОГЪН И НА СВЕЩЕНОТО СЪРЦЕ

Свещеният огън си има олтар в разумното (свещено) сърце на човека. В съборната беседа „Запалката на Свещения огън“ от 1939 г. Учителя ни припомня, че от памтивека ние сме свещенослужители в този храм на сърцето. Това са дълбоки символи, закодирани дълбоко в нашето съзнание: Свещеникът, който едно време е отивал при Свещения огън, е намокрял лицето си с вода. Той си е носил една кърпа, понеже водата, която е турял на лицето си, е била свещена, та да не капне нито една капка на земята. И вие всички сте свещеници: като се миете сутринта, се бършете с кърпа, но на земята падат капки. Значи водата не е свещена. Вие всички сте били свещеници, жреци. Няма нито един от вас, който да не е бил жрец, няма нито един от вас, който не е клал този Свещен огън²⁸.

Именно там, в подсъзнанието, всеки човек знае, че огънят не трябва да изгасва. Задачата на жреца и на неговите помощници още от древността е да поддържат горящ огъня в храма: Какво нещо е грешник? Грешен е човек, в когото Свещеният огън е загасен, а той има обикновен огън, в който всичко гори и изгаря. А пък праведен е онзи, в когото гори Свещеният огън – и всичко ти е приятно. Без Любовта всичко ти е противно в живота, всичко виждаш мрачно, тъмно, нечисто; и когато изгасне Свещеният огън, тогава настават всички катаклизми в света, в живота. Та Свещения огън трябва не да го палите, но да го поддържате. Вие някой път оставяте вашите слуги да отиват да поддържат Свещения огън. Това е погрешно. Никого не пращай при Свещения огън. Ти си жрец, ти си свещеник, ти си ангел, ти си серафим, ако служиш при този Свещен огън. Но ако го занемариш и се отдалечиш сам от него, ти си последен²⁹.

28 СБ, 27 август 1939 г.

29 Пак там.

Учителя отива и по-далеч в това храмослужение: задава ни въпроса за подпалките, с които трябва да поддържаме това горение. Свещеният огън не обича да гори всичко, а само доброто, разумното и богоугодното. Тогава именно пламъкът му няма да изгаря и лъчите му няма да ослепяват: *В света всичко има, но съвременният свят едно няма: запалките на Свещения огън. И на вас ви препоръчвам това, нищо друго не ви трябва: носете само запалките на Свещения огън. Сега някои от вас може да попитат: „Къде са тия запалки? Огънят не обича ли всички работи?“. Каквото и да туриш, той не го изхвърля, но едни неща ще стопи, а други ще изгори. Когато обичате някого, вие извършвате едно свещено дело. Не е ли хубаво да запалиш неговото сърце, да го запалиш, без да изгаря? Не е ли хубаво да запалиш Свещения огън в него и той да свети, без да изгори? Не е ли хубаво да запалиш човешката душа, но не да я опетниш, а да стане тя чиста, облечена с онзи, белия цвят?³⁰*

Учителя казва, че за да слезе в нас Духът Божий, човек трябва да има олтар в сърцето, в който да гори Свещеният огън: *Най-първо ти не можеш да живееш един добър живот, както ти искаш, ако Свещеният огън в тебе не е запален. Казвате: „Ще дойде Духът Божий“. Когато дойде Духът Божий, тогава Свещеният огън трябва да е запален. Най-първо, когато Духът слезе отгоре над тия хора в огнени пламъци, те се запалиха. Това е Свещеният огън. Тук сте прави. Когато дойде Духът, Той ще носи Свещения огън. Хората по някой път за запалването на Свещения огън казват: „Мръднало му е сърцето“. По някой път вие, когато ви мръдне сърцето... Не знай коя похубава дума да употребя... Мисля, че има похубава дума. Аз няма да употребя думите: „Мръднало му е сърцето“, понеже това е физическо, но ще кажа: „Стоплило му се е сърцето“³¹.*

30 Пак там.

31 УС, 10 ноември 1935 г.

Тази мека топлина, която идва от разумното сърце, разтопява всяка омраза, омекотява всяка грубост и закоравялост: Има едно стопляне на сърцето – това е Свещеният огън. Една топлина действа на сърцето от Свещения огън. И веднага тази закоравялост, тази грубост в тебе – всичко изчезне, всичко омекне и почнеш да мислиш, да чувстваш. Най-първо, когато го няма Свещения огън, си недоволен от всичко. Ти си най-добрият човек, но си недоволен, като че целият свят ти е крив. Щом се запали малко Свещеният огън, ти минаваш в друга гама. Тогава се свързваш – Свещеният огън свързва хората. Ако той се запали, ти където и да идеш, този Свещен огън ще те заведе при хората. Който има запален този Свещен огън, ако ти искаш помощ, ще я намериш само там. Хората, у които гори Свещеният огън, по това се отличават³².

Пламъкът на Свещения огън е в синхрон със степенята на съзнателност на всяка една душа: Свещеният огън произлиза от степенята на съзнателната Божествена Любов, която се проявява в човека. Ако нямаш този Свещен огън в себе си, нищо не можеш да постигнеш. Аз го наричам Свещения огън, който възкресява човешките души. Когато ние съзнаваме, че имаме този Божествен огън, от нас може да стане всичко³³.

В съборната беседа „Свещеният огън“ от 1926 г. Учителя с метафоричен език обяснява как трябва да се слоят проявите на мъжкия и женския принцип в човека, за да се случи тази алхимична сватба, за която посветените говорят: Ние, които сме дошли в този свят, трябва да изпълним Волята Божия. За какво са призвани мъжът и жената? Аз съм ви казвал и друг път защо са призвани. Те са призвани да бъдат образец на Божията Любов. Жената като погледне някой мъж, той трябва да затрепти, да почувства, че в душата ѝ гори Свещен огън. И онзи целомъдрен мъж, като срещне някоя жена, дори и най-развалена, трябва

да предизвика в нейната душа свещен трепет. Само по този начин ние ще можем да се повдигнем. Във всеки мъж трябва да има желание да повдигне една паднала жена. И във всяка жена трябва да има велик импулс за повдигане, за спасение³⁴.

По възможно най-красив, фигуративен начин Учителя представя пред певицата Цветана Табакова тази забулена дълбока тайна за хармоничното общуване на Божествените същности в човека: „Сине Мой, дай си сърцето!“. Човешкото сърце е храм Божий, в който човешкият дух е жрецът, а човешката душа е весталката³⁵; човешкото сърце и човешкият ум са прислужниците в храма, а ти, човекът, си богомолецът³⁶.

Същата идея е изразена и в една неделна беседа от 1941 г. Там Учителя говори за остарялото тълкуване на Притчите Соломонови, където се казва: „Сине Мой, дай си сърцето“. По скоро имаме новозаветното: „Ако Ме обича някой, ще пази учението Ми; и Отец Ми ще го възлюби и Ние ще дойдем при него, и ще направим обиталище у него“ (Йн, 14:23). Тогава човекът ще бъде пълноправен свещеник в своя храм, където духът и душата му ще са свещенослужителите, а умът и сърцето ще им прислужват:

По някой път цитирате Стария завет: „Сине Мой, дай си сърцето“, но това е стара идея. Като дойде Христос на Земята, Той не каза: „Хора, дайте си сърцето“, но каза: „Аз дойдох да дам живот, всичко, и плътта Си дойдох да дам“. Старите разбраха: „Сине Мой, дай си сърцето“. „Сине Мой, отвори една стаица, един храм, да дойда и да живея при тебе“ – това се разбира – да живееш с тебе, да те научи Господ как да живееш. Ние имаме външни църкви, но в себе си църква нямаме. Външни много хубави храмове имаме, но вътрешни храмове много малко имаме

34 Пак там.

35 Жрицата (девица) на богинята Веста. Веста е римска богиня на свещеното огнище и на дома.

36 Табакова, Цв. „Съзвучия от бъдещето“.

32 Пак там.

33 СБ, 27 август 1926 г.

направени. И външни свещеници имаме... Кой е вътрешният свещеник? Вътрешният свещеник е твоят дух. Душата ще бъде царица там, сърцето ще бъде прислужник, ти ще бъдеш поклонник. Ти когато ще служиш, ще коленичиш, ще се молиш. Туй разбирам под храм: „Духът ми е свещеник, който служи на Бога, душата – и тя с него. Умът и сърцето ми ще слугуват. аз ще седна да се уча от тях“³⁷.

ЖЕРТВОПРИНОШЕНИЯ В МИНАЛОТО С ИЗТРЪГВАНЕ НА ЧОВЕШКИ СЪРЦА

Учителя говори за изопачаването на служенето в храма в древността и за принасяне на жертви – хора и животни, вместо да се прави саможертва, както учи Христос. Той споменава за жертва на човешкото сърце, но това в никакъв случай не трябва да се приема буквално. Човешкото сърце ще трябва да се пожертва за Божественото и да се посвети на служене на Висшето:

В най-древните времена, за да умилостивят Бога, са принасяли човешки жертви, след това са принасяли в жертва животни. Сега ние минаваме с по-малко разности, с много малко разности – дотам сме достигнали. А за да се служи на Бога, изисква се едно приложение; ала не такава жертва, а трябва да се принесе в жертва човешкото сърце. Но туй човешко сърце не трябва да се изгори, не и да се унищожи, но да се посвети на Бога. Единствената култура за в бъдеще ще бъде културата на въздигнатото и очистено човешко сърце. Преди да дойде тази култура, ние имаме да въздигнем човешкия ум. Културата на ума е необходима, понеже умът може да бъде помощник за въздигането на сърцето. Ако четете свещените книги, ще видите, че никъде не се казва: „Сине Мой, дай Ми ума си“, но се казва: „Дай Ми

сърцето си“. Умът е от една най-възвишена материя, която не се покваря. Сърцето на човека загазва: всичките противоречия, съблазни, завист, омраза – всичко това произтича от човешкото сърце“³⁸.

Холокостът е изпърво гревна семитска традиция според легендата за жертвоприношението на Исаак. Във Финикия се чествал големият празник на пробуждането на Мелкарт, който бил съживен от топлината на Огъня. Основен западносемитски, финикийски, ханаански и картагенски религиозен акт, чрез който вярващият участва в религиозния живот, бил жертвоприношението. Жертвите се поднасяли на финикийските богове, за да се получи благоволенieto им, за да смекчат гнева им или за да изкупят хората греховете си, принасяйки им курбан. Жертвоприношението имало двойно действие. Първо, то освобождавало жертвоприносителя от греховете му чрез убийството на жертвата, с която той се отъждествява или която отъждествява врага. На второ място, то поставяло вярващия в контакт с божеството, създавайки или изпълнявайки същинския завет между жертвоприносителя и бога му. Богът, комуто се поднасяли човешките жертви, бил Баал-Молох. Холокостът е пълно изгаряне на жертвата. Жертвите били два вида – вражи и на първородни рогни деца; те се правели в трудни моменти и при драматични обстоятелства, като заздравявали връзките на близките с божеството и общността.

Приемайки вероятно буквално словата: „Сине Мой, дай Ми сърцето си!“, жреците на древните южноамерикански индианци заповядвали да се изтръгват сърцата на жертвите – и така извадени, да се принасят на техния Бог-Слънце (Огън). Това със сигурност е едно извратено изопачаване на първичния смисъл и на почитта към Свещения огън и разумното сърце.

В авторитетното академично спи-

37 НБ, 2 ноември 1941 г.

38 НБ, 21 февруари 1932 г.

сане „Current Anthropology“ мексикански учени разкриват подробности за човешки жертвоприношения в древните мезоамерикански цивилизации, включително в тези на маите и ацтеките. Били изследвани човешки кости, а следи от рани били сравнени с исторически данни за 200 ритуала, свързани с изтръгване на сърце от гърдите на принесен в жертва човек. Специалистите анализирали особеностите на направения за изтръгването на сърцето отвор в гърдния кош и кръвта, за да установят как са били извършвани процедурите и какви инструменти са били използвани. Учените прибегнали до методи на съдебно-медицинската експертиза, комбинирани с етноисторически данни, и заключили, че са били използвани три метода за изтръгване на сърцето в рамките на жертвоприношенията – разрез непосредствено под ребрата (субдиафрагмална торакотомия), разрез между ребрата (междуребрена торакотомия) и разделяне на гърдната кост (напречна двустранна торакотомия). Сърцето и кръвта играели роля на храна за божествата, които символизират Земята и Слънцето³⁹.

В своя филм „Апокалипто“ от 2006 г. Мел Гибсън акцентира именно на тези най-жестоки жертвоприношения на хора, в които биват изтръгвани сърцата на жертвите, за да се омилостиви божеството на Слънцето (Огъня). Запленен от резкия срив на древната цивилизация на маите, режисьорът ни описва как едно от най-великите древни общества рухва бързо и необратимо. В метафоричен план Гибсън майсторски разкрива причините за залеза на великата империя – деспотичност, насилническа и високомерна държавна система, в която човешкият живот и добродетелите нямат никаква стойност. Отвореният финал на филма, в който, успоредно със спечелената свобода на главния герой, прозира крахът на империята на маите с появата на испанските кораби, насочва на мисълта за кармата. Кармата на индивида, но и карма-

та на цял един народ, който вече не чува гласа на Бога, а изопачава брутално Неговите заповеди и закони. Тогава идва и бичът Божий в лицето на конквистадорите. Една атавистична религия и цивилизация, която извършва най-ужасяващите човешки жертвоприношения, като изтръгва сърца, реже глави, гаври се с тела, бива завладяна и асимилирана от друга, по-напредничава и хуманна култура като християнската. Но Мел Гибсън не свършва дотам със своите внушения и послания – зрителят интуитивно схваща, че има интересни паралели между края на обществото на маите и хаоса в съвременния свят.

ЕВРЕИТЕ КАТО РАЗУМНОТО СЪРЦЕ В ОБЩОЧОВЕШКИЯ ОРГАНИЗЪМ

За пробождането на Христа от римски войник с копие в ребрата разбираме от евангелист Йоан: „Обаче един от войниците прободе с копие ребрата Му; и веднага изтече кръв и вода“ (19:34). Но дали е прободен точно в сърцето, или някъде другаде, не става ясно от Евангелието. Според някои медици копието е пронизало плеврата, белия дроб и е повредило сърцето. А според други причината за изтичане на кръв и вода е събралата се в перикарда (обвивката на сърцето) течност. След пробождането на сърцето с копие и изливането на перикардната течност, подобна на вода, никой не би могъл да остане жив. Затова и някои от изследователите твърдят, че тогава именно е настъпила физическата Му смърт, а не от кръстните мъки. За пробождане именно на сърцето се казва в една литания (гълга католическа молитва) към пресветото сърце Исусово: „Сърце Исусово, пронизано с копие, помилвай ни!“⁴⁰

Няма съмнение обаче къде е прободен Христос според Учителя – точно в сърдеч-

39 <https://novini.bg/razvlecheniq/liubopitno/595090>

40 <https://breviar.capucini.bg/syrce-isusowo/>

ната област. В една лекция от Специалния клас, споменавайки няколко символа, той казва мимоходом следното: *Тогави символично може да направите, може да турите едно човешко сърце пронизано – войникът, сърцето и копие*⁴¹.

Интересна тук е и ролята на разбойниците. Освен Исус са разпънати и двамата разбойници – единият от дясната Му страна, а другият – от лявата Му страна; точно според предсказанието в Исая, където се казва, че в смъртта Си Исус ще бъде причислен към престъпниците (Исая, 53:12). В Лука, 23:42,43, се казва: „И каза (разбойникът): Господи Исусе, спомни си за мене, когато дойдеш в Царството Си. А Исус му отговори: Истина ти казвам, днес ще бъдеш с Мене в Рая“. Когато на небето външното слънце се затъмнява, за сърцето на разкаялия се разбойник се разкрива духовното Слънце – Христос. При този нов свят, който се разкрива пред него, който е изпълнен с Христос, той Го приема в себе си. Думите на Христос към разбойника са признание и потвърждение на това, което вече съществува в сърцето на разбойника, в неговата душа. Така че той, като позна Христа, беше в Рая⁴².

Учителя обяснява защо Христос е прободен в сърцето, но не са Му счупили пищялите, докато разбойниците не са прободени с копие, но са с пречупени пищяли: *От двете страни на Христа имаше двамата разбойници. Той беше прикован, а те бяха вързани. Защо на разбойниците пречупиха пищялите, а на Христа прободоха сърцето? Понеже Христос идва сега, ще ви кажа: двамата разбойници бяха първите човеци, които Бог създаде и които съгрешиха – Адам и Ева. Не вземайте думите ми буквално, говоря в преносен смисъл. Двата ядоха от запретеното дърво, затова бяха наказани с пречупване на пищялите им. Защото е казано: „Проклет е онзи, който с краката си оти-*

ва да върши зло“. А „пречупване на крака“ значи хора, които са изгубили Добродетелта. А защо прободоха Христа в сърцето? Защото не трябва да се желае да се вкухва от запретения плод. И каза Христос: „Понеже пожелах да ви туря в Рая, затова трябва да бъда прободен в сърцето. А понеже вие отидохте и взехте от запретения плод, затова вашите крака трябва да бъдат пречупени“⁴³.

На друго място в Словото Учителя също посочва директно мястото на прободането, но освен това ние разбираме и за дълбоките причини, довели до тази космическа драма: *Евреите са хора на сърцето, но понеже са много близо до стомаха, те са хора материалисти, обичат парите. Те са близо и до духовното, и до материалното, затова прободоха Христа в сърдечната област. Те казваха: „Не ни трябва тази зона, искаме да станем велик народ“ – затова изгубиха туй, което им беше дадено, и 2 000 години прекарват без царство. Сега ги турят пак на старото място. Еврейското царство ще бъде малко. Господ им каза: „Земята ви ще бъде ни голяма, ни малка“. Тъй че сърцето вече е определено. Ще ме питате: „Ами българите къде са?“. Българите са в черния гроб, защото са много жлъчни, обичат много земята и казват: „Житце, житце трябва за нас“. Черният гроб е необходим, но като се увеличи много, настъпват нещастия. И малък като стане, ще бъде лошо. Черният гроб трябва да функционира, за да образува жлъчката. Следователно ако българите изчезнат, в света ще има запичане, а от това – и големи страдания⁴⁴.*

Точно един велик Учител знае ролята на всеки народ в общочовешкия организъм, но най-вече той знае физиологията на органите в Цялото и затова назовава нещата в тяхната прецизност. Неслучайно са обвързани двата народа – еврейският и българският. Евреите не са точно сърцето, а възелът до сърцето – слънчевият сплит, а българите не са черния гроб, а жлъчката: *Мнозина се*

41 МОК, 20 декември 1925 г

42 Пашов, Вл. Историческият път на Бялото братство, електронно издание.

43 ИБ, 22 март 1917 г.

44 НБ, 8 декември 1918 г.

интересуват да знаят на кой орган от човешкия организъм отговаря всеки народ. Аз ще ви кажа само тия органи, които съответстват на българите и на евреите, а за другите народи няма да ви кажа. Окултистите казват, че славяните представляват стомашната система от общия организъм; българите представляват черния гроб, специално жлъчката, а евреите представляват един малък възел, който се намира близо до сърцето. Тази е била службата на евреите в общия организъм още от най-старите времена на човечеството, но сега те се мъчат да запушат отверстието в гърдите на Христа, което се е образувало при пробождането Му на кръста⁴⁵.

Затова и евреите ще трябва в бъдеще да запушат тази рана, която точно те отвориха, а римляните бяха инструментът само за осъществяване: Един учен евреин запитал един мъдрец християнин: „С разпъването на Христа ние се огрешихме по отношение на Него, като към наш Месия. Каква ще бъде нашата служба в Царството на Христа? Каква ще бъде нашата служба, когато Той дойде втори път на Земята?“. Мъдрецът му отговори: „Вашата служба ще бъде да запушите раната на Христа, която римските войници направиха с копиеето си“. Целият еврейски народ трябва да се намести в тази рана и да я запуши, за да може Христос да функционира⁴⁶.

За да изпълнят мисията си на разумно сърце в общочовешкия организъм, евреите ще трябва да се освободят от страха: Коя е Ханаанската земя? Земята на изобилието, където царува Любовта. За да влезеш в тази земя, трябва да владееш науката на Любовта. Цели 40 години евреите се движеха в пустинята, за да придобият нещо ценно, да станат безстрашни. И на Моисей не му беше лесно. Казват, че евреите нямали разумно сърце. Не, страхът е парализирал сърцето на евреина⁴⁷.

Така стигаме и до най-дълбоките причини, довели до главната задача на ев-

реите, за която те са призвани изначално, още когато Ной дава своето благословение, съответно проклятие, на тримата си снове – Яфет, Сим и Хам: Казват, че арийската раса е Божествена, а всички други трябва да служат на нея; тя е господар, а всички други трябва да ѝ служат. Казват, че тя е най-благородната раса. Къде е мястото на тази раса в човека? Значи арийската раса е в главата, семитската – в сърцето, а монголската – в стомаха. Казано е в Писанието, че сърцето е било покварено. Значи семитската раса е била покварена. Затова и до днес още я гонят – пречиства се сърцето. Питат къде са евреите? В сърцето. Значи сърцето на всеки човек е еврейско, умът му е арийски, а стомахът – монголски⁴⁸.

Мистерията на Голгота съвсем не завършва с пробождането на Христос в сърцето, напротив – продължава още по-загадъчно. Снемането Му от кръста и появата на Йосиф от Ариматея са велик символ. Римският войник пробожда с копие ребрата на разпънатия Исус и Йосиф събира в чашата от Тайната вечеря Христовата кръв, която бликва от раната, примесена с вода. С това започва историята на Светия граал. Копиеето и чашата – знаците на Граала – са едно до друго. Йосиф от Ариматея стои там, на мировия олтар, като цар на Граала, с жест на жертвоприношение, държейки горе чашата като в литургия. [...] Повериеето продължава, че чашата с кръвта е съхранявана от учениците на Йоан, пренесена е на запад и е предадена на бъдещите поколения. По тази линия се явява Братството на Светия граал, от средата на което пък изхождат розенкройцерите⁴⁹.

Арийската раса приема посвещението на разумното сърце от семитската раса, за да го трансформира в нещо ново.

45 НБ, 10 юни 1928 г.

46 НБ, 10 ноември 1935 г.

47 УС, 21 април 1931 г.

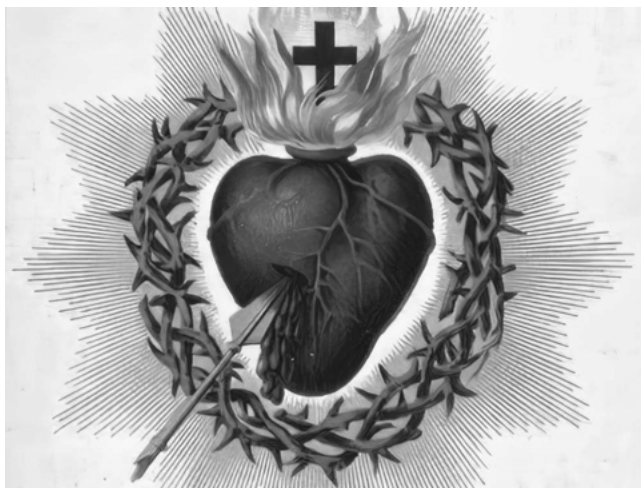
48 НБ, 14 април 1940 г.

49 Пашов, Вл. Историческият път на Бялото братство, електронно издание.

ЕМБЛЕМАТА НА РАЗУМНОТО (СВЕЩЕНОТО) СЪРЦЕ В ШКОЛАТА

Темата за разумното (свещеното) сърце е богата на символика и е използвана под една или друга форма, още откакто съществува човечеството. В *Притчи* откриваме следното: „От всичко, което е за пазене, най-много пази сърцето си, защото в него са изворите на живота“ (Пр. 4:23). В свещеното сърце са изворите на Живота. Затова темата за чистото сърце е важна, защото никой не иска да пие замърсена вода, а в сърцето точно се намира изворот на Живота на човека.

„Сакре Кьор“ (на фр. *Basilique du Sacré Coeur* – „(Пре)святио сърце“) е римокатолическа църква, базилика на хълма Монмартър в Париж. През XVII век френската монахиня Маргарита-Мария от Алакоке известява, че Бог желае да се построи храм „за слава на Неговото Божествено Сърце“. Бог показва на канонизираната по-късно за светица монахиня Своето Свято Сърце, заобиколено от огън, короновано с трънен венец, с открита кръвяща рана. От вътрешността на Сърцето излиза кръст. Архиепископът на Париж поставя първия камък на базиликата Сакре-Кьор на Монмартр, считано за национално Пожелание съгласно закона от 24 юли 1873 г.

В картината се вижда дванадесетлъчна звезда, с трънения венец в кръг, в който е Христовото сърце, наподобяващо гърне, прободено от копие то на римския войник. Сърцето представлява олтар, от който излиза Свещеният огън, заедно с кръста на разпятието.

В горницата на Учителя виждаме доста подобна символика. На снимката ясно се вижда сърце, описано в кръг, което отгоре е с пламък. За съжаление не се знае за момента дали въобще се пази и къде е запазена тази важна емблема за Братството. Никой не се е сетил да гаде и повече подробности до момента. Елена Андреева споменава мимоходом някои неща пред Вергилий Кръстев: „Сега горе е емблемата. Това е име, но сърцето, което е с пламъка... А долу е котвата тук. Тук е котвата, а сърцето е горе. [...] Това е котвата, а пък тук, над другия салон, там има гърне с пламъка, ще го видиш“⁵⁰. В друг разговор Елена Андреева дава още важни подробности: „Ние имаме и друг символ, гърнето. Над салона имахме едно гърне от пръст [глина], отворено, и в него пламък гори“. Да, това е символ на Словото – гори и не изгаря, не гасне. Символ за вътрешния огън на Словото⁵¹.

50 Е. Андреева, *Изгревът*, IX, стр. 142.

51 Е. Андреева, *Изгревът*, IX, стр. 382.

Вергилий Кръстев говори също за този символ, но насочва вниманието ни и към някои от томчетата, които са издавани целенасочено с него в продължение на години: „На Изгрева в София, под балкона на Учителя, е имало сложено сърце – като факел, който гори с три малки пламъчета, което представлява Словото на Учителя, което носи със себе си трите пламъка на Любовта, Мъдростта и Истината. Тази емблема се вижда на заглавните страници на някои отпечатани единични беседи по времето на Учителя“⁵². Ето някои от заглавните страници на томчетата.

52 В. Кръстев, Изгревът, IX, стр. 830.

Учителя е човекът, най-много говорил за Любовта и за сърцето като орган на тази Любов. Самият той го казва в един разговор: *Ако има някой да е говорил за Любовта, това съм аз, който съм говорил най-много*⁵³. Това го прави най-главният неин жрец, както и на Свещения огън в храма на Живия Бог. В беседите и лекциите си общо Учителя използва над 210 000 пъти думите „любов“ и „обич“, също и тяхната пряка производна – „живот“. Но знаем от него, че Любовта има 35 млн. форми, които като конкретни думи в неговото Слово са изобилна и неизменна същина. Това е колосален пример и дело, което не е съизмеримо с направеното от нито един съвременен философ или от проповедник или учен от близкото минало!

Да пребъде делото Божие! Амин!

53 Боев, Б. „Разговори с Учителя – пълна колекция“.

БОЖЕСТВЕНАТА МИСЪЛЪ

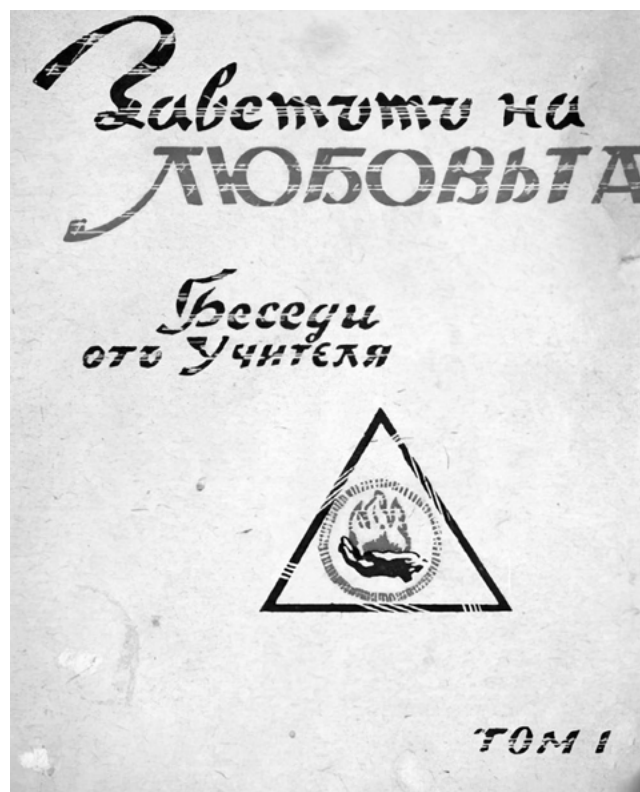
ЛЕКЦИИ ОТЪ УЧИТЕЛЯ
НА
МЛАДЕНКИЯ ОКУЛТЕНЪ КЛАСЪ

ГОДИНА VII (1927–1928)

ТОМЪ I.

СОФИЯ
1942

**ХУМАНИТАРИСТИЧНИ
И ПРИЛОЖНИ АСПЕКТИ
НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ**

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ ЗНАЕ

Теменуга Маринова

РАЗУМНОТО СЪРЦЕ ЗНАЕ

Теменуга Маринова

Случва се понякога човек дълго и старателно да изучава написаното в някакъв учебник и така да се привърже към него, че когато свърши последната страница, се оказва насред мъгла, в която има премети, но той не ги вижда, носят се гласове, но той не различава думи. Въпреки всичко, този човек добре знае какво крие мъглата и разбира смисъла на онова, което чува. Сега аз съм сред такава пустота. Пътеката е свършила. Колкото и да упорствам в желанието си да продължа, все едно – извървяла съм я до самия край. Затова, преди да поема по следващата, ми се иска да споделя поне част от онова, което научих, а вие ще прецените дали то ще ви послужи.

Със сигурност не трябва да превръщаме интелекта си в Бог. Той, разбира се, има мощни мускули, но не и индивидуалност. Не може да ръководи, може само да служи.

Твърдението, че човешкият разум ни е даден за оръдие на труда, не е изненада. По-скоро е интересен изводът, който Айнщайн ни подканя да направим. Бог има индивидуалност. Как изглежда тази индивидуалност? Какви са проявленията ѝ? Чий е този Бог? Въобще принадлежи ли някому? Въпросите са много, а повечето от тях, може би, са зададени неправилно, защото ние питаме според собствените си познания и отговаряме пак според тях. Въртим колелото под небесния купол, убедени, че вършим някаква важна работа.

Бях много малка, когато за първи път видях как изглежда мозъкът – по-ско-

ро кафяв, отколкото сив, стипчив и едновременно напълно безвкусен. Разбирате, че става дума за сетивна проекция. Наблюдавах го без какъвто и да било драматизъм. Почти 30 години по-късно, когато превеждах поезията на Едгар Алън По, открих същото описание. „Не е възможно – помислих си – двама човека с повече от век разлика във възрастта да имат свършено еднакви видения. Не ще да е видение това, а самата истина.“ Това беше едно от онези знания, които могат да са полезни в медицината. Мен ме интересуваше нещо друго.

Като свидетел по делото срещу лекарите в болшевишка Русия питали преподобния Лука – архиепископ, художник и хирург:

– Как вие, професоре, който правите операции на мозъка, можете да вярвате в Бог? Да не сте го виждали там?

– Да, аз наистина съм направил много операции – отговорил той, – но ум там не съм виждал. И съвест – също.

От будистите, през Платон, та чак до Лана и Лили Уашовски всички се надпреварват да ни убеждават, че светът е илюзия. Факт е, че той се променя, а сетивата ни не са толкова свършени, за да улавят промените незабавно или да го обхванат в неговата цялост. Едва ли щяхме да имаме представа и как изглеждаме, ако не съществуваше отражението, но именно недостатъците на биологичния ни живот са причината да гишаеме по-дълго. Неоправдано е да видиш необятността в един миг и да узживееш живота си наведнъж и завинаги.

Огледала, повявани от вятъра – това сме ние. Висим на тънки нишки. Сред нас има гладки, напукани, потъмнели и такива, от които са останали само фрагменти. Звъним тихо при полъх и по-силно при буря. Понякога светлината угасва, въздухът почти не се движи – тогава си почиваме. Някои натежават толкова, че падат и се разбиват на вселенското гръно. Но ето, че от някоя звезда отново покълва нишка и в самия ѝ край се залюлява светло личице. Здравей, огледалце!

Отражението е единственият ни начин за познание, ала парченцата от пъзела на битието, непрекъснато ни напомнят за своята материалност. И тя е различна. Казват, че човек не отнася със себе си нищо на онзи свят. Вероятно имат предвид вещите, но хората не съществуват само с тях. Те дори съществуват най-вече без тях, а някак не искат да си признаят. Пригответе се за път през зимата, вземате със себе си топли грехи, летните ги оставяте у дома. Обаче тревогите и радостите си не можете да оставите. Те ще си бъдат с вас, където и да отидете и дори, когато някой ден напуснете Земята. Никой не си тръгва оттука с празни ръце.

Истината е скромна както са скромни думите на сътворението – живот и смърт. Ние сме способни да имитираме всичко, създадено по Божията воля, и колкото по-сръчно го правим, толкова по-плътна става илюзията. Нещо повече – стремим се към Бог, сякаш настояваме да Му идем на гости, без да сме поканени. Тези наши усилия са по детски агресивни и в крайна сметка – богоборчески. Да постигнеш собственото си съвършенство – това е край на копнежите. Твоят личен край, но той няма много общо с небесната хармония. Ето защо е по-добре да се забавляваме с човешките си дела, отколкото да търсим първопричината за възникването им. Дадена ни е една Земя, която да я сложим в ред и като добри стопани най-първо трябва да започнем от себе си.

По думите на Учителя Петър Дънов

в беседа за кармата: *...Всеки сам за себе си е виновен за лошите последствия... Като си ял ипил, без да мислиш за последствията, сега ще бъдеш герой да понесеш закона за възмездие върху себе си и ще благодариш за този закон, че ти дава възможност да се изправиш.*

Единственият начин е да направим сърцата си разумни.

И тъй, Земята не е истинската основа, върху която човек може да стъпи. Това е истинската основа? Истинската основа ние наричаме разумно човешко сърце. Не говоря за разумното сърце на настоящия човек, а за разумното сърце на Божествения човек... В това разумно сърце оперира или действа Божият Дух. (Петър Дънов, Разумното сърце).

Понякога се случва да направим нещо неочаквано. Казваме: „Това е интуиция.“ Но интуицията е аргумент на логиката. Тя идва внезапно, сякаш записвате отговор на задача, чиито изчисления сте направили наум. Точно обратното – разумното сърце е последователно, има ясен поглед и е категорично в действията си. То не познава отчаянието и никога няма да те подведе. При силен шок умът блокира, но сърцето продължава да те напътства. Въпреки че е деликатно, понякога стига до грубост, защото не понася смътни идеи. Ние, потомците на Асмодей, все още носим образа на Бог в очите си и запълваме пустинята с миражи.

Разумното сърце различава илюзорния свят от Божествения и ще научи децата си на страшилки, та когато срещнат злото да му рекат: „Пукни се, дяволе!“. Любовта му е лишена от плът, вярата – от простодушие, надеждата – от заблуда. Търпеливо ще премине през болката, ще слезе до дълбините на човешката си душа и ако тази душа е готова дори само наполовина, един ден ще види пулсиращото цвете на мирозданието. Тогава копнежът по изгубения рай изчезва и земният живот продължава такъв, какъвто го е замислил Господ. От време на време човек поглежда

отдалеч към цветето, за да се увери, че не е изгубил пътя – като стрелец, който проверява целта преди да се съсредоточи върху мушката.

Разумното сърце знае, че в основата на всичко трайно е радостта, ала прекомерната концентрация я превръща в пеперуда от хербарий. То върши важните неща мимоходом, а щом пожелае да чуе, престава да се вслушва.

Тези действия са благородни дарове, придобити чрез опитност. Мнозина ги мислят за упражнения и така правят все по-плътен света на илюзиите. За разлика от Божествената светлина, обаче, светлината на Луцифер заслепява. Рано или късно ще го разберат. Тогава, ако са силни и честни, би трябвало да започнат с чистенето не на Авгиевите, а на собствените си обори. Не е лесно. Не се знае и дали ще им стигне времето, но е сигурно, че винаги могат да продължат като си спестят лутането.

Разумното сърце не понася религиозния екстаз. То е битие, създавано от обич като току-що родено дете – все още повече дух, отколкото плът. Пролитава си във всяка работа, дори да я вършите механично поради умора или по други причини, но най-вече осветява поетическото изкуство. Няма друг ключ към него. За мен винаги е бил загадка начинът, по който е прието да се преподава поезия и да се пише за поезия. Невероятно е как успяват да изсмучат и последните капки живот от едно стихотворение, за да докажат съществуването му. Именно заради този подход веднъж споменах, че стойността на един поетически отклик се определя от три елемента – музика, мисъл и магия. Предполагам, че логичният ум ще се справи с мисълта и с музиката, но не бях наясно дали разните книжни момченца с кръгли очилца няма да я определят като симпатическа. Те изобщо не са безобидни. Така да. По-добре да не ѝ обръщат внимание.

Според вълновата генетика на професор Гаряев аминокиселините в белтъци-

те на ДНК имат синонимия и омонимия и предават информация на разстояние. Това е спорно твърдение, но науката не веднъж е потвърждавала знахарски практики. За разумното сърце не думите, а мелодията на езика пази генома на рода. Добрият преводач ще предаде вярно смисъла и духа на поезията, но няма как да разбие гените ѝ. Така се защитава народите. Да ограничим поезията до свободен стих или да се привнесат в народната песен елементи от чужд фолклор означава край на идентичността. За щастие опитите не са твърде успешни. В края на краищата няма как да присадиш авокадо върху дрян. Езикът разполага с механизми, които го бранят.

*Турци са Стоян беде-,
турци са Стоян бедили,
бедили и осуде-,
бедили и осудили,
че не ще Стоян, че не ще,
че не ще да се потурчи,
че го в тъмница фърлили,
фърлили и забравили.*

България е с разумно сърце за разлика от интелектуалните си менхири, които крепят облаците. Понякога ужасът е толкова непоносим, че е естествено да го обезсилиш с думи. Поразителното е друго – как това разумно сърце успява да ни представи нечовешката болка като естетическа категория, без да я превръща в изкуство? Не ни ли подсеца то, че трябва да преобразим дома си в място, където мъченичеството не е непременно условие за сътворение? *Изкупление* е думата. Всяка година приковаваме Исус на кръста, опиянени от страстите, сякаш не ни е достатъчно едно разпятие. Време е да свалим от челото Му трънения венец, за да си върне короната, която Му принадлежи по право. Короната на съзиданието.

Христовите страдания трябва да свършат най-после. Дошъл е редът и хората да помагат. Сега всеки от нас е свободен да чули печатите на сърцето си и да направи това сърце разумно. Ако ли не – може поне да опита.

**ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ УМА И СЪРЦЕТО –
ОПИТ ЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА СЛОВОТО
НА ПЕТЪР ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ**

Мирослав Бачев, г-р

ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ УМА И СЪРЦЕТО – ОПИТ ЗА ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА СЛОВOTO НА ПЕТЪР ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ

Мирослав Бачев, д-р

Човешкият живот е твърде пъстър, за да бъде обхванат в няколко дефиниции. При все това опитите за концептуализирането му са не просто важни, а съществено необходима потребност на пробуждащата се душа. Въпреки, че в опита да се формулират максими за мислене и поведение човекът е постигнал завиден успех, все пак сякаш в основните направления можем да изведем две съществени и понякога диаметрално противоположни максими, ориентирани спрямо двете основни антропологически начала. Първата от тях гласи „Следвай разума си“. Още от гръцката античност тази повеля се смята за основен и неизменен принцип в човешкия живот. По-късно обаче като реакция срещу „хладния разсъдък“ се появява друга една максима на живота: „Следвай сърцето си“. Ето че сякаш съществува вечна дилема пред човека за пътя, по който ще избере да върви, за да осъществи назначението си. В действителност множество ситуации на живота провокират появата на тази дилема, която най-често е разбираана като контрадикторна (противоречиво), а не просто като контрарна (противоположно). Темата за отношението между ума и сърцето като ръководни начала на човешкия живот може да бъде разгледана посредством два подхода – обективен (исторически) и субективен (екзистенциално обусловен). Да започнем с първото.

ЛОГИЧЕСКИЯТ СВЯТ

Когато става дума за основите на човешкото мислене, много често си спомняме класическата формална логика, водеща началото си от Аристотел, и особено два нейни закона. Формалната логика представя в съзнанието принципът на двузначността или: предметите могат да бъдат разделяни в две групи – група, която притежава даден признак, и група, която не го притежава. В този смисъл твърденията се делят на истинни и неистинни. От този принцип произтича „законът за непротиворечието“ – един от най-важните закони на мисленето. Съгласно него не е възможно нещо да се утвърждава и в същото време, и в същото отношение, да се отрича. Оттук произтича и „законът за изключеното трето“, според който от две противоречиви твърдения, в едно и също отношение, истинно е само едното, изключено е да има трето истинно положение. Едностранчивостта на този модел на мислене и по отношение на познанието, и по отношение на метафизиката (вкл. и светогледите) бе демонстрирана в немската класическа философия, особено от Г. Хегел и неговата диалектичната логика (не като формална епистемологична триада, а като съдържателно разгръщане на понятията). А особено неговата едностранчивост и в голяма степен неприложимост се забелязва при опити да се разрешат онтологически и светогледни въпроси. По пътя на формалната логика не е възможно да се

придобие цялостен светоглед, обхващащ в едно познание и същността, и явленията. Диалектичката логика, извираща също от древността и разработена като цялостна система от Г. Хегел, отразява нуждата от противоречието за пробуждане на душата към размисъл за законите и принципите, които стоят в основата на цялото мироздание. Разработената от Я. Лукашевич през 1921 г., „тризначна логика“ показва състоянието на неопределеност и преходност в съжденията и умозаклученията и прекъсва традицията, идваща от Аристотел, където съжденията имат стойност на истинност и неистинност; така основна особеност тук е невалидността на закона за „изключеното трето“ (напр.: „Възможно е след 5 дни времето да бъде облачно“ – не може в настоящия момент да се определи истинно или неистинно е изказването). Наречената накратко формулировка или, или не е приложима към множество аспекти на човешкото мислене и живот.

БИБЛЕЙСКИЯТ ЛОГОС

По отношение на темата ум-сърце библейските послания определено акцентират върху сърцето. В Библията сърцето е център на душевността и Азовостта. Много често и в двата завета могат да се прочетат изречения като „Помисли в сърцето си“, с други думи, най-големите и съкровени тайни са в сърцето, най-съкровени мисли и подтици са именно там. В Стария завет еврейските думи за сърце „леб“ и „лебаб“ означават сърцевина, ядро, среда. Сърцето е човешката личност в широкия смисъл на думата. Библейското понятие „сърце“ определено включва нрав, характер, личност, воля и съзнание; то често е синоним на душата с нейните разум, чувства и воля. Сърцето, освен това, е съсредотичие на жизнеността. В този именно смисъл под „сърце“ в библейски смисъл се разбират както самият физически орган, така и личността, душевният живот и нрава, емоционални-

те състояния на съзнанието, мисловната дейност (внимание, размисъл, памет, здрав разум), както и волята, желанията и целестреителността (5: 1355-1356). Мъдрецът цар Соломон призовава: „От всичко, що е за пазене, най-много пази сърцето си, защото от него са изворите на живота.“ (Пр. 4:23). Новозаветното значение е подобно – изобщо от всички новозаветни думи тъкмо „сърце“ (cardia) се доближава до значението на „личност“, както и на съзнание, защото то е седалището на разума, чувствата и волята. Бог познава сърцето (1 Цар. 16:7, Пс. 138:23), а Христос се вселява в сърцата на хората (Еф. 3:17) и това е условието да се разбере Божията любов. Интуицията в библейски смисъл на думата също е свързана със сърцето. В сърцето обаче се случва и грехът. А чистото сърце е условие за богопознанието: „Само чистите по сърце ще видят Бога.“ (Мат. 5:8).

Интересен момент в новозаветен контекст е приложимостта на формалната логика – Христос твърди, че не може да следваш едновременно Бога и мамона (т.е. външното богатство и света, Мат. 6:24); от друга страна, отново Христос призовава да придобием приятели от богатството на неправдата (Лука 16:9). Сиреч тук е налична една особена библейска диалектика, която не може да бъде разбрана посредством закона за изключеното трето.

ИНДИЙСКИТЕ ШКОЛИ

Веданта традицията акцентира повече върху умственият принцип, мъдростта и изобщо рационалното осъзнаване по пътя към освобождението (мокша), докато Бхакти традицията работи със сърцето и чувствата. В някои Упанишади (т.е. последната част на Ведите) за ума (манас) се говори като за сетиво (виж например Брихадараняка упанишада, Втора брахмана, ст. 7), а не за принцип или ръководно начало. Освен това, всеизвестният в будизма „поток на мислите“ и „поток на съзнанието“, който пречи на духовната себerealизация, на осво-

бождението от сансаричното, на себепознанието и който трябва да бъде преодолян, е свързан директно с ума и самосъзнанието. С други думи, в някои случаи умът се явява по-скоро пречка за духовното развитие. Оттук и едната линия, по която се появяват някои тенденции в Ню Ейдж културата да се игнорира умът и да се следва сърцето.

ЕВРОПЕЙСКАТА РЕФОРМАЦИЯ И ОТКАЗЪТ ОТ РАЗУМА

В западноевропейската култура идеята за *отказ от разума* по отношение на духовното познание идва, впрочем, отчасти с протестантството и Реформацията. Този отказ може да бъде разбран като реакция срещу изключително наситената с рационалистични тенденции католическа теология. През Средновековието в някои случаи Аристотел е с по-голям авторитет от самия Христос. Това донякъде обяснява отказа от разума в някои протестантски духовни форми и издигане на максимата *Sola fide* (само вярата), която освен богословските си измерения, може да се интерпретира и като реакция срещу едно своеобразно *sola ratio* (само разумът) на Просвещението. А вярата е свързана не само с ума, а и със сърцето.

АЛТРИУСТИЧНИ И ЕГОИСТИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ

Обичайно аргументите на максимата „Следвай сърцето си“ са свързани с обстоятелството, че много отрицателни явления от социалния живот са резултат от мисленето, а не от чувстването. Например рационалната страна на войните и военната индустрия, някои аспекти на икономическия живот и др., или накратко казано, в „хладния разсъдък“ липсва човешчина, липсва отношение на любов и истин-

ско разбиране, а само тънка пресметливост и хитрина, с други думи, налице е една егоистичната тенденция. И в този смисъл умът трябва да бъде игнориран от духовния живот и богопознанието. А принципът на сърцето е свързан пряко с любов, приемане, отвореност, добротворство, с други думи е налична една алтруистична тенденция по отношение на сърдечния принцип. Със сърцето са свързани, обаче, грехът, чревоугодството, множество неестествени желания, въобще всичко онова, което е препятствие за духовното развитие. Докато умът работи с идеите, с понятията и понятийното познание, с логиката, с разбирането на Божественото (с понятия за Божественото), с преодоляване на неестествените желания чрез разбирането им, и т.н. Следователно прякото обвързване на ума само с една егоистична тенденция и на сърцето – само с алтруизма е едностраниво решение. Както умът има позитивни и негативни страни, по същия начин това се случва и със сърцето. И оттук се явява въпросът: защо в едно отношение трябва да следваме повече сърцето си, а в друго – повече ума си?

РАЗУМ И РАЗСЪДЪК, РАЗУМНО И НЕРАЗУМНО СЪРЦЕ

Обикновено темата за отношенията между ума и сърцето и по-прецизно казано – за ръководната им функция в човешкия живот се разглежда абстрактно и в повечето случаи едностранчиво, като обичайното разбиране се съсредоточава върху предимството на ума. Понятието „ум“ е с богато съдържание; тук ще обърнем внимание на някои разграничения. Още в средните векове е обичайно разграничаването между *ratio* и *intellectus*, а по-късно в немската класическа философия, особено при И. Кант и Г. Хегел между *Vernunft* (разум) и *Verstand* (разсъдък). Разумът според Кант е способност за принципи (6: 92, 356 и следв.). Разумът е

цялата висша познавателна способност на човека. Така чистият разум не съдържа нищо друго освен регулативни принципи. В това отношение разумът е способността да се извежда частното от общото. Разсъдъкът обединява многообразното чрез понятия, а разумът обединява многообразното на понятията чрез идеи, той е единството на многообразието на познанието. Разумът търси да сведе в умозаключаването голямото многообразие на познанието на разсъдъка до най-малкото число принципи (обща условия). Така разсъдъкът е способността за понятия, а разумът е способност за принципи, т.е. за онова, което търси единството на понятията.

В индийските Упанишади също е налична тенденция умът да се разглежда в два аспекта: шуддха манас или чист ум („чист“ в смисъл на сатвичен, озарен, осветен от Божественото, а не не-емпиричен) и ашуддха манас, т.е. нечист или инстинктивен ум. Това е основанието за по-късното и в днешно време обичайно разграничение между висш ум и нисш ум, което се среща в някои текстове. Когато говорим за „ум“, следва добре да разграничаваме тези две неговии страни, за да разберем по-добре какво следва да се разбира, когато се призовава да се следва ума в практическия живот. Разбира се, тук изоставяме цялото богато съдържание на понятието „ум“, за да се фокусираме върху интересувашата ни тема, за целите на което се ограничаваме до горното разграничение между тези два аспекта. Бихме споменали за яснота само един пример: в библейски смисъл на думата, когато умът се колебае и съмнява, се проявява нисшият манас; когато умът слуша напътствията на Божия Дух, се проявява висшият манас.

В някои свои лекции Петър Дънов употребява понятието „разумно сърце“. Под „разумно сърце“ той разбира една Божествена основа на живота у човека, една по-висша страна на неговия душевен и сърдечен живот, която е синоним на възвишеното и благородното. Понятието „сърце“ също

не се употребява винаги еднозначно от Петър Дънов, Учителя. То, подобно на темата за ума, отново може да бъде разглеждано в своите два аспекта – като разумно и неразумно сърце. Първото е основанието за благородните и възвишените чувства у човека, за Божествените му стремежи. Второто е условието за определени негативни емоции и чувства, за лоши навици, за пороци и т.н. Онова, което споменахме по-горе при темата за ума, е валидно и тук – богатото съдържание на понятието „сърце“ в случая не е предмет на разглежданата от нас тема, а единствено тези две страни на сърцето, и то не в техните многостранни прояви, а единствено в оная диалектическа евристичност, в която бихме искали да ги поставим спрямо основните два аспекта на ума.

В словото на Петър Дънов, Учителя, понятията ум и сърце също са разбираани в техните многостранни функции, но също така и по-конкретно – през двете им страни, както са обсъждани и тук. От една страна, според него умът е същията на човека, както и Божественото начало в него, поради което трябва да бъде ръководител на човешкия живот (1). От друга страна, сърцето е по-силно по влияние от ума (2), то влияе на ума и по стремежи е насочено към възвишеното (3). Разбирането на тези твърдения, които на първо четене изглеждат противоречиви, трудно ще премине през следване единствено на формално-логическите правила на мисленето. И то не защото определен вид познание игнорира тези правила, а защото често им се изплъзва, подчинявайки се на една по-развита логика.

ВМЕСТО ЗАКЛЮЧЕНИЕ: СЛЕДВАЙ УМА СИ И СЛЕДВАЙ СЪРЦЕТО СИ

В една своя беседа Петър Дънов, Учителя, заявява: *Когато хората започнат да живеят по законите, написани в Разумното*

сърце и във Възвишения ум, светът ще се оправи (4). След горните разграничения бихме искали да направим опит да отговорим на въпросите какво означават посланията да следваме сърцето си и (или) да следваме ума си при взимане на важни решения в нашия живот. Максимата „Следвай сърцето си“ означава нисшият манас или разсъдъкът да следва разумното сърце, т.е. Божествената страна на сърцето. Максимата „Следвай ума си“ или „Следвай разума си“ означава неразумното сърце да следва висшия манас, висшия ум (т.е. разума) и да се облагороди. Ако темата се разгледа в такава перспектива, и двете максими са валидни в различни случаи и абсолютизирането на една от тях би било егностранчиво решение. Ако използваме разделителната линия истина-заблуда, то условия за заблуда би имало тогава, когато нисшата страна на сърцето или неразумното сърце взема надмощие над висшия манас, както и ако нисшият манас, от друга страна, взема надмощие над разумното сърце. Условия за истинност в практическия живот бихме имали, когато нисшият манас се вслушва в напътствията на разумното сърце, а неразумното сърце се вслушва в упътванията на висшия манас или разума. Една интерпретация в субективния смисъл на горните две максими може да бъде отнесена към различните типове хора и в този смисъл определени хора биха взимали правилни решения, когато следват сърцето си, докато за други би било точно обратното, те трябва да се ръководят от ума си. Например, ако един човек е силно рацио-

нален в ежедневно-профания живот, понякога той има необходимост повече от максимата „Следвай сърцето си“ в духовната област. И обратно, ако човек е силно чувствителен в ежедневно-профания живот, често той търси по-рационални духовни форми. При човек с практическо-рационални изяви в ежедневието често ще бъде търсена формата „Следвай сърцето си“ като компенсаторен механизъм. Освен това, при един и същи човек в различни периоди от живота му и в различни ситуации може да има различна ориентация по оста ум-сърце. В завършек на всичко казано, навярно идеалният случай на правилото за добър живот би имало, когато човек следва висшия манас или разума синхронно със следването на разумното сърце или, по друг начин казано, на Божествената страна на сърцето.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дънов, Петър. „Силата на ума“, МОК, 25.11.1932.
2. Дънов, Петър. „Тъчете мислите си“, ООК, 9.04.1924.
3. Дънов, Петър. „Стремежите на ума и сърцето“, ООК, 24.10.1923.
4. Дънов, Петър. „И рече баща му“, НБ, 15.12.1918.
5. Нов библейски речник, Изг. Нов човек, С., 2007.
6. Кант, Имануел. Критика на чистия разум, С., 1992.

ДАЛЧЕВ И ЯВОРОВ, ДУШАТА И ТЯЛОТО

доц. д.н. Морис Фагел
Нов български университет – София

ДАЛЧЕВ И ЯВОРОВ, ДУШАТА И ТЯЛОТО

доц. д.н. Морис Фагел

Известният фрагмент на Далчев „Имало е нещо нездраво още в самата основа на този брак между най-големия български поет и най-хубавата жена от висшето българско общество. Любовта им е била, няма съмнение, само суетност. Те и двамата са живели през цялото време под погледа на публиката като на сцена и е трябвало да играят, да представят силни чувства, каквито вероятно не са имали, и най-после да извършат оня трагичен жест, който са мислили, че им приляга на изключителни същества. По някой път е много трудно да бъде човек естествен дори и в смъртта си“ показва само видимата страна на едно отношение към Яворов, което има определящо значение за Далчевото поетическо наследство¹. Това отношение надхвърля спора между автора на „Камък“ и „Балкон“ и символизма. Несъмнено Далчев прави големи усилия, за да ни убеди, че символизмът е „мъртва поезия“, опитвайки се да смени езиковия код, на който се създават поетически произведения, замествайки „абстрактната“, „отвлечена“ и „неясна“ лексика на символистите със „земна“, „предметна“, „тукашна“, а не „замръзнала във времето“ изразност.

Ала позицията на Далчев спрямо Яворов е по-различна. Той не само се бори срещу неговия език (вж. например фрагмента: „В едно свое прочуто стихотворение Яворов се оплаква: „Млад, на младост зноя не

усетих.“ Преди него Ботев е казал: „Млад съм аз, но младост не помня.“ Една и съща мисъл, два различни стила. Предпочитам моя на Ботев: той е по-прост, по-единен и затова по-гълготраен. Това, което се харесва сега у Яворов, един ден сигурно ще престане да се харесва, понеже е случайно и излишно“), но и се противопоставя срещу концептуалните основания на Яворовото творчество².

На пръв поглед Далчевата поезия изглежда малко диалогична спрямо написаното от други автори, особено спрямо българските традиции. Ала това не е така: литературният модернизъм, от който тя, без да го признава открито, е част, предполага присъствие на интертекстуалността. Стихотворението „Метафизически сонет“, публикувано през 1927 г., може да се чете като ирония спрямо централната в късната Яворова поезия тема за душата. Тук душата е представена като бунтуваща се срещу тялото, но всъщност зависи от него: „Душа, ти своята мощ и своето богатство / на него, тленното, уви, дължиш все пак“³. Нещо повече – не тялото затваря душата, а по-скоро то я храни и така то чезне, докато нейната сила нараства, подготвяйки я за вечен живот: „Ти властвуваш в света чрез тези сетива / и хранена от тях, растеш

1 Далчев, Атанас, „Фрагменти“, <http://raikov.info/literature/dalchev/fragmenti.html> (посетен на: 22. 07. 2024 г.).

2 Пак там.

3 Далчев, Атанас, „Метафизически сонет“, <https://chitanka.info/text/12114-metafizicheski-sonet> (посетен на: 22. 07. 2024 г.).

и бързо крепнеш / докато тялото за теб покорно крее“⁴.

В „Метафизически сонет“ е атакувана основна черта на душата у Яворов: нейната самодостатъчност. Душата у Яворов няма нужда от тяло. Поетът не говори за него, не го забелязва. Налице е само душата, самотна, страдаща, но и устремена към други души, с които обаче не може да намери близост: „Душата ми се мъчи в глас и жажда, / но твоята душа се не обажда“⁵. Ала същевременно в „Метафизически сонет“ можем да открием един израз, който би могъл да служи като хипограма в смисъла на Майкъл Рифатер към друг текст на Далчев, който смущава със своята трудна разбираемост – „Повест“. Става въпрос за обръщението към душата „монадо без прозорци“. Препратка към монадологията на Лайбниц, която Далчев като студент по философия несъмнено е познавал, този израз всъщност ни „разказва“ за смисъла на публикуваното по-рано, през 1925 година, стихотворение „Повест“. Започващо с стиховете „Прозорците – затворени и черни / и черна и затворена вратата“, то представя монолога на едно странно, недефинирано същество, което живее изолирано от другите, а накрая се оказва, че „ако случайно някой влезе в къщата“, където е то, „там няма да намери никого“⁶.

Онова, което най-много притеснява тълкувателите на „Повест“, е тъкмо неяснотата около разказващия за себе си. Какво е той? Субект ли е? Тази неяснота е свързана с друга липса: отсъствието на желание у този странен аз. Той не се стреми към нищо, не иска нищо. Защо е така?

Жак Лакан свързва желанието с фигурата на другия, предлагайки формулата

4 Пак там.

5 Яворов, Пею, „Вълшебница“, <https://chitanka.info/text/7086-vylshebnitsa> (посетен на 22. 07. 2024 г.).

6 Всички цитати от стихотворението „Повест“ са от: Далчев, Атанас, „Повест“, <https://chitanka.info/text/12102> (посетен на 22. 07. 2024 г.).

„Моето желание е желанието на другия“. В желанието има несъкратимо очакване за отговор, взаимност. То поставя винаги другия пред желаещия аз, а не обратното, както изглежда. Обичащият обича, защото иска първо да бъде обичан. Това, че е въображаемо обичан от обекта на своята любов, го кара да обича.

Структурата „Моето желание е желанието на другия“ намира своя израз в прочутия Лаканов „Стадий на огледалото“. Бебето изпитва възбуда при гледката на своя образ в огледалото, защото вижда себе си като друг. Другият определя неговото „себе си“. Той е „себе си“ като друг на „себе си“. Така се ражда азът. Аз ставам „аз“, доколкото съм друг по отношение на самия себе си.

Огледалото, както отгавна е забелязано, е централен елемент в стихотворението на Далчев. То се среща два пъти: в стиховете: „Понякога аз се оглеждам в огледалото, / за да не бъда винаги самотен“, както и в стиховете: „Ако случайно някой влезе в къщата / там няма да намери никого; / ще види само прашните портрети, / коварното и празно огледало...“. Текстът обаче е изпълнен и с други „образи“, в които присъства смисъла на огледалото: спомените, книгите, портретите. Идеята за отражението се съдържа и в фигурата на „люлеещия своето слънце от метал“ часовник. Неслучайно именно след тази фигура разказващият аз заговаря за своето „оглеждане понякога“ в огледалото.

Всичката тази изпълненост с огледала обаче иде да покаже, че „стадият на огледалото“ по отношение на аза в текста не сработва. Той се „оглежда“ в огледалото, ала остава самотен и нито в книгите, нито в спомените, нито в портретите открива онзи друг, който ще бъде той самият. Огледалото е „празно“. Доколкото другият според Лакан е определящ за аза, то азът в текста на Далчев не е аз. И то в най-конкретния и най-радикалния смисъл на душата. Азът е местоимение, част от езика, означаващо, а разказващият за себе си

В стихотворението остава тъкмо извън означаващото, защото то, означаващото, е другият в огледалото, който трябва да стана аз. Доколкото другият отсъства, аз съм извън знаковостта и езика.

Ето защо в езика на разказващия за себе си думите имат само смисъл, но не и звуци и букви. Стиховете „Отдавна всички книги са прочетени / и всички пътища на спомена са минати...“ съдържат тъкмо такова внушение. При това се касае не само за книгите, намиращи се в къщата на разказващия, но за „всички книги“ и не само за спомените на конкретния аз, който не е аз, но и за спомените изобщо. Книгите са прочетени, „пътищата на спомените“ са прекосени, но в тях разказващият не е намерил никакъв друг, с който да се идентифицира или пък от когото себеразпознаващо да се оразличи. Така е и с портретите. Той не ги вижда като образи, а като смисли, „разговаря“ тях.

Защо обаче огледалото, освен „празно“, е наречено „коварно“? Защото създава илюзията на разказващия, че той не е „винаги самотен“. Разказващият се намира в сложна ситуация, където едновременно е извън езика и аза, но и постоянно кръжи около тях, около означаващото: чете книги, спомня си, разговаря с портретите, оглежда се. Бидейки вън от езика, този парадоксален не-аз не е и субект, той не може да бъде определен. Ето защо е незабележим за другите и стихотворението завършва с думите: „Ако случайно някой влезе в къщата, / там няма да намери никого...“. Тази незабележимост има пределно конкретен смисъл: разказващият аз няма как да бъде открит, защото няма тяло. Тялото е означаващо, с което азът се уподобява.

В самоописанието на говорещия за себе си в „Повест“ можем да откروим иначе трудноразличимата фигура на междутекстовата ирония. Далчев представя Яворовата поезия като „монада без прозорци“, в която отсъстват други, няма тела, а поради това няма и действителен аз, колкото и „азовоцентрични“ на пръв поглед да са стиховете на автора на „Подир сенките на облаците“. В Далчевата перспектива на разбиране Яворовата поезия изглежда затворена в „ледената стена“, под която „съм роден“, и изразява осъзнаването на различните светове, които разделят очакващите връзка. Ето защо и основното обвинение, което авторът на „Повест“ отправя към любовта между Яворов и Лора, е липсата на автентичност, самолюбие, което се прикрива като страст.

Съвременник на критическата стратегия на Далчев спрямо Яворов, Петър Дънов обръща огромно внимание на ролята на другия при формирането на нашата идентичност. В лекцията „Разумното сърце“ обаче тази роля е особена. Там другият не сме ние спрямо себе си, нито останалите човешки същества, а големият друг – Божественият глас, който обаче не е галеч, а е в самите нас: „Следователно ние всякога трябва да се подчиняваме на Божествения глас в себе си“⁷.

7 Дънов, Петър, „Разумното сърце“, https://petardanov.com/topic/901-1924_04_02-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%BD%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D1%81%D1%8A%D1%80%D1%86%D0%B5/#gsc.tab=0 (посетен на: 22. 07. 2024 г.)

**МЛАДОСТТА КАТО САМОЦЕННОСТ,
МЛАДОСТТА КАТО ПЕРСПЕКТИВА**
*размисли на един вече много възрастен човек
Върху литературна основа*

проф. Михаил Негелчев

МЛАДОСТТА КАТО САМОЦЕННОСТ, МЛАДОСТТА КАТО ПЕРСПЕКТИВА

*размисли на един вече много възрастен човек
Върху литературна основа*

проф. Михаил Неделчев

Стои пред очите ни една красива метафора, изречена от Петър Дънов, Учителя, в неговата беседа от 2 юли 1923 г., метафората за разцъфтяването на човешката душа. Знаем, младостта като свърхценност сама по себе си е една вечна тема и на литературата, и на философията, и на всички изкуства. Но знаем също така, че при абсолютизирането, при безпределното фаворизиране на тази светла човешка възраст се заражда опасността от установяването на една същинска идеология, която можем да определим като *ювенализъм*. В нейните крайни – агресивни и профанни форми – тя приема изрази като: „Аз съм млад, красив, умен, силен и – евентуално – богат“, а „Ти си стар, беден, немошен и – за твое съжаление – глупав.“

Веднага заваяват въпроси като: това разцъфтяване на човешката, на младежката душа, за което говори Учителя, при всяка младост ли се случва, винаги ли и как? Всъщност в беседата е казано доста точно ясно, отправено е като едно предупреждение: *„Гледайте да извършите всичко по закона на Любовта. Както ви казах вчера, гледайте да дадете един пример на старите. Ако вие го дадете, вие ще бъдете всякога млади. Не дадете ли вие този пример, тогава ще дойдат други млади, те ще дадат този пример, пък вие ще станете стари. Дадете ли вие този пример, вие ще бъдете завсякога млади.“* Можем да четем този пасаж (ако извадим от него за момент метафизическия смисъл), като ядро на една същинсна поколенийна социология. За това – след малко...

Можем обаче да си припомним, например, че като мотор, като едно *perpetuum mobile* от историята на новата българската литература, стои формулно изразената от критика на кръга „Мисъл“ г-р Кръстев идея за напрежението „млади-стари“, където плусът е, разбира се, за „младите“. Въпросът е, че самият г-р Кръстев разгръща една телеологическа концепция за окончателното оценностяване на неговите „млади“ от Кръга, че се затруднява – дори при него и не стои като въпрос – с определянето на новите „млади“.

И така, нека се опитаме да отговаряме на всичките тези въпроси, като направим няколко екскурса в полето на литературата. Да започнем с един кратък обзор на знаменити, класически романо-творби, поставили темата за младостта, за съзряването и за ефектите от него, като тематичен център на творбата. Тези романи могат да бъдат: „Изповед на едно дете на века“ на Алфред де Мюсе, автобиографическата повест „Младост“ от поредицата „Детство. Юношество. Младост“ на граф Лев Николаевич Толстой, „Портрет на художника като млад“ на Джеймс Джойс и „Спасеният език“ на Елиас Канети от неговата мемоарна трилогия.

РОМАНИТЕ НА МЛАДОСТТА

Разбира се, основният проблем, чието решение ще търсим при нашия бърз

синтетичен анализ на тези знаменити романи, които най-често са с автобиографическа основа, е: намираме ли в тях при изобразяването на младежкото битие някаква кулминация, някакъв предел, където виждаме нещо от типа на „разцъфтяване на човешката душа“? Видяна ли е в тях младостта като самоценност и като перспектива?

Няма да намерил такъв предел в „Изповед на едно дете на века“. Всъщност по тематика този роман е сякаш близък до писания в края на същия този век „Възпитание на чувствата“ на Гюстав Флобер; в този предходен „l'education sentimentale“ е описана и една и съща епоха – времето на Реставрацията от следнаполеоновата епоха. Но за разлика от Флобер, Алфред де Мюсе не се интересува толкова от текущите общосоциални и политически събития. Неговият млад персонаж е пределно и само обзет от любовните си вълнения, които понякога достигат до обвзетост и зависимост. И почти всичко завършва с разочарование. Ето едно размишление от романа за възможните илюзии на младостта: „Едно от големите нещастия на неопитната младеж е това, че си представя света според първите впечатления, които са я поразили; ала трябва да се признае, има също една порода много нещастни хора: това са тези, които винаги се явяват при подобен случай, за да кажат на младежа: „С право вярваш на злото и ние знаем какво е то.“ Но може би, голямата стойност на този романов текст е в увода: едно силно социално-психологическо есе за всеобщото общоевропейско униние всред младежта, наложило се като умонастроение, когато нейният кумир Наполеон е свален и демитологизиран и отново се появяват царете и императорите вече в една ерзац-форма...

Повестта на граф Лев Николаевич Толстой „Младост“ следва една основна централна линия на общото повествование за трилогията: стремежът на родители и възпитатели да направят младия човек едно същество „comme il faut“, такъв,

какъвто трябва да бъде добре възпитаният представител на висшето руско общество, школувано и по европейски, френски образци, както и меката и по-твърда съпротива на Николенка срещу това принудително мундштруване. Ето изходното разсъздание на автобиографичния герой: „Аз познавах и познавам много, твърде голям брой стари хора, горди, самоуверени, резки в ръзсъзданията си, които на въпроса, ако им зададат такъв въпрос на оня свят: „Кой си ти? Какво прави там?“, не ще бъдат в състояние да отговорят иначе освен: „Je fus un homme tres comme il faut.“ Тази участ очакваше и мен.“ Но главата „Младост“ започва идилично така: „Въпреки че в главата ми беше такава бъркотия от понятия, през това лято бях млад, невинен, волен и затова почти щастлив. Понякога, и то доста често, ставах рано. (Слях на чист въздух на терасата и сутрин ме будеха ярките полегати лъчи на слънцето.) Бързо се обличах, грабвах под мишница кърпата за лице и някой френски роман и отивах да се къпя в реката, под сянката на брезите на половин верста от къщи.“ Ако можем да говорим за някакви представени екзистенциални предели в творбата, това могат да бъдат: гвете изповеди в господарския дом и в манастира с ето това усещане: „тоя еднообразен прекъсващ се звук от махалото ми говореха ясно за някакъв нов, неизвестен за мен досега живот, живот на уединение, на молитва, на тихо, спокойно щастие...“. Другият предел могат да бъдат преживяванията около женитбата на овдовелия баща на голямата фамилия – едно истинско съзряване в предверието на Университета.

Дебютният роман „Портрет на художника като млад“ на автора на голямата класика на модернизтичната литература „Улиси (Одисей)“ Джеймс Джойс е построен в традициите на един класически Bildungsroman, като образователен роман, или по-точно – като Künstlerroman, като роман за художника. И ако трябва да посочим и тук някаква пределна ситуация, то това безспорно е ранният вътрешен бунт

на младия Стивън Дегалус спрямо реда в управлението от Оргена на йезуитите строг пансион, а впоследствие – и спрямо всякакъв стагниращ „order“. Политическата ситуация на доминираната от британците Ирландия създава специфичен контекст на този радикален младежки бунт, който в романа е предаден и със стилистичните средства на един все още търсен поток на съзнанието. Ето как е описано първото по-силно плътско увлечение: „В душата му цареше студено безразлично просветление. Когато за пръв път падна в бесовския грях, той бе усетил как в него бликва вълна от жизнена сила, бе изтръпнал от ужас да не би след това изстъпление да остане недъгав тялом или духом. Но бликналата вълна го бе грабнала в обятията си и отнесла далеч от него самия, а когато го върна обратно с отлива си, и тялото и душата му бяха непокътнати: тъмната сила тайно ги бе помирила.“ Такива душевни преображения се случват многократно на превърналия се в млад подигравчив Стивън – този начеващ талантлив поет. (Въпреки че самият автор отрича подобна близост, един по-късен роман на поета Дилан Томас – също с келтски произход, уелсец – „Портрет на художника като млад пес“ продължава да се счита от изследователите със заглавието си като любовна пародия на романа на великия Джеймс Джойс.).

И последният роман от нашата поредица – „Факел в ухото. Историята на един живот. 1921-1931“ (след също автобиографичните романи от трилогията – предхождащият хронологически „Спасеният език“ и следхождащият „Игра с очи“). Действието на този пореден роман на младежкото съзряване се разгръща предимно във Виена – в този град, превърнал се в идните години в интелектуален център на Европа и където ранното усещане за застрашена Европа, за предстоящия трагически гигантски катаклизъм се усеща най-силно. Тук, в този велик и толкова свободен го време град, започват интелектуалните общения на Канети с първенците на духа

(на първо място с големия критик и публицист Карл Краус – този символ на виенския дух), случват се големите индивидуални събития в личното му битие (любовта му и сватбата му с Веза), тук се оформя и замисълът на големия му „обективистичен“ роман „Заслепението“. Вътрешните драми на автора-мемоарист са преди всичко в процеса на еманципацията му от майчинската зависимост, в пределното засилване на духовната му близост с Веза. Ето малък пасаж от главата „Убежището“: „Към средата на август се върнах във Виена. Не се спомням срещата с мама. Свободата, която спечелих с „разплатата“ в планината, имаше преломно въздействие. Търсех без страх и без чувство за вина единствения човек, към когото ме влечеше, единствения, комуто можех да кажа какво чувствам.“ А травми и душевни рани оставят все още савнително безобидни срещи с дремещия и тук антисемитизъм, със загадащата се в Европа опасност от изтребването на прокълнатия му рог.

На фона на този съвсем бърз синтетичен преглед на тези толкова известни романи можем да настояваме, че самата ситуация на „разцъфтяване на човешката душа“ е уникална – така, както е загадена от Петър Дънов, Учителя, със своята неотвратимост и необратимост...

ВГЛЕЖДАНЕ ВЪВ ВАЖНИТЕ ТЕМАТИЧНИ АКЦЕНТИ ОТ БЕСЕДАТА НА УЧИТЕЛЯ

Естествено, най-същностният тематичен акцент – макар и сякаш не свързаноцентриран – е личността на Учителя, самото слово на Учителя, като семе, което трябва да проникне в душата и да поникне, за да разцъфне човешката, младежката душа. Личността на Учителя е въплътена в неговите послания към младите му ученици, в специфичните учителни обръщения и интонации. Например: „Сега, вие, които

сте събрани тук, усещате този вътрешен Божествен импулс, като един неопределен стремеж.“; „И тъй, аз искам да ви представя Небето като нещо близко, достъпно за вас, да не мислите, че то е място на чужбина.“; „И аз желая сега вие да се считате като ученици на Великото Всемирно Бяло Батство, за което се приготвявате...“; „Гледайте да извършите всичко по закона на Любовта.“. Като един истински голям духовен водач, Учителя не убеждава своите млади ученици, той проповядва със знанието и увереността, че Словото му трябва и ще даде плод.

Специфични акценти в беседата, освен формулата за разцъфтяването на човешката душа, са и други важни формули на езотеричното знание, като „засоряване на живота“, „култура на Божествената любов“ и пр. Текстът е наситен и с редица важни термини: „Божествена издишка“, „Божествена любов“, „Божествен дух“ и много други.

Специфича е и употребата на корелацията „млади-стари“. Бихме сгрешили, ако я отнесем единствено до реалната, всекидневна възрастова отлика. „Стари“ в този речник означават и тези, който не са се просветлили, на са поели в душата си „всичките възможности на Божествената любов“ (да използваме още един израз от беседата). Стар е (цитирам): „...човекът на греха, на заблуждението, на всички произволи и нещастия, които съществуват в света, а младият, това е онзи, новият, роден по образ и подобие Божие.“ Тоест младостта е оценно-стена не само в конкретен възрастов план.

ИДЕЯТА ЗА ФОРМИРАНЕТО НА ПОЕТИЧЕСКИТЕ ПОКОЛЕНИЯ

В един много ранен мой текст от дебютната ми книжка „Критически страници“ (1978 г.) давам следните определения на понятието поколение. Преди всичко, типовото (цитирам): „Понятието „поколение“ в историята на литературата и във всички

обобщаващи прегледи на духовната дейност сред един народ през определен период е условно. Защото едни и същи духовни дирения и борби най-често са общи и за бащите, и за децата, а понякога за деди и прееди, т.е. за няколко последователни поколения.“

Съвсем различна е ситуацията с трайно установеното, според мен, в историята на нашата литература виждане за поетическите поколения. Ето моето лично тогавашно определение, което продължавам да поддържам и до ден днешен (отново цитирам): „...поетическо поколение съставят поетите, свързали началната фаза на своето творческо развитие с един крупен социален прелом, чиито проблеми се превръщат в основна тема на тяхното творчество; след този начален етап всеки поет тръгва по своите собствени творчески пътища, но времето, когато литературната общност е била действително жива, ѝ дава мощния тласък за това вече индивидуално развитие, социалният заряд е „аккумуляторът“ за лично гръзновение.“ Ето това са елементите на една моя лична литературоведска поколенийна социология...

Ако направим една аналогия между младите поети от едно поетическо поколение и младите ученици в Бялото братство, радикалният прелом в тяхното битие, преобърнал живота им, е именно съдбовната им среща с Учителя, поникването на семейната на неговото Слово в душите им, възможността да „разцъфне човешката им душа“. Това е всъщност една инициация.

КУЛМИНАЦИИ В РАДИКАЛНИ БЪЛГАРСКИ ПОЕТИЧЕСКИ ТВОРБИ ЗА МЛАДЕЖКО ПРЕЖИВЯВАНЕ НА ЕКСТАЗА

Всяка творба на екстаза – и в музиката, и в поезията – естествено достига до своите кулминации. Това някак е заложено

В нейната основна стилова характеристика. Тя е асиметрично построена, стреми се към такова пределно, екстазно възвисяване. Самата екстатична преживелица е един щастлив или хаотичен предел.

Сюрреалистичната поезия Яна Язова от 30-те години на 20. век в книгите ѝ „Язове“, „Бунт“ и „Кръстове“ – поезия забравяна, пренебрегвана, затуляна – ни представя множество образци в тази насока. Екстазът при нея е понякога направо плащещ. Ще дам като малък пример фрагмент от голямата финална поема в „Язове“ със заглавие „От земята до пъкъла. Просешка псеен“:

*Смъкна сладък сън листи си, бели одежди –
хубав сън грееше с жизнена, огнена мощ.
Край стобора с морно лице под катранени
вежди,
спеше си просяк, посрещнал тук тъмната
нощ.*

*Аз се притиснах о него. Пак сън ли сънувах?!
Сепна той тежките клепки, видя удивен
мойто лице пребледняло, лицето на Север, и
както блънувах,
грабна ме той и по пътя вървеше със мен.
И с нежност, с каквато небето тук милва
Земята,
думи ми шепнеше той – твърд, от мрамор
бял замък
горд обеща. Във съня си го виждах с криста-
ли и стара позлата,
както си спяхме във групи край някой гол
камък.*

Не по-малко грастични са сътворените след близо 40 години, също сюрреалистични, стихотворни строфи на Биньо Иванов, даващи ни примери за екстатични преображения. Това се творби като „Корен дълбоко в небето“, „Сияе пеещото същество“, „Навярно вечно“, „Тридесет и три годишни“ и много други. Да прочетем стихове от последното споменато стихотворение:

*Как леко дишаше тогава въздуха,
как в него тегнеше околността!
В кръвта ни, във водата ни гореше
медът на прашния език на пътя (...).*

И от любимото стихотворение на художника Иван Курков:

*Сияе пеещото същество –
годето преживея. Мъгливо преминават хора и
платна, шапки и антени,
на пода капе слънце, до хоризонта расне пара –
накълбява се простора,
посягат параходи между котви, водораслите
ухаят, рибите сълзят,
довиждане и сбогом,
довиждане до обогом, дъски, гвоздеи, събрали лод-
ката,
годето преживея,
годето се родя отново.*

Очевидно тези сюрреалистически остри, грастични строфи звучат в контраст с меките приласкаващи слова от беседата за разицфтяването на човешката и по-конкретно – на младежката душа. Макар и в двете културни ситуации да има преминаване през екзистенциални предели, очевидно в беседата говорим за друг тип послание и за друг духовен опит.

ПЛОДОВЕТЕ НА СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ В НЕГОВИТЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛИ

Учениците на Петър Дънов, Учителя, с най-висока степен на посветеност свидетелстват за водещото място на метафората за разицфването на човешката, на младежката душа всред идеите и словата му. Боян Боев е записал във фрагмента „Младите са носители на Божественото“ за пребиваването на ученички от Девическата гимназия на Изгрева, придружени от своя възпитателка. След молбата Учителя да им каже нещо, той ги поучава:

„Младите са носители на Божественото и ако го проявят, животът им има смисъл. Развийте дарбите, които са вложени във вас. Виждам, че едни от вас са с разсъдък, други са практични, а трети имат други качества. Човек е като цвете – да цъфне и да издава благоухание. За всеки се полагат

гряжи от Небето и за всекиго има такъв промисъл, който той не е сънувал.“ (Архив на Боян Боев, т. 1, с. 421)

В тези поучителни думи се виждат следите от концепцията за разликите между хората, за житейското предразположение/предназначение на всеки един от тях, дадени за последователите на Бялото братство от Учителя чрез „принципа на Четирите съвета“.

Още по-силно сътворчески е претворен образът на разцъфтяващата човешката душа, на младежката душа в есеистичното и философско творчество на Георги Томалевски. Прекрасни са поетическите фрагменти от знаменитите му тридесет и два на брой – колкото са буквите на азбуката ни – „Псалми за живия Бог“. Ето началото на 12-и псалом, онаслобен „Младост“: „Вечна младост царува в света. Летят годините в нестихващ бяг, отминава времето като пътник, който никога и никъде не стига, а светът живее като младенец в светла, радостна усмивка на лицето.“ И още: „Благословен Вечно Младият! / Който живее наблизо до Него, дните му са като часове на утро, усмивката му е като на безгрижно дете, а сърцето трепка като на птиче, когато зората се разпуква.“ (Псалми, с. 29-30). Тук вече младостта е наистина самоценност. Да чуем и финалът на научното есе на Томалевски „Грижите за поколението“ – за въздействието на музиката, от посмъртно издадената през 2014 г. негова книга „Развигор и листопад“: „Ако хармоничните трептения на даден тон или песен се отразяват благотворно на растенията, колко повече те ще са от значение за един млад, възрастващ човек.“ (Листопад и развигор, с. 80).

Идеята на Учителя за разцъфтяването на човешката, на младежката душа, днешният варненски последовател Димитър Калев обобщава така в книгата „Богхисатва на XX век“ (2007): „Психологичен аспект на човешкото развитие според Учителя Беинса Дуно е последователната трансформация през четири

културологични архетипи: старозаветен, новозаветен, праведен и ученик. Преходът към последния се схваща като съвкупност от школки езотерични методи, целящи преобразуване на представно-понятийното съзнание в образно (имагинативно), обозначава се с термина *разцъфтяване на човешката душа*. Според Учителя Беинса Дуно езотеричният ученик трайно свързва съзнанието си с Христос, непрекъснато Го преживява в своята мисловна, емоционална и волева сфера, и постоянно се учи от това, което върши в него. По този начин съзнанието на ученика, и специално неговото етерно тяло, естествено се приема за обект и субект на т.нар. Второ пришествие на Христос.“ Или: ученикът е мислен не само като един съсъд, в който ще се вложат семената на Учителното слово, а и който благодарение на своята метафизическа младост ще работи за своето собствено възвисяване.

Нека за финал на този текст застане голямото сюжетно стихотворение „Старецът и пространството“, пак на Димитър Калев, из голямата му антологическа книга „Евтеропософия“ – стихотворение с една светло-тъмна игра на младост и старост, едно стихотворение със сдържан екстаз в неговия край, което можем да отнесем към примерите от нашия раздел четвърти „Кулминации в радикални български поетически творби за младежко преживяване на екстаза.“ Ето стихотворението:

Снощи, при залез видях във сърцето си старец.
Впрочем, видяха го моите безчувствени мисли –
пееха и си пригласяха на китари,
„Старче – му викаха, – ставай!“ и му се кискаха.
Някъде много далече шумеше морето –
моята кръв се целуваше с тънкия вятър...
После се върнаха мислите, викаха: „Ето го!“ –
старецът беше се слял със всеобщата слятост.

Спрях се при мислите, казах: „Дано ви споходи
святата троица – страх, срам и самопогнуса!
Вижте се, вашата младост е толкова сходна
с клон от Дървото на изкустителното изкуство!“

Мислите спряха да пеят, приседнаха в пясъка,
„Млъкнем ли – казаха, – този пясък ще проговори!“
Знаех, че пясъкът (но не желях да споря),
всъщност е само на гномите жълтият крясък,
който пораяда пустини, пустини, пустини...
Чувах как много далеч се усмихва морето,
как се целува кръвта ми с моралното синьо.
После отново изпискаха мислите: „Ето го!“
„Тръгвам – си казах – на бой със неясните думи,
както библейският Яков със ангел се борел –
всички пространства остават да странстват
безумни,
ако не сторят така, че да станат простори.“

Снощи, пред залез видях пирамида в сърцето си.
Казах си: „Старецът се геометризира –

тоест избира за себе си точка в небето,
а на земята квадратна основа избира.“
Точно това в крайна сметка разплака ума ми –
старецът с фигура като Хеопсова гробница –
куха, заслушана уж във отвъдните гами,
всъщност – планински масив без природни пог-
робности,
хрумнал на ангели, свлечен нарочно в Сахара,
за да се учи пустинята на вертикалност.
Нямаше старец, а чувство, което събаря
всички пространства, за да живее тонално.

Наистина за младостта може да се
пише и разсъждава безкрайно!

София, 14 август, 2023 г.

ДВЕТЕ ЕСТЕСТВА НА ЧОВЕКА

Мъжки и женски принципи, проявени в духа и душата, в ума и сърцето, в централната и периферната нервни системи

Ивелина Златарева
Георги Христов
Йордан Стоянов

ДВЕТЕ ЕСТЕСТВА НА ЧОВЕКА

Мъжки и женски принципи, проявени в духа и душата, в ума и сърцето, в централната и периферната нервни системи

Ивелина Златарева

Георги Христов

Йордан Стоянов

СЕДМИ ХЕРМЕТИЧЕН ПРИНЦИП

Седмият херметичен принцип е на Рода. Според „Кибалион“ принципите са следните: *Родът е във всичко; всяко нещо притежава свой мъжки и женски принцип; родът се проявява на всички нива. [...] Този принцип е олицетворение на истината, че съществува род, проявяващ се във всичко – мъжкия и женският принцип функционират постоянно. Това е истина не само за физическото ниво, но и за менталното и дори за духовното ниво. На физическото ниво принципът се проявява като пол, на по-високите нива приема по-висши форми, но принципът винаги си остава същият. [...] Всяко нещо от мъжки род притежава и елемент от женски род и всяко нещо от женски род съдържа и мъжки принцип.*¹

Учителя казва: *И направи Бог човека по образ и подобие Свое. А мъжът и жената съгрешиха. На основание на това не искам да бъда нито мъж, нито жена. Като жена ще направя женски грехове, а като мъж ще направя мъжки грехове. [...] Мъжът – това е Мъдростта, която търсиш; жената – това е Любовта, която търсиш. Въпросът не е във формата. Жената е форма, зад която седи Любовта. Мъжът е форма, зад която седи Мъдростта. [...] Жената и мъжът са сенки, които седят в нашето съзнание. Ако не мислите така, вие постоянно ще спорите. И ще*

*казвате: „Този мъж не го искам, тази жена не я искам“. Не, ти гледай от сянката на жената да минеш към реалността. И от сянката на мъжа ти трябва да отидеш към реалността.*²

Това е един ключов цитат, който обяснява защо днес ние всички тук, на Земята, имаме работа с нашите тела. Имаме работа, която трябва да свършим съзнателно, отговорно и с любов. Да приемем, че щом днес сме тук във формата на жена, ключова задача е да се превърнем в истинска жена, което значи да изправим в себе си изкривения женски и респективно мъжки принцип. Щом съм гошъл в тяло на мъж, аз имам задача да се превърна в истински мъж. И това мога и трябва да го направя, като съм в съответната форма.

ПРОЕКЦИЯ НА МЪЖКИЯ И ЖЕНСКИЯ ПРИНЦИПИ В ЧОВЕКА – В НЕГОВИТЕ ЦЕНТРАЛНА И СИМПАТИКОВА НЕРВНИ СИСТЕМИ

В Словото си Учителя многократно прави аналогията, че мъжът представлява духа и ума, а жената – душата и сърцето³. Той казва в един разговор: *Човешката глава е резултат на човешкия дух. Човешките*

1 Тримата посветени, Кибалион, 2000 г.

2 УС, 3.01.1937 г.

3 НБ, 14.07.1918 г.

дробове са резултат на човешката душа. Душата работи чрез сърцето, а духът – чрез ума⁴.

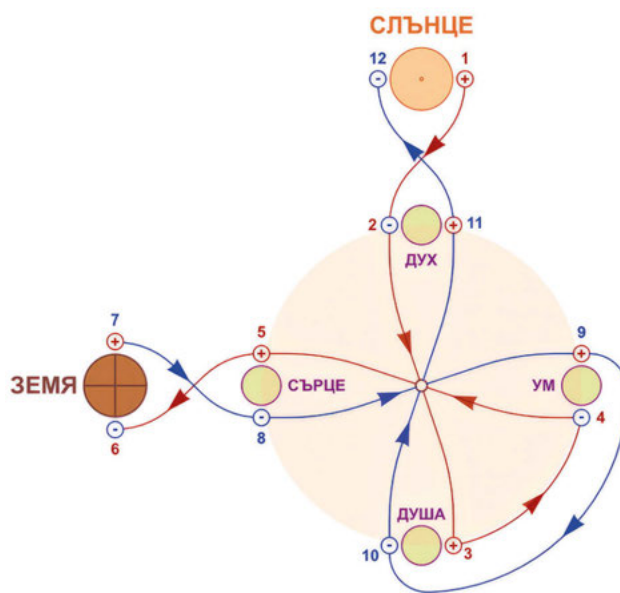
Както се говори в седми херметичен принцип, нищо в света не може да възникне, да се породи, без наличието на тези два принципа – и те се съдържат във всичко проявено във Вселената. Човекът като образ и подобие Божие също има проекция на двата принципа в себе си – с единия той е електричен, творящ, отдаващ, с другия – магнетичен, съграждащ и възприемащ. Учителя казва:

Две начала има в Бога. Бог ни учи как да възприемаме Неговата Любов. Бог чрез мъжа ни учи на закона как Той ни обича, а пък чрез жената ни учи как да възприемем Неговата Любов – по два начина ни учи. Та всички трябва да учите как да възприемате Божията Любов и как да я предавате. Мъжът е носител на Божията Любов, а пък жената е възприемателка на Божията Любов. Ти като имаш положението на една жена, ще знаеш как да възприемаш Божията Любов и как ще я туриш на работа. В това съвременната наука ни дава достатъчно факти и сведения, но трябва в бъдеще да четете.⁵

По-нататък в беседата Учителя обяснява, че енергията от Слънцето се предава чрез мъжкия принцип на Земята, където женският принцип приема тази енергия и я превръща в това, което ние наричаме светлина. Същите процеси са и в нашия главен и стомашен мозък, както ги нарича Учителя.

Има известна енергия, която слиза от Слънцето. Тя е невидима. Като дойде тая енергия на Земята, женският принцип превръща тая енергия и се ражда светлината. Следователно светлината се е родила от жената на Земята. От Слънцето чрез мъжа е дошла енергията, а пък на Земята се проявява светлина чрез жената. И във вас е същият закон: чрез вашия мозък, чрез вашата глава енергията ще дойде. А пък чрез сто-

машния ви мозък, или чрез тъй наречения слънчев възел, тази енергия се превръща и животът почва да функционира. Човек правилно трябва да възприема Божествената енергия на Любовта и правилно да я предаде на всички същества. Да не се заражда в него каквато и да е противоречива мисъл.⁶

Фиг. 1

Идеята за превръщане на енергията от Слънцето може да се види по-детайлно в една лекция на Общия клас от 1942 г., където се казва, че процесът е следният – слънчевата енергия първо минава през стомашния мозък, за да може после да отиде в главния, където става на светлина:

Сега нашият мисловен свят е свързан с Месечината. Ти ако мислиш, няма да се свържеш изведнъж със Слънцето, понеже човешкият мозък не е достатъчно организиран. Ако човек приеме направо енергия от Слънцето, тя трябва да мине през Месечината и от Месечината да дойде в мозъка. Или другояче казано: слънчевата енергия се поема чрез слънчевия възел. Едни жлези има, които образуват стомашния мозък – и оттам енергията се предава горе в мозъка.

4 Боев, Б. „Разговори с Учителя – пълна колекция“.

5 НБ, 18.06. 1939 г.

6 Пак там.

Трябва да се трансформират енергиите.⁷

Стомашният мозък се свързва със сърцето, а главният – с ума. Учителя отговаря защо енергията, идваща от Слънцето към Земята, първо се възприема от сърцето, а после от ума:

Най-първо сърцето възприема слънчевите лъчи, после ги приема умът. Мозъкът направо не възприема, той е обвит в една коруба⁸. Слънчевите лъчи много по-мъчно минават през тази коруба, а по-лесно минават през гърдите в сърцето. Когато се говори за сърцето, се разбира и слънчевият възел, под лъжичката, където е центърът на симпатичната нервна система, или на стомашния мозък. Задната част на мозъка вече съответства на нея. Той възприема тази енергия и я разпределя. Можем да кажем, че мозъкът има дажба от светлина от сърцето. В замяна на това умът изпраща повече енергия на сърцето, от която се образувала тази топлина.⁹

Става ясно, че в човека са заложени да работят две начала още от самото му сътворение и в това има вложен дълбок замисъл:

Двойк мозък има човекът. Единият е горе в главата, другият е наречен слънчев възел, и черният дроб влиза вътре. Значи когато слънчевият възел е разстроен, винаги човек има главоболие. Причината е често магнетична. Стомашният мозък е област на магнетизъм. Всички хора, които имат повече магнетизъм, отколкото трябва, винаги в тях се образува коремоболие, а коремоболието винаги произвежда главоболие.¹⁰

Чрез вложената двойственост у човека работят двата основни принципа на Битието – Любовта и Мъдростта:

У човека съществуват две царства. Едното царство е царство на чувствата. Аз

го наричам царство на Любовта. Другото царство е на мозъка, царство на знанието. Едното царство – на любовта, се намира в тъй наречения плексус соларис, в стомашния мозък, дето има ред ганглии, в които жизненият темперамент взема участие; а другият – на знанието, той е умственият темперамент – в мозъчната система. Той е проводник на електричеството и магнетизма.¹¹

Тази аналогия може да се продължи още – мъжкия принцип, както се разбира от Словото, е свързан с централната нервна система (с главния мозък), с ума, с Мъдростта и знанието, също така и с Духа. Женският принцип от своя страна се свързва с периферната нервна система (симпатичната нервна система), със сърцето, с Любовта и топлината, както и с Душата:

Мисълта, която засяга разумното сърце на човека, неговата душа в дадения случай, тя е най-важната същност, която има приложение.¹²

В друга лекция Учителя направо казва, че проекцията на душата в човешкия организъм е в слънчевия сплит, наречен от него разумно сърце, стомашен мозък, първоначален мозък и др.:

Де е душата на човека? Изобщо душата на човека се предполага да е някъде под лъжичката, или тя е в центъра, дето се намира тъй нареченият стомашен център, стомашен мозък. В стомашния мозък се намират ред ганглии, които образуват първоначалния мозък на човека, който служи за неговото храносмилане и кръвообращение. Там именно се намира симпатичната нервна система. Мозъчната нервна система пък е на мисълта. И тъй, две нервни системи има в човека. В едната нервна система функционира душата на човека, а в другата функционира духът, или умът на човека. Корените на човека се намират в симпатичната нервна система, а клонищата са пръснати в цялото тяло.¹³

7 ООК, 21.01.1942 г.

8 Черупка.

9 ООК, 4.11.1942 г.

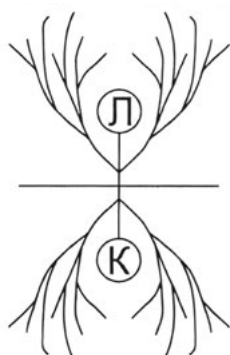
10 ООК, 19.06.1940 г.

11 НБ, 19.03.1933 г.

12 ООК, 28.03.1928 г.

13 ООК, 2.03.1932 г.

Графично Учителя рисува тази двойна същност на човека по следния начин:

Фиг. 2

Той дава следните обяснения по картината:

Сега ако вземете и човека – той е създаден от две семки, или две семки са образували човека (Фиг. 2). Едната семка е произвела неговия мозък. Това са корените долу. В симпатичната нервна система има един друг мозък, ред от ганглии – стомашен мозък, друга една семка, на която клончетата ѝ вървят в тази посока нагоре. Той съответства на материалния свят. Човек черпи всичките сили, необходими за неговото сърце, оттам. А и симпатическата нервна система е повече заета с чувствата на човека.¹⁴

В друга беседа Учителя разяснява още детайли на тази обвита в мистерия тема. Става ясно, че имаме двойна поляризация. От Слънцето идва чистата енергия, която се възприема първо от духа на човека, след което тя отива в душата му, чиято проекция се намира в слънчевия сплит (стомашния мозък), и после отива към мозъка вече под формата на светлина за ума. От мозъка енергията се връща отново към сърцето, но вече пречупена през ума, което намалява допълнително нейната чистота. Сърцето от своя страна приема вторичната енергия със своята по-нисша област, където се намира животинското естество, и оттам тази енергия поема към центъра на

Земята. От центъра на Земята започва обратният процес по същия път към Слънцето. Това е целият енергиен кръговрат:

Ако разгледаме симпатичната нервна система, ще видим, че корените ѝ са в стомаха, дето има жлези, наречени стомашен мозък, чиито клони отиват в главния мозък, и оттам изпращат енергиите си нагору. Различаваме два вида плодове: плодове на човешкото естество и плодове на животинското естество, на един минал живот, който се преповтаря. Плодовете на този живот са горчиви. Ако симпатичната нервна система не се управляваше от главния мозък, човек би изпаднал в животинско състояние, под закона на инстинкта за самопазване¹⁵. Питам: спасиха ли живота си онези допотопни животни, които бяха толкова силни?¹⁶

МЯСТО НА МЪЖКИЯ И ЖЕНСКИЯ ПРИНЦИПИ В НАЧАЛОТО НА ПАНЕВРИТМИЯТА

Проекция на мъжкия и женския принцип в триизмерното пространство ние виждаме във всичко, проявено в разумната природа. Мястото на двата принципа в живота на хората трябва да се определя според начина, по който тези принципи са заложени в същността си – мъжкият принцип стои винаги отвън, отгоре и отдясно, а женският – отвътре, отдолу и отляво.

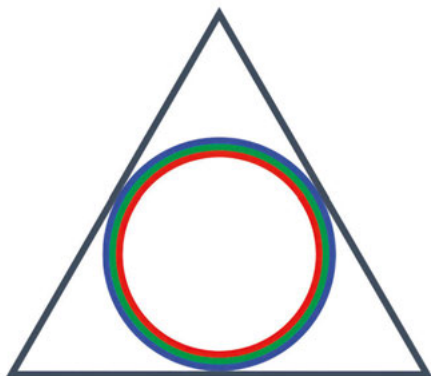
Има три основни беседи, в които този въпрос намира обяснение и разрешение, дадено ни от Учителя. Първата е съборната беседа „Необходими условия за ученика“ от 20.08.1920 г., държана на събора в Търново. Там той говори за четири картини, които не са запазени до нас, но те са от изключителна важност, съдейки по думите му. Ние се опитахме да ги възстановим, за да може Словото да намери необходимия си израз.

¹⁵ Инстинкт за самосъхранение.

¹⁶ НБ, 5.10.1930 г.

¹⁴ Специален клас, 11.04.1923 г.

Първоначално състояние на човешката душа в Бога. Кристалните души. Тези картини, които виждате тук, в Горницата, нека се запазят в ума ви. Първата картина (Фиг. 3), триъгълникът, показва първоначалното състояние на човешката душа в Бога – този блажен покой, когато тя е още в Него.¹⁷

Фиг. 3

При сформирването на Класа на добродетелите, което се случва на същия събор в Търново през 1920 г., Учителя говори доста подробно за тези картини. В беседата, озаглавена „Образуване на един клас“, гържана на 22.08.1920 г., той доразяснява първата картина:

В този вътрешен кръг ще спазвате представата за душата в нейното първо състояние. Кръгът се състои от три цвята: виолетов, зелен и портокален. Виолетовата краска на кръга означава силата; зелената означава стремеж за растеж и благоденствие, а портокалената – желание за постоянно индивидуализиране. Тези три сили са в онази Божествена душа, в която се покоят чувствата. Човек трябва да има желания силни и живи към растене, към правилно развиване. Портокаленият цвят показва, че трябва правилно да се индивидуализираш, т.е. вашето индивидуализиране да не пречи никому. Например имате изкушение – предизвикайте чертеж номер две в ума си! Тази фигура (Фиг. 3) е свързана с три свята, които се намират в Божествения свят, в ан-

гелския и възвишения свят. Значи ако предизвикате образувания се тук триъгълник в ума си и предизвикате също действието на Бога, на ангелите, на светиите, ако фиксирате ума си върху него, веднага ще привлечете тези Божествени сили на помощ, те ще ви дойдат на помощ. Законът е много прост: първо трябва да има огнище, а после огън. Не е потребно само огнище, но и комин, за да се образува известно течение и да се поддържа огънят.¹⁸

И на следващия ден – 23.08.1920 г., Учителя гържи в Горницата съборната беседа „Работа върху чистотата и самооблаганието“, където за трети път говори за значението на картините, за които тук става ясно, че са четири:

Четирите картини, които виждате тук, изразяват закона за самооблаганието. Този закон действа само чрез ума. Значи чрез ума човек може да се владее, затова и неговите мисли трябва да бъдат хармонични. При прилагането на закона за самооблаганието трябва да знаете, че в душата на човека се коренят три велики сили, които Бог е вложил в него и които никога не може да му отнеме. Това се изразява в първата картина (Фиг. 3) – триъгълник с кръг в средата. Кръгът има три цвята: външният, виолетовият, представя потенциалната сила на проявлението на душата, зеленият цвят представя силата на развитието на душата, а третият, оранжевият цвят – силата на индивидуализирането ѝ. Такива души се наричат кристални. Не мислете, че тези души са горе – такива души има въплътени между всички народи на Земята. Когато в един народ има няколко такива души, те са неговият идеал, те го създават, те са души-те, които се покоят в Бога.¹⁹

Светецките души. По-нататък, в същата съборна беседа от 23.08.1920 г., Учителя насочва вниманието към следващата – втора картина, за която говори само на това място. По даденото описание ние оп-

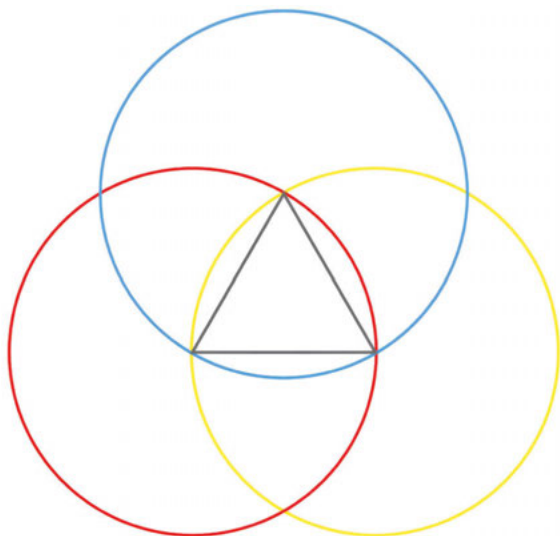
17 СБ, 20.08.1920 г.

18 КД, 22.08.1920 г.

19 СБ, 23.08.1920 г.

итваме да възстановим образа, но не можем да сме напълно сигурни, че тази картина е изглеждала точно така:

Втората картина (Фиг. 4) – три кръга с триъгълник в средата, означава светещите души. Тази светлина е присъща на самия човек и никой не може да му я отнеме; никой не може да изгаси светлината, която имате, освен вие самите. Ако светлината ви някога изгасне, знайте, че вие сами сте причина за това, а не някой друг. Тъй казва Окултната школа на Бялото Братство.²⁰

Фиг. 4

Души на хората на сенките. Учителя разяснява смисъла и на третата картина, за която също нямаме никаква допълнителна информация как е изглеждала, освен поместеното описание в беседите. Не можем да гарантираме, че рисунката, която предлагаме тук, напълно съвпада с оригиналната:

Третата картина (Фиг. 5) – три преплетени кръга и два триъгълника в средата, означава души на хората на сенките, които потъват, но не се давят. Те са сегашните хора, в които доброто и злото са преплетени. Духът обича да се гмурка в материята. Шестоъгълникът показва, че духът се е гмурнал в материята. Не се бойте от никак-

ва катастрофа – духа ви никой не може да спъне, той ще излезе навън. Усъмните ли се, вие оставате на дъното, смъртта идва.²¹

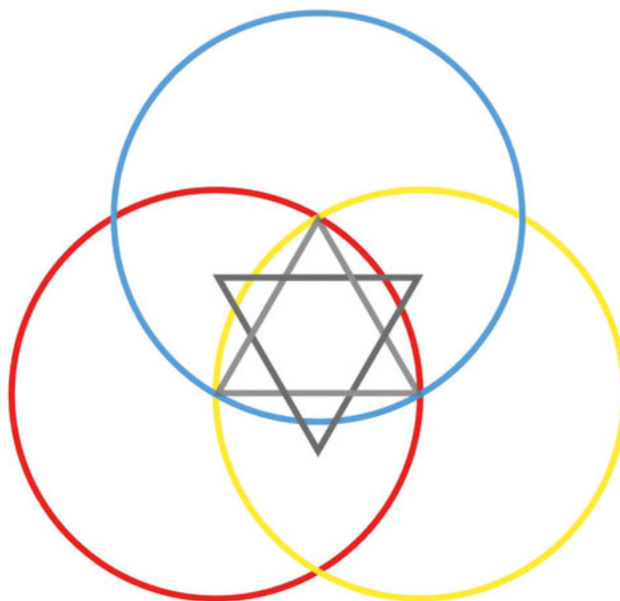
Виждаме допълнително разясняване на тази картина в споменатата беседа „Необходими условия за ученика“, където обаче тук Учителя я представя като „втора“, но е очевидно, че се говори за същата:

Втората картина (Фиг. 5) с кръговете показва възраждането на Първата Божествена култура на Земята, когато Белите братя са започнали да работят, когато човекът е бил безгрешен и чист. С обърнатия надолу триъгълник се изразява грехопадението на човека.²²

Еволюция на човека – пътят на сродните души. За последната, четвърта картина, назована от Учителя в две от беседите като „трета“, имаме най-пълното описание и единствено за нея съществува някакъв чертеж, запазен в Класа на добродетелите, благодарение на Савка Керимидчиева. В беседата от 20.08.1920 г. Учителя продължава с разясняването смисъла на тази картина:

²¹ Пак там.

²² СБ, 20.08.1920 г.

Фиг. 5

²⁰ Пак там.

Третата картина (Фиг. 6), на която от един общ център излизат прави линии – едни от дясно към ляво, а други от ляво към дясно – показва пътя на човешката еволюция, по който жената и мъжът преминават през своя живот на Земята. Жената започва своя път от дясно към ляво, а мъжът – от ляво към дясно. Например един грешен мъж иска да си поправи живота – той започва от една права линия, върви назад и стига до положението на жена. Като жена става много мек, търси удоволствия в живота и Господ, за да направи жената по-груба, поставя я в другата половина, където отново тя стига във формата на мъж. Този мъж, ако загрубее особено много, започва да изтезва жена си – и отново го изпращат във формата на жена, за да омекне. Ако той и сега не си поправи поведението, ще слезе надолу.²³

И Учителя допълва следното:

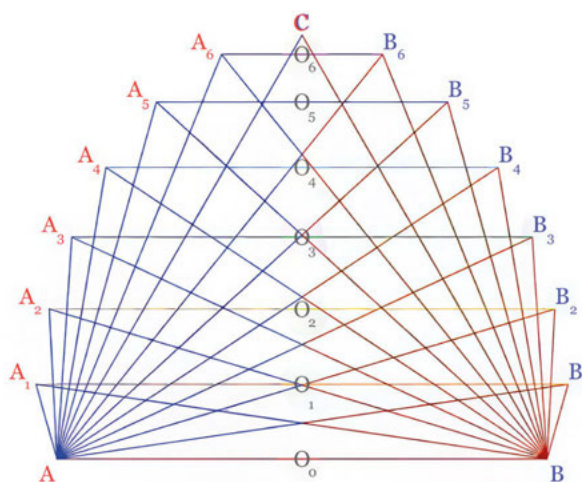
В живота има слизания и качвания. Ако се развивате правилно, вие ще имате възможност да минете през всички линии. И тъй, щом станете много мек, ще ви изпратят отново на Земята, за да се втвърдите; станете ли много груби, ще ви изпратят на Земята, за да омекнете. Мекотата и твърдостта са условия, при които човек трябва да се развива. Като се слеете с Бога, всички страдания ще престанат и вие няма да бъдете нито мъж, нито жена – ще дойдете до това положение, че като се събудите във века в състоянието на ангелите, нито ще се жените, нито ще се омъжавате. А понеже сега сте във въртенето на това колело, каквото и да мислите, както и да философствате, нищо няма да ви избави.²⁴

В лекцията „Образуване на един клас“, гържана пред Класа на доброгетелите, Учителя обяснява подробно чертежа и ние недвусмислено разбираме, че става дума за една и съща картина и в трите беседи:

Третата фигура (Фиг. 6) представлява начин, по който може да изправите живота си. Тези линии са светове със строго опреде-

лени математически значения. Сега вие, момичетата, излизате от В, вървите нагоре към В1, В2, В3... и отивате към А. В същото време излиза момче от А към А1, отива към В и се срещате в точка О.

Ако вашето сърце е пълно с надежда, любов и вяра, от другия полюс излиза непременно друга душа; и ако вървите правилно, то тези две души ще се срещнат и животът им ще се осмисли – няма падане. Но ако още в началото се колебаете, ще изгубите тази душа или ще се родят всички страдания. Непременно човек трябва да спазва своята вяра и надежда и да знае, че този Път, в който е влязъл, е прав, и да не допуска никакво съмнение в Божия Промисъл. Каквито вери и да има, да знае, че е на този Божествен кораб. Може да има бурни вълни, но този кораб не може да потъне. Това са правила на великата Окултна школа. От правилното развиване на Школата ще дойде онзи вътрешен Божествен свят, където човек ще завърши своето развитие и ще дойде да помага на своите братя в точка С.

Фиг. 6

Понеже вие тръгвате от тази линия, от един център, от другия център друг ще дойде. Ако вървите правилно, този въпрос в една година отгоре ще се развие правилно

23 Пак там.

24 СБ, 20.08.1920 г.

и всички мисли и желания, които ви безпокоят, ще се разведрят и нова светлина ще дойде в душата ви; но разколебаете ли се, не само че няма да придобиете нещо, но ще изгубите всичко. На всекиго се дава съдействие да изходи пътя. Та като тръгвате в този Път, всички тези светове насочват своя поглед към вас и всеки, който върви по пътя, те го следват. Може да го извървите за една, за десет, за сто, за хиляда години, но този е Пътят, който ви се изпречва. Тогава като дойдете в третата фигура (Фиг. 6), вече няма падане. Като тръгнете в този Божествен път, няма сила, която да може да ви извади от него. Сега зависи как се подвизавате. Няма никаква външна причина, нито сила, която да ви отбие от пътя. Тъй че ако се отбиете, трябва да си кажете: „Ние сме виновни, а не външните условия на живота“. Опасността е само у вас.²⁵

И Учителя завършва обяснението на картините пред Класа на добродетелите със следните думи: Втората фигура (Фиг. 5), това е Божествената душа, която помага. Третата фигура (Фиг. 6), това е Божествената душа, която се развива.²⁶

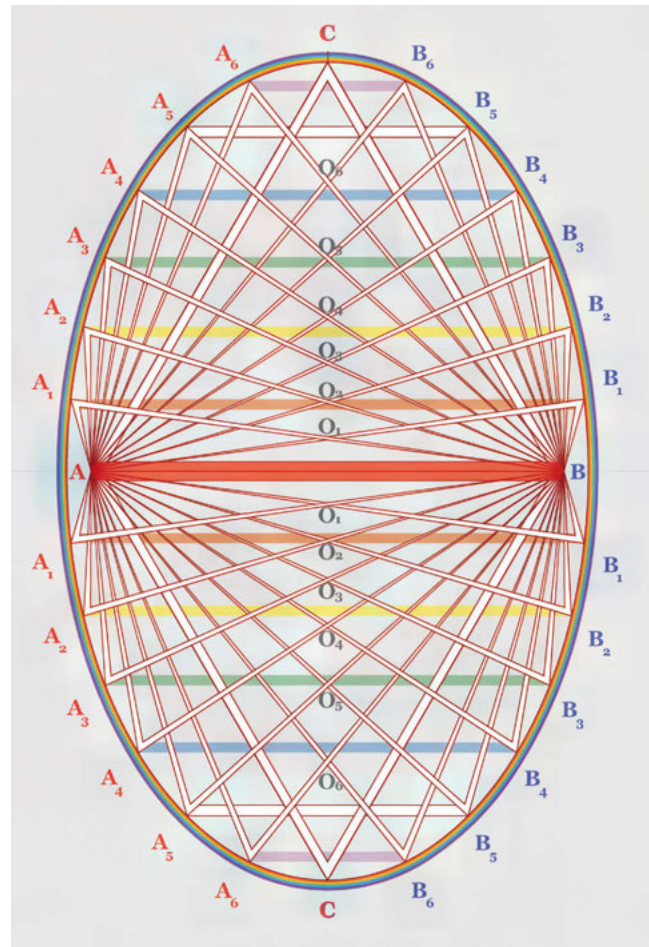
В последната, трета поред беседа от събора в Търново, се казва следното за тази четвъртата картина:

Четвъртата картина (Фиг. 6) показва истинския метод, по който човек може да се развива, т.е. пътя на неговата еволюция. Когато решите да живеете по Бога, щом излезете от Божествената Душа като мъже и жени, ще ви срещнат сродни на вас души, които ще внесат у вас подтик, сила и стремеж в света; и горе, на върха на средния триъгълник (ABC), те ще се слоят с вас. Това е край на човешката еволюция. Ако се усъмните в пътя, който следвате, вие няма да се срещнете със сродната на вас душа – и животът изгубва смисъл за вас.²⁷

25 КД, 22. 08.1920 г.

26 Пак там.

27 СБ, 23.08.1920 г.

Фиг. 7

Тази, последната картина, е добре позната в нашите среди като знамето на Братството (Фиг. 7). Няма никакви разяснения от Учителя на друго място в Словото по темата, освен в тези три беседи, изнесени в Търново през 1920 г. Публикуваме за сравнение и знамето.

Учителя завършва темата с четири-те картини по следния начин:

За да бъдете ученици на Бялата окултна школа, вие трябва да помните тези четири картини. Те са метод за самообладание на ума и затова през годината ще изучите аритметиката, математиката и геометрията. Това е един от най-добрите методи за концентрация на ума.

Това е вярното учение – никакво съмнение, никакво колебание! Туй, което имате

Вложено във Вас, е Божествено – усъмните ли се, вие замествате Божественото с човешкото. Не мислете, че пътят на един добър човек е постлан с рози – ако едни го обичат, други го мразят. На Земята засега е тъй. Но тежката карма на хората предизвиква и противоположни реакции. Щом предизвикате в ума си Втората картина²⁸ (Фиг. 3), триъгълника с кръг в средата, Белите братя ще ви познаят. Те са тук. Равностранният триъгълник е основа на Бялото Братство и затова първият триъгълник в геометрията е равностранният.²⁹

На още едно място Учителя говори за това, че първоначално женският принцип (сърцето) е започнал своето движение от дясно наляво. В лекцията от Специалния клас „Произход на ума и сърцето“ той обяснява закономерността на това движение. Това е свързано с факта, че сърцето е създадено по-рано от ума:

Цялата тази линия на живота АВ минава между два свята – 1 и 2 (Фиг.9). Кои са тия точки, които отделят тия два свята? – Умът и сърцето. Забележете следното нещо: разумните сили, които са образували човешкото сърце, седят по-високо от силите, които са образували ума. В това отношение човешкото сърце е образувано от Херувимите и Серафимите – съществата на Любовта, които седят по-горе, отколкото Ангелите изобщо. [...] Съществата, които са образували сърцето, са от по-висша йерархия от тия, които са образували ума. [...] Тук, в чертежа, кой е светът на сърцето и кой – на ума? Дясната страна е на ума, а лявата – на сърцето. Коя страна вземате за дясна и коя – за лява? Вземете следното положение: ако слизате от горе надолу, от А към В, линията МН ще бъде дясна страна.³⁰

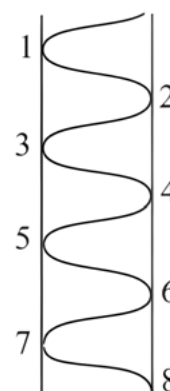
28 Вероятно става дума за първата от четирите картини.

29 СБ, 23.08.1920 г.

30 СК, 13.01.1924 г.

Фиг. 8

Фиг. 9

От Словото става ясно, че цифрата 1 във Фиг 8. представлява сърцето, тъй като то е създадено по-рано и стои „по-високо“ от цифрата 2, което е умът в случая. Ако МН е дясна страна, както казва Учителя, то значи, че движението на сърцето (женският принцип) започва от дясно наляво, а на умът – обратно – от ляво надясно.

В една неделна беседа Учителя директно казва, че жената е по-близо до Божествения свят от мъжа, което погръбна – до центъра:

Правило е: отрицателната сила не може да предизвика положителна. Мъжът представлява главния мозък в човека, чрез който е свързан с външния свят. Жената представлява стомашния мозък, чрез който е свързана с вътрешния, с Божествения свят. Стомашният мозък има отношение към цялата Вселена, затова жената е по-близо до Божествения свят от мъжа. Това, което човек възприема чрез стомашния мозък или чрез симпатичната нервна система, е по-вярно от това, което възприема чрез главния мозък.³¹

В Словото намираме достатъчно потвърждения, че сърцето е създадено първо. Учителя говори за старата столица на душата: При слънчевото сплитане е била старата столица на човешката душа. Новата столица е главата, там се образува новото жилище на душата³².

31 НБ, 29.12.1918 г.

32 ООК, 8.03.1933 г.

Можем ли вече да отговорим, стъпвайки на Словото, къде е първоначалното място на мъжкия и на женския принцип в Паневритмията, къде то намира израз, приложение и разрешение на така поставения въпрос? Всичко започва още с построяването на свещения кръг на Паневритмията и с позиционирането на партньорите. В случая става дума за партньорска двойка от мъж и жена, т.е. от души в две противоположни форми тук, на Земята. Разбира се, че съществуват и други варианти, и дори в нашите среди е много по-често срещан вариантът да израят еднородни партньори, в повечето случаи става дума за две жени. За тях важат правилата на съответните принципи според позициите им – гали са външен, или вътрешен кръг.

От приложените цитати, онагледени с картини, няма съмнение, че при постро-

яването на кръга на Паневритмията жената, която е символ на проявения женски принцип, трябва да започва отдясно (отвън), а мъжът – символ на проявения мъжки принцип, трябва да стои отляво (отвътре). След 13-о упражнение „Тъкане“ става прекръстосване на партньорите и през по-голямата част от Паневритмията до края мъжкия принцип трябва да бъде отдясно (отвън), където е неговото изконно място. Така от 14-о упражнение нататък всеки заема своята правилна позиция, което означава да започне своята осъзната работа за това, да се превърнат в истинска жена и истински мъж, подпомагащи идването на Новата земя и на Новата епоха. Заедно, един до друг – Мъжко и Женско начало в съвършен танц. Само такъв танц може да донесе новите ценности на епохата на Водолея!

ЪГЪЛЪТ НА ЛЮБОВТА И РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

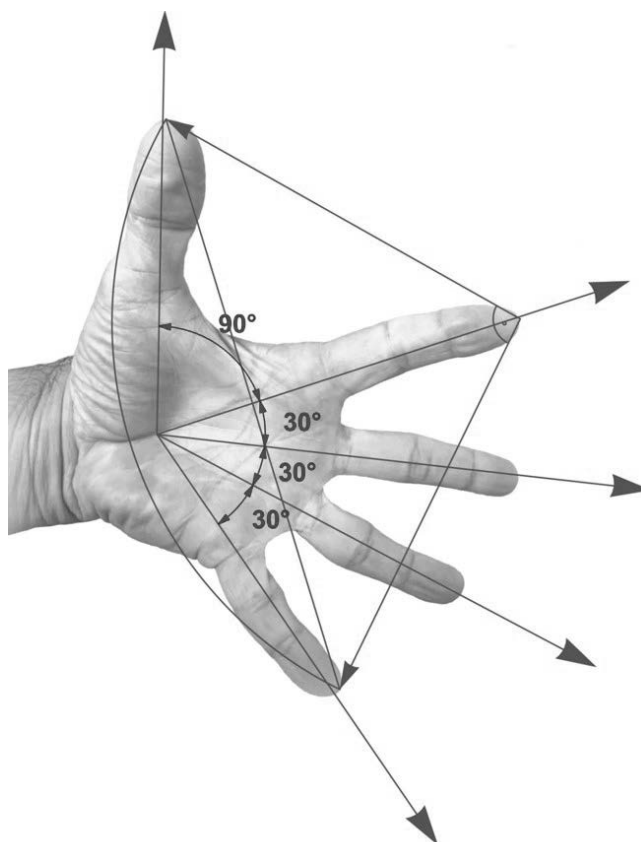
Георги Христов
Йордан Стоянов

ЪГЪЛЪТ НА ЛЮБОВТА И РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Георги Христов
Йордан Стоянов

МЕРКИ ЗА ДЪЛЖИНА, ИЗВЛЕЧЕНИ ОТ ЧОВЕШКОТО ТЯЛО

Разумното сърце е свързано с Любовта като принцип и представлява неин пряк израз. Според Словото на Учителя Любовта има свой ъгъл, който притежава определени стойности: *Когато аз говоря за любовта, не разбирам като любовно състояние да гледаш надолу. 45 градуса нагоре трябва да бъде погледът.*¹ Същата лекция продължава с изясняване на някои от мерките, използвани от древните, когато те не са имали винаги под ръка измервателни инструменти, а са ползвали своите пръсти, глани, ръце, крака и ръст, за да мерят и изучават околния свят: *(Учителя разпери всичките пръсти на ръката си.) Ъгълът между палеца и показалеца е най-голям – това са големи възможности. Ъгълът между показалеца и големия пръст е по-малък – между твоите силни чувства и твоята справедливост възможностите да бъдеш разположен са около 30 градуса. Трите ъгъла между четирите пръста образуват общ ъгъл около 90 градуса, а само ъгълът между показалеца и палеца е 90 градуса (Фиг. 1). Заедно на едната ръка имате 180 градуса, а на двете ръце имате всичко 360 градуса.*²

Фиг. 1

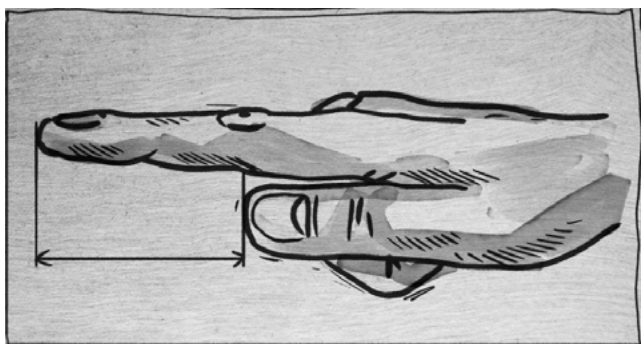
От незапомнени времена хората мерят всичко с части от собственото си тяло – пръсти, глани, лакти, стъпки и др. Ще изредим няколко примера от руската мерна система в древността:

а) Вершок = 4.45 см;

Най-малката единица за дължина произхожда от думата „верх“ [врѣх], така че историците клонят към мнението, че

1 ООК, 29.VII.1942 г.

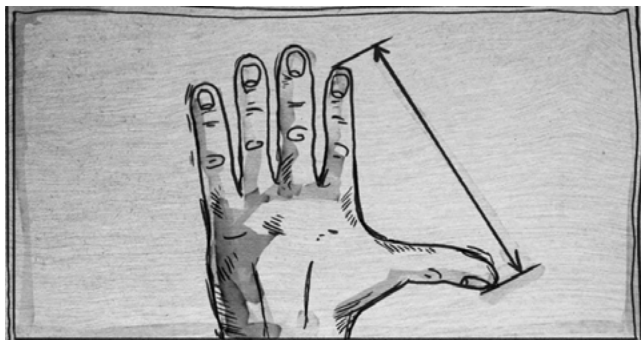
2 Пак там.

Вершок е равен на основната става на показалеца на възрастен мъж.

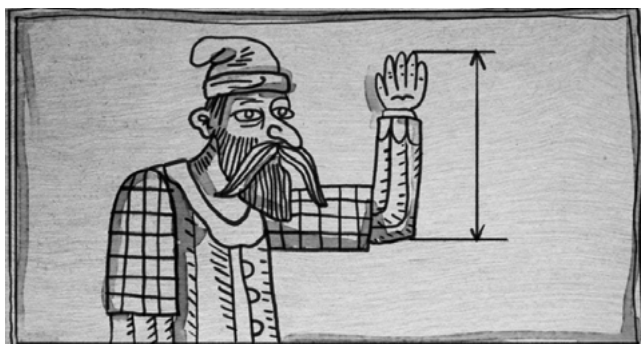
б) 1 педя = 17,8 см;

Педята е равна на разстоянието от върха на палеца до върха на показалеца, когато пръстите са разтворени. Според различни оценки педята е между 4 и 6 вершока. В Древна Русия единицата варира между 22 и 31 см – различни източници споменават „голяма педя“ и „малка педя“ и дори нещо, наречено „педя с обръщане“ (което е равно на дължината на тухла).

в) 1 локот (лакът) = 45 см;

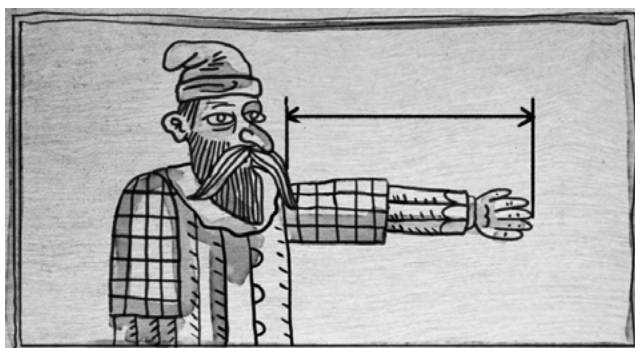
Старият руски локот е разстоянието от лакътя до върха на средния пръст. Различните региони на страната имат различни измервания за локота, като точ-

ната стойност варира от 36 до 54 см. Със сигурност е известно, че „московският локот“ е равен на две педи или на 35,6 см.

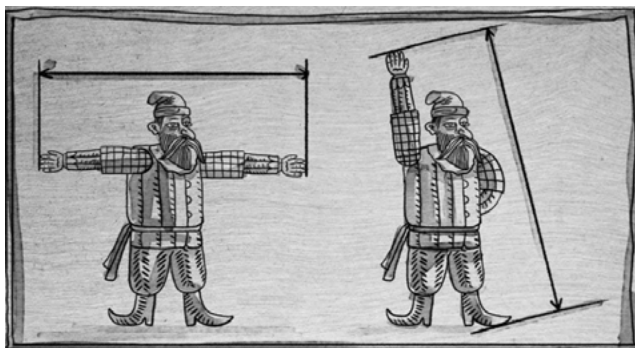
г) 1 аршин = 71 см;

Аршинът е приблизително еквивалентен на два локота или на разстоянието от върха на средния пръст до рамото. Първите измервателни пръчки са с дължина един аршин и са разделени на вершоци – в един аршин има 16 вершока. Ето защо височината на хората се измерва като два аршина с добавянето на необходимия брой вершоци.

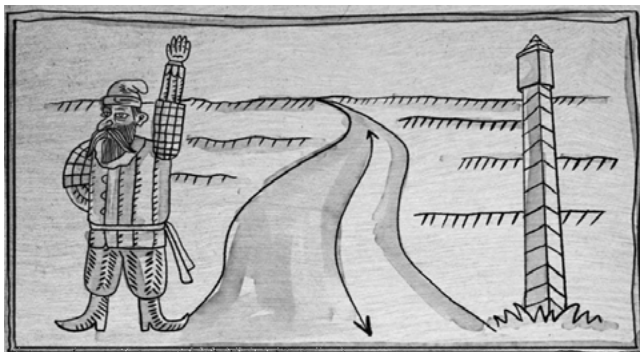
д) 1 сажен = 2,1 м;

Саженът е разстоянието от пръста на едната ръка до пръста на другата ръка, когато ръцете са опънати хоризонтално настрана (2,1 м). Съществува и „наклонен сажен“, което е разстоянието от протегнатата ръка до подметката на срещуположния крак – равно на около 2,5 метра.

е) 1 верста = 1,06 км;

Верстата е може би най-популярната единица за разстояние. Равнява се на 500 сажена или на малко повече от километър.

Пътищата се измерват във версти, а специални „верстови стълбове“ отбелязват всяка верста по маршрута. Това се прави преди всичко за удобството на пощенските служби. Думата оцелява много дълго време в руския език и в руската литература поради почти еквивалентността си на километъра.

ж) 1 стагий = 212,54 м;

Думата „стадион“ произлиза от стагий. Дължината на обиколката на пътеката за бягане на древните стадиони е един стагий. По дефиниция стадият е 600 стъпки, но понеже няма ясно дефинирана дължина на една стъпка, затова стадият варира от 177 до 225 м. Дължината на обиколката на пътеката за бягане на стади-

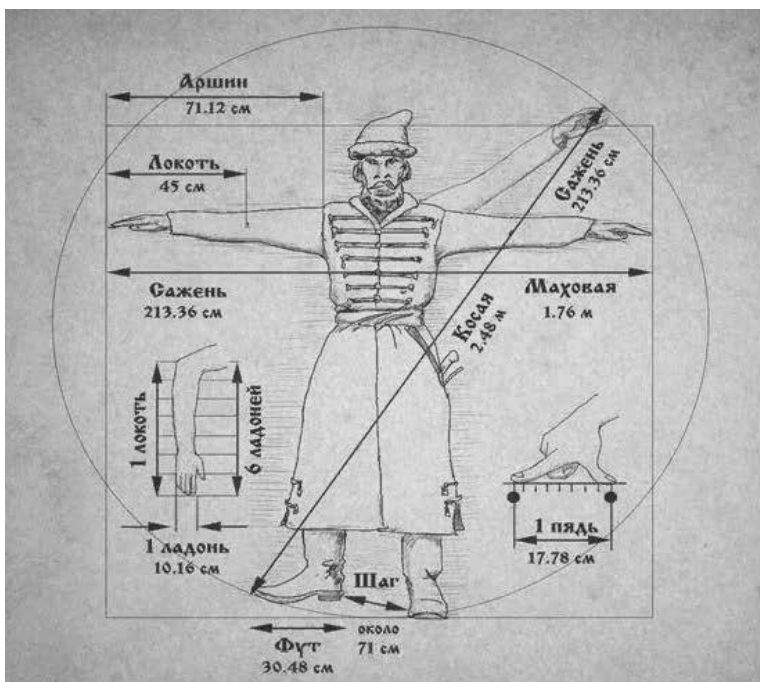
она в Олимпия (Гърция) през 776 пр.н.е. е бил 212,54 м, съответно 1 стъпка е 35,42 см.

ЪГЪЛЪТ НА „Л“ – ПЪРВАТА БУКВА НА ДУМАТА „ЛЮБОВ“

В няколко беседи и лекции Учителя обяснява, че изписването на ъгъла на „Л“-то, или както той го нарича – „ъгъл на любовта“, трябва да бъде 30°: *Образува се един ъгъл от 30°. Този ъгъл образува буквата „Л“ (Фиг. 2).*³ На друго място Учителя казва следното: *Някой от вас нека излезе и да напише буквата „Л“, но с ъгъл 30°. Какво може да се постигне при 30°? Когато лъчите изхождат от една идея, те образуват един и същ ъгъл. Колкото противодействието на ъгъла е по-голямо, толкова и ъгълът е по-голям. Ако един ъгъл се движи по посока на своя отвор, този ъгъл ще се увеличи.*⁴ Според Учителя ъгълът на любовта трябва

3 ООК, 11 януари 1939 г.

4 Специален клас (МОК), 13.XI.1942 г.

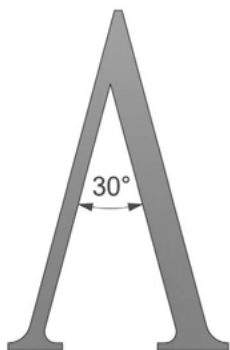
МАТЕМАТИКА, НАЧАЛНА ШКОЛА

Старинные русские меры длины

<p>Малая пядь</p> <p>Длина малой пяди примерно</p> <p>19 см</p>	<p>Маховая (простая) сажень</p> <p>Длина маховой сажени примерно</p> <p>176 см</p>
<p>Большая пядь</p> <p>Длина большой пяди примерно</p> <p>23 см</p>	<p>Косая сажень</p> <p>Длина косой сажени примерно</p> <p>248 см</p>
<p>Вершок</p> <p>Длина вершка примерно</p> <p>4 см</p>	

Старинная система мер длины имела такой вид:
 1 верста = 500 косых сажени,
 1 сажень = 3 аршина,
 1 аршин = 16 вершков.

да бъде 30° , тъй като този ъгъл е най-хармоничен: Какъв трябва да бъде ъгълът на любовта? Аз говоря за ъгъла в българската буква „Л“. Коя е най-красивата буква в български език? Какъв ъгъл трябва да образува буквата „Л“, за да бъде красиво, симетрично написана? Колко трябва да бъде отворена тази буква? – На ъгъл от 30° . Значи най-хармоничният ъгъл е този от 30° .⁵

Фиг. 2

В лекцията от Специалния клас „Свещеното сърце“ Учителя най-пълно изразява идеята за този ъгъл на любовта на „Л“-то. Там той започва по следния начин:

Да вземем една права линия АВ. Да вземем и други две прави линии, които образуват прав ъгъл. Те имат една допирна точка – върхът на ъгъла. Можем да вземем три прави линии, които имат допирни точки. Това, което няма никакви допирни точки, се нарича Любов; това, което има само една допирна точка, се нарича Мъдрост; това, което има две допирни точки, е Истината (Фиг. 3). Понеже Любовта няма допирни точки, тя е основа на живота. Тя прониква навсякъде в реалността.⁶

Фиг. 3

5 Пак там.

6 СК (МОК), 16 юни 1933 г.

А в края на същата лекция от Специалния клас той говори за графична връзка на Истината и Любовта, която изглежда по следния начин:

Истината започва с буквата „и“, която се пише по няколко начина: на латински със знака „i“, а на български – с „и“. Буквата „i“ представя първата проява на реалността, а „и“ – последната проява. Между тези две букви се поставя буквата „л“ – също проява на реалността (Фиг. 4). Стремете се да влезете в света на Истината и Любовта, т.е. в света на светлината и чистотата.⁷

Фиг. 4

ЪГЪЛЪТ НА ЛЮБОВТА В ЧОВЕШКАТА СТЪПКА И ВРЪЗКАТА МУ С РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

В същата лекция – „Свещеното сърце“, Учителя дава описание на оптималната човешка стъпка и за хоженето, в което краката са разтворени повече. Резултатите в двата случая са различни и ние, ходейки, трябва да си даваме сметка какво ускаме да постигнем:

Да дойдем към въпроса за движението. Например някой се движи и като дойде до едно място, туря десния си крак върху левия и прави една голяма стъпка. Какъв ъгъл се образува сега? Красив е този ъгъл, но при малко разтваряне на краката. Щом те се разтворят повече, ъгълът става по-голям и човек заема войнствено положение. Когато краката са по-малко разтворени, човекът е силен; когато краката са повече разтворени, той е слаб. Колкото ъгълът е по-отворен, толкова съпротивлението е по-голямо;

7 Пак там.

колкото ъгълът е по-малко отворен, толкова съпротивлението е по-малко. От две положения ще избереш това с по-малкото съпротивление. Когато човек прави големи крачки, той иска да завладее света – той има големи идеи. Който стои, мисли и прави ситни крачки, той няма намерение да завладява. Ако характерът на човека е установен, крачките му са определени.⁸

Когато вървим с ъгъла на любовта – 30°, тогава всичко в нас се хармонизира, ние активираме нашето разумно сърце, което се проектира в слънчевия възел, и така предаваме на околните нашата хармония и цялостност. Тогава именно и всичко се нарежда по Божествен начин, казва Учителя:

Излизаш от дома си, отиваш при училищния инспектор с желание да те назначи за учител. Ако още при излизането стъп-

ките ти са на разстояние една от друга на ъгъл 30 градуса (Фиг. 5), непременно ще бъдеш назначен. Като те види, инспекторът ще изпита в слънчевия възел особено приятно, топло чувство към тебе и ще те назначи. Ако пък още с излизането от дома си тръгнеш с големи крачки, като влезеш при инспектора, ти ще възбудиш неговия неорганизиран мозък и той ще се противопостави на желанието ти да бъдеш назначен.⁹

Когато говори за разумно сърце, Учителя използва различни понятия като свещено сърце, духовно сърце, слънчев възел, слънчево сплитане, под лъжичката и др.: Физическото сърце на човека е малко наляво, а духовното му сърце е под лъжичката – това място се нарича още слънчев възел, слънчево сплитане. То е най-нежната област, която човек внимателно трябва да пази.¹⁰ На друго място той казва: Разсъждават ли с разумното си сърце, вие ще почувствате едно приятно разположение долу, под лъжичката си, и тогава всеки един от вас може да каже: „Времето ще бъде едноразно“.¹¹

Фиг. 5

ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА ДЪЛЖИНАТА НА СТЬПКАТА/КРАЧКАТА НА ЛЮБОВТА

За стъпката на любовта са характерни следните параметри:

- ъгълът от 30 градуса;
- дължина на вътрешната част на крака;
- индивидуална дължина на крачката.

Дължината на крачката зависи от дължината на краката и от техниката на ходенето. Въпреки че дължината на крачката определя бързината на ходене-

⁹ Пак там.

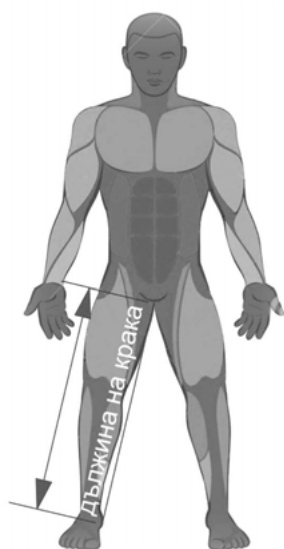
¹⁰ ООК, 6 юли 1927 г.

¹¹ СК, 2 април 1924 г.

⁸ Пак там.

то, дългата крачка причинява извиване на трупа, разваля се стилът на ходенето – и като резултат от това се явява бърза умора. Трябва да се ходи естествено и свободно, без да се напрягат мускулите. Запазването на нормалната крачка ни осигурява плавност и икономичност на движението.

Всеки човек има индивидуална вътрешна дължина на крака – измерването е от най-горната вътрешна точка на крака (от чатала) до долната част на петата (Фиг. 6).

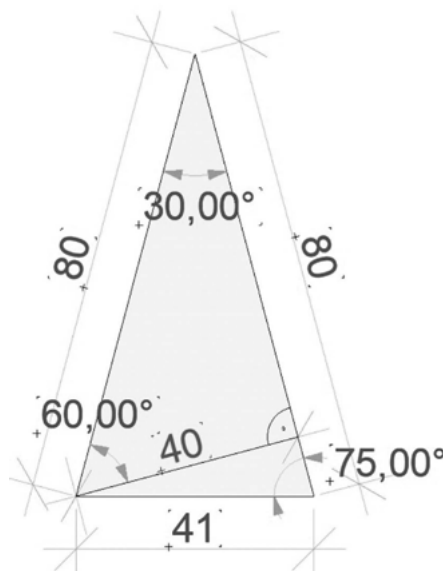
Фиг. 6

За да се определи приблизителната стойност на стъпката на любовта само по ръста на човек (без детайлно измерване), може да се ползва таблицата:

Височина (см)	Крачка (см)
160-165	35-37
165-170	39-40
170-175	41-42
175-180	43-44
180-185	45-46
185-190	47-50

Изчисляването на стъпката на любовта става по определена формула. Стратегията на триъгълника (Фиг. 7), която е срещу 30-градусовия ъгъл в правоъгълен триъгълник, е два пъти по-малка от хипотенузата, сиреч от дължината на вътрешната част на крака. Но тъй като триъгълникът не е правоъгълен, а равнобедрен, трябва да се добавят 1 или 2 см според зависимост от числените стойности на размера на крака. Ако дължината на крака е до 90 см, се добавя 1 см, а над 90 см – 2 см. Например ако човек с крак 80 см иска да стъпва с 30-градусов ъгъл, неговата крачка на любовта трябва да бъде с дължина 41 см. Или по най-прост начин казано – дължината на крака, разделена на две, плюс 1 или 2 см, дава стъпката на любовта, която е с ъгъл 30 градуса. Тази стъпка се мери от петата на единия крак до петата на другия крак или от пръстите на единия крак до пръстите на другия. Тези стойности са валидни само за равен терен; ако пътят е наклонен, формулата не важи.

ната на триъгълника (Фиг. 7), която е срещу 30-градусовия ъгъл в правоъгълен триъгълник, е два пъти по-малка от хипотенузата, сиреч от дължината на вътрешната част на крака. Но тъй като триъгълникът не е правоъгълен, а равнобедрен, трябва да се добавят 1 или 2 см според зависимост от числените стойности на размера на крака. Ако дължината на крака е до 90 см, се добавя 1 см, а над 90 см – 2 см. Например ако човек с крак 80 см иска да стъпва с 30-градусов ъгъл, неговата крачка на любовта трябва да бъде с дължина 41 см. Или по най-прост начин казано – дължината на крака, разделена на две, плюс 1 или 2 см, дава стъпката на любовта, която е с ъгъл 30 градуса. Тази стъпка се мери от петата на единия крак до петата на другия крак или от пръстите на единия крак до пръстите на другия. Тези стойности са валидни само за равен терен; ако пътят е наклонен, формулата не важи.

Фиг. 7

ДРУГИ ПОЛЕЗНИ СЪВЕТИ ПРИ ХОДЕНЕ

а) Удобни обувки и свободно облекло. Трябва да си намерим удобни, меки

обувки, кецове или маратонки. При ходене трябва да се обличаме леко и удобно. При хубаво време обличаме фланелка, къси панталони, чорапи и кецове или маратонки. При подходящи условия и благоприятен терен през лятото се препоръчва да се ходи бос, например по тревата или на плажа.

б) Ритмично дишане.

По време на ходене дишането трябва да бъде равномерно и ритмично, като то се извършва винаги през носа – например на всеки 3-4 крачки да се вдишва, а на следващите 3-4 крачки да се издишва.

в) Темпо на ходене.

Броят на крачките в минута – това е темпото на ходене. Темпото е различно за различните хора. Не се препоръчва бързо темпо на ходене, понеже то съкращава дължината на крачката, увеличава усилиято от страна на ходещия и като резултат от това се намалява скоростта на ходенето и по-бързо се явява умора. Следователно трябва да се стремим да ходим с такова темпо, което гарантира приятно ходене и равномерно натоварване на всички мускули и вътрешни органи.

**БОЖЕСТВЕНАТА ВЕРИГА, БЯЛОТО БРАТСТВО
И ДВИЖЕНИЕТО НА САМАРЯНИТЕ:
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОТ КРАЯ НА ХІХ ДО
СРЕДАТА НА ХХ ВЕК**

проф. д-р Жоржета Назърска
УниБИТ, София

БОЖЕСТВЕНАТА ВЕРИГА, БЯЛОТО БРАТСТВО И ДВИЖЕНИЕТО НА САМАРЯНИТЕ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОТ КРАЯ НА XIX ДО СРЕДАТА НА XX ВЕК

проф. д-р Жоржета Назърска

УВОД

В статията се изследват аспекти на ранната история на Божествената верига, гала началото на Бялото братство като Ново религиозно движение. Конкретно се проучва свързаността между отделните „кръжоци“ на Веригата и формациите на движението на самаряните у нас: благотворителните дружества „Добрий самарянин“ – Ст. Загора (осн. 1899), „Добрят самарянин“ – Бургас (осн. 1901), „Самарянка“ (осн. София, 1910) и „Милостивий самарянин“ – Търново. Чрез исторически подход се установява наличие на трайни социални мрежи и на персонални и институционални трансфери между въпросните организации и техните аналози в САЩ и Западна Европа.

МЕЖДУНАРОДНОТО ДВИЖЕНИЕ НА САМАРЯНИТЕ

Самарянството възниква в Северна Америка в края на XIX в. като религиозно движение. През 1853 г. в Орегон, САЩ, е основана Епископална църква на Добрия самарянин, която с времето създава разнообразни социални институции (болници, приюти, сиропиталища, диспансери и др.) и благотворителни дружества, около които привлича към добротворческа дейност многобройни последователи¹.

1 <https://goodsamchurch-episcopal.org/about/>

Подобна мрежа разгръщат и лутеранските църкви, но ѝ придават по-практическа насоченост: организиране на курсове за първични медицински умения. Инициативата е подета от лекаря Фридрих фон Есмарх (Кил, 1881), подкрепена е от институцията на германските дякониси и води до основаването на т.нар. фондация „Бял кръст“ (Берлин, 1888). От Баден-Вюртемберг тя е разпространена в цялата страна и в съседни държави (Швейцария, 1888; Дания, 1907; Френски Елзас, 1921; Австрия, 1927), давайки началото на Самарянска федерация с 400 клона².

През 80-90-те год. на XIX в. самарянски дружества са основани и в Русия (С. Петербург, Екатеринбург и др.). Те се управляват от Руския Червен кръст и МВР, обучават на домедицинска помощ под лекарско ръководство и издават многотиражни брошури. Лидерска роля в тях имат германци лутерани. Членската им маса е с мултиконфесионален и многонационален профил. Специално внимание се отделя на безплатните трапезарии за бедни деца и на поддържането на лазарети през Руско-японската и Първата световна война³.

history/, последно посетен 07.07.2024.

2 <https://www.samaritan-international.eu/about-us-en/historical-development-of-the-samaritan-organisations-in-europe/>, последно посетен 07.07.2024.

3 Северюхин, Д.Я. Санкт-Петербургское Общество Самаритян. – В: <http://encblago.lfond.spb.ru/showObject.do?object=2809083741>, последно посетен 07.07.2024.

Почти едновременно във Франция правят първите си стъпки „Самаряни на Белия кръст“ (Париж, 1892)⁴. Лигата на добрия самарянин, дала начало на британското движение, е основана от Уеслианската методистка църква (Манчестър, 1910). Нейни ложи са създадени в цяла Англия, вкл. към Англиканската, Баптистката или Конгрегационната църква⁵.

Друг аспект на самарянството е връзката му с шотландския масонски ритуал. Нерядко в САЩ и Англия са създавани публични дружества с това название, които да прикриват ложите или да осъществяват социалните идеали на свободното зидарство.

Дружествата „Добрий самарянин“ и Божествената верига в

Стара Загора. Дружество с название „Добрий самарянин“ възниква още през 1893 г. в Пловдив – една от първите мисионерски конгрегационни станции у нас⁶.

Второто е сформирано в Ст. Загора, друго средище на евангелска пропаганда, където през 60-70-те год. на XIX в. действа протестантско девическо училище⁷. Създаването на Благотелното дружество

„Добрий самарянин“ през март 1899 г. често е приписвано на Теофанò Попова – местна учителка и общественичка⁸. Всъщност то е основано по идея на Стефан Момчилов – протестантски пастор от Обединената презвитерианска църква, завършил Парк колидж (Канзас) и семинарията „Обърн“ (щата Ню Йорк) (1893-1896)⁹. Завръщайки се от САЩ, той се отдава на „свята, полезна и възвишена задача“, т.е. на избавянето от нравствена развала на своите съграждани чрез умствено, физическо и нравствено възпитание¹⁰.

Момчилов прави възможното да изгради дружеството като междуконфесионално, привличайки 26 съверци протестанти (г-р Стефан Драгнев, г-р Мария и Петко Хаджиангелови, г-р Иван Дайров, Милчо и Анастасия Касабови, Теофанò Попова¹¹), но също православни (вкл. българи и гърци), арменци и евреи. Те са призвани да работят за всички крайно бедни и болни без разлика на вяра и народност¹². Наименованието се тълкува в библейски дух: от

4 <https://www.croixblanche.org/federation-nationale/historique/>, последно посетен 07.07.2024.

5 https://www.library.manchester.ac.uk/rylands/special-collections/a-to-z/detail/?mms_id=992983876604301631, последно посетен 07.07.2024. Преди 1877 г. в Англия възниква аналогична по функции Асоциация за бърза помощ „Св. Йоан“ – поделение на Приората на Ордена на св. Йоан. Тя има за емблема белия кръст и се стреми да привлече не само християни. Създава клонове в Канада, Австралия и Йерусалим.

6 Сказка върху холерата и как да се запазим от нея. Пловдив: Добрий Самарянин, 1893.

7 Койчева, В. Протестантското мисионерство в Ст. Загора и българската общественост през 50-70-те год. на XIX в. – ИМЮБ, 1982, с. 145-154; Reeves-Ellington, B. A Vision of Mount Holyoke in the Ottoman Balkans: American Cultural Transfer, Bulgarian Nation-Building and Women's Educational Reform, 1858-1870, 2004. – Gender&History, 2204, 16 (1), pp. 146-171.

8 Датата е спорна, вкл. 1898 (Състоянието на трите клона на старозагорското благотелно дружество „Добрий самарянин“: сиропиталище, старопиталище, просветно-издателски комитет за време от 1.05.1922 до 1.05.1923. Ст. Загора: Светлина, 1923, с. 8). За Попова вж. Коева, Ст. Теофано Попова. Обществено-педагогически поглед към живота и делото на легендарната народна учителка. София: Вега Словена – ЖГ, 2024.

9 Стефан Момчилов (Stephen Momchiloff) (1868, Ст. Загора -1918).

10 БИА – НБКМ, ф. 272, оп. 1, а.е. 4290, л. 54.

11 Д-р Съба Асенова и съпругът ѝ г-р Марко Костов също имат връзка с протестантските мисии: брат ѝ, войводата Кръстю Асенов, е посредник между Американския борд и ВМОРО при освобождаването на заложничките мис Елън Стоун и Катерина Цилка, а четирите им деца учат в американските училища в Самоков и София (Разговор с г-р Нина Костова, внучка, Ст. Загора, 05.04.2019. – Личен архив на Ж. Назърска).

12 Косева, М. Благотворителна дейност в Ст. Загора след Освобождението до 1944. – Архивен преглед, 1994, №1-2, с. 52.

обич се нуждаят не само близките, но и неприятели¹³.

Повечето от първоначално записаните се 120 жени и 40 мъже са уважавани обществени дейци – лекари, аптекари, юристи, учители, директори на болници и училища, депутати и техните съпрузи, книжари, кметът и др.¹⁴, които през десетилетията „пренасят“ един утвърден протестантски модел на благотворителност в българска среда. Преди всичко дружеството постига висока мобилизация в обществена полза: 227-350-те (1907-1923) членове редовно плащат висока вноска и правят дарения, вкл. на имоти; привлечени са едри спомоществатели като Американския Червен кръст и Еврейската банка „Юнион“¹⁵. Първоначалната цел, по същността си мисионерска и аналогична с идеите на американските пастори през Възраждането – да се открие неделно училище за ограмотяване на деца и за преподаване на чужди езици, е трансформирана в създаване на сиропиталище (1900) и на старчески дом (1910)¹⁶. На трето място, засилва се печатната пропаганда на хрис-

тиянски ценности. Т. Попова пише брошури, издавани в големи тиражи, които са по форма протестантско четиво, макар да са представяни за православни. Те претендират да дадат „истинно на верующите ръководство“, „оръжие против съблазните на растящото сектантство [...], което се сили да подкопае основите на чистата ни православна вяра“¹⁷.

Дружествените членове са обединени обаче не само от обществения интерес, но и чрез окултните си занимания: повечето са спиритисти и теософи, а мъжете – масони. Индивидуалните пътища към тези практики минават през спиритистки кръжоци в Одеса, Париж и Нанси, през американски Ню ейдж общества и през теософски групи в големите гимназии в Солун, Търново, Ст. Загора и др.¹⁸. В този смисъл може да се предположи, че дружество „Добрий самарянин“ представлява светска „фасада“ на кипящата окултна дейност в Ст. Загора, вкл. на местната масонска ложа.

От друга страна, дружеството показва свързаност с „кръжоците“, оформили впоследствие Божествената верига. Засвидетелствана е постоянна комуникация с дейци от София (пастор Ст. Момчилов с Велико Граблашев¹⁹), Търново (настоятел-

13 ДА – Ст. Загора, ф. 555К, оп.1, а.е. 16, л. 8, реч на Т. Попова на годишния празник на „Добрий самарянин“, 16.05.1899.

14 Основатели и настоятели са лекарите Ст. Дразнев, К. Кожухаров, М. Костов, Н. Азманова-Ханчева, съпрузите на медиците К. Вазов и Анастасов, съпругата на окръжния управител и депутат В. Димчев и др.

15 Състоянието..., с. 9; 25-годишна юбилейна книжка на старозагорското благотетелно дружество „Добрий самарянин“ за време от 3.03.1899 до 1.05.1925. Ст. Загора: Светлина, 1925, с. 7-8; Отчет на старозагорското благотетелно дружество „Добрий самарянин“ за време 1.04.1927-31.03.1928. Ст. Загора: Светлина, 1928, с. 15-16; Златева, А. Забравеният рицар на вярата. Исторически портрет на еп. Йосиф. – В: 130 г. Старозагорска епархия. Ст. Загора: Кота принт, 2007, с. 47-48.

16 Състоянието..., с. 9; Косева, М. Цит.съч., с. 59, 61; Николова, В. Благотворително дружество „Добрий самарянин“ – Ст. Загора. – В: Николова, В., Р. Стоянова. Енциклопедия Дарителството. Т.3. София: БДФ, 2011, с. 495.

17 НА-БАН, ф. 144К, оп. 1, а.е. 887, л. 1. Авторските и съчинения са: Долний и горний свят. Видимий и невидимий мир (1914); Христовото опело, пеано на Великия петък през Страстната седмица при богослужението (1921); Тълкувателно богослужение и обяснение Св. Божествена Литургия (1922); Христово опяло. Похвална Христова надгробна песен (1923); Похвални песни на св. Богородица при богослужението в навечерието на геня на успението на пресвятая владицица наша Богородица и свята Дева Мария при гроба ѝ в Гетсимания, близо до Ерусалим (1925) (Състоянието ..., с. 8)

18 Срв. Назърска, Ж. Божествената верига: социални мрежи и биографични профили. – В: Шапкалова, С., Ж. Назърска. Петър Дънов и Бялото братство – културно наследство и духовни пространства. София: За буквите – О писменехъ, 2021, с. 181-252.

19 Христов, Г., съст. Петър Дънов – Пеню Киров. Епистолярни диалози. Св. 2, 1901-1917. Бургас: Слънчоглеци, 2020, с. 631.

ките Т. Попова и Анастасия Тошева с Мария Казакова), Казанлък и Севлиево (контактите на Т. Попова), от Сливен (Кортеза Стефанова – спиритистка и медиум в сесансите на д-р Г. Миркович, няколко пъти гостува на митр. Методий²⁰; чрез живеещите в Ст. Загора Кена Сарафова – дъщеря на адвокат Илия Цанов, спасил доктора от смъртна присъда, и д-р Съба Асенова-Костова – племенница на Хаджи Димитър) и от Варна (чрез еп. Инокентий Софийски). През 1905 г. в града пристига и архим. Йосиф (Бакърджиев) – член на софийския „кръжок“ и често посещаващ този в родното си Търново²¹.

В този контекст изглежда напълно възможно Дружеството „Добрий самарянин“ да е превърнато в светска изява и на Веригата. В традициите на затворените тайни общества е да си осигуряват публичност и да се легитимират чрез създаване или оглавяване на институции в обществена полза. Като такива трябва да се разглеждат сиропиталището и старческият дом, както и Женското дружество „Майчина любов“, ръководено дълги години от Ан. Тошева. За своеобразно седалище на самаряните си избират православния храм „Св. Богородица“²², където митрополитите Методий (Кусев) и Павел отслужват водосвети на патронния им празник²³, а в края на живота си Т. Попова проповядва²⁴.

20 Софийски, Инокентий, архим. Дневници. Т.1. Варна: МС, 2008, с. 84.

21 В Женева е състудент на Тодор Бъчваров и Мара Белчева. За него вж. Дренкова, Ф., съст. Като антична трагедия. София: НИ, 1984, с. 103-108, 113; Софийски, Инокентий. Цит.съч., с. 93; Златева, А. Цит.съч.; Русанов, Р. Търновска епархия в началото на ХХ в. при митрополитите Антим, Йосиф и Филип. В.Търново: Веста, 2009, с. 110-161.

22 Вероятно окултното ѝ използване е причината да бъде избрана от цар Фердинанд I за обявяване през октомври 1912 г. на „свещената“ Балканска война.

23 Софийски, Инокентий. Цит.съч., с. 93, 95.

24 ДА – Ст. Загора, ф. 555К, оп.1, а.е.1, л.1-3гр. По-

Бургас. Третото дружество „Добрият самарянин(ин)“ е основано в Бургас през ноември 1901 г. от група учителки, но е преучредено през 1904 г. от бившия политик и настоящ фабрикант Иванчо Хаджипетров, адвокатът Лазар Гавалюгов, учителите Никола Додов и Тодор Мумджиев, търговците Панайот Русалиев и Иван Мантов²⁵. По-късно се присъединяват свещеници, учители, аптекари, офицери, търговци, домакини и др. Сред тях доминира фамилията Хаджипетрови, излъчила несменяеми председатели: Иванчо Хаджипетров, съпругата му Ганка и техните синове Матей и Павел²⁶. В настоятелството влизат много от техните сватове, зетъове и снахи.

Част от основателите и членовете самаряни са протестанти по изповедание (офицерът Лазар Обрешков, лекарят Александър Големанов, училищната директорка Анна Серафимова-Бозвелева²⁷ и др.),

повека почива след простудяване по време на такава сказка. В личния ѝ архив са запазени ръкописи на лекции, които формално имат православен и християнски характер, а всъщност пропагандират протестантското гледище и идеи на теософията: Сказка от Просветно-издателския комитет [против пиянството, сифилиса, опиума, тютюнопушенето, чревоугодничеството], 27.05.1921 (ДА – Ст. Загора, ф. 555К, оп. 1, а.е. 19, л. 1-3); Екзорция (Заклинание) (а.е. 20, л. 1-6гр.); Съзнание и обнова, 22.09.1921 (а.е. 22, л. 1-8); Тайнството брак в религиозно и социално гледище, 21.05.1922 (а.е. 9, л. 1-9); Реч по случай образуването на Комитет издателски по духовния подем на Старозагорска епархия, б.г. (а.е.14, л. 1-6); Силата на молитвите, б.г. (а.е. 15, л. 1-4); Крадците на бедните, борба против просията, б.г. (а.е. 25, л. 1-10).

25 ЦДА, ф. 264К, оп. 6, а.е. 78, л. 22, 41, 116; Райчевски, Ст. Старият Бургас. София: З. Стоянов, 2011, с. 172-173, 183; Николова, В. Благотворително дружество „Добрият самарянин“ - Бургас. – В: Николова, В., Р. Стоянова. Енциклопедия Дарителството. Т.3. София: БДФ, 2011, с. 387-389; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Хаджипетровите. Родова летопис. Бургас: Знаци, 2017, 2022, с. 231.

26 ЦДА, ф. 264К, оп. 6, а.е. 78, л. 43-43гр.

27 Ана Серафимова-Бозвелева – радетелка за

други са свързани с американските образователни институции в Цариград, Самоков и Ловеч²⁸.

За разлика от старозагорския си аналог дружеството не се насочва към сираци или възрастни, а към подпомагане на бедните ученици, в мнозинството си деца на бежанци и работници. С дарение от сем. Хаджипетрови и солидна общинска финансова дотация е построен Благодетелен дом (1913), който се използва за безплатна ученическа трапезария и през годините става централна социална институция в града²⁹.

В тясно единорействие с „Добрият самарянин“ работят поне две институции. Стопанското училище „Княгиня Евдокия“ (осн. 1889) действа в областта на девическото професионално образование, а директорката му А. Бозвелиева е не само самарянка, но отговаря за трапезариите. Женското дружество „Милосърдие“ (осн. 1898), оглавявано неизменно от Ганка Хаджипетрова – гъщеря на Стефанаки бей Теодоров от Тулча, съпруга на Ив. Хаджипетров и сродена със столичните политически елити³⁰, започва дейността си заради арменските бежанци и Руско-японската война, но по-късно неговото сиропиталище „Царица Елеонора“ (1911) и домът му за инвалиди (1931) допълват „броеницата“ от филантропични институции в града³¹.

образованието на момичетата. – В: Буковинава, В. и кол. 23 забележителни жени от Бургаския край. Бургас: БСНГИ, 2007, 26; Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 167.

28 Американския девически колеж в Цариград завършват племенниците на Хаджипетрови Николена Владова (1885) и Стефка Бурмова (1911), гъщеря им Мария-Магдалина (1911) и внучките Дария и Ганка Големанови (1912). Другата им внучка Ганка М. Хаджипетрова учи в Американския колеж в Ловеч.

29 ЦДА, ф. 264К, оп. 6, а.е. 78, л. 6; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 217, 212-216, 221.

30 За нея вж. ЦДА, ф. 3К, оп. 1, а.е. 1478, л. 50-50гр.; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 177.

31 Основният му дарител е Ал. Георгиев-Коджа-

Макар мнозинството от самаряните да са протестанти, седалище на дейността им става православният храм „Св. св. Кирил и Методий“, построен през 1895-1907 г. Негови настоятели и ктитори са активните членове на дружеството Хаджипетрови, Зурков, Гавалюгов, Жечков, Грозю Баев и др.³². Съвсем близо до него е построен Благодетелният дом, както и едноименната прогимназия, повечето преподаватели от която стават самаряни през 30-40-те години³³.

Както в Ст. Загора, забелязва се, че дружеството вероятно е публичен израз на тайни организации. В него влизат масони (Илия Зурков – ръководител на ложата от 1929 и съпредседател на дружеството, Обрешков, Големанов, Додов, Мумджиев, Гавалюгов и др.), а по-късно ротарианци (напр. Ил. и Л. Зуркови, Матей Хаджипетров)³⁴.

Връзката на „Добрият самарянин“ с Веригата е пряка и косвена. Двойно членство имат Илия Зурков – аптекар-дрогерист, дългогодишен дружествен съпредседател и доверено лице на Дънов, а също Елена Мавродиева – снаха на Ив. Хаджипетров и племенница на д-р Г. Миркович, както и нейната гъщеря Александра, омъжена за офицера Минчо Сотиров. Учителят многократно гостува и изнася беседи в бургаския им дом, кани ги на търновските събори и лично изпраща Сотирова на лечение в арбанашката колония. Малко преди смъртта си тя дарява къщата си за салон на Братството (1924)³⁵.

кафалията, чиито изпълнители на завещанието са именно самаряните Гавалюгов и Г. Жечков. Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 155-156, 166, 243; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 208-209.

32 Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 133-137; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 150, 223.

33 ЦДА, ф. 264К, оп. 6, а.е. 78, л. 9-20, 22.

34 Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 270; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 210-211, 293.

35 Кръстев, В., съст. Изгревът на Бялото братство пее и свири, учи и живее. Т. 25. София: Жи-

„Невидимите“ мрежи между самаряните в пристанищния град и Веригата прозират и в други разнородни свързаности. Анка – съпруга на Павел Хаджипетров, е от сливенския род Жечкови: чичо ѝ Стефан работи в кантората на Русчо Миркович, а другият Захари е женен за негова дъщеря³⁶. Тъстът на другия брат Матей също е от Сливен. От 1888 г. в Бургас е отворена кантора на фирмата „Миркович“, често посещавана от доктора, а през 1914 г. с капиталите на двете фамилии е основана Бургаската банка. В с. Градец и Жеравна, откъдето произхождат Хаджипетрови, са родени членовете на бургаския „кръжок“: началникът на пощата Матей Пренеров и братята Н.В. и Димитър Велчеви, книжари и печатари³⁷.

Търново. Благодетелното дружество „Милостивий самарянин“ е създадено в Търново още преди Първата световна война, макар да има официална регистрация от 1929 г.³⁸. Както предишните две, то е основано от протестанти: чехът Ян (Иван) Амзел – учител по рисуване; съпругата му Теодора – прогимназиална учителка в Сливен, Никопол и Търново³⁹; румънката Ванга Чомакова – гимназиална учителка по ръководение; чехкинята

Маргарита Б. Вителова и др. Към това ядро се присъединяват педагози, музиканти и др. уважавани граждани⁴⁰. Евангелисти има и сред дарителите⁴¹.

Много от участничките във формацията членуват също в Женското дружество „Радост“ и работят за каузата на неговото девическо Стопанско училище „Трудолюбие“. Посветило се на социалната кауза, през 30-те години дружеството открива детска забавачница.

Не е изненадващо, че част от съставу му поддържа тясна връзка и с Веригата. Дългогодишната му председателка Теодора Амзел е част от местния „кръжок“ още в началото на века, съседка и приятелка е на сем. Елена и Константин Иларионов, познава се добре с П. Дънов⁴². През 1930 г. тя се опитва чрез посредничеството на доминирания от последователки на Бялото братство български клон на Международната женска лига за мир и свобода да получи помощи от Балканския комитет в Лондон за подпомагане на многобройните руски бежанци в града⁴³.

Дружество „Самарянка“ и Божествената верига/Бялото братство

През 1905 г. архим. Йосиф (Бакърджиев) поема административното управление на Старозагорска епархия вместо митр. Методий (Кусев). Той е пратеник не само на Св. Синод, но и на монархическата институция, тъй като е бил личен стипендиант на цар Фердинанд I и духовен наставник на децата му. След 1908 г. установява добро разбирателство с новата царица Елеонора, градящо се на неговото германско образование, на икуменическите му възгледи, съвместяващи православието с други вероизповедания, на свързаността

мен клас, 2011, с. 498; Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 213; Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 63.

36 Пак там, с. 278, 531-532.

37 <https://beinsa.bg/izgrev.php?id=9806>, последно посетен 07.07.2024; Райчевски, Ст. Цит. съч., с. 154.

38 ЦДА, ф. 264К, оп. 6, а.е. 78, л. 2-58, 97.

39 Учителите Ян (+1922) и Теодора (+ след 1944) Амзел имат две деца: Мария Амзел-Хр. Пеева (1891-?), живееща в Ст. Загора, и син Петър (1895-1945) – завършил военно училище, разузнавач в РО-2, осъден на смърт от т.нар. народен съд (Портал на ДАА „Народният съд“ - <https://narodensud.archives.bg/>, последно посетен 07.07.2024; Даскалова, П. Биографии на бележити търновци, последователи и ученици на Учителя Беинса Дуно, П.К. Дънов. Машинопис. [В. Търново, 1993]. – В: Архив на Духовно общество „Бяло братство“, В. Търново, инв. №470/93, <https://beinsa.bg>, с. 8).

40 Сред членовете е кметът и адвокат Димитър Раев (1894-1945) и пианистката Маргарита Тананова.

41 Дарител е Тодор Янков – зет на Мария Недялкова, публицист и писател (ЦДА, ф.33К, оп. 1).

42 Даскалова, П. Цит. съч.

43 НА – БАН, ф. 11К, оп. 5, а.е. 301, л. 8.

му с британската и руската дипломация и конкретно – на сътрудничеството му с Пиърс О'Махони (1904-1914), представител на Балканския комитет в Лондон – организация на протестантите квакери, настояваща за активизиране на британската политика по Източния въпрос, и на дейната му роля в Ефория „Всех скорбящих радость“ – легално проявление на политическо лоби, стремящо се към провеждане на руските интереси в Близкия изток⁴⁴.

Архим./еп. Йосиф Драговитийски е свързан и с окултните формации: вероятно е високостепенен масон, както покровителя си цар Фердинанд, и е член на спиритисткия кръжок, дал началото на Ефория „Всех скорбящих радость“. Чрез дългогодишните ѝ настоятели Мария Недялкова, Юрган и Елена Иванови (ранни последователи на П. Дънов и участници в търновските събори) той влиза във връзка с участниците в Божествената верига⁴⁵. Като помощник на митр. Методий (Кусев), еп. Йосиф Драговитийски се среща с Кортеза Стефанова и Теофано Попова – бивша членка на „кръжоците“ на Веригата в Солун, Севлиево и Казанлък.

В Ст. Загора младият духовник подкрепя работата на „Добрий самарянин“: през 1906-1910 г. нарежда на градските църкви и цялата Казанлъшка духовна околия да събират дарения, моли Св. Синод да му изпраща книги, на благотворителна вечер (1907) убеждава над 200 граждани да се запишат в дружеството⁴⁶. През 1910 г. той

съдейства властта да отпусне сграда за старопиталище⁴⁷.

Поемайки ръководството на местния клон на БЧК, през февруари 1912 г. епископът иницира създаването на филиал на Дружество „Самарянка“⁴⁸. То е формирано през декември 1910 г. от царица Елеонора⁴⁹, имаща собствен опит на дякониса, с идеята в навечерието на Балканските войни лутеранската немска традиция за медицинска подготовка на тила да бъде пренесена в страната.

Организацията използва самарянската мрежа в Европа, но е основно подпомагана от американските протестанти. Тя е щедро субсидирана от Американския Червен кръст и от милиардерите Чарлз Крейн и Анджо Карнеги, свързани с мисионерските мрежи в Близкия изток; подкрепяна е от транснационалните протестантски организации с икуменически профил YMCA и YWCA. У нас царицата намира съратници в малобройната, но сплотена евангелистка общност: конгрешанските мисионери сем. Кларк, Фурнаджиеви и Градинарови; учителите и учениците от американските богословски училища в Самоков и американския девически колеж в Ловеч; групирани около Първа евангелска църква в София и в „Зорница“ дипломати, писатели, обществени

44 Назърска, Ж. Женското движение на българките имигрантки от Македония: филантропия и политика през първата половина на XX в. – Във: Велев, В., съст. НОД в културната памет. Публични лекции и архивни материали. София: За буквите – О писменехъ, 2023, с. 215-247.

45 Назърска, Ж. Окултизъм, благотворителност и обществено служене: моменти от ранната история на Бялото братство. – В: Рускова, Ст., съст. П. Дънов, Учителя в културното пространство на България. Варна: Арт трейсър, 2019, с. 7-24.

46 ДА – Ст. Загора, ф. 407К, оп. 1, а.е. 34, л. 8, 10, 120, 179, 235, 293; Златева, А. Цит. съч., с. 47.

47 Пак там, с. 48.

48 Караславов, Г. Старозагорският клон на дружество „Самарянка“ в периода на войните за национално обединение до края на 20-те години на XX в. По документи, съхранени в ДА – Ст. Загора. – Изв. Старозагорския ИМ, 2021, т. 7, с. 135-143.

49 За него вж. Попова, Кр. „Строителната сила за подобрене здравето на индивида, семейството, обществото“: сестрите посетителки срещу детската смъртност и бедността, между общественото здраве и социалната работа (1924-1935). – Balkanistic forum, 2011, №1, с. 31-64; Николова, В. Благотворително дружество „Самарянка“. – В: Николова, В., Р. Стоянова. Енциклопедия Дарителството. Т.3. София: БДФ, 2011, с. 303-307.

дейци (Петър Матеев⁵⁰, Андрей С. Цанов, Стоян Ватралски, Стефан Панаретов, Панси Браун-Хаджумишева и др.). Владетелката се намира в непрекъсната връзка и с директорите и българските възпитаници на Робърт колеж и Американския девически колеж в Цариград.

В първото настоятелство на организацията влизат личности, имащи отношение към здравеопазването, близки до управляващите русофилски партии, имащи англофилски настроения и контакти с американските дейци на Балканите: Елена Брадел – вдовица на г-р Йордан Брадел, роднина на председателя на БЧК Ив. Ев. Гешов, сродена с видни протестантски родове; г-р Петър Ораховац – руски възпитаник, основоположник на медицинското дело у нас; г-р Стефан Ватев – известен педиатър и общественик и др.⁵¹

При организирането на свои филиали в страната (Варна, Видин, Пловдив и др.) дружеството търси сътрудничеството на лекари, завършили във Франция, Германия или Русия и запознати с дейността на самарянското движение⁵². В старозагорския клон обаче еп. Йосиф кани не само местния медицински елит, но предимно членовете на Дружество „Добрий самарянин“: лекарите сем. Костови, Невена Азманова-Ханчева и Ст. Драгнев⁵³, съпругите на местни политически дейци Мария Димчева и Домна Анастасова, Анастасия Тошева – пенсионирана учителка, и Ница Грозева – учителка, ръководителка на църковния хор при „Св. Богородица“.

50 Петър Матеев (1850-1943) е брат на Александра Хаджипетрова-Сотирова, племенник на Ив. и Г. Хаджипетрови. Завършва Робърт колеж, секретар на Александър Богориди, работи в Главна дирекция на пощите, дипломат. Приближен е на царица Елеонора (Карайотов, Ив., А. Хаджипетрова. Цит. съч., с. 63).

51 Николова, В. Благотворително дружество „Самарянка“, с. 303.

52 Караславов, Г. Цит. съч., с. 139-140.

53 В „Самарянка“ участват и лекарите Назлъмов, Ханчев и Сарафов, които са съпрузи на членки в „Добрий самарянин“.

Персоналните съвпадения сочат пряка организационна връзка между двете формации. През 1922 г. в националното ръководство са привлечени още двама души от старозагорския клон⁵⁴. Лионският възпитаник г-р Мирчо В. Морфов е сред най-дейните в „Добрий самарянин“ и клона на „Самарянка“. Той запазва членството си дори, когато заминава в българската болница в Цариград. От името на формацията заедно със съгражданката си Н. Грозева участва в санитарната мисия на БЧК в Русия (1914-1915). Д-р Мария Дайрова-Хаджиангелова (1876-1943) е от първите протестантски фамилии в града на липите, училищна лекарка и също завършила във Франция. Подпредседателка на „Добрий самарянин“, тя е привлечена за преподавателка в курсовете на Дружество „Самарянка“, пропагандира каузата му в печата, а след войната е назначена за главен инспектор-лекар в МНП⁵⁵.

Д-р Хаджиангелова най-вероятно е свързана и с Веригата, подобно на други от членовете на старозагорската „Самарянка“⁵⁶. През 1918 г. тя заедно с Жени Патева-Божилова – деятелка на бургаско-

54 Николова, В. Благотворително дружество „Самарянка“.

55 Назърска, Ж. Френските възпитанички в българския женски интелектуален елит (1878 – 1944). – В: Съвременни измерения на европейското образователно и научно пространство. София: За буквите – О писменехъ, 2015, с. 234. Освен тях в ръководството влизат Елена Чакалова (1876-1948) – съпруга на директора на БНБ и настоятелка на „Всех скорбящих радость“, Кина Гаврийска – протестантка, собственичка на софийското търговско училище „Минерва“, и М. г-р Икономова.

56 Анастасия Тошева е причастна към „кръжоците“ в Търново и Севлиево. Възможна е връзка с Веригата и на сем. г-р Костови, предвид познанството на Съба с фамилията Миркович в родния ѝ Сливен и по-късния брак на тяхна дъщеря Мария с Иван Т. Гумнеров, племенник на Петко и Гина Гумнерови (Запис на С. Костова върху семейната Библия, предоставена от г-р Н. Костова, внучка, Ст. Загора, 05.04.2019. – Личен архив на Ж. Назърска).

то женско дружество „Самосъзнание“ и съидейничка на Братството⁵⁷, основават българския клон на Дружество „Траен мир“ – международна организация на квакерите, насочена към осъществяване на техните религиозни идеали и социални проекти. В тази организация до 1926 г. членки и ръководителки са жени от Бялото братство: Мария Недялкова, Ана и Паша Теодорови, Елена Иванова, Христина Антонова и др.⁵⁸.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Пренасянето на самарянската идеология и практика в българска среда се осъществява чрез протестантската вероизповедна общност. Основни канали за трансмисия представляват американските образователни институции (Робърт колеж и Девическият колеж в Цариград, училищата в Ст. Загора, Пловдив и Самоков, колежите в Ловеч и София), мисионерските

станции и молитвени домове на Конгрешанската и Методистката църква (впоследствие и на Лутеранската немска църква), дейността на протестантските пастори, библейски работници и пътуващи книжари, примерът на американските и френските възпитаници. Дейци на движението са главно интелектуалци (учители, съдии, лекари, аптекари, чиновници и др.), търговци и занаятчии.

Връзката на родните самаряни с членовете на Божествената верига (по-късно с Бялото братство) става на основата на общо протестантско вероизповедание, чрез съвместно обучение, работа или споделени обществени или частни каузи. Съществуват и случаи на директно участие на последователи на Веригата/ Братството в самарянските структури.

Интензивното им персонално взаимодействие обикновено е видимо и добре засвидетелствано, но в други случаи е опосредствано чрез тайни общества и затова почти не е съхранено в исторически източници. Независимо от това, социалната комуникация обогатява двете участващи страни: развива мрежите и идеологията на Братството и укрепва институционално самарянските дружества.

57 Има сведения, че през 1928 г. участва в сбирки на Братството в Бургас.

58 Вж. Назърска, Ж. Бялото братство и Българското дружество за траен мир (1918-1926). – В: Калев, Д., съст. 100 г. младежки събори на Бялото братство. Разцъфтяване на човешката душа. Варна: Арт трейсър, 2023, с. 119-129.

УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ ЗА ДУХОВНИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Светла Шанкалова, г-р
УниБИТ, София

УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ ЗА ДУХОВНИТЕ ДЕЙСТВИЯ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Светла Шапкалова, g-p

УВОД

Във всяко духовно учение се говори за съществените неща, които са невидими за очите, а се усещат само с вътрешните сетива – със сърцето. Те се свързват с емоционалния живот и затова се говори за сърдечни преживявания. Християнската догматика твърди, че човекът е създаден по образ и подобие на Бога. В този творчески акт всичко е устроено в съвършен порядък и човекът по подобие на Троицния бог е с трихотомна същност – съчетание на дух, душа и тяло. Невидимият Божествен дух е свързан с човешката душа, изразена във видимото тяло (Фиг. 1).

Фигура 1. Човешката същност

Според християнската религия Исус Христос е въплътеното Слово на Бога, проявено в Любовта и Мъдростта, които живеят в Него и са част от Неговата природа. Със Светлината на Мъдростта и с топлината на Любовта, които носи, Христос събужда Божествените идеи в душата на определен кръг от хора. В земният си живот те се подготвят за небесния и образуват Неговите общности.

Словото на Петър Дънов, Учителя, се явява като съзидателно създание. Цялото

учение се дефинира като школа на езотерично християнство и почти всичко което се анализирано от нея, на практика се свързва с Христос като архетип на Любовта и висшия човешки Аз (Калев 2022: 116).

Единствено Словото на Бога има силата да променя човека, защото то го провокира да мисли, вдъхновява и мотивира да се стреми към космическите принципи. Успява да създава ценности и призовава към вяра, затова и така смело всички се стремят да боравят с Него, а българската пословица гласи: „Езикът кости няма, но кости троши.“ Словото може да се оприличи на жив организъм, способен да променя, развива и да оказва влияние във видимия и невидимия свят. Всеки има свободното право да изказва своите мисли и чувства, но трябва да се осъзнава, че винаги има последствия от това, което си казваме. Думите идват от сърцето на човека. „Добрият човек от доброто съкровище на сърцето си изнася доброто; а злият човек от злото си съкровище изнася злото; защото от онава, което препълва сърцето му, говорят неговите уста.“ (Лука 6:45) (Библия 1998: 1267).

Настоящото изследване е разработено в хуманитарен порядък. То е конструирано от изходната позиция на теологичната наука, като част от окулното познание, и от гледна точка на религиозната антропология. Изследователската хипотеза се фокусира върху разбирането на Учителя за разумното сърце, което е свързано с духовното действие и е изпълнено с безусловна лю-

бов. За земен идеал, напредък и стремеж може да се определи придобиване на разумно сърце. След всяка житейска опитност, която се преживява, се извеждат известни поуки и се създават правила, които естествено оформят мирогледа. Сърцето се определя като разумно, когато се съчетава със способността му духовно да мисли. Когато ум и сърце са в хармония, то тогава човек е телесно здрав, житейски богат и духовно възпитан в принципите на Божественото добро.

Като първа научна задача в изследването е обяснението за сърцето като тленен и нетленен орган. Дава се коментар на споделените виждания на Учителя за разумното сърце. То се изяснява и в догматичен аспект, като се посочват библейски стихове, предимно от Новия Завет. Друга важна цел е да се обясни понятието „разумно сърце“ според учението на Бялото братство. Изследването се позовава на цитати от беседи на Учителя, където той обяснява своите виждания. Посочват се и някои конкретни духовни практики за постигане на сърдечно съзерцание.

Методологията на изследването свързва разумното сърце с нематериалното културно наследство. Това е ценност, която всеки сам развива индивидуално, но я изяснява във взаимоотношенията с околните и има връзка с промяната в мисленето на човека. Той се развива, отваряйки духовното си сърце и с помощта на вярата си в Бога споделя своята практическа религиозност. Използваните методологически инструменти са: посочване на точните Новозаветни цитати за сърцето. Анализ, синтез и коментар на текстовете от беседите на Учителя. Наблюдение върху изявата на разумното сърце като част от човешките взаимоотношения, придружено с кратък антропологичен анализ. Съставяне на таблица, графики и диаграми с цел визуално онагледяване на изследователските тезиси. Формулират се заключения относно нравствените измещения на изявеното разумно сър-

це, изразени с промяна на личността и с добросърдечни действия към околните. Цитираните източници са традиционни; използва се информация и от интернет пространството.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Планетарният и мащабен вид на духовното познание, споделено от Учителя, може да се осъзнае само по Божие допущение. От позицията на изследователския интерес се преценява, че е подходящо докладът да се групира в тематични рубрики. Това е малък опит за систематичен вид на мащабната тема за разумното сърце, разказана от Петър Дънов с лекота, свежест и прозрачност. Неговата гениалност се състои в умението му да обяснява сложни догматични истини с житейска достъпност, умствена прозрачност и ефирна чистота.

Новозаветните цитати за сърцето.

Цялото учението на Петър Дънов е изградено на библейска основа. Във своите беседи той постоянно се позовава на християнската Библия, която добре познава и я приема като сборник от боговдъхновени книги. Върху нея той изгражда цялата ценностна система на своето учение. Тя е от съществено значение за формиране на религиозните възгледи и нагласи на духовно търсещите вярващи от различни деноминации и общности. Определя се като необикновена книга, с разнороден характер и голям обем, а за нейното възприемане са необходими духовна нагласа, молитвено доверие, достатъчно време, цялостно съсредоточаване, специална мотивация и правилен подход. Библейският текст съдържа информация за Твореца на невидимия и видимия свят, за целта и смисъла на човешкия живот, за миналото, настоящето и бъдещето на хората (Попов 1997: 5).

Всички християни признават Новия Завет за боговдъхновено канонично писание. „Всичкото Писание е боговдъхно-

вено и полезно за поука, изобличаване, изправяне и назидаване в правдата” (2 Тим. 3:16) (Библия 1998: 1467). В него се съдържат писания на първите апостоли и ранни ученици на Иисус Христос, създадени под въздействието на Светия Дух. Новият Завет представя учения и принципи, преподадени от Спасителя и апостолите Му, които помагат на хората да се завърнат към Бог Отец и да се сдобият с вечен живот.

В Новият Завет има 97 места, където се среща думата *сърце*. (Конкорданс 2001: 789). Новозаветните книги са групирани в четири дяла според техния вид. Това е голямо предимство и удобство за работещите с библейския текст, защото могат да се използва за други научни разработки. Тук няма възможност да се конкретизират и тълкуват всички фрази, в които се среща терминът *сърце*, а се използват само малка част от тях.

Догматични виждания за сърцето.

Християнската религия е най-голямата в световен мащаб и има определящо място в културата на съвременната цивилизация. Съответно за всяко понятие тя се позовава на догматичната си доктрина. Сърцето, като духовно-емоционален орган, е обект на интерес още от първите ученици, апостоли и най-ранни учители в Църквата.

Според Свещеното Писание Бог създава всяко сърце по неповторим начин и в него се води борбата за спасението на душата. Християнинът отговорно трябва да пази сърцето си от греха, за да стигне до Господа. „Пази сърцето си, защото от него са изворите на живота”, (Притч. 4:23) (Библия 1998:715). Духовните житейски пътища винаги преминават през сърцето на човека, затова е и неутолим копнежът в търсене на живия Бог чрез емоционалната връзка с чистотата на сърце, пребиваващо в Божията благодат, „скрития човек на сърцето в нетленната красота на кротък и тих дух, което е драгоценно пред Бога.“ (1 Петр. 3:4) (Библия 1998:1373).

Съществуващата аскетическа практика в Православната църква води човека към общение с Троицния Бог. Това се постига, когато енергията на душата (ума) се завърне в своята същност (сърцето) и от там възхожда към Бога. За да се постигне до единение с Бога, следва с помощта на Божията благодат да се постигне единство на душата.

Сърцето се определя като част от душевно-телесното единство в човешката природа. В него се обединяват трите сили на душата: разумна, желателна и разгразнителна. Този орган е мястото, където се открива Бог и действията на благодатта. Никой не може с логическа точност да определи какво представляват сърдечните преживявания, защото те са част от духовния опит. Когато човек живее вътрешен живот и неговият ум се завръща от предишното си разсейване във вътрешния свят, когато придобива най-дълбоко покаяние, тогава чувства съществуването на сърцето. Там се усеща и болката, и духовната скръб, преживява се Божията благодат, чува се и гласа Божий. Съгласно светоотеческото предание същността на душата, наричана сърце, се намира в сърцето – именно като в телесен орган, а не като в съд (Влахос 2005:75). Според св. Тихон Загонски явен знак, че светилникът на вярата гори в човешкото сърце, е духовната радост, която се усеща в сърцето чрез Светия Дух, За тази радост се говори и в псалмите: „сърцето ми и плътта ми с възторг се стремят към живия Бог“ (Пс. 83:3) (Библия 2005:675). Преп. Никодим Светогорец казва, че сърцето е естествен център, защото от тук се изтласква кръвта по цялото тяло и така то получава живот; е противоестествен център е, когато неочистено в него господстват страстите, и свръхестествен център е, когато е очистено и в него действията Божията благодат. Потвърждение за това намираме в Свещеното Писание: „Всеки, който поглежда на жена с пожелание, вече е прелюбодействувал с нея в сърцето си.“

(Мат. 5: 28) (Библия 1998: 1199). „Но по твоята упоритост и неразкаяно сърце си събиращ гняв за деня на гнева, когато се открие праведният съд от Бога.“ (Рим. 2: 5) (Библия 1998: 1390). „Любовта Божия се изля в нашите сърца чрез дадения нам Дух Светий.“ (Рим. 5:5) (Библия 1998: 1393). „Чрез вярата да се всели Христос в сърцата ви“ (Еф. 3: 17) (Библия 1998: 1441). Според Св. Григорий Палама душата се нарича още и ум. Така се нарича както същността на душата, т.е. сърцето, така и нейната енергия (действие), която се проявява в мислите. В библейската и светоотеческата традиция тези термини са взаимнозаменяеми. В писмен вид Йоан Дамаскин, един от най-големите патристични систематизатори на източната традиция, казва: „Следователно, ако и да умря като човек, и светата му душа да беше разделена от непорочното Му тяло, все пак божеството остана неразделено и от двете, т.е. от душата и тялото, и дори в този случай едната ипостас не се раздели на две ипостаси, защото и душата и тялото от начало получиха битие в ипостасата на Словото, и въпреки че бяха разделени едно от друго по време на смъртта, все пак всяко от тях остана в едната ипостас на Словото, което е част от същето.“ (Дамаскин 2019:165).

Душевната чистота е сърдечно определена от словесната спасителна мисия. Тя може да се изобрази с диаграма, чието начало е Божията благодат, защото с нея се свързва всяка спасителна мисия. От простосмъртния човек се изисква доверие към Бога, изразено чрез неговата вяра. С надежда и упование към Всевишния да се обича „всичко, що диша“. Така духовното сърце може да действа и разумно в земните си пътища.

В християнската догматична мисъл се твърди, че единственото, което придава нравствена стойност в земния живот на човека, са ценностите. Тук се споменаха само някои от големите светоотечески творци, за да се покаже дълбочинната стойност на разумното действие, което

Фигура 2. Духовното сърце

започва с Божията благодат. Трите християнски добродетели са подвигът на сърцето. Човешкото спасение е в зависимост от сърдечните действия; „Защото, ако изповядаш с устата си, че Исус е Господ, и повярваш със сърцето си, че Бог Го е възкресил от мъртвите, ще се спасиш. Защото със сърце вярва човек и се оправдава и с уста прави изповед и се спасява.“ (Рим. 10:9-10) (Библия 1998: 1393). Целият християнският живот е плод на дълбочинното осмислянето на „духовното сърце“ и прилежащите към него действия, свързани с добрите дела. Тогава човек получава блаженството на неописуемото съзерцание в Бога.

Сърцето в човешкия организъм. Сърцето се разглежда не само като орган, през който минава кръвта и се отправя към всички части на тялото, за да им помага да функционират. То е и център на емоционалния живот на човека. Символ на преживените чувства, то е в пряка зависимост от свободния избор във всеки един житейски момент.

Според Стойчеви се прави разлика в процесите на ума и сърцето. Близостта е процес на сърцето и неговите методи са вътрешни, а умът е този, който създава дистанцията, която наблюдава, анализира, мисли, преценява, размишлява. Тези двама автори определят три вида сърца: умствено сърце, духовно сърце и физическо сърце, които функционират и изпращат всички енергии за човешкото разви-

тие. Къде са тези три „сърца“ в тялото на човека? В слънчевия сплит, в сърцето и в горната част на главата. Те се явяват обиталища на различни видове чувства и се промяна спрямо тях (Стойчеви 2020:28).

Фигура 3. Видовете сърца

Опитностите изграждат в човека модели на поведение, качества и навици, но не всички от тях имат еднаква стойност. Само преживените с разума дават смисъл. Да се откажеш от низшите си желания – да нараниш животното, човек или растение – в това има смисъл, защото е продиктувано от духовното сърце. Може да се твърди, че разумните навици са здрава основа, върху която човек изгражда своя живот, те са плод на неговото разумно сърце. С помощта на ума човек осъзнава, че понякога става играчка в ръцете на съдбата – външните условия. Но те идват в живота, когато не се слуша гласа на разумното сърце. Когато се прави малкото добро, се усеща вътрешно доволство и е доказателство, че разумното сърце работи в човека.

Физическото сърце е притежание на зараждащия се живот. Духовното сърце е плод на мислите и емоциите, на житейските преживявания. Според учението на Петър Дънов идеалът, към който е добре да се стреми всеки, е свързан със съществуването и постоянното развитие и формиране на разумното сърце. След всяка житейска ситуация всеки един разумен човек осмисля преживяната опитност, формулира изводи и правила от преживяното и после се очаква реално да ги приложи в живота си. От разумното сърце се определят нравствените ценности, които стават естествено състояние за него и оформят мирогледа му.

Разумното сърце според Учителя.

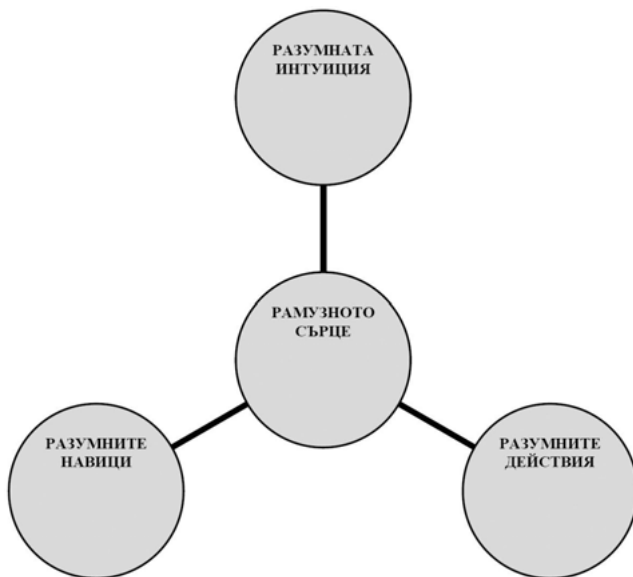
Петър Дънов е новатор в религиозно-догматично отношение. Той не създава нови понятия, но дава различно философско моделиране на основните концепти. Придава им нов смисъл и едно от тези понятия е *разумното сърце*. Той смята, че то е част от душата и се проявява с цялата си добронамереност във всички човешки прояви. Чрез него всяко желание, зародено в душата на човека, придобива нравствена ценност. „Следователно, за да има човек морал в себе си, това е плод на неговото разумно сърце, което е придобило известна опитност, извадило известни максими за себе си, приложило ги е, и ние ги наричаме естествени навици на човека.“ (Дънов 1923:67).

Учителят определено смята, че разумните навици са определящи в духовното развитие на човека по духовния път за придобиване на разумно сърце: „Разумното сърце, това са ония вътрешни неща в човека, които са придобити от миналото. Всички качества, които човек притежава, не са всякога добри. Само разумните навици дават стойност на човека.“ (Дънов 1923:70). Навиците са част от природа на човека и Учителя твърди, че борбата с тяхното оформяне е от значение за развитието на разумно сърце. Първо и най-важно условие е осъзнаване на потребността от промяната им. Затова и във Фиг. 3 те са изведени като самостоятелен концепт, обвързан с разумното сърце.

Втори важен компонент според Петър Дънов е интуицията. Според него тя има важно значение, но само когато е с разумен характер. „Човек, който се подчинява на разумните прояви на сърцето, никога не прави грешки. Това е закон. Всяка разумна проява е един Божествен момент в човек. Каквото ти каже разумното сърце, неговата дума е вярна.“ (Дънов 1923:72). Учителят съветва към упование на интуицията, без да има чувство на страх, защото колебанието в мисълта е свързано с отсъствие на Божественото. „Уповавайте напълно на вашето разумно сърце. Без никакъв страх,

без никакво колебание! Колебаете ли се, ще знаете, че Вашият ум взема участие.“ (Дънов 1923:75).

Третата част от Фиг. 3 е свързана с разумните действия и постъпки в житейските ситуации. Те са обвързани с сърдечните емоции. Всяка работа трябва да се извършва със ясното съзнание, че е за пред Господа. Учителя съветва към себепознаване, за да може да се осъзнае и стремежа към разумното действие, част от сърдечния копнеж за примерен живот. „Ще се стремите да разбирате разумното си сърце и според него да постъпвате. В каквото направление и да действувате, ако правите това, което разумното ви сърце диктува, работите ви ще се уредят тъй добре, че вие сами ще сте доволни. Най-малката работа, извършена с разумното сърце, е отлична. И в добрия резултат на тази работа няма никакво изключение. Разумното сърце разполага със знания и сили, не само за нещо специално, но за работи, които се отнасят във всички направления. Затова разумното ви сърце ще остане като основа в живота ви. А от тази основа вашият ум ще се развива в ново направление. Това ще бъде вашата придобивка, вашият капитал за в бъдеще.“ (Дънов 1923:72).

Фигура 4. Компоненти на разумното сърце

Всяко разумно сърце осъзнава, че всичките му духовни действия са свързани с изпълнението на Божията воля в живота му. Постигането на добродетели е плод на чистата му любов към Бога, себе си и ближния. Постоянното добруване и постигане на добри навици е важно практическото действие, което се изразява във взаимоотношенията с ближния. Функциите на сърцето е обвързана с разумните действия на мозъка. Сърцето не е само с кръвопречиставаща функция, а е емоционално и духовно обвързано с чувствата. Затова и духовната работа изисква постоянна грижа за развитие на разумното сърце.

Духовни практики за усъвършенстване на сърцето. Във всяка една религиозна общност съществуват духовни упражнения. Те имат за цел да помогнат на сърдечните преживявания на променящата се личност, която търси общуване с Бога.

В духовната практика на Православната църква се утвърждава „Умно-сърдечна молитва“. Тя се използва постоянно от Църквата. Фразата „Господи, помилуй“ се повтаря многократно; свързва се със сърдечния ритъм и зараждащите се в него вибрации. С тази молитва се открива и духовното сърце, в което молитвата започва да действа. Св. Григорий Палама смята, че духовното сърце се намира там, където е телесното сърце, което е негов орган, а не съсъд. Сърдечната молитва е тъждествена с умната молитва, но се различава от нея само по значението на думата ум (νοῦς). Св. Григорий Палама, който е изразител на целокупното църковно светоотеческо учение за исихасткия живот, казва, че „ум“ се нарича и същността на сърцето, и действието на душата, което се изразява чрез помислите. Така, ако отъждествим ума със сърцето, можем да отъждествим и умната молитва със сърдечната молитва. Когато умът се върне от своята разсеяност в сърцето и действа там, това се нарича умна и сърдечна молитва. Значи естественото място на ума е сърцето. С неговото концентри-

ране там и телесният орган на сърцето чувства присъствието на Божията благодат, наслаждава се, весели се, затопля се и предава тези действия на цялото тяло. Така се преобразява и цялото тяло на човека. (Влахос 2005:92). Когато умът (най-финото внимание) се намира в разума и се моли там, тогава тази молитва се нарича разумна молитва. Но когато умът влиза в сърцето и там самодейства, тогава тази молитва се нарича умно-сърдечна и се извършва с повтарянето на „Господи, Исусе Христе, Сине Божий, помилуй ме“ с разума си; може да се използва и броеница.

Петър Дънов е запознат с християнската догматична мисъл на Западния свят, но разбира и източните свети отци на Църквата. Затова в неговото понятийно разбиране разумното сърце се оприличава с това на светоотеческото предание. Той също препоръчва духовни практики за усъвършенстване на разумното сърце. Според него здравето, настроението, мисленето са в пряка зависимост от сърдечния ритъм. Има ритъм, който създава положително настроение и радост в човека, но има такъв, който извиква болка, тъга и пр. Промяната на ритъма на сърцето води до промяна в състоянието на човека. Ако сърцето няма хармоничен пулс, човек не може да има добри чувства. Ако ритъмът на сърцето е нарушен, човек няма добро разположение и не може да мисли правилно. (Стойчеви 2020:87). Цялата вегетативна нервна система е свързана и се повлиява от ритъма на сърцето. Това означава, че всяко ритмично упражнение, което се прави – музикално, двигателно или дихателно, влияе благотворно на сърцето. Съответно се подобряват и мислите, чувствата и действията на човека, затова и Учителя в своята духовна система дава добри практики за овладяване на тялото и духа.

На специално място се поставя от Петър Дънов изчистването на сърцето. Самият Христос казва, че „Блажени чистите по сърце, защото те ще видят Бога.“ (Мат.5:8) (Библия 1998: 1198). Учителя дава добра препоръка за слушането и разбирането, защото

ако човек не разбира и не възприема правилно звука, сърцето му не може да бъде чисто (Дънов 2003:191). Според Учителя, за да си духовно близо до Бога, трябва да изчистиш сърцето си, а това става с повече даване, защото колкото повече изтича от него, толкова повече се и влива (Дънов 2003:57). Всички усилия трябва да се насочат към сърцето, за да се работи в посока на неговото облагородяване. Разумното, благородно сърце има нови начини за живеене и за работа. Важната духовна практика е възможността на човешкото сърце да навлезе в Божественото, за да се пречисти, иначе то ще остане нечисто. Човешкото сърце се пречиства само чрез светлината и чрез истината (Дънов 2003:190).

За моментите на уния Дънов, подобно на светоотеческата традиция, дава молитвена формула за изчистване на сърцето. Независимо в какво духовно състояние е човек – на нещастие, уния и емоционален срив, Учителя съветва: „Обърнете се мислено в душата си и си кажете: „Господи, помогни ми да си взема сърцето, да се върне сърцето ми на място! Сега аз ще го пазя като светиня в себе си. Помогни ми да се върне моето сърце!“ (Дънов 2003:217).

Благодарствената молитва е от съществено значение за духовния напредък, защото чувството за благодарност е част от интелигентното развитие. Осъзнаването на Божествената милост и дела в човешкия живот е висше благо. Учителя съветва: „Ще влезеш в стаята си, ще се съблечеш и ще кажеш: „Господи, благодаря Ти за това, което ми даде. Благодаря ти за доброто, което ми даде. Благодаря Ти за краката, за ръцете, за очите, за ушите, за носа, за устата, за сърцето, за всичко, което ми даде!“ (Дънов 2003:296).

Силно разпространена духовна практика от Учителя е повтарянето на конкретни фрази. Той препоръчва да се направи следния опит за десет дни: „Всеки ден, по три пъти – сутрин, на обед и вечер, взлъбете се в себе си и си кажете: „Аз искам моето сърце да бие ритмично, да се слее с пулса на Слънцето и правилно да изпраца енергията си по целия

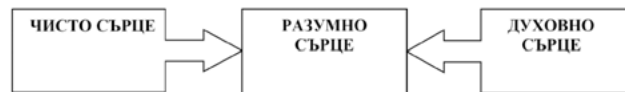
организъм, както Слънцето изпраща енергията си по целия свят!“ (Дънов 2003:130).

За целите на изследването на Табл. 1 са дадени практическите моменти на сърдечните състояния. За да е чисто сърцето, то трябва да познава основните духовни категории. Идеята е да живее в Божията истина, да осъзнава Божията мъдрост и да постъпва винаги с Божията любов. В категорията на разумните сърца, която се обясняват по съвършено достъпен начин от Учителя, присъстват добрите навици, които са плод на чистите мисли и са изпълнени с духовни действия. Духовните сърца са смиреномъдрите, те постигат всичко с търпение и кротост.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В съвремения свят се наблюдава постоянно отдалечаване от духовното културно наследство, а все по-малко се практикуват и сърдечните чувства. На нравствените ценности, обусловени от космическите принципи, се гледа несериозно. Това идва от факта, че „цял свят лежи в злото“ (1 Иоан 5:19) (Библия 1998: 1364). В същото време постоянно се говори за добродетели, но се забелязва липса на спокойствие, сърдечна тревожност и слаба личностна хармония. Съответно темата за духовните действия на разумното сърце е актуална, Учителя я обяснява в съвършенна пълнота по достъпен начин. В настоящото изследване се засегнаха само основните концепти. Посочените в Новия Завет библейски послания за сърцето имат общочовешка стойност. Систематизирането им в табличен вид дава достоверност на изследователската теза. В духовно отноше-

ние става ясно, че се разграничава вътрешна и външна функция на сърцето. Разумното сърце се стреми към добро разположение на духа и практически действия. Става ясно, че християнското понятие за чисто сърце и духовното сърце от Учителя се обединяват в едно и се обясняват с понятието разумно сърце (Фиг. 5).

Фигура 5. Разумното сърце

Добрите християнски упражнения, посочени от Православната аскеза, и духовните прозрения на Учителя са сходни в своята същност, защото са свързани с молитвените действия. В космополитен порядък всичко има еднаква същностна характеристика, изказана по различен начин. И нека не се забравя, че „Божие слово е живо, деятелно, по-остро от всеки меч остър и от двете страни, пронизва до разделяне душата и духа, ставите и мозъка, и издирва помислите и намеренията на сърцето. И няма създаване, което да не е явно пред Бога; но всичко е голо и разкрито пред очите на Този, на Когото има да отговаряме.“ (Евр.. 4:12,13) (Библия 1998: 1448).

ЛИТЕРАТУРА

1. Библия. Издава Светия Синод на Българската Православна Църква. София, 1998. 1532 с.
2. Дамаскин, Йоан. Точно изложение на православната вяра. София: Изток-запад, 2019. 377 с.

Таблица 1. Духовни практики за развитие на сърцето

ЧИСТИТЕ СЪРЦА	РАЗУМНИТЕ СЪРЦА	ДУХОВНИТЕ СЪРЦА
Да са в Божията истина	Да имат добри навици	Да са смирени
Да са в Божията мъдрост	Да имат чисти мисли	Да са търпеливи
Да са в Божията любов	Да имат духовни действия	Да са кротки

3. Дънов, Петър. Добрите навици. Разумното сърце: 24 лекция от Учителя, гържана на 30 март 1924 г., София.- В: Лекции на Младежкия окултен клас, Г. III (1923 ÷ 1924), Т. III. София, 1926, с. 65 ÷ 88.
4. Дънов, Петър. Разумното сърце. София: Захарий Стоянов, 2003. 608 с.
5. Йеротей, Влахос. Митрополит. Центърът на православната духовност. Велико Търново: Праксис, 2005 290 с.
6. Калев, Димитър. Дълг и чест: Петър Дънов, Учителя. София: Захарий Стоянов, 2022. 190 с.
7. Назърска, Жоржета, Светла Шанкалова. Речник на религиозните понятия, термини и имена: юдаизъм, християнство и ислям. София: За буквите – О писменехъ, 2012. 180 с.
8. Попов, Симеон. Защо вярвам в Бога. София: Нов човек, 1997. 432 с.
9. Пълен библейски конкорданс. София: Нов човек, 2001. 1248 с.
10. Стойчев, Александър. Снежина Стойчева. Слънчевото възпитание – път към доброто. София: Бяло братство, 2020. 144 с.

ПРОЯВИТЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ ПРИЛОЖЕНИЕ

Гунка Младенова

ПРОЯВИТЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ. ПРИЛОЖЕНИЕ

Гинка Младенова

УВОД

Учителя гоиде на Земята да подготви раждането на новата култура на човечеството, да отвори прозореца на духовността, плод на едно ново съзнание. Характерно за нея е развитието на разумното сърце.

Има две сили, които човек трябва да развие – на ума и на сърцето. Чрез ума се предава светлина, а чрез сърцето се предава човешката топлина. Да се слуша вътрешния глас, гласа на сърцето, това Учителя определя като основополагащо.

„Разумното сърце може да бъде учител на разумния ум.“

„В което време слушам този вътрешен глас, аз това наричам разумното сърце. Тогава моите разсъждения се отличават от обикновените разсъждения“, казва Учителя.

КАЧЕСТВА НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

- Първият път е пътят на сърцето. Пътят на сърцето е цял един свят, един красив свят. Първо човек трябва да слуша разумното си сърце, а след това – своя ум;
- Спонтанност;
- Когато слушаш вътрешния глас, чрез него говори разумното сърце;
- Разумното сърце не греша;
- То е истинна основа, върху която може да стои човекът. Тогава той разполага със знания и сила;
- В разумното сърце действа Божият Дух;
- В разумното сърце влизат добрите навици. Човек трябва да изучава своите добри и лоши навици. Да проявява към другите разбиране, състрадание, да допринася за тяхното повдигане;
- В постъпките на разумното сърце няма страх, няма гняв, завист няма;
- Кротост е качество на разумното сърце. Човек е смирен, когато „слуша“ побудите на сърцето си. Умът е този, който диктува така: „Той те обиди“, „Ти не заслужаваш такова отношение“, „Това е страшно“ и т.н.
- *„Когато чувствата на човека се намират под влияние на разумното сърце, този човек е кротък“, казва Учителя.*
- Разумното сърце е благодарно;
- Благост в сърцето;
- Сърцето служи;
- *„Единственото сърце, което служи, е разумното сърце“, казва Учителя.*
- Сърцето пее алт.

КРИТЕРИИ, ЧЕ В НАС ДЕЙСТВА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

- „С разумното сърце вие ще почувствате едно приятно разположение долу под лъжичката“, казва Учителя. Когато направим добро, ние чувстваме доволство.
- „Когато това разумно сърце действа в нас, в душата ни всякога настава едно разширение.“
- „Човек, който действа чрез разумното сърце, няма никакви погрешки. Погрешките в света произтичат от обективния ум на човека.“

РАЗГРЪЩАНЕ ПРОЯВИТЕ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Сега материализмът завладя науката и отклони основната задача на човешкия ум за познаване на живота и разумността, които проникват цялата природа и всички форми, чрез които се проявява животът. Трябва да се дойде до едно вътрешно духовно разбиране на науката.

Сега образователната система се е отдалечила максимално от естествената среда и методика – от природата и живота преживяване. Академичните знания се толерират при оценяване, при конкурси и изпити. Интернет и медиите определят ценностната система на децата, заемат тяхното време, дават насоки в поведението им, формират техния характер.

„Сега са най-добрите условия“ – думите на Учителя важат и за образованието. Защото заложеното в сърцата, в душите на младото поколение чака да се разкрие, да разцъфне и да даде плодове.

Основавайки се на критериите на разумното сърце, споделям няколко практически задачи, проведени с ученици като подтик за разгръщане проявите на разумното сърце.

Преподавателят трябва да даде свобода, да даде подтик да се прояви доброто у децата.

- „Нашето сърце е подобно на сърцето на природата“, казва Учителя. Природата като среда и метод на обучение облагородява човешкото сърце.

Пребиваването сред природата и грижата за нея разкриват доброта в децата. Те имат желание да я опазват, да я почистват. Да изчистят пътеките, изворите, да поставят къщички за птичките – тези преживявания облагородяват тяхното сърце. Самите деца споделят, че след това се чувстват обновени и значими. В природата могат да наблюдават, да съпоставят, да рисуват и творят.

- „Доброто е вложено в разумното сърце“, казва Учителя.

Как да насърчаваме добрите побуди у децата?

На ученици беше възложена задача да опишат какво добро са направили през изминалата седмица, като попълнят таблицата. Някои от отговорите са дадени в тази таблица.

Отговорите на учениците показват, че те са действали **спонтанно, по вътрешен импулс** да направят добро. Почувствали са се **удовлетворени и благодарни**. Доброто се върши под един вътрешен подтик, като подтик на разумното сърце.

- Във формулата „Добротата, истината, красотата – това е Любовта“, Учителя дава насока за работа. Красотата, творчеството трябва да съпътстват всеки учебен процес. Да се даде възможност децата да изявят доброто, хубавото, красивото и разумното в тях.

Беше дадена задача на ученици от 9. и 10. класове да опишат по интересен начин избран от тях химичен елемент. Да приложат творчество и по вътрешен импулс да изразят характерните свойства на елемента. Учениците написаха стихотво-

Какви добрини направих	Как се чувствах преди това	Как се чувствах след това
1. Помогнах на възрастна жена с пренасянето на личния ѝ багаж до входа, за да ѝ улесня прибирането. 2. Дадох вода и храна на коте. 3. Дадох пари за благотворителност.	Усещах, че трябва да помогна. Нажкалих се и купих храна за котки.	Благодарна съм, че направих нещо добро. Щастлива съм, че котето не е останало гладно. Благодарна съм, че дадох пари за благотворителност.
1. Направих комплимент на непознат, за да му усмихна деня. 2. Изпратих картичка с мили и окуражителни думи до приятелка, която не се чувстваше добре. 3. Подарих грехи на деца в нужда, заедно с хигиенни принадлежности.	Чувствах се нормално, бях в добро настроение, почувствах, че ще помогна на хората, които имаха нужда.	Тези добрини ме карат да се чувствам пълноценна, не очаквам нищо в замяна. За мен е важно човекът отсреща ми да се чувства щастлив, да вдъхвам сигурност и увереност. Чувствам се удовлетворена и щастлива, свързана с хората.

рения, разкази, приказки, рисуваха; сравняваха, анализираха, използваха аналогии с природни явления и човешки качества. Химичните елементи оживяха в техните творби – те имаха определен характер, приятели, предпочитания. Химията от наука със скучни формули и уравнения се разкри пред тях като интересна и завладяваща дисциплина.

Ето някои от творенията на учениците.

НАТРИЙ

Симеон, 10. клас

Ще изгоря, щом вдишам въздух.
 Задържам гръх с усмивка фина.
 Поглеждам те през колбата ти мръсна,
 поглеждам те през жълтото на парафина.
 Аз винаги съм смятал сал изгода
 навред да мога да предлагам
 в основата си силен – нужна сода.
 На киселото края слагам.
 Метален дух и атомна разруха

прадревно крия в същността си,
 но в утрето си търся сам разтуха
 и знам, че в нас случайност пазим,
 че в нашите души с повърхност йонна,
 сберем ли се с теб и се потърсим,
 в кръвта човешка плазмата е волна
 и със сол морето ще поръсим.
 Аз, Натрий – божество от болка хорска,
 със Хлор, кралица на смъртта ви,
 съставяме солта с водата морска
 и правим малко по-солен света ви.

МАЛКИЯТ СРЕБРИСТ МАГЪОСНИК

Калоян, 9. клас

В далечна земя, където планините танцуват с облаците, а реките пеят своите вечни песни, живеел малък, сребрист магьосник на име Литий. Той бил най-лекият и най-младият сред магьосниците, но в същото време – най-необикновеният.

Литий бил толкова лек, че можел да плува върху водата като листо, носено

от вятъра. Когато се докосвал до вода, създавал вълшебни искри и малки взривове, които карали всички около него да се усмихват и чудят на неговата магия. Хората от селото често се събирали край реката, за да видят как Литий играе със своите водни приятели.

Един ден мъдрата стара Върба, която пазела тайните на гората, повикала Литий.

– Малък Литий – каза тя с дълбок и мек глас, – имаме нужда от твоята помощ. Селото ни има нужда от нови източници на енергия. Твоята магия може да ни помогне да захраним новите домове и да осветим тъмните нощи.

Литий се почувствал поласкан, но същевременно притеснен.

– Но аз съм толкова малък и крехък – казал той, – как мога аз да помогна на цялото село?

Върбата се усмихнала и погалила Литий с меките си клони.

– Твоята сила не е в големината, а в сърцето и волята ти. Ти си магьосник, който носи светлината на бъдещето.

При тези думи Литий решил да използва своята магия, за да помогне на селото. Той започнал да изучава древните книги на Върбата и открил начин да създаде малки кристали, които съхранявали енергия. С помощта на тези кристали хората можели да зареждат своите лампи и уреди, а тъмните нощи се превърнали в светли и уютни вечери.

Но магията на Литий не свършвала дотук. Той открил, че кристалите му могат да захранват не само малките устройства, но и големите каруци, които селяните използвали за пътуване. Селото скоро се изпълнило с радост и благодарност, защото техният малък сребрист магьосник донесъл нова ера на удобство и прогрес.

С времето Литий станал известен в целия свят. Хората от далечни краища идвали да се учат и да взимат от неговите вълшебни кристали. Малкият магьосник бил символ на надежда и светлина.

И така, Литий продължава да живее сред хората, винаги готов да им помага и да сподели своята магия. Защото истинската сила на магьосника не била в неговата външна мощ, а в доброто му сърце и в желанието да помага на другите.

СИЛАТА Е В СЪТРУДНИЧЕСТВОТО

Стефания, 9. клас

В дълбините на земята, където слънчевите лъчи не достигат, се криеше царство, сътворено от блясък и величие. Там царуваше Златото, елемент древен и благороден, чийто блясък озаряваше мрака. Златото бе не само красиво, но и устойчиво. То не се поддаваше на ръждата на времето, нито на капризите на стихииите. Можеше да се кове в изящни бижута или да се лее в здрави монети, но същността му оставаше непроменена – символ на богатство.

Веднъж Златото се озова в близост до Желязото, елемент твърд и упорит. Между тях се разрази ожесточена борба.

– Аз съм по-силен от теб! – гръмогласно се хвалело Желязото. – Мога да издигам небостъргачи и да нося тежки машини!

Златото се усмихнало кротко:

– Може би си по-силен, но аз съм по-красив. Моя блясък пленява погледите и събужда мечти.

Спорът им продължил дълго. Тогава мъдрецът Силиций се приближил и им казал:

– И двамата сте ценни, макар и различни. Златото е символ на красота и богатство, а Желязото – на сила и издръжливост. Силата без красота е груба, а красотата без сила е беззащитна. Едва когато се обедините, ще можете да постигнете истинско величие.

Златото и Желязото осъзнавали мъдростта на думите му. Оттогава те често се съюзявали, за да създадат красиви и здрави предмети, които да служат на

хората. Златни корони украсявали главите на царете, а железни мечове защитавали кралствата.

Така Златото и Желязото се научили, че истинската стойност не се крие в това – да си по-силен или по-красив, а в това – да се допълваш и да си сътрудничиш с другия. Защото само обединени, те можели да достигнат величие, достойно за легенди.

- „Разумното сърце е благодарно“, казва Учителя.

Самата дума „благодаря“ е силна дума. Честата ѝ употреба от преподавателя и учениците оказва своето въздействие. Обикновено децата благодарят, когато са получили нещо. Но да благодарят за въздуха, който дишат, за слънцето, за хилядите работници, клетките в тялото си, на храната – на това трябва да се научат.

Задача: да напишат за какво са благодарни през изминалата седмица.

На първо място учениците благодарят за живота, който имат, за родителите си, за приятелите, на преподавателите, които ги разбират, за предстоящото лято и морето.

Споделих за упражнението, което съм правила – да напиша 100 неща, за които съм благодарна. Тези упражнения спомагат да разберем по-добре себе си и магията на самия живот.

- „Като видиш една мома, най-първо трябва да поздравих нейния ум, после нейното сърце и нейното тяло.“ В часа на класа с ученици от гимназиалния клас може да се беседва по тези думи на Учителя. Беседата започва с разкриване на целостта на човешката същност – единство от тяло, емоции и ум. Продължава със споделяния на учениците какво харесват в другия пол. Различни мнения, случки, житейски ситуации. После правят заключение за връзката между избор и последиция.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Реалността в училищата днес изключва духовно-етичното възпитание. Характерно е стереотипно поведение и агресия. Наблюдава се липса на дълбочина в разбиранията и поведението. Общуването е в социалните мрежи, а не се основава на красиви преживявания.

Основните причини за това са:

- липсата на единна методология и подход към духовно-нравственото възпитание;
- недостатъчна подготовка на преподавателите;
- влияние на негативните външни условия.

Точно в тези условия ролята на преподавателя е решаваща. Неговата работа се осъществява в няколко направления:

- да бъде пример на духовно-етично поведение;
- да създава условия за разцъфтяване душата на детето;
- да насърчава вземането на решения, основаващи се на морални принципи;
- да задава повече задачи, в които се изискват не академични знания, основаващи се на учебниците и социалните мрежи, а да се насърчава прилагането на творчество и интуитивност. Тогава неминуемо децата ще изявят доброто и красивото в себе си, защото то е заложено в тях.

ИНТУИТИВНОТО ПОЗНАНИЕ КАТО СИЛА НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Димо Мичев

ИНТУИТИВНОТО ПОЗНАНИЕ КАТО СИЛА НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Димо Мичев

Две раждания има в света: едното е физическо раждане, по плът, а другото – духовно, по дух. Когато се говори за новораждане, това подразбира да се родиш по дух и да се слееш с физическия човек. Духовното тяло представлява доброто, разумното сърце на човека, което намира правия път в живота. Някои го наричат интуиция.

Учителя,
Доброто сърце,
10 ноември 1926 г.

В човека има една точна цигулка, с която проверява нещата. Ние наричаме тази цигулка „доброто, разумното сърце“. Ние го наричаме още интуиция, или Божествено начало в човека. То никога не лъже; неговите тонове са чисти, ясни, абсолютно верни.

Учителя,
Придобиване на търпение,
7 ноември 1926 г.

Човек се нуждае от физически, от духовни и от Божествени органи, а без тези органи той не може да влезе във връзка с Невидимия свят. Всеки свят изисква съответни органи. Ако имаме развити такива органи, може да действаме свободно, иначе трябва да се разчита на други същества. По-добре е обаче човек сам да придобива необходимите му неща. В тази връзка усилията, които човек прави в живота си, се свеждат към това, да развие в себе си ония органи, които са му нужни за всички светове. Важно е дали човек ги е развил в себе си, а не в какво вярва или какво мислят хората за него. За развитието на тези органи първостепенно значение имат постоянните усилия всеки ден, защото това, което захранваме с енергия, то се зарежда и активира. Постоянството е опорна точка, чрез която да се издигнем в духовния свят.

За влизане в Царството Божие имат значение знанията и мъдростта на ученика, по благодат там не се влиза. Или по друг начин казано – Царството Божие насила се взима. Оттук можем да направим извод за значението на индивидуалните усилия и на ежедневната работа с постоянство за развитие на висшите центрове и органи за връзка с висшите светове. Постоянството е знакът, че нещата са сигурни.

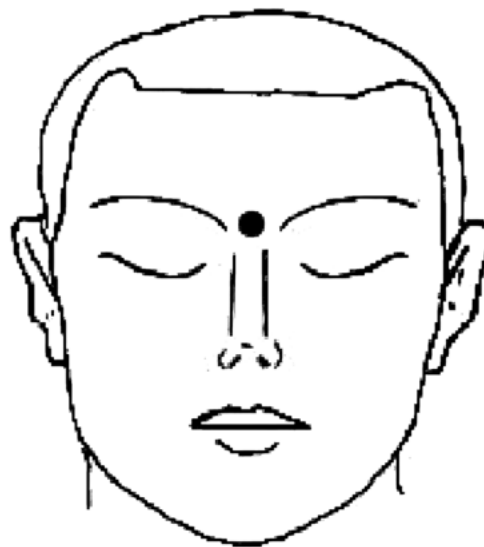
Според Учителя има връзка между състоянието на външните физически очи и духовното око, което е вътре в мозъка, зад физическите очи. За да не отслабват физическите очи, те трябва да се движат, очните мускули трябва да са в добро състояние. Затова, когато искаме да видим нещо, е нужно да обръщаме очите си към него, а не главата. Очите трябва да се въртят. Докато очите се въртят добре, те са здрави. Така мускулите им се развиват.

Като упражняваме добре очите си, поддържайки ги в нормално състояние, много препятствия или неразположения на нашия дух ще изчезнат. Много от състоянията ни се дължат на очите, които не се движат както трябва.

Учителя дава и конкретно упражнение за движение на очите:

Та казвам: Всички, като ученици, направете поне четири упражнения сутрин. Като станете сутрин, не си вдигайте нагоре главата, но си вдигнете очите, после ги обърнете надолу, наляво и надясно. (Мислене и чувстване, ООК, 10.3.1937 г.)

Усилвайки външното зрение, заедно с него усилваме и вътрешното си зрение.

ВИЖДАНЕ И МОЗЪЧНИ ЦЕНТРОВЕ

У човека има различни чувства или центрове за възприемане, които се намират в различни области на тялото: между веждите, в гърлото, в сърцето, в гръбначния стълб и в сред други жлези, чрез които човек може да се ориентира в много работи, улавяйки чрез тях вълните в пространството. Дадени жлези долавят тези вълни.

В точката между веждите или в корена на носа има един разумен център, който регулира теченията около очите. Този център можем да наречем *мълчаливото, разумното в природата*, което регулира силите. Но за да разберем характера на съществуването, което наблюдаваме, трябва да имаме други възприятия, които са в обсега на центъра в основата на носа, между веждите. Затова Учителя дава упражнение за развиването му:

Ще имате предвид следното правило: когато сте развълнувани, сутрин или вечер, концентрирайте ума си или към края на носа, или към центъра на веждите. Защо? Във веждите вътре, между космите, има празнина, наречена „празнина на безмълвното наблюдение, на Божествения ум“. Ще се концентрираш, ще държиш ума си буден, докато ти дойде една светла мисъл, едно просветление. Да

кажем, че решавах един важен въпрос. Спри ума си върху него и след малко ще проблесне една малка светлина, ще ти дойде една светла мисъл, която ще те напъти към този път, в който трябва да тръгнеш. По някой път, когато на хората им дойдат големи страдания, те свиват веждите си. Когато човек свие веждите си, той несъзнателно концентрира ума си към центъра на веждите. Щом концентрирате ума си нагоре, вие го проектирате от центъра на главата си към Слънцето, т.е. към централното слънце на духовния свят. Ние определяме, че Бог е над главата ни. Не мислете къде е Бог. Щом проектираш ума си към веждите, нагоре, непременно твоята мисъл ще донесе някакво благо в живота ти. (Абсолютна справедливост, ООК)

Друг важен център е центърът на вярата. Той е свързан с причинния свят. Намира се в горната част на челото, отстрани, над музикалните центрове. На вярата се дължат ясновидството, интуицията и други способности, които са около 12.

ВИЖДАНЕ И ЧИСТА МИСЪЛ

Ясновидството касае чистото и правилно мислене.

Например за ясновидството вие имате едно понятие, че то може да се даде отвън. Ясновидството аз да ви кажа как може да го придобие. Представете си, че живеете в един салон, но дедите ви никога не са измивали прозорците и те са зацапани, та влиза слаба светлина и нищо не се вижда. Вие всеки ден ги миете, но пак не се вижда. Казвам: отвън сте ги мили, но когато ги измиете отвътре, веднага ще прогледнете, ясно ще видите през прозорците. Една сестра ще дойде, ще каже: „Това не е за нас“. Може да паднеш от стълбата, затова нека дойде една слугиня да ги измие. Но никога една слугиня не може да измие вашите прозорци нито отвън, нито отвътре. Питам: как се мият прозорците? Някой път лоши и посторонни мисли нападат вашия ум – изпъдете ги вън! В ума си човек трябва да туря яз, бент, та да не позволява всичките непотребни мисли да смущават ума му. (Свещен трепет, ИБ, 19.5.1932 г.)

В тази връзка Учителя дава различни методи за развитие на правилното мислене и за пречистване на мислите и ума – примерно с духовни формули или със свещени думи на древни езици, на ватански и др. Когато се съсредоточваме върху дадена дума, мозъкът може да се свърже с нейната сила – и от това да се подобри негово-

то функциониране. Има духовни формули и думи, които може да способстват за развитие на околната душа (вътре в мозъка) и за развитие на интуицията.

Затова Учителя съветва: *Пазете едно правило! Човек, щом реши да мисли правилно, всеки ден да казва: „Искам да мисля правилно“.* Всеки ден внасяйте нова струя. Казвайте: *„Искам да чувствам правилно“.* Като кажете това, не че ще го постигнете веднага, но ще имате едно малко, микроскопическо постижение. Тия безбройни малки корекции образуват дебелия вължета на човешкия характер. (Важни и належащи неща, УС, 1942-1943 г.)

И тъй, има работа за всички души: и за напреднали, и за ненапреднали – за всички има условия да се развиват и усъвършенстват. Сега, понеже всички ще направим крачка напред, аз ви давам думата „Аум“, която можете често да произнасяте. Скръбни ли сте, болни ли сте, неразположени ли сте духом, произнесете тази дума няколко пъти. Тя има сила за вас, а не за външния свят. Има свещени думи, каквато е и думата „Аум“, които трябва да произнасяте често, даже и да не разбирате смисъла им. Духът ви ги разбира, а това е достатъчно за вас. „Аум“ е дума на Духа. Изпее ли тази дума от Неговия език, Той ще ви разбере и ще ви помогне, защото разбира и знае нуждите ви. (Аумен, ООК, 2 декември 1925 г.)

Думата „анзохер“ ще преведем като „мисли право“... В терцата ти вече имаш един триъгълник. Имате тогава в Кабалата думите „Хокма“ и „Бина“. Това е вечното начало, непостижимото, и после имате разумността. Значи от това, вечното начало, от непостижимото излиза нещо, което ние, разумните хора, трябва да възприемем. Това е мъдростта. Законите, които са турени, ние трябва да ги възприемем по един разумен начин. Щом ги възприемем, нещата са постижими. От разумното към условията, и после към постъпките. (Музикален път, МОК, 9 декември 1932 г.)

Думата „Анзохер“ трябва да се произнася често мислено, за правилно мислене и мъдрост, което касае не само ясновижда-

нето, но и влизането в Царството Божие. Също важно е произнасянето на думите „Аум“ и „Анзохер“ с дълбоко дишане, за да се фиксират и усилват.

ИМАГИНАЦИЯ – РАЗВИТИЕ НА ВИЖДАНЕ В ОБРАЗИ

Учителя е давал различни упражнения с визуализация и изграждане на положителни образи, които може да способстват за развитие на образно виждане – примерно визуализиране на образа на дъгата, визуализиране на покълването и израстването на портокалова семка, след това да стане тя портокалово растение, да цъфне, да завърже, да даде плод – и ние след това да изядем портокала. Също така дава упражнение с мислено изкачване на връх Мусала и др. Тук искам да представя упражнението с визуализация на дъгата, дадено от Учителя.

Упражнение с медитация върху дъгата

Сега ще ви дам още едно естествено упражнение – медитация върху дъгата. Ще медитирате върху дъгата дотогава, докато създадете в ума си красива картина за нея. Това упражнение може да отнеме на някои една, на други две, на трети три години, докато в ума им се създаде тази красива картина, но те трябва да работят в това направление. Някои пък могат да успеят в кратко време – това зависи от способността на ученика да се концентрира. Значи всеки ден ще медитирате върху дъгата, докато в ума ви се създаде жива, ясна картина. Ще си я представите такава, каквато сте я виждали в природата, с всичките ѝ цветове. Това упражнение ще послужи като стимул за развиване на въображението във вас. За окултния ученик въображението е необходимо, понеже то е майка на идеите.

Когато медитирате върху дъгата, ето какви картини можете да си представите: на запад – Слънцето, на изток – черен,

тъмен облак, а дъгата – от север към юг, след ситен, пролетен дъжд. Или на изток е ясно, а дъгата се явява на запад. Изобщо каквито положения да заема в ума ви, един ден дъгата трябва да изгрее в душата ви така, както изгрява в природата. Като медитирате по 5-10 минути на ден върху дъгата, ще видите как незабелязано, естествено в ума ви ще се яви образът на дъгата. Като медитирате, ще затваряте очите си, за да виждате образа на дъгата ясно, картинно. В първо време, като си я представите умствено, тя няма да бъде ясна, но след време ще изпъкне добре, и то такава, каквато е в природата – жива, реална.

Най-доброто време за медитация е сутрин или при всяко добро разположение на духа. За резултата на упражнението не мислете. Какъвто и да бъде резултатът, все ще спечелите нещо, но няма да загубите. Освен сутрин, можете да медитирате преди обед, няколко часа след ядене и вечер, преди лягане. Всеки е свободен да избере онова време, което е най-добро за него. Добре е да нарисувате дъгата, винаги да я имате пред себе си. Още по-добре е да наблюдавате дъгата след всеки дъжд, да запомните обстановката, условията, при които се е явила. Дъгата ще внесе в ума ви нов елемент. (Двата пътя, 8 март 1922 г.)

Опитът за концентрация върху дъгата има за цел свързване с невидимия свят, развитие на ясновидските сили, защото самата дъга е свързана с духовни същества.

ИНСПИРАЦИЯ

Следващата по-висока степен на свръхсетивно познание е наречена инспирация, при която човек е изпълнен с възвишени импулси и сили от висшите светове; или това е инспиративна мъдрост. Може да я разгледаме и като степен на вдъхновение, но с познание и разбиране. При тази степен може да се постигне обяснение и разбиране на образите, които са виждани в имагинативното познание.

Методи, касаещи развитието на тази степен

- Упражнения с дълбоко дишане, при които ученикът постепенно развива способност да задържа въздуха след дълбокото вдишване все по-дълго и по-дълго, увеличавайки всеки ден времето на задържане с 1-2 секунди, докато постигне време на задържане 100-120 секунди, 180 секунди (3 минути се разглеждат като постижение). Дълбокото дишане касае по-дълбоки степени на съзнанието, пречиства кръвта и мислите, има и лечебен ефект. Учителя също дава да се произнасят духовни формули и молитви по време на дълбоко дишане. Струва си да се посвети цяло прераждане на дълбокото дишане.
- Упражнения с произнасяне на духовни формули и свещени думи (мантри), които да се произнасят често мислено със съсредоточаване в свещената дума (Аум, Анзохер, Ихриш бен рут и др.), за да се свържем с нейната сила и енергия и това да повдигне и разшири съзнанието на ученика. Работата с древни ватански свещени думи може да е по-силна от използването на думи от съвременните езици.
- Упражнение за спиране на мислите, като за даден момент от време се стараем да не мислим за нищо, дори за това, че не трябва да мислим; да няма никакви образи, никакви емоции. Да постигнем пълно освобождаване на съзнанието и ума и да се стараем това състояние да продължава все по-дълго и по-дълго.
- Метод за развиване на инспиративно познание – с упражнение за не-мислене.

Много пъти ви нападат противоречия, съмнения – като че нищо не сте постигнали. Това са преходни състояния. Някой път ми-

слите, че никой не ви обича, не мисли за вас – считате се като едно микроскопическо същество; а някой път мислите, че сте много голям – цялата Земя може да разтърсите. Колкото е вярно едното състояние, толкова е вярно и другото. Вие се движите едновременно между тия две величини, за да създадете една нова мисъл. Щом мислите за великото – вие сте във връзка с Бога. Когато не мислите нищо, тогава Бог мисли за вас.

АБСОЛЮТНО МАЛКОТО И АБСОЛЮТНО ВЕЛИКОТО

Тук искам да посоча и някои формули, които Учителя конкретно е давал във връзка с виждането, за отваряне на нашите духовни очи. Органите и чувствата се хранят с енергия и използването на духовни формули може да активира нашите вътрешни органи за свръхсетивно възприемане.

Поне за една година гръжте в себе си следната мисъл: „Искам околното ми да бъде светло и чисто, за да бъде такова и цялото ми тяло“. При такова положение вие бихте спечелили много повече, отколкото ако бяхте слушали всички проповедници в света. Онзи слънчев лъч, който идва отгоре, произвежда много по-добър резултат от всичките печки в света. Такъв е Божественният закон. Спрете сега ума, мисълта, волята и сърцето си върху това око и запитайте се всеки един в себе си: „В кой ден от измътването съм аз?“. Ако са се изминали 10 дни от замътването, ще кажеш: „Мамо, още не е време“. На 15-тия ден майката започва да кудкудяка, но ти ще кажеш: „Мамо, още не е време“. Като дойде 21-ият ден, ще кажеш: „Мамо, време е вече“. Така и аз ви казвам: клок-клок, но в това отношение съм профан и не зная в кой ден на замътването си е всеки от вас. Това ще познаете по вашите пориви, желания и мисли. Ако от днес всички проповедници, свещеници, учители, съдии в цяла България, пък и в цяла Европа, започнат да

мислят за това око, сякхте да видите какъв добър резултат щеше да има. Ако българите направят първи този опит, ще видят как за една година ще имат подобрене и в умствено, и в душевно отношение. Мислете за окото, за което Христос е говорил, защото то е във всички, и във вас ще се породи Божествена мисъл, обич и добрина. Когато намерите това око, всички ще бъдете безсмъртни: то съживява. Това е искал да каже Христос: всеки, който иска да бъде безсмъртен, да намери своето око. Тази е мисълта, която Христос е вложил в този стих. (Беседа, държана на 11 май 1919 г.)

„Господи, отвори очите ни!“ Това значи да се събуди у нас този истински ум, да дойде това истинско съзнание.

„Господи, отвори очите ни!“ Сега туй отваряне е често отваряне на човешките способности. Човешкото сърце трябва да се отвори! И за да се отвори то, в тази работа мнозина трябва да вземат участие. Всички онези, които са израсли в тази забавачница, трябва да вземат участие в това отваряне.

„Господи, отвори очите ни!“ Сега на всинца ви очите трябва да са отворени, че у всички да има сила да помогнем на нашите братя, да направим живота на всички наши братя щастлив, т.е. не да ги направим щастливи, но да задоволим всички техни нужди. Ако ти си един богат човек, ако ти си един благочестив християнин и в дома ти живее една бедна жена, постарай се да подобриш живота ѝ, а не само да ѝ дадеш възможност да проси. Ако имаш едно изкуство, ако знаеш някакъв занаят, научи я на това изкуство или на този занаят, дай ѝ подтик да си изкарва прехраната.

Та като приложим туй съвременно учение сега в живота, трябва да се отворят такива училища, да се предизвикат у човека онези заспали чувства.

И в тия три думи има велики сили, които носят новото благословение в себе си на всеки, който ги произнесе: „Господи, отвори очите ни!“.

ИНТУИЦИЯ – ЖИВОТ СРЕД БОЖЕСТВЕНИТЕ СЪЩЕСТВА

Третата степен на свръхсетивно-то познание се нарича интуиция и при нея ученикът е във връзка с висшите ангелски йерархии: престоли, херувими, серафими. Божествената Любов може да ни освободи от противоречията и от кармата, от илюзиите, да ни даде истинско виждане и познание и да ни подготви за Мъдростта и Истината. Любовта има свое око. Днес малко хора гледат през окото на Любовта. Човек има много очи, важно е през кои очи гледа. Ако гледаме през очите на тщеславието и гордостта, ще виждаме едни неща; ако гледаме през очите на вярата, ще виждаме други неща. Центърът на вярата е свързан с причинния свят. Учителя е казал също така, че има и една друга школа и той гледа през нейните очи. За нас е важно да се подготвяме и да работим за развитие на все по-дълбоки степени на виждане. Това е практическа задача, не философска. Ежедневни упражнения са нужни за зареждане и хранене на органите с висша енергия, което да ги активира и оживи. Това е процес на събуждане на човешката душа. Мъдрият има специфични органи, по които се различава от другите.

РАЗВИТИЕ НА ЦЕНТЪРА ЛЮБОВ КЪМ БОГА (САХАСРА) ПО МЕТОДИТЕ НА УЧИТЕЛЯ

Като обичате Господа, горната част на главата ви, дето е центърът „любов към Бога“, ще се повдигне. Индусите наричат този център хилядолистник. Той още не е разцъфнал. Докато не се разцъфти, не можете да разберете живота. Отправяйте мисълта си нагоре, към възвишения свят, за да храните тоя център. Когато хората са много фамилиарни помежду си, това показ-

ва, че този център още не е развит. Когато се събуди той, човек става внимателен, нежен към хората. Той цени човека и като жив, и след смъртта му. (Утринно слово, 9 януари 1938 г.)

Туй чувство А е поставено на най-високо място на главата на човека – то е Любов към Бога. Това е най-високата точка. Едно религиозно чувство е то, но това е хилядолистникът, както го наричат индусите. Казва се най-високата точка, зенитът. Най-високата точка е хилядолистникът – чувството Любов към Бога. Следователно всякога, когато ти се намиращ в едно безизходно положение, отправя ума си, отправя една струя на живота нагоре – и тогава отгоре ще приемеш помощ. Помощта няма да дойде от главата, но по радиото ще се предаде. Ти ще дадеш един сигнал и невидимият свят отгоре, разумните същества ще дадат помощ. Ще дадеш сигнал, че се намиращ в голяма опасност, и ще ти дойдат на помощ. У някои хора туй чувство е ръждясало, този апарат не работи, те се намират в трудно положение,

и ако не дадат сигнал, не може да им се помогне. Някои казват: „Помолихме се, но не ни се помогна“. Значи апаратът ти не работи. Когато апаратът работи, винаги ще дойде отговор. (Възможности в живота, МОК, 1937-38 г.)

Милосърдието е качество, което свързва човека с висшите същества, у които няма страсти. Вторият център е висшето чувство у човека – любов към Бога. То го свързва със същества, които произлизат от Първичната Светлина.

(Високият идеал, ООК, 1923 г.)

На този, най-високия връх на човека, ще бъде Любовта. Истинската любов е на средата на главата отгоре, на темето – това, което индусите наричат хилядолистник, с 1000 листа. Когато той се събуди в човека, човек става мощният господар в света. Цялата природа е на неговите услуги, на негово разположение. Ако у тебе хилядолистникът е развит, ако се намиращ в голяма нужда и изпратиш една мисъл, че имаш нужда, онези, които те обичат, накрай света да са, ще дойдат да ти помогнат.

ЕЗИКЪТ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Калина Стойчева

ЕЗИКЪТ НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Калина Стойчева

Преди 100 години Учителя Петър Дънов е изнесъл беседата „Разумното сърце“, в която открива ваме изключително съществени насоки за развитието на човека. Тази беседа започва с 10 минути мълчание. И наистина, всички най-важни напътствия на Духа се разбират най-добре в мълчанието. Поради загадения формат на тази конференция не би било удачно да започна доклада си с десетминутно мълчание, но нека да приложим идейно този принцип и да настроим нашето съзнание с 10 секунди мълчание. Всяка от тези 10 секунди осъществява безмълвна връзка с една от десетте Йерархии на Божието проявление в Битието. (10 секунди мълчание).

Преди да разгърна темата за езика на Разумното сърце, е необходимо да вникнем във вътрешния смисъл на самия израз „Разумното сърце“. Този израз се състои от две думи: *разумното* и *сърце*. Веднага ни прави впечатление, че едната дума има отношение към *мъжкото начало* – *ум, разум, мисъл, светлина, Мъдрост*, а другата – към *женското начало* – *сърце, чувство, топлина, Любов*. Следователно словосъчетанието *разумното сърце* е израз на хармоничното съчетание на мъжкото и женското начало, на разума и сърцето, на Мъдростта и Любовта. Какво се ражда при единението на ума и сърцето? Волята. А при хармоничното съчетание на висшите аспекти на мъжкото и женското начало се ражда Божествено дете, Добро дете – Добродетел! Ето как развиването на Божествените добродетели в човека е свързано с Разумното

сърце. Следователно чрез този кратък анализ на словосъчетанието *разумното сърце* откриваме в него двоичен принцип, водещ до изявата на скрития троичен принцип: единството на допълващите се противоположности ражда триединството.

А сега нека разгледаме поотделно двете думи в това словосъчетание. Думата *разумното* е производна на думата *разум*. Какво може да ни разкрие нейната езотерична етимология? От една страна, тя е съставена от думите *раз* и *ум*. *Раз* означава „веднъж“, „отведнъж“ и е синоним на числителното „едно“. Думата *ум* ни насочва към идеята за самосъзнанието – онази част от нашето съзнание, която мисли, наблюдава, бди, осмисля, осъзнава себе си като индивидуално същество. Следователно думата *разум* означава „единен ум“, „единно съзнание“. Учителя много е наблягал на идеята за единството на съзнанието и дори е изнесъл две различни беседи с това заглавие. Ето малка част от ключовите идеи в тези беседи: „Всеки трябва да се стреми към единство на съзнанието като метод за работа върху себе си. Духовните сили в човека се развиват само при единство на съзнанието. Животът е в единството на съзнанието. Когато се говори за единство на съзнанието, ние имаме предвид участието на Божественото съзнание, както и участието на Божия Дух, Който работи в Цялата Природа“ (5/ с. 146 – 165). „Дето е запазено единство на съзнанието, там владее пълна Светлина. Това значи да разбира човек Божиите пътища. Силата на учени-

ка се заключава във вътрешната връзка между неговата Душа и Бога, в будността на неговото съзнание. Искате ли да прогресирате, пазете единство на съзнанието си“ (6/ с. 257 – 275). Учителя е казал също: „Думите Ом, Ам, Аум, Ум имат едно и също значение“ (3/ с. 196 – 197). Ето как вътре в самата дума „ум“ можем да видим пряката връзка между единството на съзнанието и Божествения произход на човека, връзката му с Цялото. „Великото, Което наричаме Амен, или Амин, или както индусите Го наричат: Аумен; или както груги Го наричат: Аум; или както евреите Го наричат: Йехова-Йаве. Българите пък казват *наяве* – значи всичко разумно трябва да бъде *наяве*, всичко разумно трябва да става пред онази Разумна Виделина, която носи Топлина в Себе Си, която носи още Светлина и Свобода за човешката Душа“ (7:8/ с. 9 – 10).

От друга страна, думата *разум* се състои от сричките *ра* и *зум*. Учителя казва: „Р-то означава нещо, което трябва да държиш в ума си“ (10/ с. 10). („Р“ *наподобява ръка, хванала здраво нещо в юмрук.*) „А-то означава закон на движение. Туй богатство, което имаш в ума си, трябва да го пренесеш от едно място на друго“ (10/ с. 10). („А“ *прилича на железопътни релси, губещи се пред нас в далечината, или на мост между два свята, или също на движещ се триъгълник.*) „Като съедините РА, то означава тия условия, при които Светлината може да се прояви. РА означава *Разумното, което носи Светлината*“ (10/ с. 10). *Ра* е коренна дума, останала от древни времена. В Египет така са наричали Бога на Слънцето. А кое е Слънцето в нашия Микрокосмос? Това е Виделината на Божественото съзнание, която се проявява в нашия озарен ум и в облагороденото ни сърце, т.е. в нашето Разумно сърце. А сричката *зум* срещаме в израза *Зум-Мезум*, който е във втората част на упражнението „Изгарява Слънцето“ от Паневритмията. Учителя го е дал като самостоятелно упражнение още през 1922 г. В беседата „Окултна музика“ със следното обяснение: „В думите *Зум-Мезум* се съдържа скритият

смисъл. В тях е вътрешният смисъл на нещата“. И добавя още: „Първата част на упражнението е приготвление, трябва да се приготви човек – това е дълъг период. Втората част е активната, т.е. изразява този, който строи“ (8:4/ с. 11 – 12). Кое е Слънцето, което трябва да изгрее след дългото приготвление? Слънцето на нашия Дух. Какво трябва да построим с енергията на това Слънце, какво трябва да родим, да отгледаме и развием? Трябва да постоим нашия вътрешен Храм, нашия Дом, който да почиства на здрави основи. Добрите деца, добродетелите са здравата основа, върху която стъпваме с нашите духовни крака – затова в *Заповедта на Учителя* е казано: „Постави Доброто за основа на дома си“. След малко ще видим и как Учителя прави непосредствена връзка между здравата духовна основа и Разумното сърце. А погледнато според науката за числата, в горното обяснение на Учителя за думите *Зум-Мезум* има толкова много вътрешен смисъл! Да започнем дори само с датата, на която е дадено упражнението в рамките на беседата: 22.10.1922. Тази дата е съставена само от цифрите 0, 1, 2 и 9. Според Божествената математика, за която много е говорено от Учителя, 1 и 2 са съответно активното и пасивното, мъжкото и женското начало; 0 е символ на Изначалното Небитие, на Абсолюта, от който е произлязло всичко в проявения свят – затова и много от беседите започват или в няколкоминутно мълчание, или в тайна молитва, или в размисъл: защото всяко нещо започва в тайнството на непроявеното, за да се подготви в неговата неизменна и неуязвима среда. Числото 9 пък е числото на крайния резултат, на плода от развитието на проявеното. А числото 22, редуцирано, води до числото 4: усилената работа за осъществяването на материален план. Мъжкия и женският принцип, разумът и сърцето се сливат, за да осъществят връзката между Началото и Края, Алфата и Омегата, семката и плода на Дървото на Живота, за да се възвори Царството Божие на Земята. Учителя го

казва изключително синтезирано: „Сърцето е по отношение на почвата. Сърцето означава условията, Животът, това, което се произвежда от Сърцето, а Разумът – плодът от вътрешния процес“ (9/ с. 162).

Говорейки за благоприятна почва за посятото семе, както и за здрава основа за съграждането на вътрешния ни Храм, ето какво казва Учителя: „Всяка работа в света не трябва да почива на колеблива основа, а на една здрава основа, която остава една и съща при всичките условия. Тази основа е жива. Допуснете сега, че като живеете на Земята, основата ви е здрава. Значи вие разчитате на вашата личност. Но след вашата смърт върху каква основа ще турите живота си? И тъй, Земята не е истинската основа, върху която човек може да стъпи. Истинската основа ние наричаме *Разумното човешко сърце*. Не говоря за разумното сърце на настоящия човек, но за Разумното сърце на Божествения човек. Апостол Павел казва: „Физическият човек не може да разбере духовните работи, понеже те духовно се разбират“. Вие трябва да поставите новата насока на живота си върху вашето Разумно сърце. В това Разумно сърце действа Божият Дух“ (1:24/ с. 3 – 4). „Вътре в човешкия ум има един Божествен елемент. Ние го наричаме *Божественият Дух*, Който действа разумно, без никакви изключения. И когато ние слушаме този вътрешен глас (аз го наричам *Разумното сърце*), моите разсъждения се отличават от обикновените разсъждения. Разсъждавате ли с разумното си сърце, вие ще почувствате едно приятно разположение долу, под лъжичката си“ (1:24/ с. 4; 5). Тук Учителя дава съвсем конкретен и ежедневно приложим метод за изработване на вътрешен компас: да се научим да разпознаваме специфичното чувство „под лъжичката“, което е израз на интуицията. Учителя на друго място обяснява, че слънчевият сплит е фин инструмент на интуицията, който, за да работи правилно, трябва да бъде постоянно настройван и поддържан в чистота и изрядност. Работя с този метод от над 20 години и съм се уве-

рила, че това е много точен и работещ метод, но с уточнението, че както при всеки духовен метод, и този изисква бдителност, устойчиви навици за вътрешно и външно пречистване и постоянен молитвен дух.

Ще добавя още нещо много важно: както в обективния свят, така и в духовните сфери, за да разбираме онова, което слушаме, ние трябва да научим езика на онзи, който ни говори. С този метод за слушането на вътрешния глас вече навлизаме в същността на темата за езика на Разумното сърце. Това е Езикът, на който Разумното сърце общува с висшия свят. Всяка дума от този език обаче е всъщност цял етап от нашето развитие, цяла библиотека от опитности, цяла дълбина от смисъл и животрептяща музика. Учейки думите в този език, ние израстваме в нашия път нагоре, стъпало по стъпало. И в този път Разумното сърце е нашият верен спътник – посланикът, свързващ Земята и Небето, физическото и духовното.

Отново ще споделя някои идеи от Учителя във връзка с това: „Две раждания има в света. Едното е физическо раждане, по плът, а другото – духовно, по Дух. Когато се говори за *Новораждане*, това подразбира да се родиш по Дух и да се слееш с физическия човек. Духовното тяло представя Доброто, Разумното сърце на човека, което намира правия път в живота“ (2/ с. 187). „Азът не умира. Господ казва за Себе Си: „Аз, Господ“. Значи Той е Азът, който не умира. Когато човек създава Божественото, т.е. Висшето Аз в себе си, той е ученик на Новото Учение, носител на новите идеи“ (2/ с. 176). „Трябва да научим Божествения език. Като научим този език, само тогава ще влезем във връзка с Бога. Ще се молиш, но за това трябва да научиш *свещения език на Молитвата*. Само една свещена дума е останала от молитвата – *Амин*. И египтяните са имали думата *Амин*. В това време е имало някои фараони с това име – *Амен*. Индусите имат същата свещена дума – *Аум*. Само тази свещена дума е останала от свещения език. И сега трябва да се по-

Върнем назад, да възстановим всички свещени гуми на този свещен език, да разберем как са започнали нещата“ (7:3/ с. 26-38).

Ето как най-естествено стигнахме до идеята за молитвата като връзка с Бога. Молитвата е свещената работа на Разумното сърце за изграждането на мост между нашето съзнание и Великото Божествено Цяло. Затова избрах да разгледам една специална молитва от Учителя, която е брилянтен пример за единство на форма, съдържание и смисъл. Освен това тя разкрива и едно друго негостимо очаквано единство: хармоничното съчетание между религия, наука и изкуство. В наши дни обществото ни, резултат от разединяването на човешкото съзнание през хилядолетията, е свикнало да приема тези три сфери като отделни и дори воюващи помежду си; стигнало се е дори до множество науки, религии и изкуства, наглед разделени от непреодолими идейни пропасти. Ала дълбоко в древността всички науки са били една наука, всички религии са били една свещена религия, всички изкуства са били едно цяло, но не изкуствени, а естествена проява на Божествения Творец в нас. Нека да видим сега текста на тази молитва.

Молитва към Великото Съзнание

О, Безкрайно Велико Съзнание, моля Те, позволи ми да се доближа до Теб и да бъда тъй близко, безкрайно близко, за да се почувствам като единна част от Битието и да се осъзная като цяло, което е излязло от Теб.

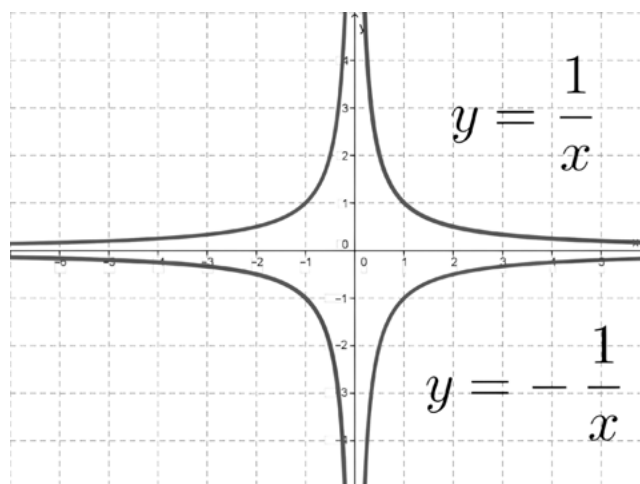
Освободи ме от всяка неправа мисъл, чувство, желание, съмнение, критика и самоосъждане и нека бъда тъй смирен, както Ти си ме създал.

Нека да Те усещам тъй близко до себе си, като най-близък Приятел, с когото да не се разделям никога. Да ми бъдеш Светлина в ума и да Те виждам в нея. Да ми бъдеш Живот в сърцето и да Те виждам в него, както виждам извън себе си. Да познавам само Твоите Вечни закони в Природата и в цялата Вселена. Твоята непреривна Любов да ме свърже с Теб за вечни времена.

Амин. (3/с. 41)

Първата част на тази молитва е изключително точен словесен израз на една известна математическа функция, имаща практическо приложение в оптиката и изкуството. Ала преди да пристъпя към разглеждането на тази функция, отново ще сподея напътствия от Учителя, които ясно ни сочат необходимостта от подобно разкриване на вътрешни езотерично-научни взаимовръзки: „Ако кажете сега: „Човек трябва да бъде разумен“, вие трябва да имате едно отношение. Р:А:З:У:М. То е математическо отношение. Тия отношения трябва да ги превърнете в геометрически форми. Геометрическите форми трябва да превърнете в биологически форми, биологическите трябва да ги превърнете в органически, органическите – в психологически“ (10/ с. 9). Учителя, както винаги, разкрива пред нас необятни хоризонти на развитието, издигайки познатата ни наука до равнището на Духовна Алхимия – разбира се, с цената на постоянна работа върху себе си.

Нека да видим сега какво математическо отношение, какви геометрични форми и какви превръщания са вложени в тази молитва. Ето алгебричния и геометричния израз на спомената математическа функция:

Фигура 1

$$y = \frac{1}{x}$$

При $x \rightarrow 0$, $y \rightarrow \infty$

(Т.е. при x , клонящо към нула, y клони към безкрайност)

При $y \rightarrow 0$, $x \rightarrow \infty$

(Т.е. при y , клонящо към нула, x клони към безкрайност)

При $x = 0$, y не може да се приложи, в математиката е недопустимо деление на 0.

Тълкувайки тази функция, приемаме, че 1 символизира Божественото Цяло, x – нашето индивидуално същество, а y е израз на отношението на индивида (частта) към Цялото. Само ще вметна следното предварително уточнение: при $x=y=1$ частта е равна на Цялото, като, съгласно езотеричните закони, знаменателят x никога не може реално да е по-голям от 1 (в дълбок езотеричен смисъл), защото той всъщност е само част от Цялото.

„О, Безкрайно Велико Съзнание, моля Те, позволи ми да се доближа до Теб и да бъда тъй близко, безкрайно близко, за да се почувствам като единна част от Битието и да се осъзная като цяло, което е излязло от Теб.“

Божественото Цяло тук фигурира с израза „Безкрайно Велико Съзнание“. Ето че когато Бог ни позволи да се приближим до Неговото Съзнание, ние започваме да се приближаваме – но този процес е безкраен: ние се приближаваме, приближаваме, без никога да достигаме самия Безкрай, макар и да можем да се приближим „безкрайно близко“ – което в математиката е изразено като „клонни към безкрайност“. При това приближаване за всеки от нас е от съществена важност да се почувстваме като „единна част от Битието“ – това се случва в сферата на Сърцето, на чувствата. Другото важно нещо, според молитвата, е да се осъзнаем като цяло, излязло от Божественото Съзнание – това вече протича в сферата на Разума, на самоосъзнаването. Ето как в едно-единствено изречение имаме едновременно и математическа функция, и езотеричен израз на процесите в Разумното сърце! Тази мо-

литва има също израз и в изкуството, и в приложната сфера, което ще разгледаме след малко.

Защо е важно да се приближаваме безкрайно към Бога? Защото това безкрайно приближаване е единственият вечен двигател на нашето развитие и то крие в себе си тайна красота, неизчерпаем извор на вдъхновение, т.е. на вечно „ново дихание“, което Бог влива в нас при всяко следващо приближаване към Него. Така нашето същество постоянно се обновява и пресътворява по Божий образ и подобие – и това безкрайно приближаване и пресътворяване е израз на изначално вложения фрактален принцип в Битието и същевременно е свойство на разглежданата математическа функция. А защо е важно да се чувстваме и осъзнаваме като част от Божественото Цяло? Защото това укрепя самия процес на вечното развитие. Клонът не може да се развива, ако е отсечен от дървото. Така и всеки от нас е едно клонче от Божественото Дърво на Живота – и за да се развива, е нужно постоянно да „опреснява връзката със сървърта“, ако мога да се изразя на компютърния език на нашето съвремие. Учителя го е обяснил накратко и дори е дал утвърждаваща формула за това: „Учете, без да се обезсърчавате. Кажете си: „Аз съм клон от Дървото на Живота, има Кой да се грижи за мене“. Дръж се за Дървото и не губи връзката си с него. Кажете ли си човек, че е клон от Дървото, т.е. частица от общия, Целокупен Живот, разбираме, че животът на частите образува Цялото – и Цялото обединява всички части. За да разберете идеята за частите и за Цялото, първо трябва да я посадите в ума и в сърцето си, да изникне, да израсте, да даде плод. Имайте търпение, докато тя даде плод и го опитате“ (11/с. 285 – 286). Тук отново е наблегнато, че мястото на идеята за Цялото е точно в ума и в сърцето – т.е. в Разумното сърце.

А сега нека разгледаме езотеричното тълкуване на свойствата на тази математическа функция.

При $x \rightarrow 0$, $y \rightarrow \infty$ има положително тълкуване: смиренieto води до сливане с безкрая. В молитвата това фигурира като: „нека бѣда тѣй смирен, както Ти си ме създал“.

При $x \rightarrow 0$, $y \rightarrow \infty$ има отрицателно тълкуване: омаловажаването на себе си до почти нищожна степен води до безкрайни повтарящи се кармични ситуации. Това на практика е отрицателната страна на качеството смирение – т.е. криворазбраното смирение, при което човек се самоунижава чрез прекалена възискателност към себе си и пренебрегва себе си като част от Цялото. Това е болестно състояние на съзнанието, за което има лек – и той е изразен в тази молитва с думите: „Освободи ме от... самоосѣждане“.

При $x \rightarrow \infty$, $y \rightarrow 0$ има положително тълкуване: разширяването на индивидуалното съзнание до такава степен, че да се слее със съзнанието на безкрая, води до безкрайно приближаване към абсолютно Нищо в метафизичен смисъл, т.е. към нашия изначален първоизвор.

При $x \rightarrow \infty$, $y \rightarrow 0$ има отрицателно тълкуване: надуването на собственото его до безкрайност води до почти нищожно изпълнение на нашата мисия като част от Великото Цяло.

При $x = 0$, не може да се приложи, в математиката е недопустимо деление на 0: омаловажаването на себе си, стигайки до „кръгла нула“ в нисш смисъл, прекъсва съзнателната ни връзка с Цялото и прави невъзможно изпълнението на предназначението ни като неразривно свързани с Цялото части от него.

Разбира се, върху тази математическа функция може да размишляваме още много и да откриваме все нови и нови вътрешни, езотерични закони във всички сфери на Битието. Но аз спирам анализа дотук и предоставям по-нататъшното му разгръщане на всички будни души с любов към Божествената математика.

Нека разгледаме някои следствия от тези свойства и от техните тълкувания. Втората част от тази молитва гласи:

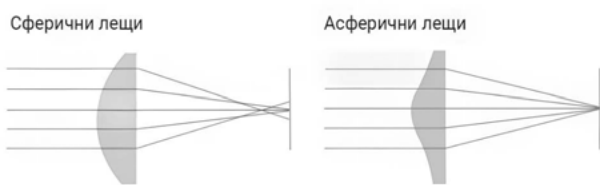
„Освободи ме от всяка неправa мисъл, чувство, желание, съмнение, критика и самоосѣждане и нека бѣда тѣй смирен, както Ти си ме създал“. След като сме се почувствали и осъзнали като част от Цялото, следва да поддържаме чистота и изрядност в себе си, за да не замърсяваме Цялото, да не внасяме хаос в него. А смиренieto пред Великото Божествено Цяло е необходимо условие за правилно отношение към Него. Само смиреният може да се развива, защото заема адекватна позиция, отговаряща на положението му като жива частица от Цялото.

Третата част обрисова следващия етап в нашето израстване: „Нека да Те усещам тѣй близко до себе си, като най-близък Приятел, с когото да не се разделям никога. Да ми бѣдеш Светлина в ума и да Те виждам в нея. Да ми бѣдеш Живот в сърцето и да Те виждам в него, както виждам извън себе си. Да познавам само Твоите Вечни закони в Природата и в цялата Вселена. Твоята непреривна Любов да ме свърже с Теб за вечни времена“. Тук отново имаме същия процес на безкрайно приближаване, като този път е конкретизирано именно какво се случва в ума и в сърцето: „Светлина в ума“ и „Живот в сърцето“. Наблегнато е неколккратно на важността да виждаме Божественото в нас – както в ума, така и в сърцето си. По-рано споменах също и други аспекти на тълкуванието на тази математическа функция. Сега ще разгледаме как някои от тези други аспекти имат отношение точно към способността да виждаме ясно.

Оптиката, която е дял на физиката, има практическо приложение в изработването на лещи и огледала. Освен много разпространените в миналото сферични лещи и огледала, напоследък стават все по-широко използвани и асферичните, които могат да бъдат елиптични, хиперболични и др. Те се основават на т.нар. неевклидова геометрия, или известна още като геометрията на Лобачевски, при която в хиперболичния дял на тази геометрия, ако имаме точка А, нележаща на дадена права l , то през тази точка А могат да се прекарат безброй мно-

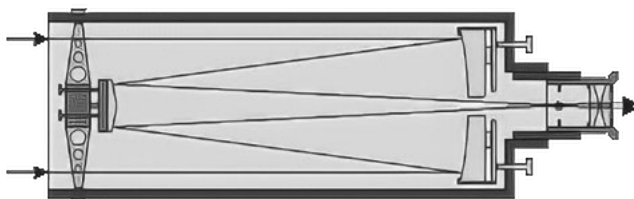
го прави, успоредни на правата l . За сравнение в сферичната геометрия би съществувала само една такава успоредна права.

Ефектът от тези свойства на хиперболичните повърхности е, че такива оптични лещи осигуряват много по-прецизно насочване на светлината. Чрез тях се избягва ефекта на т.нар. *сферична аберация* при сферичните лещи, т.е. явлението, при което не всички светлинни лъчи, които достигат повърхността на лещата, впоследствие се събират в една и съща точка. Слънчевите лъчи, инцидентно достигнали областта на кривата на самата леща, се пречупват по различен начин от тези в областта на оста. По този начин не е възможно окото да фокусира всички лъчи едновременно. Това от своя страна води до неясно изображение.

Фигура 2

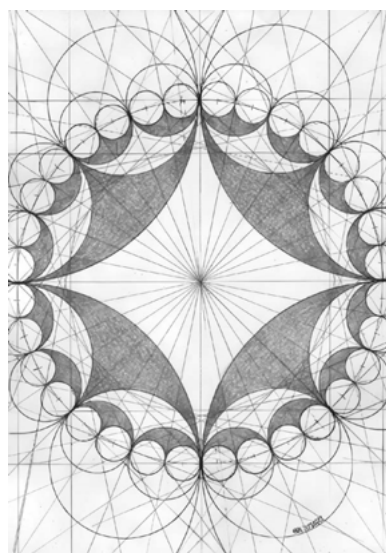
Хиперболичните повърхности намират приложение и в изработката на хиперболични огледала, които се използват в телескопите. Светлината, отразена от параболичното главно огледало, се отразява още веднъж от вторично хиперболично огледало и се насочва към центъра на първото. Със смяна на вторичното огледало с друго с различно фокусно разстояние може да се промени фокусното разстояние на цялата система без забележима промяна на размерите на тръбата, а освен това то помага и за отстраняване на сферичната аберация.

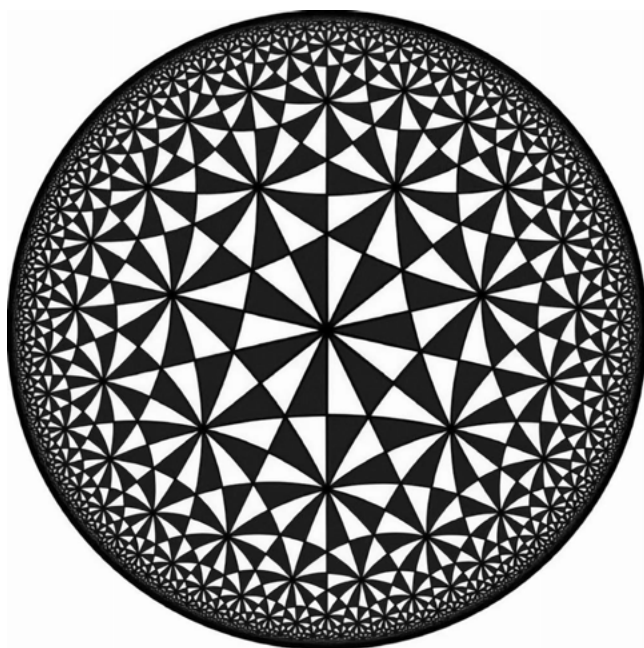
Фигура 3

И двете описани приложения в оптиката сочат към един общ езотеричен изход: хиперболичните повърхности спомагат за по-ясно виждане, както и за по-фина настройка на инструмента за наблюдение – което, пренесено в сферата на съзнание, е много важно свойство, съдействащо за по-точен и ясен взор на нашето вътрешно око, което пък води до по-съзнателното развитие чрез Разумното сърце.

Настъпни моментът да се пренесем в сферата на изкуството. В литературата съществува похват, наречен *хипербола*, който се състои в преднамереното силно преувеличаване на образи, предмети и действия с цел авторът да изведе на преден план съществените им особености и да изрази емоционалното си отношение към тях. Тук очевидно имаме аналог на свойствата на хиперболичните повърхности в оптиката. Този похват може да се използва както в положителен, така и в отрицателен смисъл. В изобразителното изкуство хиперболичните криви се използват за постигане на пространствени ефекти, на перспектива, а също и като елемент за оформяне на различни видове дизайн. Ето два примера за прекрасни фигури тип *мандала*, използващи хиперболични елементи, съчетани със сферични:

Фигура 4

Фигура 5

Тези графики демонстрират по един поразителен начин способността на хиперболичните криви да сътворяват образи с удивителна красота и същевременно да създават усещане за движение към Безкрая, за едно разширение и отваряне. Те въздействат едновременно на ума и на сърцето, предизвиквайки удивление в ума и благоговейно чувство в сърцето. Дори и безмълвно, те пробуждат у човека задрямалата му връзка с Разумното сърце, защото вътре в тези фигури е вложен принципът на стремежа към Божествения Безкрай, а този стремеж, както вече видяхме, е основен двигател на нашето развитие.

Тези красиви образи въздействат дори и на нашия мозък по цялостен начин. Известно е, че човешкият мозък се състои от две полукълба – ляво и дясно. Истинската красота влияе благотворно и върху двете половини на мозъка. Научно е установено, че лявото полукълбо, чрез нервната система, ръководи дясната част на тялото от главата надолу, а дясното мозъчно полукълбо управлява функциите на съответната лява част на тялото ни. Същевременно има много изследвания, до-

казващи, че тези две полукълба са се специализирали в определени сфери на активност, които взаимно се допълват, защото са противоположни. Лявото полукълбо на човешкия мозък се активизира при логическо мислене, анализиране, обработване на информация, изчисления, концентрация, езикови способности, запаметяване, методичност. То е насочено към отделните детайли, фактите и практичното приложение, възприема нещата фрагментарно. Всичко това са дейности на ума, разума, разсъдъка, мисълта. Дясното мозъчно полукълбо е активно при творческа дейност, синтезиране, обобщение, намиране на решение на проблеми, раждане на нови идеи, невербално общуване, пространствена ориентация, въображение, интуиция, мистични възприятия. Насочено е към цялостно преживяване на всичко. Това очевидно са процеси на сърцето, чувствата, емоциите.

Двете полукълба комуникират помежду си чрез множеството нишки на *корпус калозум*. Това е „невронна магистрала“, която ги свързва. Към средата на XX век учени са правили опити да лекуват епилепсия чрез прерязване на *корпус калозум*: това проработва в посока спиране на епилептичните припадъци, но впоследствие се установяват много неблагоприятни странични ефекти при така оперираните пациенти – двете полукълба на мозъка им действат напълно поотделно. Например човекът вижда написана дума и не успява да я изрече, но пък е способен да нарисува предмета. Това е ярък пример, че в живота имаме съществена необходимост от връзка между двата основни аспекта на нашето съществуване: разумът и сърцето – при това тази връзка трябва да е хармонична и дълбоко духовна. Именно това е идеята за Разумното сърце.

При голяма част от хората едното мозъчно полукълбо доминира над другото. Не така стои въпросът обаче при някои творчески личности, например в сферата на музиката. При музикантите

естествено се налага да развиват координацията между лявата и дясната ръка. Същевременно много от тях редовно трябва да слушат и да свирят едновременно, когато са в оркестър, или да пеят и да свирят едновременно. Всичко това е развило у тях едновременната работа на двете мозъчни полукълба. Освен това самото естество на музикалната грамотност изисква математическо мислене заради нотните трайности и вместването им в тактовете. Тоест музиката е изкуство, неразривно свързано с науката – и неслучайно именно мистичната музика има толкова мощно въздействие за нашето духовно развитие: тя храни и възпитава нашето Разумно сърце. И не само при творците на изкуството: у всички гениални хора има синхронизирана проява на лявото и дясното полукълбо на мозъка. Това е доказано от изследователи на *Метода Силва* чрез апаратура, следяща честотните трептения на мозъка при различни дейности. Има разработени множество методи и упражнения за синхронизиране на тези две полукълба. Ето как Разумното сърце се проявява във физическото ни тяло.

Това взаимодействие между двете мозъчни полукълба може да се представи нагледно посредством символа на Безкрайността – лепенката осмица. Този знак виждаме и над главата на Мага – първия аркан от картите Таро, които всъщност са свещени древноегипетски образи, служели за обучение на Посветените в храмовете.

Фигура 6

Фигура 7

Очевидно още древните са познавали тайната на истинското развитие на човешкото същество – а именно в това „подаване на ръка“, синхронизиране и сработване между нашите два аспекта: ум и сърце, разум и чувства, ляво и дясно мозъчно полукълбо, наука и религия, логика и интуиция, аналитичност и творчество... Така се постига вечна хармония и дълбок вътрешен и външен мир, защото така се примиряват и изцеляват хилядолетни противоречия и страдания на човечеството. Така човек става даровит, гениален, посветен, истински духовен Маг. Такава е и дълбоката цел на настоящата научно-езотерична конференция, водеща се от непреходното Слово на Учителя Петър Дънов.

Езикът на Разумното сърце е език на единството. Нека учим и прилагаме този Свещен език във всички сфери на нашето съществуване, нека го приемем като благ посланик на Небето. И в един момент от нашето развитие ние ще преоткрием това Единство, ще го пресътворим в себе си. А първата стъпка от този процес можем да направим точно с разгръщането на нашето Разумно сърце. Така се изпълняват последните слова на молитвата: „Да познавам само Твоите Вечни закони в Природата и в цялата Вселена. Твоята непреривна Любов да ме свърже с Теб за вечни времена“. Амин.

ЛИТЕРАТУРА

1. Учителя Петър Дънов. *Високият идеал*. ООК, III з. (1923 – 1924). Русе, 1927.
2. Учителя Петър Дънов. *Простите истини*. ООК, VI з., т. I (1926 – 1927). София, 1933.
3. Учителя Петър Дънов. *Нашето място*. СБ (Рила, 1931), т. II. София, 1932.
4. Учителя Петър Дънов. *Молитви, формули, песни*. Изд. „Бяло Братство“. София, 2012.
5. Учителя Петър Дънов. *Допирните точки в Природата*. МОК, II з. (1922 – 1923), т. I. София, 1935.
6. Учителя Петър Дънов. *Добри и лоши условия*. ООК VII година (1927 – 1928), т. III. София, 1937.
7. Учителя Петър Дънов. *Заведоха Исуса*. НБ Сила и Живот VIII серия (1925 – 1926). Русе: Малджиев, 1926 – 1927.
8. Учителя Петър Дънов. *Положителни и отрицателни сили*. ООК, II з. (1922 – 1923). София, 1923.
9. Учителя Петър Дънов. *Искайте Сила, имайте Вяра*. ИБ (1914 – 1919). София: ИК Всемир, 1994.
10. Учителя Петър Дънов. *Скръб и радост*. МОК, XVIII з. (1938 – 1939). София, ИК Жануа-98, 1999.
11. Учителя Петър Дънов. *Божествените условия*. МОК VIII година, т. I, (1928 – 29). София, 1942.

**ФРЕНСКИЯТ КОМПОЗИТОР ЖОРЖ МИГО,
БЪЛГАРСКИЯТ ДУХОВЕН ВОДИТЕЛ
ПЕТЪР К. ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ,
И АМЕРИКАНСКАТА ПИАНИСТКА
ЕЛЕНОР ФОСТЕР – КАКВО ГИ СВЪРЗВА**

Люгмила Т. Димитрова

ФРЕНСКИЯТ КОМПОЗИТОР ЖОРЖ МИГО, БЪЛГАРСКИЯТ ДУХОВЕН ВОДИТЕЛ ПЕТЪР К. ДЪНОВ, УЧИТЕЛЯ, И АМЕРИКАНСКАТА ПИАНИСТКА ЕЛЕНОР ФОСТЕР – КАКВО ГИ СВЪРЗВА

Людмила Т. Димитрова

Посвещавам на проф. дн Цветанка Панчева¹ с искрена и голяма душевна любов в сърцето.

Няколко нотни листа с ръкописен нотен запис, заглавия върху тях на три песни от Петър К. Дънов – Учителя², и няколкото обясни-

телни думи на френски език в началото на първия лист предизвикаха буря от изненада и емоции у мен в галечната 2008 г. С големи прекъсвания в годините чрез Интернет се опитвах да разплета тази загадка. Тя ми бе загадена тогава с имейл от Франция от бившия студент по история в СУ „Св. Климент Охридски“, вече дипломиран и установил се отдавна да живее и работи в Париж – Камен Митев.

С него се запознах случайно в коридора със служебните каталози в края на един мой работен ден в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Оказа се студент последен курс в университета. Подготвяше своята дипломна работа като историк и искаше да я посвети на Петър К. Дънов – Учителя³.

Разбира се, че приех да попомогна Камен Митев в неговите търсения. Той защити успешно дипломната си работа и се подготви за заминаване във Франция. Общество „Бяло Братство“ – България му предостави писмена препоръка до Френското Всемирно Бяло Братство „Изгрев“⁴, създадено и дълги години ръководено от учени-

1 Проф. дн Цв. Панчева и Л. Т. Димитрова са бивши колежки от Центъра за национална библиография при НБКМ. Работили са заедно, когато Цв. Панчева е била завеждащ центъра, и в отдел „Ретроспективна библиография“, когато е била негов ръководител. Заедно са представили книгите от личната библиотека на Петър Дънов в статия. Вж. Панчева, Цветанка, Димитрова, Людмила Т. Личната библиотека на Петър Дънов – Учителя: Опит за библиографска идентификация и реконструкция. В: *Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“*. Философски факултет. Книга Библиотечно-информационни науки. София, 2017, Т. 8, с. 71-131.

2 Петър Константинов Дънов (с. Николаевка, Варненско, 11.07.1864-27.12.1944, София), с духовно име Беинса Дуно, е български духовен учител, философ и мислител. Изнесъл е над 4500 регистрирани окултни беседи и лекции пред своите ученици, последователи и слушатели. Отличен цигулар, той е автор и на много песни и мелодии, създател на духовния танц Паневритмия (музика, текст и движение). Учението му, чието мото е Любов към Бога, Мъдрост и Истина, е познато и има последователи по всички континенти. Почти 7 години е студент в Америка (1888-1894) и се обучава за методистки пастор. Следва и една година медицина.

3 Митев, Камен. „Учителя Петър Дънов“: [дипломна работа] за следдипломна квалификация. София, 1994. 152 с. (Категра по история, СУ „Свети Климент Охридски“)

4 Fraternite Blanche Universelle. Domaine du Bonfin. 977 chemin du Bonfin, CS80090, 83618 Frejus cedex. Email: accueil@bonfin.org

ка на Петър К. Дънов Михаил Иванов⁵. Духовният център на братството се намира в Южна Франция, в селището Бон Фен, до гр. Фрежус. След известно време, снабден с това писмо, К. Митев посетил центъра. В резултат на разговорите и проучванията в Бон Фен той защити, в Колеж за напреднали изследвания в социалните науки⁶ в Париж, дисертация в областта на социологията: „Светски духовни преживявания и мистичен начин на живот през XIX и XX век: описателно и сравнително изследване по примера на Всемирното Бяло Братство в България и Франция, под ръководството на Жак Леенхард, Париж, 2005⁷. По време на проучванията за този си научен труд Камен Митев е попаднал на това неизвестно сведение за духовния български водител Петър Дънов. Затова, почти десет години след установяването му в Париж, получих този знаменателен за мен имейл с една страницка текст, написан от него:

5 Михаил Иванов (1900-1986) заминава за Франция през 1937 г. През 1959 г. пътува и престоива една година в Индия, където през м. април 1960 г. получава духовно име *Omraam Mikhael Aïvanhov* (Омраам Микаел Айванхов). През м. август 1939 г. в България пристига голяма група последователи на М. Иванов от Франция, за да се запознаят лично с духовния му учител – Петър К. Дънов – Учителя. Посещават лагера при 7-те рилски езера и братското селище *Изгрев* в София. Правят музикални записи с фонограф на песни от П. Дънов, изпълнени от негови последователи, които после издават във Франция на винилови плочи. Няколко плочи с такива песни има регистрирани в Националната библиотека на Франция.

6 L'École des hautes études en sciences sociales – Paris.

7 Mitev, Kamen. *Experiences spirituelles laïques et modes de vie mystiques aux dix-neuf et vingtièmes siècles: étude descriptive et comparative, se référant à l'exemple de la Fraternité Blanche Universelle en Bulgarie et en France: Sous la direction de Jacques Leenhardt*. Paris, 2005. 278 p. [Прегледан 09.12.2022]. Достъпно от: <https://www.ehess.fr/fr>.

„Жорж Миго⁸ и Учителя Петър Дънов“⁹
„ Жорж Миго е роден на 27 февруари 1891 в Париж и умира на 5 януари 1976 в Левалоа-Пере, Франция. Завършва Висша консерватория по музика и започва кариерата си на композитор. Написал е повече от 200 творби, черпейки вдъхновение от контрапункта на средновековните полифонисти и в не по-малка степен от наследството на модерни композитори като Клод Дебюси. По тази причина, именно заради хроматизма на Дебюси, както и поради факта, че Миго се реализира едновременно като художник и реализира редица самостоятелни изложби между 1920 и 1930 година, е упрекван понякога, че е достигнал до музиката посредством живописата.

Хуманист с широка ерудиция, Жорж Миго разработва музикална теория, в която присъстват характерни за музикалния езотеризъм на 19-и век понятия и акценти (например в „Опит по обща естетика“, Париж, 1920 и в „Жан Филип Рамо и геният на френската музика“, Париж, 1930). Автор е на оратории, псалми и религиозни химни, и, от друга страна, на астрологичния „Зодиак“.

Не е за учудване, че Миго хармонизира няколко духовни песни на Учителя Петър Дънов. Марк Онегер¹⁰ издава през 1977 г. в

8 Georges Elbert Migot (1891-1976) – изтъкнат и плодовит френски композитор и пианист, създател и ръководител на музикалния състав „La Spirale“, художник, поет, мистик и философ.

9 Съдържанието на писмото на К. Митев бе представено на 16 юни 2013 г. от Л. Димитрова на събор на Общество Бяло Братство в гр. Дупница.

10 Mark Honegger (1926-2003) е френски музиколог и хоров диригент. Марк Онегер се интересува от музиката на 20-и век, особено от тази на Жорж Миго (1891-1976), който е негов учител и чиято работа той иска да направи известна. Той става генерален секретар на асоциацията „Приятелите на работата и мисълта на Жорж Миго“. Онегер публикува *Catalogue des oeuvres musicales de Georges Migot* през 1977 г. Помага за публикуването на негови музикални партитури като 26 *Monodies permodales* през 1990 г., *L'Annonciation*, ора-

Страсбург „Каталог на музикални произведения на Жорж Миго“¹¹, където на стр. 65 има „Три мелодии от Петър Дънов, хармонизирани за глас и пиано или за виола и виолончело, или за два духови инструмента, или за струнни и духови и други“. Това са песните: 1. „Запали се огънят“. 2. „Ходи, ходи“. 3. „В начало бе Словото“. Поради печатна грешка е посочено, че хармонизациите датират от 1931, докато всъщност истинската дата е 1951 година.

Миго прави тези хармонизации по молба на Елен Фостер, музикант и съпруга на един от неговите близки приятели. В настоящия момент не е възможно да се установи почти нищо за Елен Фостер, освен че е проявявала „силен интерес към спиритуалното, езотеризма и всички сродни теми“. Както казахме по-горе, става дума за песните „Запали се огънят“, „Ходи, ходи“ и „В начало бе Словото“. Хармонизациите съдържат превод на френски език, направен вероятно от самата Елен Фостер. Документите не са издавани до този момент. Те се съхраняват в архива на Националната университетска библиотека на Страсбург (под сигнатура „мосю Миго №17“). Бяха ми предоставени по повод на документални проучвания, свързани с моя постдокторат, благодарение на любезното съдействие на госпожа Женевиев Онегер. На нея дължа също уточняването на датата на написване на хармонизациите, както и сведенията, касаещи Елен Фостер.“

След като няколко пъти прочетох из-

тория за двама солисти, тригласен женски хор и струнен оркестър (1993). Продуцира записи: *Le Petit Evangeliaire*, девет хорова а капела, *Requiem a capella* за смесен хор или вокален квартет, записан с неговия Ensemble Les Chanteurs Traditioneles de Paris. Организира също така изложби на Жорж Миго.

11 *Catalogue des oeuvres musicales de Georges Migot*. Ed. par Marc Honegger. Strasbourg: les Amis de l'oeuvre et de la pensée de Georges Migot, 1977. 1 vol. (XXXII-126 p.): mus., couv. ill.; 21 cm. [Прегледан 18.12.2022, 8:26 PM]. FRBNF34643772. Достъпно от: <https://biblio.bnu.fr/opac/resource/catalogue-des-oeuvres-musicales-de-georges-migot/BUS0971754>)

пратената ми информация от К. Митев, насочих вниманието си към шестте прегоставени ми от него копия на листове с оригинален нотен запис. Чрез увеличение на екран ги огледах внимателно. Както той посочва в текста си, те са част от Каталога с творчеството на Жорж Миго, изготвен от М. Онегер, под сигнатура „Миго 17“. В началото на Каталога на страница XXI в хронологичния списък за 1951 г. е отбелязано само – „Хармонизация на три песни от П. Дънов“¹², а на с. 65 и 66 са цитирани заглавията на трите хармонизирани песни – „Запали се огънят“; „Ходи, ходи“; „В начало бе Словото“¹³.

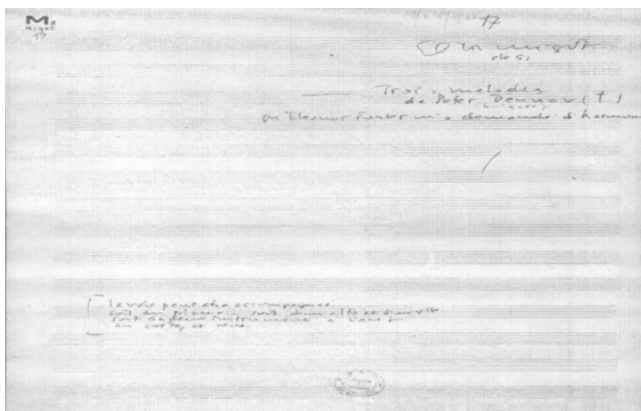
Листовете имат следната номерация: л. 2, л. 2 гръб; л. 3, л. 3 гръб; л. 4., л. 4 гръб.

Приемам лист 2 за титул (вероятно на лист 1 има заглавие и затова не ми е изпратен). Най-горе вляво е сигнатурата „Ms Migot 17“ („Г-н Миго 17“). На същия ред вдясно, под цифрата 17, Жорж Миго е положил личния си автограф¹⁴, с който удостоверява авторството на направените от него хармонизации. Под автографа Миго е изписал: „été 51“ – „лято 51“. Тази негова датировка отхвърля допуснатата печатна грешка (1931 г.) на хармонизацията и утвърждава 1951 година за вярна. Отголу следват трите реда, развълнували ме така силно заради присъствието в тях на името на Учителя Петър Дънов: „Trois melodies de Peter Deunov (bulgare) qui Eleanor Foster m'a demande d'harmonise“ („Три мелодии от Петър Дънов (българин), които Еленор Фостър ме помоли да хармонизирам“).

12 Пак там, с. XXI.

13 Пак там, с. 65-66.

14 Автографът е сравнен от мен, с наличен такъв на Миго в Интернет, върху кратка бележка от 24.IV.1965 г. Има пълно съвпадение. [Прегледан 21.12.2022, 8:51 PM]. Достъпно от: <https://www.ebay.co.uk/itm/304704441227?hash=item46f1cccb8b:g:C3MAAOSwAENjaArl>.

(Ил. 1. Автографът на Ж. Миго и трите реда с имената на П. Дънов и Е. Фостер.)

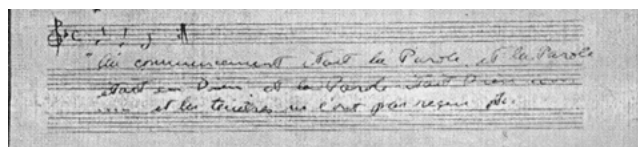
Прави впечатление, че личното име на музикантката, според Миго, не е Елен, а Еленор. Вероятно това е пълната форма на името ѝ, докато Елен е по-скоро псевдоним.

Следват няколко реда в долната лява част на лист 2, обясняващи вариантите на хармонизацията: „за глас и пиано или виола и виолончело, или два духови инструмента, струнен и духов и др.“.

Графологичното съпоставяне на почерка на Миго от л. 2 (в случая титул) със следващите два листа – 2 гръб и 3, показва различен почерк от неговия. Според мен ръкописът на нотите и придружаващите ги текстове върху тях говорят за почерк на жена. На листовце (2 гръб и 3) са разположени оригиналните нотни записи за глас на трите песни на Петър Дънов. За отбелязване е, че непосредствено под нотите и на трите песни липсват думите от текстовете им. Но в края на всеки нотен запис има по няколко реда на френски език, обясняващ смисъла на българския текст. Направен е от личност, познаваща езика ни, може би българка, както допуска К. Митев. Целта е съдържанието на песните да е в помощ на композитора Ж. Миго в неговата творческа работа по хармонизирането им. Още повече, че и трите песни, както и всички други на Петър Дънов, са със силен духовен заряд, понякога не толкова на първи, колкото на втори план.

ЛИСТ 2 ГРЪБ.

Тук е разположен нотният оригинален запис на песента на П. Дънов „В начало бе Словото“ (по библейски текст от Евангелие на Иоан 1:1-5). Дадена е от Учителя Дънов на 05.11.1924 г. като част от лекцията му „Връзки в геометрическите форми“¹⁵. Наг българското заглавие имаме рег с транслитерирано заглавието на латиница. Върху глагола „бе“ специално е поставено ударение. Непосредствено под българското заглавие следва неговият френски превод, последван от нотния оригинален запис. Под него са трите реда със съкратен вариант на френски език на текста на песента „В начало бе Словото“.

(Ил. 2. Лист 2 гръб с част от библейския текст от Ев. на Иоан 1:1-5 на фр. език.)

В начало бе Словото,
и Словото бе у Бога,
и Словото бе Бог.
То в начало бе у Бога.
Всичко чрез Него стана,
и което е станало,
нищо без Него не стана.
В Него бе животът,
и животът бе виделина на человетецете.
И виделината свети в тъмнината,
и тъмнината я не обзе.

(Текст на оригиналната песен от П. Дънов.)

ЛИСТ 3.

На тази страница, една под друга, са разположени другите две песни: „Запали се

¹⁵ В начало бе Словото. Музика – П. Дънов. По Библейски текст от Ев. на Иоан. 1:1-5. Вж. Дънов, Петър К. Връзки в геометрическите форми. София, (Русе : Малджиев), [1926], с. 9-10. (Школни лекции на Общия окултен клас ; Г. IV, 1924 ; N 4)

огънят“ и „Ходи, ходи“. По същия начин над оригиналните български заглавия има ред с транслитерацията им, като отново не е пропуснато да се постави ударение, в случая, върху „се“ за песента „Запали се огънят“. А под тях непосредствено е записан преводът на заглавията на френски език. И отново след всеки последващ оригинален български нотен запис следват редове на френски език. Отстрани на лист 3 специално е отбелязано, че на френски език е предаден смисълът на песните.

„Запали се огънят“. Музика и текст – П. Дънов. Песен, дадена на 08.08.1933 г., вторник, по време на екскурзия до планината Витоша и местността *Бивака*, назована от Учителя *Ел Шадай* (по негови думи на санскрит „Врата на Бога“). Това е една госта голяма поляна, зад едни високи скали, които дават известна усамотеност и откъснатост от централната пътека за *Черни връх*. Намира се в източна посока от последната спирка на стария лифт, носеща популярното име „*Бай Кръстю*“, и на същата надморска височина като нея. Често Учителя е извеждал братята и сестрите на *Ел Шадай*. Тръгвали са в тъмната част на нощта, за да успеят да посрещнат изгрева на Слънцето, изплуващо в далечината на прекрасната панорамна гледка. Там има и малко изворче. Бивакът дава възможност да се пали огън в подножието на скалите. На него са се греели в хладните и мразовити дни и са приготвяли (и до ден-днешен е така) за всички братя и сестри любимата постна „ангелска супа“, направена от картофи (понякога с малко лук), сварени без мазнина, в голямо количество вода. Накрая всеки добавя в купичката си изобилно магданоз и малко лимонов сок. По време на тези екскурзии са се провеждали разговори с Учителя по разни теми, вълнуващи присъстващите. Затова не е чудно, че Учителя, точно на това място край открития огън в планината, е бил вдъхновен и е дал песента „Запали се огънят“:

*Запали се огънят на огнището,
затупка моето сърце.*

Хлябът е готов, хлябът е готов.

Запали се новият светилник.

Сложи се трапезата.

Яви се моята мисъл.

Хляба сладки днес да възлюбя

и сладките му думи аз да чуя.

(Текст на оригиналната песен от П. Дънов.)

„Ходи, ходи“. Музика и текст – П. Дънов. Песен, дадена от Учителя на 23.04.1924 г. по време на лекцията му „Точилото и ножът“¹⁶.

Ходи, ходи, ходи, за водата ходи

*в сутринната роса, през речица бистра,
по пътека чиста.*

*За дома си носи таз водица бистра,
за цветенца мили – нейните дечица.*

(Текст на оригиналната песен от П. Дънов.)

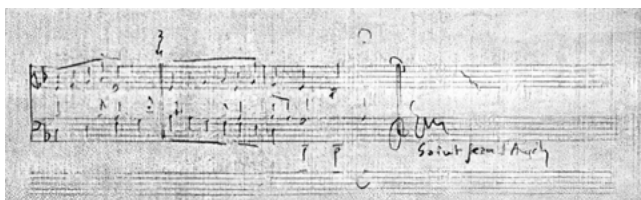
ЛИСТ 3 ГРЪБ, ЛИСТ 4 И ЛИСТ 4 ГРЪБ.

На тези три нотни листа са разположени хармонизациите на песните на Петър Дънов, изготвени и записани лично от Жорж Миго. Почеркът е идентичен с този от лист 2.

С първо римско (I.) е означена хармонизацията на песента „Запали се огънят“. Тя обема цялия лист 3 гръб. Над нотния запис има забележка от Миго: „*La mélodie constitue la partie ... au piano.*“ („Мелодията съставлява партията ... на пианото.“).

Другите две хармонизации са поместени на последните два листа – л. 4 и л. 4 гръб. С второ римско (II.) е означена хармонизацията на песента „Ходи, ходи“, а с три римско (III.) – на песента „В начало бе Слово-то“. Тя има продължение от два реда на лист 4 гръб. Краткият текст под тези последни два нотни реда разчитам така: „*Saint Jean l'Angel*“ (може би „Св. Иоан Прегтеча“?).

¹⁶ Ходи, ходи. Музика и текст П. Дънов. Вж. Дънов, Петър К. Точилото и ножът. [София], (Русе: Малджиев), [1925]. (Школни лекции на Общия окултен клас; Г. III, N 27)

(Ил. 3. Лист 4 гръб – последни редове с ноти от хармонизацията на Ж. Миго.)

Сведенията за композитора Жорж Миго, предоставени ми от К. Митев, дават известна представа за неговите творчески и езотерични предпочитания и насоки на мисълта. Питах се защо той се е съгласил да хармонизира тези три песни, само защото го е помолила съпругата на приятеля му ли? Само те ли са му предложени, или от многото песни на Петър Дънов¹⁷ той се е спрял само на тях например по някаква музикантска причина? И коя е Еленор/Елен Фостер, за която мадам Онегер не знае много, а само, че е музикант, съпруга на неназован близък приятел на Ж. Миго, и „че проявявала „силен интерес към спиритуалното, езотеризма и всички сродни теми“, също като Миго.

Вероятно този необикновен духовен интерес сближава в годините двамата музиканти. И Миго посвещава само на Фостър няколко пиеси от „Водолей“ – първия етюд от неговия мистичен цикъл за пиано „Зодиак“¹⁸, създаден между 1931 и 1939 г.; покъсно той ще композира още произведения за нея, които тя ще изпълнява по време на концерти и дискографски записи.

И се впуснах да чета за живота и творчеството на френския музикант и композитор Жорж Елберт Миго. Може би щях да открия нещо и за инициаторката за аранжиментите – Еленор Фостер. Защото издирванията ми по Интернет за г-н Фостер (с несъвсем по френски звучаща

фамилия) като приятел на Миго и съпруга на евентуалната българка Еленор/Елен Фостер не дадоха резултат.

Миго се оказва наистина изключителна личност, с многостранни заложби и интереси – музикант, плодовит композитор (с почти 200 музикални произведения), поет, художник, езотерик, хуманист с обширна култура, естет, завладял от древногръцкия Класицизъм и Орфизъм. Той упорито отстоявал своята индивидуалност. Всички биографи на Миго подчертават неговата силна и дълбока религиозност.

„Миго е син на медицински пастор. Роден е на 27 февруари 1891 г. в Париж. На 14 години започва да рисува. През 1913 г. влиза в Парижката консерватория и учи композиция с Widor. Желаяйки да се усъвършенства в много посоки на музикалното изкуство, той учи също и при други майстори: с Maurice Emmanuel – история на музиката; с Vincent d'Indy – оркестрация; с Guimant и Gigout – орган.“¹⁹

По време на Първата световна война младият музикант служи в пехотата. На 24 август 1914 г. Миго е тежко ранен и е в почти безнадеждно състояние. След една мъчителна година, през която е почти парализиран, силната му природа побеждава, той се надига и вече може да се обслужва сам. Още две години ползва патерици и се учи да ходи. И след общо три години боледуване той се възстановява почти напълно.

„Но болките и страданията не му пречват да работи. Някои от най-важните му произведения в музиката, изкуството, литературата и естетиката, които той реализира, докато е ограничен в дома си, се случват именно в този период“²⁰.

17 Петър К. Дънов има композирани над 130 духовни песни и мелодии, както и музиката на танца Паневритмия.

18 Le Zodiaque: 12 Etudes de Concert pour de piano. (1931-1939). Цикълът „Зодиак“ се състои от 12 концертни етюда за пиано (колкото са зодиакалните знаци).

19 Schwerke, Irving. Georges Migot: The french group of one. In: Musical Quarterly: Oxford University Press. Vol. 11, No 3, Jul. 1925, p. 345. [Прегледан 02.01.2023]. Достъпно от: <https://academic.oup.com/mq/article-abstract/XI/3/345/1181296?redirectedFrom=PDF>

20 Пак там.

„Миго подновява обучението си след дълго прекъсване. Между 1918 и 1920 г. той печели три награди за композиция, а през 1921 г. получава наградата на Фондация Блументал за френска мисъл и изкуство за оригиналността и обхвата на работата, която е създал до момента. Периодът 1920-1939 г. е труден за Миго, тъй като той постоянно се чувства в опозиция на преобладаващите тенденции на неокласицизма в музиката, на писанията и дискусиите. Той последователно отказва да приеме влияние от модните тенденции, вместо да преследва собствените си идеи. През 1949 г. започва 12-годишен период на работа в Парижката консерватория като пазител на Музея на инструментите. Умира на 5 януари 1976 г. близо до Париж“²¹.

Почти в същия дух професорът по антична литература и изкуство Давид Сансон характеризира личността и творчеството му в „Review memories n 10 (2006, Classica)“:

„Миго си остава от всички гледни точки специален случай. Самотен човек, алергичен към светския музикален живот, завършен художник (той беше и художник, и поет), дух, пропит от мистицизъм, музиката му не е привързана към никакво течение – до степен, че понякога го наричат „Групата на един“²².

Ж. Миго е с особен отворен ум и със силно развита интуиция, която признава ирационалното познание. В епохата, в която живее, много духовни и мистични движения го вълнуват и привличат. Такива са Теософското общество на Елена Блаватска (1831-1891), Розенкройцерството на Макс Хайндел (1865-1919), Антропософията на Рудолф Щайнер (1861-1925) и, както

споменах, идеалите за хармония и красота на гревногръцкия Класицизъм.

Петър Дънов, почти тридесет години по-рано от Миго, като студент (1888-1894) в Америка, в Методистката семинария „Дрю“ в гр. Медисън, Ню Джърси, и после в Теологическия и в Медицинския факултет на Бостънския университет, също е изпитал влияние от повее на модерните духовни и мистични течения. Интересът му към розенкройцерството, теософията, астрологията, кабалата, спиритизма, френологията, хиромантията и др. е много голям. Всички тези веяния са интелектуална и духовна предпоставка за бъдещото развитие на П. Дънов като духовен водач на българския народ, в тежките времена преди, и най-осезателно между двете световни войни през XX век.

Принудителното усамотяване на Миго у дома след тежкото раняване му дава възможност да изследва в дълбочина влиянието и приноса на споменатите философски и окултни течения в областта на музиката, поезията, рисуването, изобщо в изкуството. За него е важно да достигне чрез тях висините на човешкия Дух, той самият да стане посветен, както и чрез изкуството да изразява единствено себе си. Това може да се постигне чрез взиране в собственото Аз, когато умът застине, когато вътрешната тишина като форма на дълбока медитация позволи „безшумна комуникация (на душата) с Вечността“.

През 1917, 1919 и 1923 г. Миго представя свои изложби с картини, съчетани с концерти, защото: „музиката е дар, който трябва да се сподели, докато картината се утвърждава като по-интимна. Тайната на човека е в неговото духовно пътуване“²³, за да открие „тайното и свято значение на Посланието, съдържащо се в Музиката“²⁴.

21 Wise Music Classical catalogues. [online]. [Прегледан 02.01.2023]. Достъпно от: https://www-wisemusicclassical-com.translate.google.com/composer/3780/Georges-Migot/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl/bg&_x_tr_hl/bg&_x_tr_pto

22 Sanson, David. Georges Migot. [online]. [Прегледан 03.01.2023, 11:21 AM]. Достъпно от: <https://sanson david.wordpress.com/2013/07/08/review-memories-10-georges-migot-le-zodiaque-2006>

23 Migot, Georges. Poemes. Vol. 1. Geneve, 1950, p. 47.

24 Lettre du 18 septembre 1974 de Georges Migot à André Jolivet. In: Bulletin, n° 27, septembre 2013, Les Amis de l'Œuvre et de la Pensée de Georges Migot, p. 11. [Прегледан 30.11.2022, 9:00 PM]. ISSN-L 0154-7283. Достъпно от: <https://xn-->

В своите лекции и беседи Петър Дънов често повтаря: „Музиката е наука. Човек трябва да я изучава съзнателно, за да проникне в нейния дълбок смисъл“. Като прекрасен цигулар със специално отношение към музиката²⁵ той не пропуска да посочи всеобхватното ѝ влияние върху човека – върху здравето, мислите, действията, психическото и духовното му развитие.

„Окултната музика, това е един велик Божествен закон, който царува в целия Космос, в цялата природа.“ „Искам да се запознаете с окултната музика, да черпите сили и вдъхновение от живата природа.“ „Всички окултни школи на миналото и днес си служат с музиката като с метод за възпитание и самовъзпитание.“ „Чрез музиката можете да създадете в себе си характер.“ „Музиката внася в душата на човека широта, в духа – сила и мощ, в сърцето – мекота и топлина, а в ума – светлина и свобода“ – казва още Учителя.

За особеностите при изпълнението на окултната музика в лекциите си Петър Дънов дава следните разяснения: „По какво се отличава окултната музика от обикновената? По своята крайна мекота, яснота, картинност и природни образи.“ „В окултната музика никога не се допускат думи или тонове с две значения. Там всяка една дума има едно значение.“ „Трептенията на окултната музика са по-силни и с по-къси вибрации. Това са вибрации, приспособени за разширение на съзнанието.“ „Ако пеете тихо, меко, ще привлечете около себе си същества от по-висока култура. Стремете се да пеете тихо, защото тихото пеене облагородява.“ „В окултната музика ние искаме да пеем не както хората пеят, а както ангелите пеят.“ „Мелодията е музикалният идеен зов

на човешката душа към Бога. Хармонията е отговорът на Бога“.

Почти същите виждания за окултните музикални творби Миго споделя на една конференция през 1953 година: „Няма истинска музика без присъствието на духовност в нея.“ „Превъзходното музикално произведение е като духовно изкупление на твореца, на изпълнителя, на слушателя. В най-високите, в най-върховните моменти делото се явява като неизразимо изкупление на човека пред Бога...“²⁶. Несъмнено меката окултна музикална линия в трите песни на Петър Дънов е впечатлила композитора Жорж Миго и той ги е аранжирал. Почувствал ги е хармонични и в унисон със собствения си духовен свят и ценностни разбираня за окултната музика, на която Миго е посветил изцяло своето музикално творчество и теоретични размишления.

Като силно религиозен човек, Миго изповядва практика на християнско милосърдие. Християнските му ценности включват уважение към свободата на другите, към братство, благородство на духа на извисената душа, безотказна отдаденост, вяност.

Ученикът на Миго, Марк Онегер, който работи с него дълго време, дава още едно изключително свидетелство: „Неговото посрещане, погледът му бяха нещо уникално. Миго знаеше как да накара събеседниците си да „разцъфнат“; той знаеше как да открие малкото семенце, което само чакаше да разцъфти, и когато го напускахте, се чувствахте по-добре, чувствахте се като Някой“.

Подходът на Миго твърде много напомня за внимателната обхода на Петър Дънов към неговите събеседници. Спомените им са изпълнени с благодарност за топлото и проникновено отношение на Учителя към тях, окрило ги сами да прозрат пътя за духовно разрешаване на споделените с него лични проблеми.

lesamisdelafrancaise-dkc.com/wp-content/uploads/2016/06/MIGOT-Georges-initie.pdf

25 Петър Дънов има над 30 беседи, чието заглавие започва с първа дума „музика“. Напр. [Дънов, Петър К.]. *Музика и пеене – средство за постигане на Божественото*. [София], ([Русе: Розлев]), [1923]. 13 с. (Школни лекции на Общия окултен клас; Г. II, 1922; № 7).

26 Migot, G. Conference. In: *Bulletin n° 15, 1953, Les Amis de l'œuvre et de Pensée de Georges Migot*, p.p., 15, 17.

Миго, по разкази на приятели, е практикувал и снизхождението, и прошката. Отново Марк Онегер разказва за един необичаен факт в тази връзка: „По време на създаването на ораторията на Миго „Le Sermon sur la Montagne“ през 1937 г., противно на многото други възторжени рецензии, тази на Анри Соге²⁷ е с яростна, дори с убийствена враждебност („Това е нечовешка работа, но не и небесна, уви...“), която предвещава омраза между двамата композитори. Противно на всички очаквания, доброжелателното, търпеливо отношение на Жорж Миго успява да трансформира тази дисхармонична връзка.

А ето какво пише Анри Соге след изчезването на онзи, който през годините е станал негов приятел: „Денят след смъртта на Жорж Миго, в голямата тъга да си видял угаснало това същество от светлина с толкова много и разнообразни творчески способности (тъй като той знаеше как да бъде толкова музикант, колкото и художник, колкото художник, толкова и писател: поет, есеист, мислител), ние, неговите приятели, взехме решение за основаване на сдружение с цел не само да увековечим паметта му, но и да запазим, да пропагандираме, да защитаваме неговата работа във всичките ѝ форми [...]. Нашата Асоциация е създадена като бдителен и активен пазител на това свещено хранилище на мечти и човешки емоции и ние ви призоваваме да му помогнете в задачата му“²⁸.

Асоциация „Приятели на творчеството и мисълта на Жорж Миго“ започва през 1977 г. да издава специален Бюлетин, посветен изцяло на творчеството на Жорж Миго²⁹, напуснал земния си път през 1976 година.

27 Henri-Pierre Sauguet-Poupard (1901-1989) е френски композитор, роден в Борго.

28 Honegger, Marc. Lors d'une emission de Radio Suisse Romande, mai/juin 1998. In: Bulletin no 17, fevrier 1999, Les Amis de l'OEuvre et de la Pensee de Georges Migot, p. 22-29.

29 Асоциация „Les Amis de l'OEuvre et de la Pensee de Georges Migot“ издава този Bulletin в Страсбург от 1977 г. и до днес (2022 г.).

Продължавах в годните да търся имената на тези музиканти, които свирят най-често композициите на Миго било на концерт, било когато осъществяват дискографски записи с негова музика. Допусках, че така ще открия кой от приятелите му има съпруга Еленор, и тя музикант. Исках да узная повече за вдъхновителката за трите аранжирани, направени от Миго. Опрях се и на мисълта, че това може би е нейната, а не на съпруга ѝ фамилия – тогава отпаднаше вероятността тя да е българка.

И пробивът в издирването ми настъпи през 2020 година.

В пространната биография на флейтиста Жан Мери-Коху³⁰ в блога на Nick³¹ ми направи впечатление гългото лично и професионално приятелство на Миго с него.

По-нататък в биографията откривам търсената от мен информация:

„Мери започва професионалната си музикална кариера, като концертира в Съединените щати с първата си съпруга, американска пианистка. След като живеят известно време в Нова Англия, те се установяват в Париж [...].

Първата съпруга на Мери беше Еленор³² Стюарт³³ Фостер (1897-1986), балдъза на композитора Роджър Сешънс³⁴. Според

30 Jean Merry-Cohu (1897-1983) (flûte). Мери Коху е роден в Нормандия. Той е електроинженер по образование и длъжност и любител флейтист, макар да получава и музикално образование в гр. Каен.

31 Сведенията са от блога на Nick. [Прегледан 21.02.2020 и 04.01.2023, 7:10 PM]. Достъпно от: <http://grumpyclassics.blogspot.com>

32 Eleanor Stewart Foster е родена на 01.06.1897 г. в гр. Claremont, New Hampshire, USA. Умира в Париж през 1986 година.

33 Посоченото ѝ презиме Стюарт може би е грешно, защото бащата на сестрите Еленор, Барбара и Розамунд Фостер, се казва Франк Фостер (1839-1941), според биографията на Р. Сешънс от А. Олмстег.

34 Roger Sessions (1896-1985) е известен амери-

биографията на композитора [Р. Сешънс] от Андреа Олмстед³⁵, те се женят в Париж през 1927 г., като Сешънс поверява булката на женяха. Той също така подарява на Мери соло пиеса за флейта, *Pastorale*, може би като сватбен подарък, но тя вече е изгубена.

Във Франция Мери продължава музикалното си партньорство със съпругата си. През февруари 1928 г. те изнасят концерт в Париж, също през януари 1929 г., а през декември семейство Мери представят програма, съпоставяща стара френска органна музика с произведения на Жорж Миго (1891-1976). Те пожелават да си сътрудничат отново с Миго.³⁶

Разбирам от текста, че във Франция, след омъжването си за Мери, Еленор Фостер сменя официално фамилията си и приема тази на съпруга си – Коху. Междувременно в музикалните среди даровитият флейтист Жан Мери Коху се налага с псевдонима „Мери Коху“. Съответно и личното име на Еленор претърпява трансформация към едно по-френско звучене – Елен/Еллен/ Мери или Елен/Еллен/ Мери Коху. Така артистично тя ще бъде изписвана на афишите и поканиците за концертите им, също и върху дискографските записи. Но може да се срещне и само като Елен/Еллен/ Коху.

При толкова промени в имената на американската пианистка Еленор Фостер е разбираемо защо така трудно я открих във Франция. Освен това не знаех за кого от приятелите на Жорж Миго е омъжена.

кански композитор. Женен е за сестрата на Еленор Фостер – Барбара (1899-1980) от 1920 до 1936 г., когато се развеждат.

35 Andrea Olmstead (09.05.1948 -) е американска музиколожка. Тя е автор на четири книги за модернизистичния американски композитор Роджър Сешънс: *Роджър Сешънс: Биография* (Routledge, 2008), *Роджър Сешънс и неговата музика* (UMI Research Press, 1985), *Разговори с Роджър Сешънс* (Northeastern University Press, 1987) и *The Correspondence of Roger Sessions* (Northeastern, 1992).

36 От блога на Nick.

Установили се във Франция, семейство Мери и Елен Коху развиват активна музикална кариера. Сближават се все повече с композитора Жорж Миго. Дълги години Мери и Елен Мери Коху вземат живо участие в представянето пред публика на неговите произведения, а също в дискографските записи с неговите произведения. Те свирят и в камерния оркестър на Жорж Миго – „Спиралата“³⁷ (1935-1936).

В блога си Nick изказва следното предположение: „Подозирам проблеми в брака. [През 1931 г. Мери Коху и Еленор Фостер наистина се развеждат.] След последния концерт не мога да намеря повече списъци или споменавания на Elen/Ellen Merry в Gallica³⁸. До март 1932 г. тя се появява като Елън (или Хелън) Фостър. Много години покъсно тя разказва, че след развода с Мери е била принудена да върне моминското си име [Фостер]. Въпреки това двамата продължават да се появяват заедно на концерти.

При избухването на войната [през 1939 г.] Мери и Фостър пътуват до родната му Нормандия – той до Шербург, за да се присъедини към артилерийски полк, осигуряващ защитата на брега, тя до Кан, за да остане при майката на Мери. Бягството [към Америка] отнело на Фостър една година. Както *Burlington Free Press* и *Times* от Бърлингтън, Върмонт [САЩ] съобщават през юли 1941 г., „Г-жа Еленор Фостер Коху от Клермонт, Ню Хемпшир, жителка на Франция в продължение на 14 години преди инвазията, беше гост-лектор пред членовете на Ротари клуб Монпелие [Върмонт, САЩ] в понеделник следобед. Г-жа Коху е американка и е напуснала Лисабон, Португалия, миналия 5 октомври [1940 г.] на път за САЩ. Тя разказа за първата бомбардировка на 3 юни [1940 г. над Париж]. Когато самолетите го нападнали около обяд, две бомби паднали там, където

37 Камерният оркестър „La Spirale“ е създаден от Жорж Миго през 1935 г. и е ръководен от него до май 1936.

38 „Gallica“ – дигиталната библиотека на Френската национална библиотека.

тя била отседнала, и две жени били убити, защото искали да останат в трапезарията си, вместо да потърсят убежище. Г-жа Коху разказа за трудното им [с майката на Мери] пътуване на юг, до Пау [Ю.З. Франция], където те се крили шест месеца. Г-жа Коху говори за добрата работа, която върши обществото „Американски приятели“ във Франция, като само в Марсилия то храни между 30 000 и 40 000 деца в училище всеки ден. Всичко, което събира това [американско] квакерско общество, отива във Франция, каза тя.³⁹

Възхитена бях от благородното отношение на Еленор Фостер към майката на бившия си съпруг. Още в началото на военните действия, с голям риск за живота и на двете, Фостер я извежда от Париж за отпътуване към Южна Франция. Там се грижи почти шест месеца за нея. Изключителен човек! Ангажира се и със събиране на средства за бедстващите деца на Франция.

Nick продължава разказа си: „След войната Еленор Фостър се завръща в Париж. За известно време тя възобновява музикалното си партньорство с Мери. На 27 януари 1947 г. е премиерата на посветената на тях Соната в пет части от Миго. През 1969-1970 година Жорж Миго посвещава две прелюдии за пиано отново само на Фостър.

Междувременно Еленор Фостър продължава да се преоткрива. Според интервю от вестник от 1975 г., цитирано от Андреа Олмстед, „в продължение на 18 години тя беше музикален организатор и сценарист на радиопрограма „Шедьоври на френската музика“, чута в 300 американски радиостанции“. Така че тя отговаряше за всички тези шедьоври на френската музика, записани на дългосвирещи винилови плочи (LP), които виждаме рекламирани за продажба в интернет!

Фостър преследва и друго призвание, което вече е изследвала преди войната. Любовта към танците и изследването на ме-

тога за подобряване на „центрирана координация“ доведоха до серия от упражнения, развити от нея, които укрепват мускулния пояс в областта на слънчевия сплит. Написала е книга на френски по темата „The Solar Center of the Body: Source of Energy and Equilibrium“⁴⁰ („Слънчевият център на тялото: Източник на енергия и равновесие“). Интервюиращият отбеляза, че самата Еленор е най-добрата и реклама: „На 78 се движи като на⁴⁰; ентузиазмът ѝ грее като на 20-годишна.“⁴¹

Известнието, че тя е автор на книгата, отново ме отпрати към каталога на Френската национална библиотека, където преди години не бях открила автор с лично име Eleanor Foster. Същевременно не знаех, че е писала книги, нито заглавието им, за да потърся чрез тях авторката в каталога. Успях да я идентифицирам в Националната библиотека на Франция. Откривам я с най-последната форма на личното ѝ име – Ellé. Регистрирани са само първото (1973) и четвъртото (1983) издание на споменатата ѝ книга „Слънчевият център на тялото...“. Чрез приятели получих от Франция второто издание от 1975 г. От последната корица на книгата научавам, че в Америка, в родния си град Клермонт, Еленор Фостер се е обучавала в Noyes School (училище за движение). И че тя от малка е пристрастена към движението на тялото. Според нея системните всекидневни упражнения за овладяване движението на тялото позволяват постигане на енергиен баланс в слънчевия му център (сплит). Този баланс е важно условие за запазване на физическото, душевното и психическото здраве на личността – основа за неговото духовно израстване.

Във Френската национална библио-

40 Foster, Ellé. *Le Centre solaire du corps : source d'énergie et d'équilibre*, 58 mouvements pour vivre mieux. Ellé Foster; traduit... [du manuscrit] anglais par Édith Ochs. Paris: Épi, 1973. 1 vol. (117 p.): ill.; 22 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF35380937. Достъпно от: BNF.FR

41 От блога на Nick.

39 Пак там.

меката открий и втора книга на Ellé Foster : „*Mère la terre m'invite à danser: méthode d'éducation corporelle pour les enfants*” (1979)⁴² („Земята ме кани да танцувам: Метод за телесно възпитание на децата“). В края на 2022 г. чрез приятел получих и тази книга от Франция.

Фостер твърди, че децата още от крехка възраст трябва да се привикват към овладяване на движенията на собствените си тела. Това най-добре става чрез движение и игра на открито, сред природата, съобразено с климатичния сезон. Фостер проявява изключително разбиране и проникване в психологията на децата. Тя предлага този метод с цел тяхното личностно духовно и телесно развитие. Книгата е изпълнена с рисунки на спонтанно танцуващи сред природата деца.

Фостер продължава с личностното си езотерично развитие. Привлича я областта на парапсихологията и тя се включва в колектив, изследващ темата „*Вселената на парапсихологията и езотериката*“ (1976)⁴³ – тема, близка на нейната душевност на музикант с особен и проникновен поглед към ирационалното познание на света.

Продължавах да си задавам въпроса за пътя, по който Фостер е достигнала до песните на българския духовен водител Петър Дънов. Възможно е да е била по някакъв начин вече запозната с дейността на неговия ученик Михаил Иванов в Париж. Той от края на 1936 г. е във Франция. Установява се отначало в юго-

западното предградие на Париж – Севър (Sèvres). Започва усърдно да разпространява духовното Слово на Учителя Дънов, неговите песни и Паневритмията, въпреки всички пречки, които среща. Хармонизирането на трите песни от Миго става през 1951 г. Дейността на М. Иванов все още е ограничена, особено през войната и веднага след нея, когато има опасност да му отнемат френската виза. Тази линия ми се струваше вероятна, но не е особено сигурна за мен.

Насочих разсъжденията си към впечатлилото ме сведение на музиковедката Андреа Олмстег, цитирано в биографията на Миго в блога на Nick. То ми се стори особено продуктивно като възможност. Олмстег съобщава, че Еленор Фостер „*в продължение на 18 години беше музикален организатор и сценарист на радиопрограма „Шедьоври на френската музика“, чута в 300 американски радиостанции*“.

Допуснах за твърде вероятно именно по линия на тази ангажираност на Еленор Фостер във френско музикално радио да е станало запознанството ѝ с някои песни на Петър Дънов – Учителя, а може би и с духовната му дейност. Имам предвид ползването от нея на дискографски записи на дългосвирещи винилови плочи от фондовете на музикалната картотека на Френското национално радио. И така Фостер може да е попаднала на записите, за които сега ще стане дума. А може би и самият отговорник за колекцията фонозаписи от Балканите – Андре Монжу, да ѝ е предложил музикални записи, направени лично от него, когато е бил командирован в този район (1938-1939).

Моето предположение се ослани на следния исторически факт. Последователи от година-две на Михаил Иванов във Франция пожелават да се запознаят лично с неговия духовен учител Петър Дънов, за когото той им е разказвал много, и решават да посетят България. Те са научили от Михаил Иванов доста песни, композирани от Учителя, научили са и част от

42 Foster, Ellé. *Mère la terre m'invite à danser: méthode d'éducation corporelle pour les enfants*. Ellé Foster; dessins de Roger Dumas. Paris: Épi, 1979. [73] p.: ill., couv. ill. en coul.; 21 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF34649030. Достъпно от: BNF.FR.

43 *L'Univers de la parapsychologie et de l'esotérisme*. 6, Médecine, parapsychologie et spiritualité. Collection dirigée par Jean-Louis Victor; [Monod Herzen, Maud Forget, Ellé Foster, Roland Toupotte, etc.]. Romorantin: Éditions Martinsart, 1976: 434 p.: ill. en noir et en coul., couv. ill. en coul.; 28 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF34601375. Достъпно от: BNF.FR.

Паневритмията. Искат да опознаят и неговите ученици. 18 души французи и един швейцарец, живеещ в Париж, пристигат в София за жадуваната от тях среща с Учителя Петър Дънов.

За отбелязване е, че на 4 август 1939 г., няколко дни преди групата да тръгне за България, Михаил Иванов говори по френското радио. Целта е следната: *представяне пред французите на българския духовен учител Петър Дънов и неговото учение, философия и религиозни виждания*. Михаил Иванов чете откъс от книгата „В царството на живата природа“. Записът е част от колекцията на споменатия Андре Монжу в Националната фонотека⁴⁴ на Парижкия университет.

Пътуването се осъществява през лятото на 1939 г. Михаил Иванов не придружава групата заради опасност да му бъде отказана нова виза за Франция. В България французите престояват между 10 и 27 август⁴⁵. Още на 11 август, в ранни зори, групата им и посрещналите ги предния ден на гарата двадесетина българи тръгват за планината Рила. Изкачват се на Седемте рилски езера, където над второто езеро традиционно е разположен лагерът на последователите на Учителя. Там Петър Дънов продължава да изнася лекции, води не принудено разговори с братята и сестрите⁴⁶, пеят Учителю и братски песни, обхождат заедно околните върхове и езера, танцуват Паневритмия.

44 *Présentation aux Français du maître bulgare Peter Deunov et de son enseign. philos. et religieux*; Extrait du livre *Dans le Royaume de la Nature vivante*. [André Menjaud], collect.; Michaël Ivanoff, voix. Université de Paris-Phonothèque nationale [sans réf.]. [Traditions. Bulgarie] 04.08.1939. [Прегледан 17.01.2023]. FRBNF43591778. Достъпно от: bnf.fr.

45 Успяват да прекосят границата на Франция часове преди обявяването на Втората световна война.

46 „Брат“ и „сестра“ са обичайно обръщение между членовете на Общество „Бяло Братство“.

Запознаването на французите с Учителя става пред неговата палатка, веднага след пристигането им в лагера. Швейцарецът Роже Фаетоз в дълго писмо до приятел от 19 ноември 1939 г. с изключително възмущение се опитва да пресъздаде този момент: *„Бяхме заведени до палатката на Учителя. Тази палатка доминира в лагера. Учителя стоеше пред палатката си. Приблжихме се един след друг, за да го поздравим. Братята българи ни заобиколиха и запяха. Емоцията беше силна. Мнозина плачеха, а онези, които не плачеха, се постаряха да сдържат сълзите си, сълзи от радост, тъй като вярвам, че мъжете не се давят в сълзи често*.

Учителя каза няколко прости думи за любовта, които ни бяха преведени, докато вървахме.

Отказвам да се опитам да опиша впечатлението, което личността на Учителя ни бе направила. Всичко, което мога да кажа, е, че за всички нас първият контакт с него горе, на планината, е повратна точка в нашето съществуване.“

Французите се включват в братския живот с голям ентузиазъм. Ставане в 4.30 ч. и отиване на Молитвения връх. Там – молитви, кратка медитация, а с първите лъчи на Слънцето се запява, както пише Р. Фаетоз в писмото си: *„великолепната песен „Духът Божий, неизразим дух...“*. Пее се с тих глас, като молитва; след това друга песен, според Евангелието на Свети Йоан – *„В начало бе Словото и Словото беше Бог...“*. Тогава Учителя започна да говори и това, което казваше, се превеждаше изречение по изречение. После отивахме на равна поляна, където играехме Паневритмия. Намирахме се в магическа планинска обстановка, близо до малко езеро с прозрачна вода, и изпълнявахме тази възхитителна Паневритмия“.

Фаетоз продължава с описанието на лагерния живот: *„Обедното хранене се приема заедно. Учителя е сред нас, на малка маса. В края на храненето има песни, които всички пеем в хор, или музикални изпълнения от отлични солисти“*.

Сред френската група е и споменатият фонотехник Андре Монжу (André Menjaud), представител на тогавашния френски Институт по лингвистика. Поставена му е фонографска мисия в България – записи, в случая предимно на песни, не толкова на „тестове за диалект“, каквато е била мисията му в Унгария и Румъния през 1938 г. Екипът на Монжу е от четирима души, оборудван с необходимите фонографи и друга техника. Един от членовете на екипа е цитирания Роже Фаетоз. В писмото си той разказва още: „За съжаление успяхме да живеем само осем дни този прекрасен живот. Бях един от четиримата, които трябваше да слязат в Изгрева⁴⁷ [селището на Братството в София] преди останалите, за да се погрижим за предстоящия запис на диск на Паневритмията, на някои песни [от П. Дънов] и на различни песни от българския фолклор. Няколко дни по-късно към нас се присъедини целият лагер от Рила“.

В София, в Братското селище Изгрев, французите правят фонографски записи на солови изпълнения на песни от Учителя, на солови инструментални изпълнения на песни от Учителя и на няколко български фолклорни песни. Всички те са изпълнени от изявени български музиканти и певци – последователи на учението на Петър Дънов – Учителя. Във Франция направените в България фонозаписи са прехвърлени на винилови грамофонни плочи. С този акт мисията на екипа, водена от Андре Монжу, е изпълнена. Във Френската национална библиотека, в Националната фонотека (Phonothèque nationale) могат да се намерят направените дискографски записи (може би не всички). Там открих запис на песента „Ходи, ходи“, една от трите, които Еленор

Фостер е предложила на Жорж Миго за хармонизиране. Нямам съмнение, че са били записани и другите две песни на Петър Дънов – „Запали се огънят“ и „В начало бе Словото“ – много обичани и изпълнявани с преклонение и радост от учениците и последователите на Учителя. Както се разбира от писмото на Роже Фаетоз, в резултат на преданата работа на Михаил Иванов във Франция, французите също са знаели тези песни и са ги пели заедно с българите. Несъмнено французите, включително Андре Монжу и Роже Фаетоз, са отнесли със себе като ценен подарък от България екземпляри от сборника „Песни от Учителя“⁴⁸, отпечатан предишната 1938 година, в който са включени и трите споменати негови музикални творби. Монжу може би е показал и представил на Фостер този сборник, от който Миго евентуално е можел да избира песни за хармонизация.

Музикален дискографски запис на Паневритмията не се откри във Френската фонотека. По сведения на фонотеката сред записите с песни на П. Дънов от България има повредени⁴⁹ винилови плочи, както и такива с повредени надписи върху някоя от страните им. Така въпросът с издирване на дискографските записи на двете песни и паневритмията остава открит.

Швейцарецът Роже Фаетоз завършва писмото си със спомена от посещението на френската група последователи на Учителя Дънов в България през август 1939 г. така: „Сега живеем с живите спомени за всичко, което преживяхме през тези няколко дни. Бяхме дълбоко разтърсени от толкова много нови преживявания. Едва сега си дадохме сметка за това великолепно, дълбоко християнско послание, което ни носи учението на Учителя; едва сега се проявяваше духовната работа, сега узряха плодовете, донесени от Рила и Изгрева. Често се чудим

47 Петър Дънов назовава оформилото се братско селище Изгрев, тъй като в тази част на София е извеждал своите последователи да посрещат изгрева на Слънцето. То е съществувало от 1924 до 1972 г., после е одържавено и върху голяма част от него е построено Руското посолство. Днес формулият се на същото място голям квартал на София – Изгрев, носи името на това братско поселение.

48 [Дънов, Петър К.]. Песни от Учителя: [Сборник]. Ч. 1. София, 1938. (Лито-печат). 80 с.; с текст и ноти.

49 Допускам, че това е станало по време на войната.

защо точно ние, а не някой друг, имахме огромното щастие да преживеем това. Може би просто ни беше отредено да бъдем едни от първите, които да предават⁵⁰ на другите това, което ни донесе „новото“, което открихме и усетихме в тези кратки, но интензивни мигове по време на срещата с Учителя и с неговите последователи в една незабравима атмосфера“.

Твърде е възможно тази невероятна история, развълнувала ме толкова много, да се е развила именно по линия на фонозаписите, направени на Изгрева в София. И те в някакъв момент да са станали известни на редактора в Музикалното френско радио – Еленор Фостър.

Може би в бъдеще време някой друг ще открие друга, различна пътека, по която се е случила хармонизацията от Миго на трите песни на Петър Дънов във Франция през 1951 година.

Дълбокото осъзнаване на окултната музика неочаквано, а може би съвсем закономерно, свързва в едно духовно цяло тримата творци – френския композитор Жорж Миго, българския духовен водител Петър Дънов – Учителя и американската пианистка Еленор Фостер. Свързва ги ирационалното разбиране как живата Природа, пресъздадена чрез меката и хармонична окултна музика, непосредствено въздейства на човешкия ум, като внася в него Божествена Светлина. А Духовната Светлина има силата да облагородява човека, търсец непреходните ценности в живота – Любов, Мъдрост, Истина.

На тези ценности посвети учението и делото си Петър К. Дънов – Учителя.

⁵⁰ Френското Всемирно Бяло Братство след края на Втората световна война се запазва, укрепва и се разраства. Негови клонове се появяват в Швейцария, Канада и в други страни. Така Учението и Словото на Учителя Дънов се съхрани и препредаде извън територията на България в годините, когато в България това бе невъзможно заради режима, преследващ последователите на Петър Дънов и отричащ неговото Учение.

ЛИТЕРАТУРА

1. Дънов, Петър К. Връзки в геометрическите форми. София, (Русе: Малджиев), [1926], с. 9-10. (Школни лекции на Общия окултен клас; Г. IV, 1924; N 4)
2. [Дънов, Петър К.]. Музика и пеене – средство за постигане на Божественото. [София], ([Русе: Роглев]), [1923]. 13 с. (Школни лекции на Общия окултен клас; Г. II, 1922 ; № 7).
3. [Дънов, Петър К.]. Песни от Учителя: [Сборник]. Ч. 1. София, 1938 (Лито-печат). 80 с.; с текст и ноти.
4. Дънов, Петър К. Точилото и ножът. [София], (Русе: Малджиев) [1925]. (Школни лекции на Общия окултен клас; Г. III, N 27)
5. Митев, Камен. Учителя Петър Дънов: [дипломна работа] за следдипломна квалификация. София, 1994. 152 с. (Категра по история, СУ „Свети Климент Охридски“)
6. Панчева, Цветанка, Димитрова, Людмила Т. Личната библиотека на Петър Дънов – Учителя: Опит за библиографска идентификация и реконструкция. В: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Философски факултет. Книга Библиотечно-информационни науки, Т. 8, 2017, с. 71-131.
7. Catalogue des oeuvres musicales de Georges Migot. Ed. par Marc Honegger. Strasbourg: les Amis de l'oeuvre et de la pensée de Georges Migot, 1977. 1 vol. (XXXII-126 p.): mus., couv. ill.; 21 cm [Прегледан 18.12.2022, 8:26 PM]. FRBNF34643772. Достъпно от: <https://biblio.bnu.fr/opac/resource/catalogue-des-oeuvres-musicales-de-georges-migot/BUS0971754>).
8. Foster, Ellé. Le Centre solaire du corps: source d'énergie et d'équilibre, 58 mouvements pour vivre mieux. Ellé Foster ; traduit... [du manuscrit] anglais par Édith Ochs. Paris : Épi, 1973. 1 vol. (117 p.) : ill. ; 22 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF35380937. Достъпно от: BNF.FR
9. Foster, Ellé. Mère la terre m'invite à danser: méthode d'éducation corporelle pour les enfants. Ellé Foster; dessins de Roger Dumas. Paris: Épi, 1979. [73] p.: ill., couv. ill. en coul.; 21 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF34649030. Достъпно от: BNF.FR.

10. Honegger, Marc. Lors d'une émission de Radio Suisse Romande, mai/juin 1998. In: Bulletin no 17, février 1999, Les Amis de l'Œuvre et de la Pensée de Georges Migot, p. 22-29.
11. Lettre du 18 septembre 1974 de Georges Migot à André Jolivet. In: Bulletin, no 27, septembre 2013, Les Amis de l'Œuvre et de la Pensée de Georges Migot, p. 11. [Прегледан 30.11.2022, 9:00 PM]. ISSN-L 0154-7283. Достъпно от: <https://xn--lesamisdelamusiquefranaise-dkc.com/wp-content/uploads/2016/06/MI-GOT-Georges-initie.pdf>
12. L'Univers de la parapsychologie et de l'ésotérisme. 6, Médecine, parapsychologie et spiritualité. Collection dirigée par Jean-Louis Victor; [Monod Herzen, Maud Forget, Ellé Foster, Roland Toupote, etc.]. Romorantin : Éditions Martinsart, 1976 : 434 p.: ill. en noir et en coul., couv. ill. en coul.; 28 cm. [Прегледан 21.12.2020]. FRBNF34601375. Достъпно от: BNF.FR.
13. Migot, Georges. Conference. In: Bulletin no 15, 1953, Les Amis de l'œuvre et de Pensée de Georges Migot, p.p., 15, 17.
14. Migot, Georges. Poemes. Vol. 1. Geneve, 1950, p. 47.
15. Mitev, Kamen. Experiences spirituelles laïques et modes de vie mystiques aux dixneuf et vingtièmes siècles: étude descriptive et comparative, se referant à l'exemple de la Fraternité Blanche Universelle en Bulgarie et en France : Sous la direction de Jacques Leenhardt. [online]. Paris, 2005. 278 p. [Прегледан 09.12.2022]. Достъпно от: <https://www.ehess.fr/fr>.
16. Présentation aux Français du maître bulgare Peter Deunov et de son enseign. philos. et religieux ; Extrait du livre Dans le Royaume de la Nature vivante. [André Menjaud], collect.; Michaël Ivanoff, voix. Université de Paris-Phonothèque nationale [sans réf.]. [Traditions. Bulgarie] 04.08.1939. [Прегледан 17.01.2023]. FRBNF43591778. Достъпно от: bnf.fr.
17. Sanson, David. Georges Migot. [online]. [Прегледан 03.01.2023, 11:21 AM]. Достъпно от: <https://sanson david.wordpress.com/2013/07/08/review-memories-10-georges-migot-le-zodiaque-2006>
18. Schwerke, Irving. Georges Migot : The french group of one. In: Musical Quarterly : Oxford University Press. Vol. 11, No 3, Jul. 1925, p. 345. [Прегледан 02.01.2023]. Достъпно от: <https://academic.oup.com/mq/article-abstract/XI/3/345/1181296?redirectedFrom=PDF>
19. Wise Music Classical catalogues. [online]. [Прегледан 02.01.2023]. Достъпно от:
20. https://www-wisemusicclassical-com.translate.goog/composer/3780/Georges-Migot/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=bg&_x_tr_hl=bg&_x_tr_pto

100 ГОДИНИ СЛОВО НА РАЗУМНОТО СЪРЦЕ

Юбилеен сборник

Съставителство: **Димитър Калев**
Редакция: **Спаска Миховска**
Предпечатна подготовка: **Петър Желев**

Издателство "АРТ ТРЕЙСЪР" ООД
Варна, 2024

ISBN 978-619-7094-71-8

ISBN: 978-619-7094-71-8

9 786197 094718

ISBN: 978-619-7094-71-8

9 786197 094718